VZDĚLAVACÍ KNIHOVNA KATOLICKÁ.

Pořádají

Dr. JOS. TUMPACH. Dr. ANT. PODLAHA.

SVAZEK XXIX. [redacted] SEŠIT 1.–2.

FRANTIŠEK TISCHER

Heřman hr. Černín z Chudenic.

OBRAZ ZE ŽIVOTA A ČINNOSTI JEHO.

V PRAZE 1903.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Cena 1 K.

Vzdělavací knihovna katolická.

Pořádají

Dr. Jos. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha.

Schváleno nejd. k. a. Ordinariátem v Praze 22. května 1896 č. 4884.

Sv. Otec Lev XIII. ráčil dne 24. dubna r. 1900 přijati v soukromé audienci spisy vydané ve „Vzdělavací knihovně katolické", uděliv milostivě požehnání Svého všem spolupracovníkům a čtenářům, jakož i redakci a nakladatelství knihovny této.

Vzdělavací knihovna katolická

přinesla doposud následující spisy:

Svazek I.: **„Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních"**. Sepsal kanovník F. Duilhé de Saint-Projet. Přeložil Dr A. Podlaha. Cena 4 K 20 h.

Svazek II.: Dra Jana Sýkory **„Umučení a oslavení Pána našeho Ježíše Krista podle čtyř evangelií"** Četná vyobrazení v textu a 2 přílohy. Cena 6 K.

Svazek III.: Dra Pavla Vychodila **„Básnictví a mravouka"**. Cena 80 h.

Svazek IV.: Dra Eugena Kadeřávka **„O původu tvorstva dle zpráv biblických"**. Cena 80 h.

Svazek V.: Arnošta Hella **„Podobizny Svatých"**. Z frančtiny přeložil Sig. Bouška, O S. B. Četné obrazy starých i novějších mistrů. Titulní list kreslil mistr Jenewein. Cena 4 K.

Svazek VI.: Dra. Frant. Kryštůfka **„Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české od r. 1740—1898"**. (S obrazy vladařů rakouských.) — Díl I. Cena 6 K. Díl II. Cena 11 K.

Svazek VII.: P. Jindř. Pesche a P. Vict. Cathreina **„Soukromé vlastnictví"**. Dvé sociologických studií. Z německého podává Dr. Jos. Tumpach. Cena 2 K 70 h.

VZDĚLAVACÍ

KNIHOVNA KATOLICKÁ.

POŘÁDAJÍ:

Dr. JOS. TUMPACH. * Dr. ANT. PODLAHA.

Se schválením

nejd. kníž. arc. Ordinariátu v Praze ze dne 22. května 1896 čís. 4884.

SVAZEK XXIX. SVAZEK XXIX.

Heřman hrabě Černín z Chudenic.

V PRAZE 1903.

Majitel: Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Heřman hr. Černín z Chudenic.

Obraz ze života a činnosti jeho.

Napsal

František Tischer.

V PRAZE 1903.
Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.



Heřman hrabě Černín z Chudenic.

I.

V těch dobách, kdy strašná pohroma stihla zem českou, a kdy hrozila takořka neodvratná záhuba Rakousku od hord tureckých, setkáváme se s mužem, pocházejícím z jednoho z nejstarších šlechtických rodů českých, s Heřmanem hrabětem Černínem z Chudenic. Nejen jeho povaha, nýbrž hlavně ony poměry, za kterých žil, obohatily dlouhý život jeho osudy druhu nejrozmanitějšího, osudy namnoze významnými; patří také Heřman k mužům o říši rakouskou nejzasloužilejším, a život jeho jest jeden z nejzajímavějších.

Heřman Černín z Chudenic byl synem Jana nejstaršího Černína z Chudenic na Nedrahovicích a Lštíni, hejtmana kraje Vltavského, a Marie Anny, rozené z Říčan, vdovy po Petru Zálužském z Podboře, pánu na Nedrahovicích. [1])

---

[1]) Jan nejstarší Černín z Chudenic na Nedrahovicích a Lštíni, syn Diviše Černína z Chudenic a Elišky Bohuchvalovy z Hrádku, jest zakladatelem větve Nedrahovické, která podnes v Čechách kvete. Matka Heřmanova, Marie Anna, rozená z Říčan, byla dcerou Jana z Říčan na Kosové Hoře a Ludmily z Říčan, roz. ze Svárova. — Srv. Dvorský, Jan st. z Talmberka vypisuje Heřmanu Černínovi z Chudenic paměti o rodu pánů z Říčan. (Památky archaelogické X. str. 176.)

Narodil se dne 24. července 1576 ve 12 hodin o polednách v Nedrahovicích, kraji Táborském, a jak sám ve své závěti připomíná, ztratil záhy své rodiče. Otec jeho zemřel dne 24. srpna 1580 a byl s manželkou svou, jejíž den úmrtní nebylo lze vypátrati, pohřben v kostele Jesenickém u Vysokého Chlumce, kde se podnes mramorový jeho náhrobek s podobou rytíře a v pravo znakem Černínským, v levo pak Říčanským, nápisem opatřený spatřuje.

Heřman, nemaje příležitosti vědecky se vzdělati, vzdělával se sám pevností své povahy, nezdolnou silou vůle a stanovil si vlastním duchem onu dráhu, která jej vedla k touženým jeho cílům, nádheře a lesku; k vznešenosti a moci. Pídil-li se Heřman jednak takořka bez oddechu po vědeckém vzdělání, tož nezapomínal při tom nikterak, aby též zušlechtil v sobě mysl zbožnou a mravnou.

Z krátkého životopisu Heřmanova, sepsaného Humprechtem Janem Černínem, vyjímáme, že Heřman již ve svém čtrnáctém roce do cizích zemí cestoval, kde nebezpečně onemocněl; nemaje peněz, pohřešuje vší pomoci, přátelské péče, ano i znalosti cizího jazyka, v bídě a svízeli svůj život spasil. Již tu jeho duševní vlohy, jeho síla vůle tou měrou se utvrdily a zmohutněly, že odolaly vítězně všem pozdějším osudům druhu podobného.

Když osiřel a byl opuštěn, odvrátili se od něho nejlepší jeho přátelé, ano i příbuzní, a předstírajíce později, že zahynul nebo zmizel, hodlali se rozděliti mezi sebou o jeho majetek. Avšak prozřetelnost jinak usoudila. Nejen že zprávu dal svým příbuzným o svém zdraví a zcela spokojeném životě, nýbrž kromě toho sdělil jim, že cizinec nabídl mu laskavě svou ochrannou ruku, která o vzdělání přirozených vloh jeho otcovsky se starala. Tímto jeho příznivcem a dobrodincem byl vévoda Vespasianus Gonzaga, který poznav jeho nezlomnou povahu, učinil si povinností, vésti jej po pravých cestách v dalším jeho životě.

Po dlouhém čase, který Heřman věnoval pilně svému všestrannému vzdělání, vrátil se do své milé otčiny s pocitem hluboké vděčnosti a nezlomným vě-

domím neomezené úcty k svému příznivci, vévodovi Gonzagovi. Nejen duševně, nýbrž i tělesně změnil se Heřman značně po čas dlouhého svého pobytu pod paprsky slunce italského. Dokladem toho jest, že nejlepší přátelé a nejbližší příbuzní jeho teprve tenkráte ho poznali, když jim ukázal na prsou znamení, jež měl od svého narození. K rozkoším Heřmanovým náležela náklonnost k cestování, touha po seznání cizích zemí. Tato vřelá tužba jeho nezůstávala dlouho neukonejšena.

Krištof Harant z Polžic a Bezdružic [1]) zasnoubil se totiž r. 1585 s Evou Černínovou z Chudenic, i byl Heřmanovi nejen příbuzným, nýbrž i milým přítelem. Počátkem roku 1597 zesnula choť Krištofa Haranta v Plzni, zanechavši svému manželu dvě dítky, Ludmilu Kateřinu a Viléma Humprechta. Veliký bol a hluboký zármutek nad utrpěnou ztrátou ovládly úplně Haranta. Pod břemenem nevyslovitelného strádání cítil, že tělo a duch jeho v brzku upadne v chorobu. Povinnost jeho jakožto otce, vychovatele a ošetřovatele přikazovala mu, aby zdraví a život zachoval pro své dítky, jedinou to vzpomínku na tak v brzku zmařené štěstí rodinné. Zatoužil tedy po dalekých končinách, aby nemusil prodlévati na tom místě, kde ho vše na tak záhy zlomené štěstí upomínalo, kde každý pohled a všechno obcování nezacelenou ránu ještě více rozjitřovaly. Ale nejen tato okolnost, nýbrž i myšlenka, aby na hrobě Spasitelově útěchy vyhledal, přiměly Haranta, že spolu s 22letým Heřmanem Černínem uskutečnil svůj úmysl, cestovati do zaslíbené země. Děti svoje svěřil Harant po čas své nepřítomnosti péči příbuzné své, paní Ludmily Markvartové z Hrádku, rozené Černínové z Chudenic, sestry zvěčnělé své manželky, která tenkráte v Plzni žila a úkolu na ni vloženého mileráda se podjala.

Heřman Černín vyžádal si za příčinou své cesty od císaře Rudolfa doporučující list k vévodovi Benátskému a jemu oddané šlechtě, by ve svém kvetoucím

---

[1]) Krištof Harant byl synem Jiříka Haranta na Klenové a manželky jeho Johanny, roz. Černínové z Chudenic.

mládí poněkud delší cestu podniknouti mohl do cizích zemí. Ve své žádosti píše Heřman Černín:

Nemohu, Vaše cís. král. Veličenstvo, tímto v nejhlubší oddanosti tajiti, že jsem zcela se rozhodl a odhodlal nyní při svém bohudík čerstvém zdraví a kvetoucím mládí cestu do cizích zemí předsevzíti, abych poznatky a zkušenostmi svými snad budoucně Vašemu cís. král. Veličenstvu a jasnému rodu Rakouskému s oddaností věrně a užitečně sloužiti mohl. Poněvadž pak úmyslem mým jest, ježto mi Bůh tolik milosti propůjčuje, cestovati do země zaslíbené a bez Vašeho cís. král Veličenstva listu cestovného nebo doporučovacího cesta má by mi buď překážky neb nebezpečenství skýtati mohla, proto žádám v hluboké oddanosti, aby mi k uskutečnění úmyslu mého z císařské milosti list doporučný povolen a udělen byl na vévodu Benátského a jemu oddanou šlechtu, abych nejen jejich územím se spoludruhem a sluhou svým cestovati, nýbrž také od nich nadále v cestě své podporován byl, což bych si od Vašeho cís. král Veličenstva po celý život svůj zasloužiti hleděl.

Žádosti Heřmanově císař ochotně vyhověl doporučujícím listem na vévodu Benátského ze dne 13. března 1598.

K cestě připraven setkal se 31. března 1598 Heřman s Krištofem Harantem na ustanoveném místě v Bystřici na Šumavě, v kraji Plzeňském. Těžkou mysl, jež starostlivou hlavu Harantovu tísnila, hluboký žal, jenž srdce jeho pronikl, pokusil se Heřman, seč byl, zaplašiti jak svými bystrými úvahami, tak žertovným vypravováním.

Jediným věrným služebníkem jsouce provázeni, opustili oba poutníci svou drahou otčinu a zaměřili do Italie, kde umění a věda od Turků z Řecka byvše vytlačeny, pod ochrannými křídly četných příznivců rychle vzkvétaly a učence z dalekých krajů k sobě vábily. Harant i Černín, oba ctitelé Mus a klassických děl, nalezli při tomto zřídle vědomostí příležitost, nasytiti svou touhu po vzdělání, navštěvujíce nejslavnější knihovny a vešedše ve známost i styk s mno-

hými učenci tehdejší doby. Mimo to navštěvovali oba naši cestující též italská města a prohlíželi si důkladně starobylá díla stavitelská a ostatní jejich památky.

Krištof Harant, jenž dle denníku svého paměti ze své cesty bedlivě popsal a r. 1608 ve dvou dílech tiskem vydal, nedotýká se pouze všech zažitých příhod při cestování, nýbrž dokládá i národopisné, kulturně-historické a státoprávní poměry jednotlivých krajin.

Vydavše se na cestu dne 2. dubna 1598, přibyli 19. dne téhož měsíce přes Bavorsko a Tyroly do města hrdých dóžů, Benátek, odtud navštívili města Ferraru a Paduu. Když chtěl Černín s Harantem a svým sluhou z Tridentu do Benátek odcestovati, požadovali od nich úředníci na hranicích vysvědčení cestovného či pasu. Vysvědčení to však vzal s sebou jen Heřman pro sebe a svého sluhu. Když od úředníka na hranicích zadrženi byli, tu Harant vesele se tvářil a směje se, vykládal listinu: »Signor Hermanus Czernin«, i ukázal na Černína, »de Chudenitz col un servitore« a ukázal na sebe a sluhu; neníť ve Vlaších zvykem více než dvě jména míti. S pomateným pak úředníkem ještě se vyvadil, že je marně zdržuje.

Poučeni byvše příhodou touto, aby všem příkořím a nahodilým překážkám na cestě tureckým územím se vyhnuli, dali si zhotoviti pasy jakožto polští poddaní a za takové se všude též vydávali, ano i jinak neopomenuli žádných prostředků, jež jim ukládala opatrnost a obezřetnost. Býváliť okolnostmi nuceni též brzy za Francouze, brzy za Benátčany se vydávati.

Zájmy hmotné pohnuly je k tomu, že opatřili si poutnická roucha pro zaslíbenou zemi. Jsouce jimi oděni, vstoupili na loď a podnikli cestu po moři k řeckým ostrovům, kde stihla je mnohá, zvláště pro Heřmana zajímavá dobrodružství, načež přistáli dne 25. července u ostrova Zante, dne 31. u Kandie a 19. srpna u Cypru, až se dne 31. téhož měsíce do Joppe doplavili. Dne 3. září ocitli se v Jerusalémě, kde se zdrželi až do 19. září. Svého pobytu v Jerusalémě užili k vycházkám do blízkých měst a na místa

historicky pamětihodná, jako do Betléma, Jericha, k Jordánu a moři Mrtvému.

Na posvátných místech v Jerusalémě, Betlémě a Nazaretě vykonali vroucně oba věrní poutníci svou pobožnost a díky k Bohu naplněni, vydali se na cestu do Egypta. Na památku, že jim bylo popřáno na svatá místa vstoupiti a kolébku křesťanství poznati, dali se dne 16. září na rytíře Božího hrobu pasovati.[1])

Z Jerusaléma vedla je cesta po zemi do Gazy a odtud po lodi do Damiatty, kam přišli dne 28. září, do Kaira pak přibyli dne 4. října, kde u francouzského konsula radu a pomoc nalezli. Sestoupili tu v hostinci, a když poněkud si odpočinuli, pokračovali dne 8. října ve své cestě k moři Červenému a minuvše úžinu Suezskou dále k poušti arabské.

Pověst o zbožnosti o samotě žijících mnichů na hoře Sinai a neméně známá jejich pohostinnost vzbudily v našich poutnících přání, by klášter jejich navštívili. Mniši, přijavše je co nejlaskavěji a nejpřívětivěji, hleděli, by oběma našim poutníkům jejich návštěvu nezapomenutelnou učinili. Z pamětihodností ukázali jim známou jeskyni svaté Kateřiny, kde dle tradice Mojžíš kamenné desky od Boha obdržel.

Potěšeni příznivým dojmem, jaký na ně učinil jak klášter sám, tak přívětivost obyvatelů jeho, rozloučili se poutníci s mnichy, kteří při posledních slovech na rozchodnou neopomenuli upozorniti nezkušených na loupeživá přepadnutí arabských hord.

Když vstoupili též na horu Oreb a Sinai, vrátili se dne 19. října do Kaira. Zkušená rada mnichů v brzku ukázala se pro ně důležitou. Na cestě potkali se s loupeživými a kořistivými Araby, a toto potkání způsobilo oběma nezapomenutelné dobrodružství, neboť Harant při něm nejen ztratil své peníze na cestu až na 24 dukátů, nýbrž musil převzíti na se i úlohu Adamovu.

Oba totiž poutníci unaveni a zemdleni na velbloudech nepřehledným mořem písčitým se ubírajíce,

---

[1]) Harant. Cesta I. 274, 276 a 317. (Vyd. Erbenova I, 208, 210 a 241.)

byli najednou od tlupy jízdních Arabů přepadeni. Tito se vřavou a velikou rychlostí hnali se na cizince a žádali od nich své kořisti. Haranta strhli s jeho velblouda, oloupili úplně všecky tři a zanechali je pak jejich smutnému osudu.

Heřman Černín upadl téměř v zoufalství, neboť zbaven byv peněz a prostředků životních, ano i oděvu, cítil se v této situaci zcela ztraceným. Harant však, jenž klidně poslouchal nářek svého soudruha, uchopil svého přítele Heřmana za ruku a vedl jej několik kroků stranou, kde jej vyzval, by písek poněkud odstranil a místo důkladně prohledal. Z počátku nerozuměl Heřman žádosti Harantově, ale nálada jeho se okamžitě změnila, když připadl na pásek, který byv zlatem naplněn, pro ten okamžik nejmilejší a nejdražší věcí mu byl. Na otázku, jak v ta místa peníze přišly, odvětil mu Harant, že v nestřeženém okamžiku, když Arabové je loupili, peníze v pásku zašité nohama do písku zahrabal.

Při skrovnosti a šetrnosti všech tří poutníků dostačil obsah pásku — 24 dukáty — by pomocí jich většího města došli a odtud prostřednictvím benátských obchodních domů novou sumu k další cestě si získali. Heřman Černín, přítel jeho Harant a sluha přišli jako pariové do Kaira, kde Harant důkladně všechny znamenitosti egyptské říše vylíčil.

Každého roku vracející se vystoupení Nilu překazilo Harantovi a Černínovi, by k pyramidám si mohli vyjíti, a tak pozdravili jen z veliké vzdálenosti tyto ctihodné kolossy, z nichž jakoby je děje dávno minulých století ovanuly.

Na zpáteční cestě dostali se do Alexandrie dne 12. listopadu a odtud k další cestě vzíti si chtěli benátského rychloplavce; avšak Harant hned v prvním městě dostal zimnici a musil ulehnouti na lože. Když se pozdravil, ač nikoliv úplně, chystali se k další cestě a nakoupivše potřebné prostředky k výživě, znamenali, že sice nabyli různých zkušeností a všelikých dobrodružství zažili, leč že z váčků jejich zeje prázdnota, tak že Harantovi až na jeden široký tolar nic více nezbylo.

Dne 12. prosince 1598 plavili se po vlnách siné Adrie k nádherou oslňujícímu městu dóžů, kam o polednách dne 26. prosince přirazili. V domněnce, že jsou nakaženi morovou ranou, byli zadržáni a teprve po důkladném výslechu a prohlídce propuštěni. S jakým pocitem, s jakým vše překonávajícím dojmem umdlení poutníci na pevninu vstoupili, kdo mohl by takovými barvami vylíčiti, aby aspoň črty ty poněkud skutečnosti se blížily?

Umdleni a unaveni jsouce cestou po moři a lomcováni pocitem nejistoty, zaměřili váhavým krokem zrovna do svého, již dříve známého hostince »u bílého lva«. Tu bylo po tak dlouhé cestě oběma poutníkům zase popřáno užiti odpočinku plným douškem.

Heřman Černín, jenž po několika dnech dřívější svěžesti a síly nabyl, nesnesl, aby prázdný čas dlouho bez prospěchu mu míjel. Čtrnáctiletá arcivévodkyně rakouská Markéta totiž měla přivedena býti ze Štýrského Hradce k Filipovi III., králi španělskému, a této příležitosti užil Heřman, by spolu s dvorem podnikl cestu do Španělska Touha, aby poznal někdejší zemi Maurův a Saracenův, zvítězila nad přátelsky a věrně uzavřeným svazkem s Harantem, který v Benátkách zůstal, jsa ještě sláb a nemocen. Teprve, když na delší dobu navštívil město učenců, starožitnou Paduu, a úplně se zotavil, vrátil se Harant ke své drahé rodině do Čech. [1])

Obohacen četnými zkušenostmi vrátil se Heřman r. 1599 do své vlasti, kdež stihlo jej milé překvapení. Císař, chtěje obzvláště Heřmana vyznamenati, povolal jej ke dvoru a jmenoval jej dne 1. února 1600 nejvyšším komořím nad stříbrem, kterýžto úřad Heřman zastával správně, obratně a bedlivě. [2]) Úřad tento přivedl Heřmana na blízko samému císaři, s nímž spolu s nově jmenovaným komořím a dvorním maršálkem Vilémem Slavatou z Chlumu a Košumberka a Kri-

---

[1]) Srov. Dr. M. Rypl, Úvaha o cestopisu Harantově. Listy filologické XIII. str. 257—280.

[2]) Dr. Edm. Schebek, Aus dem Leben des böhm. Freiherrn Christoph Harant von Polžic und Weseritz (Prag, 1874) str. 10.

štofem Harantem z Polžic, jenž úřad nejvyššího truksasa zastával, obcoval při stole a ve společnostech.

Císař Rudolf II. byl veliký příznivec Heřmana Černína, čemuž nejlépe nasvědčuje jeho osobní intervence, když Heřman o ruku Anny, vdovy Hradištské z Hořovic, roz. Pauzarové z Michnic, se ucházel. Napsaltě sám císař Rudolf II. dne 18. července 1602 dopis paní Anně Hradištské z Michnic na Nebilově, následujícího znění:

»Nábožná nám milá!

Oznámil jest Nám poníženě slovutný Heřman Černín z Chudenic, nejvyšší stříbrný komorník, Náš věrný milý, že jest z vnuknutí Pána Boha všemohoucího k osobě tvé mysl a lásku přiloživ a toho velice žádostiv tebe k stavu manželskému dostati, Nás, aby toto pobožné předsevzetí a úmysl jeho tím snáze s pomocí boží svůj průchod míti a k dobrému vykonání přijíti mohlo, za milostivou přímluvu Naši poníženě prosíc.

I poněvadž dotčený Heřman Černín rodu dobrého, starožitného a s mnohými vzácnými předními rody v království tomto spřízněn jest, neráčili jsme mocí této ponížené prosby (jsouc jemu pro jeho věrné a pilné služby, kteréž Nám činí a napotom činiti může, vší milostí naší nakloněni) oslyšeti; a protož se k tobě za dotčeného Heřmana Černína přimlouvati a milostivě žádati ráčíme, když toho dále při tobě a přátelích tvých s náležitou uctivostí, jakož toho učiniti nepomine, vyhledávati bude, že jemu na takové jeho přátelské hledání přívětivou, laskavou a příjemnou odpověď a této Naší milostivé přímluvy, jakž pak nepochybujem, skutečně užiti dáš.

A my tobě to milostí Naší císařskou spomínati ráčíme.«

Úsilí císařovo a Heřmanovo, rozehřáti tvrdé srdce chladné vdovy, se zmařilo, stala se však místo ní zvláštním řízením osudu r. 1606 chotí Heřmanovou

blízká její příbuzná, Marie Anna Čáslava, dcera Václava staršího ze Svárova na Oseku, Suchomastech a Těnovicích a Ludmily Machkové z Bukové, vdovy po Karlu Kokořovci z Kokořova, která Heřmanovi veliké bohatství přinesla; především statek Nebilov, jehož paní a majitelkou zůstala až do své smrti (1624).

V pátek po neděli Cantate, dne 13. května roku 1607 přijali stavové čeští Heřmana Černína do starobylého stavu panského. Ve středu totiž po sv. Diviši, dne 15. října 1608 bylo uloženo při odbývání sněmu zemského zvoleným relatorům ze stavu panského, by úřadu desk zemských oznámili, že při sněmu, jenž ukončen byl ve středu po neděli Rogate (dne 23. května) platně uzavřeno bylo, aby císařský komoří nad stříbrem Heřman Černín z Chudenic na Nebilově, hledíc k starobylému původu rodu jeho, pod tou podmínkou do stavu panského přijat byl, jestliže v osmi týdnech k tomuto stavu dle práva hlásiti se bude a potřebný revers podá, že dle předpisů tohoto starobylého stavu povždy se zachovávati chce.

Ve středu po neděli Reminiscere, dne 18. března 1609 udělil císař Rudolf Marii Anně Čáslavě Černinové z Chudenic, rodem ze Svárova, právo, by mohla se dáti zastupovati při žalobách a sporných záležitostech v království Českém, a by mohla si voliti a do zemských desk zapsati poručníky a prokuratory na tři léta.

Dne 15. září roku 1609 pozval císař Rudolf Heřmana Černína k poradě na hrad Pražský. V pondělí po Zvěstování Panny Marie, dne 29. března 1610 bylo sněmu zemskému relatory oznámeno, že Heřman Černín řádně svůj původ rytířský dokázal, jak z otcovské, tak z mateřské strany čtyřmi předky, a že na základě toho v pondělí po neděli Rogate (dne 25. května) 1609 započatém a o masopustním úterý, dne 2. března r. 1610 skončeném sněmu zemském do stavu panského skutečně přijat byl, načež ve středu po neděli Laetare dne 24. března před úřadem královských desk zemských slib za sebe a své potomky učinil.

Úmrtím císaře Rudolfa se postavení Heřmanovo ke dvoru císařskému nezměnilo, neboť když císař

Matyáš r. 1612 na trůn dosedl, těšil se Heřman Černín i u tohoto panovníka nemenší přízni, než jaké byl požíval u císaře Rudolfa.

Dne 21. srpna 1613 podal Heřman císaři Matyáši žádost, jejížto obsah — výklad to poměrů tehdejších — jest velice zajímavý. Píše v ní, že nechce císaři tajiti, kterak nebožtíkovi bratrovi jeho, císaři Rudolfovi II., po patnácte let jako rada a komoří při mnohých komisích a posláních do cizích zemí co nejoddaněji sloužil, při tom také vlastní jmění přisadil a z peněz se vydal, jemu několikráte orientální vzácné starožitnosti a jiné výborné dary v ceně několika tisíc tolarů daroval; též, když si podobných věcí přál, poslušně a ochotně je opatřil, za to však žádné milosti nikdy účastným se nestal, konečně pak úřad nejvyššího lovčího a nejvyššího hejtmana na pěti hlavních panstvích koruny královské v Čechách, totiž v Brandýse, Přerově, Lysé, Benátkách a Pardubicích, které značnými požitky zlepšil, beze všeho odškodnění složil.

Ačkoliv císař Rudolf mu za náhradu dlouhé, věrné služby, vydání a námahy, které vyžadovala, Trutnovské vesnice, které mimo všechna panství a lesy se nacházely, milostivě daroval, a to na dekrét mu dáti poručil, přece se mu ho nikdy nedostalo, nýbrž obdržel jiný dekrét, kterým místo jmenovaných vesnic dostati se mu mělo 2000 tolarů. Ačkoli česká komora k výplatě potřebný poukaz obdržela, přece jmenovaný obnos vyplacen nebyl; prosil tedy Heřman Černín za obnovení zmíněného dekrétu.[1])

Dekrétu císaře Rudolfa II. nebylo lze se dohledati. Zmíněné vesnice Trutnovské jmenují se v konceptu české komory následující:

Maršov (Marschendorf), Albeřice (Albendorf), Kolbendorf a Zďár (Saar), kteréžto tři prvé nabízely 2000 tolarů a poslední 700 tolarů, jen aby zůstati mohly při panství koruny královské v Čechách a nedostaly se pod vrchnost jinou. Koruna česká žádala (5. října 1613) císaře Matyáše za rozhodnutí, zda se oněch nabízených 2700 tolarů Heřmanu Černínovi jakožto od-

[1]) Originál archivu místodržitelského C $^{19}/_{24}$.

měna za jeho výdaje a věrné služby rodu Habsburskému prokázané povoluje.[1])

Jak však tato žádost jeho vyřízena byla, nelze uvésti; než tolik jest jisto, že císař žadateli svou nejvyšší milostí nakloněn byl a jej osobní důvěrou svou poctil.

Již tehdáž ukázal Heřman vlohy své pro hospodářství a šetrnost, kterýmiž vlastnostmi statky jeho pozemské se množily. Roku 1606 držel pouze statek Nebilov, v kraji Píseckém, společně s manželkou svou Marií Annou, a teprve r. 1615 koupil od Václava Chotouchovského z Nebovid za 60.000 kop grošů panství Žlebské.[2])

Dne 16. ledna 1616 při korunovaci choti císaře Matyáše Anny za královnu českou byla též k uspořádané dvorní hostině v zámku královském na Hradčanech pozvána Marie Anna Čáslava Černínová, manželka Heřmanova.

V témž roce 1616 Heřman Černín z Chudenic na Nebilově a Žlebech, komoří arcivévody Ferdinanda, byl přítomen poprvé se stavem panským sněmu zemskému jako císařský rada a hejtman Starého Města Pražského.

Za příčinou obnovení míru a vyrovnání sporů, které vznikly o výklad některých článků Žitvatorožského míru, měl býti roku 1616 do Cařihradu poslán zvláštní vyslanec. Kardinál Melchior Khlesel navrhl již před sedmi roky svobodného pána Teufla a jednoho Uhra a vypočítal útraty celého vyslanectví a dary na 300.000 zl., které císař sám zaopatřiti měl.

Než místo vyslance Teufla byl jmenován vyslancem hejtman Starého Města Pražského Heřman Cernín z Chudenic, jemuž císař Matyáš velice byl nakloněn, a oč se také sám první ministr císařův kardinál Khlesel vřele zasadil, jak dosvědčuje list jeho cís. radovi a předsedovi české komory Vilému Slavatovi, datovaný v Praze dne 10. listopadu 1615, následujícího obsahu:

---

[1]) Koncept archivu místodržitelského T 9/79.

[2]) Památky 1862, 37 a 1868, 855. — Dačický, Paměti II. 153

»Urozený svobodný pane, zvláště důvěrný, milý pane! Když jsem přišel domů z kanceláře, nalezl jsem nejvyšší rozhodnutí císařské o záležitosti sv. pána Černína, o které jsem byl minulou neděli zprávu podal, s odpovědí, že J. Cís. Veličenstvo, chtěje zvláštní přízeň a náklonnost ke království Českému na jevo dáti, k tomuto důležitému vyslanectví jej vyvolil, poněvadž doufá, že volbu tu za císařskou milost považovati a toho Jeho Cís. Milosti zazlívati nebude, protože se to od jiných jemu rovného neb vyššího stavu osob nikdy nestalo. A poněvadž svobodný pán Černín tu podmínku J. Cís. Veličenstvu klásti chtěl, že bez záruky 10.000 tolarů úlohy té na sebe nepřijme, Jeho Cís. Veličenstvu na Vašem úsudku více záleží, než na kohokoliv jiného, poněvadž znáte ty, kteří jemu s láskou slouží. Povaha a postavení J. Veličenstva vyžaduje, aby věrné služebníky milostí svou odměňoval, což až doposud činil a činiti chce. Než císař nedá si předpisovati neb poroučeti, což by žádný šlechtic od svého poddaného líbiti si nedal, nýbrž učiní sám, co pro koho za dobré uznává. Císař byl by si přál, aby se nikdy nebyl dověděl o této podmínce svobodného pána Černína, protože od něho jako starého dvořana a zkušeného Čecha více uctivosti, lásky a oddanosti k Jeho Cís. Veličenstvu očekával. Pokud se mé osoby týče, co mám činiti, o tom mám již rozkaz, ale jest mi o sv. pána Černína líto, že tu službu J. Cís. Veličenstvu takovouto podmínkou hned rozhodně odříká, pročež ty vesnice žádané nedostane, upadá do nemilosti, ničí sebe samého a má málo naděje k budoucímu povýšení, kterého by tímto vyslanectvím byl v hojné míře došel, protože J. Cís. Veličenstvo po dobrém pořízení jemu se všemi královstvími a zeměmi by zavázán byl. Mohl by si věčnou pamět zachovati, jméno své v dějinách proslaviti a před rozličnými osobami přednost míti. Já sám mezi jiným za dobré uznávám, chce-li rozumně jednati, bude si hleděti získati důvěry J. Cís. Veličenstva a uposlechne naší rady, což jemu nikterak ke škodě nebude. Protože však zítra k J. Cís. Veličenstvu odcestuji, tedy prosím pána, aby mi svou odpověď o tom k mé informaci

dal a mne nezdržoval, abych k vůli tomu službu Jeho Cís. Veličenstva nezanedbal.«

Heřman Černín splnil přání císařovo a byl nejvyšším nařízením ze dne 22. května 1615, poněvadž na své cestě do Orientu o tamějších poměrech mnohých známostí a zkušeností nabyl, poselstvím pro zájmy Rakouska tak důležitým pověřen a přidán mu byl k ruce Vlach Caesare Gallo.

Dne 4. února 1616 obdržel Heřman z tajné rady milostivé oznámení císařské, by ve jménu božím vydal se na cestu, a buď ve Vídni aneb na hranicích u Komárna další průvod delegovaných kommissarův očekával.

I vyjel Heřman s průvodem 150 osob, spolu s tureckým vyslancem Achmetem Chiai a jeho kommissařem Kašparem Gratianem.

Družina Heřmanova byla z těchto osob sestavena (dle pořádku, jak u stolu zasedali):

I. Stůl vyslancův: Františkán či bosák, rodem Uher; Jaroslav Volf ze Šternberka, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Ferdinand Rudolf Lažanský, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Václav Bukovanský, z českého stavu panského, s ním jedno páže; Adolf z Buchheimu, sv. pán, Rakušan; Vavřinec z Hofkirchen, sv. pán, Rakušan a jedno páže; Kristian Schenk, sv. pán, Slezan; Heřman Koc z Dobrše, z českého stavu panského; Jan Černín z Chudenic, z českého stavu panského; Hans Werner Hundbiss z Waltram, šlechtic švýcarský, hofmistr a dva sluhové; Burian Sekerka, šlechtic český, štolba; Hubert Račín, šlechtic český; Ladislav Lukavský, šlechtic český se sluhou; Václav Heraklius, šlechtic český; Markvart Příchovský, šlechtic český; Abraham z Buschwey, šlechtic slezský, pana Lažanského hofmistr; Matouš Markus Ungar, přidělený císařský sekretář; Julius Caesar Durian, Vlach, pana vyslance sekretář; Jan Berchtold Breuning, měšťan augšpurský; Jan Pavel Damiani, Chorvat, tlumočník; Krištof Jakob ze Zakšova u Chebu; Jiří Soldin z Heilbronnu na Nekaru; Ondřej Guntzel ze Slezska.

II. Stůl důstojníků a pážat: Abraham z Haugvic, šlechtic z Lužice, důstojník; Jan Jaroslav Griespek, Jan Vostrovec, Jan Karel Sanomatský, Jan Krištof Malovec, Jan Jiří Scharf, vesměs Čechové; Šebestian Egen z Vídně, Rakušan.

III. Úřednictvo a ostatní služebnictvo vyslancovo: Magister Martin Horký ze Slavkova; Adam Besserer z Gmündu, Rakušan, komorník; Adam Wenner z Krailsheimu ve Francku, sekretář a spisovatel denníku této první cesty vyslance Heřmana Černína z Chudenic; Adam Štěpán Zscheidna z Prahy; Hanuš Albrecht Štiperský z Prahy; Hanuš Jakub Göbel ze Špýru; Kristian N. z Frankfurtu na Mohanu; Valentin Helbich z Hallu v Sasku, lékárník; Pavel z Krausenthalu z Jáchymova, komorník nad zlatem a stříbrem; Jan Thoniss z Hamburku, lazebník; Abraham Knoef z Antwerp v Nizozemsku, malíř podobizen; Ondřej Pillonk, Prus, instrumentista; Zebedeus d'Galazzi, Vlach, diskantista; Jacoma Batozzi z Milána, Vlach, loutenník; Josef Steckleder z Vídně, Rakušan, bassista; Abraham Ebert ze Štrassburku, hodinář; Jan Stenderle ze Švihova v Čechách a Jiří Preuss z Neumarku ve Slezku, postolí; Jan Rüdinger z Lipska, sklepmistr; Kilian Florisch z Mohuče na Rýnu, malíř; Martin Lampert z Altenburku v Míšni, perel krumplíř; Vavřinec Lang ze Schessburku v Sedmihradsku, tělesný krejčí; Michal Rausch z Brašova (Kronstadt) v Sedmihradsku, druhý tělesný krejčí; Vavřinec Rüdiger z Brodu »Furt in der Mark«, vrchní kuchař; Jiří Angermaier ze Štýrského Hradce, kuchař; Jan Putzki z Gerau ve Slezsku, kuchař paštik; Kašpar Tausend z Heierswerthu ve Slezsku, kuchtík; Jakub N. z Čech, Diviš Bosoja z Čech a Pavel Gütel z Vídně, jídlonoši; Tomáš Opffermann z Nesselbachu v Rakousku, špižník; Michal Mayer z Braunu ve Slezsku, Martin Jakonič z Karlovce v Chorvatsku, Jiří Weiss z Celovce v Korutanech a Oldřich Zepffler z Oettinku v Bavořích, trubači; Jakub Starr z Prešpurku, vojenský bubeník; Jan Zeller z Wiesenbrunnu v Bavorsku, pištec; Jan Diepelt z Michelfeldu v Horní Falci, podkovář; Mikuláš Podek z Prahy a Mikuláš Gesolt ze Žlutic v Čechách,

koláři; Jindřich Ludwig z Pruska, Samuel Hermolaus z Malého Hlohova ve Slezsku, Eliáš Schort z Vídně a Jiří Privolovic z Petrina v Chorvatsku, tělesní myslivci a lokajové; Jan Eberwein z Itlingen ve Švábsku, lazebník; Lukáš N. z Horních Uher, provazník; Martin Keil z Bartfeldu v Dol. Uhrách a Matiáš Mešecký z Černemblu v Chorvatech, uherští krejčí.

IV. Kočí a ostatní služebnictvo počtem 30 osob. Všech osob dohromady 150.[1])

Stůjž zde také zajímavý seznam darů císařských:

I. Pro sultána: 100 zlatých knoflíků diamanty posázených v ceně 4000 zl., stříbrem zdobený psací stůl (740 zl.), velký stříbrný kotel (1200 zl.), 8 stříbrných lahví uvnitř zlacených (857 zl.), velké zrcadlo (900 zl.), 2 pozlacené hodiny s hracím strojem (1850 zlatých), velká stříbrná lékárna (10.000 zl.), 2 křišťálové svícny (400 zl.), pozlacené hodiny (470 zlatých), pouzdro z achátů (600 zl.), 2 velké stříbrné a pozlacené džbány (711 zl.), 2 stříbrné pozlacené svícny (900 zl.), 3 jiné stříbrné nepozlacené svícny (1200 zl.), 2 velké stříbrné poháry s víky (600 zl.), křišťálová láhev (800 zl.), 4 křišťálové sklenice (850 zl.), stříbrná truhla uvnitř vyzlacená (2318 zl.). Summa 28.396 zl.

II. Pro sultánovu ženu: polštářek na šití (700 zl.), 2 pozlacené hodiny (360 zl.), 70 zlatých drahokamy vykládaných knoflíků (1000 zl.). Summa 2060 zl.

III. Pro nejvyššího kněze (Mufti): stříbrem zdobený psací stůl (740 zl.), lékárna (300 zl.), 3 stříbrné pozlacené svícny a 4 láhve (500 zl.), 2 hodiny (450 zl.). Summa 1990 zl.

IV. Pro velkovezíra (vezír Azem neb vezír baša): stříbrná truhlička (1800 zl.), stříbrná lékárna (500 zl.), hodiny (990 zl.), psací náčiní a pouzdro na hřeben (300 zl.), pouzdro z jaspisu (300 zl.), 2 stříbrná umyvadla a konvičky s dvěma lahvemi a čtyřmi džbánečky (840 zl.). Summa 4730 zl.

---

[1]) Adam Wenner, Türkisches Reisebuch, str. 128—131.

V. Pro místodržitele (Kaimekan): stříbrná truhlička (1350 zl.), veliké zrcadlo (600 zl.), hodiny a lékárna (1000 zl.), pouzdro z jaspisu (300 zl.), 2 křišťálové hodinky (280 zl.), 2 stříbrné číše a 3 láhve vnitř zlacené (455 zl.). Summa 3985 zl.

VI. Pro vezíry u Porty: Stříbrné nádobí a jiné věci v ceně 3500 zl.

VII. Pro bašu Alia v Budíně: zrcadlo a lékárna (700 zl.), 2 hodiny (940 zl.), 4 stříbrné láhve vnitř vyzlacené (560 zl.), 12 vykládaných pohárů (250 zlatých), polštář k šití (300 zl.), 6 koní s krásným sametovým kočárem (1400 zl.). Summa 4150 zl.

VIII. Pro místodržitele v Bělehradě (Habil Effendi): stříbrem zdobený psací stůl (300 zl.), 2 hodiny (600 zl.), 2 stříbrné láhve a 2 vásy (280 zl.), polštář k šití (250 zl.). Summa 1430 zl.

IX. Pro nejvyššího hofmistra v harému (Kislar Aga): vysoké pozlacené hodiny (400 zl.), pouzdro jaspisové (200 zl.), hodiny (180 zl.), křišťálové sklenice (186 zl.), šálek jaspisový (235 zl.), 4 láhve vnitř zlacené (400 zl.). Summa 1601 zl.

X. Pro Scendera bašu: stříbrná číše pozlacená (160 zl.), pouzdro na hřeben (140 zl.), 4 hodiny a to 2 velké a 2 malé (750 zl.). Summa 1050 zl.

XI. Pro nejvyššího nad opatrovníky dveří (Kapizilar Azem Aga): hodiny v ceně 210 zl. a pouzdro na hřeben (140 zl.) Summa 350 zl.

XII. Pro Agu janičárů: pozlacené hodiny v ceně 230 zl.

XIII. Pro vrchního nad opatrovníky dveří (Čauš baša): pozlacené hodiny v ceně 230 zl.

XIV. Pro Achmeta Chiai, hofmistra Alia baši v Budíně, bývalého tureckého vyslance: stříbrná truhla v ceně 2268 zl.

Celkem císařských darů za 55.070 zl. [1])

Denně odváděli Turci pro vyslanectvo: 280 budínských pinet či mázů vína, 400 chlebů, jednoho vola, z něhož si ponechalo vyslanectvo 200 liber (80 oka. Oka = $2^1/_2$ staré libry), 10 živých ovcí, 100 kuřat, 10

[1]) Wenner l. c. 132—135.

kachen, 20 holubů, 5 měřic rýže, 10 oka másla, 5 oka medu, 12 oka pěkné mouky, 12 oka mléka, 55 oka soli, 150 vajec, 10 velkých voskových svíček, 100 lojových svíček; dále všelikého koření, ryb, octa a zeleniny s dostatek.

Toto dodávání potravin počalo 10. června a trvalo do 29. srpna 1616; protože však Turci velice liknavě při dodávání si vedli, zaopatřovalo si vyslanectvo později vše samo, za potraviny pak denně odváděli Turci 150 zl. [1])

K císařskému rozkazu bylo vyslanci Heřmanu Černínovi z císařské účtárny výnosem ze dne 6. února r. 1616 pro výživu dosavadních služebníků povoleno 500 zl., a dále ustanoveno, aby jemu na základě uzavřené smlouvy, jestliže jeho cesta se přes 6 měsíců protáhne, odváděno bylo vždy řádně a správně 1000 zlatých každého měsíce. Ve zvláštním slyšení na rozchodnou byl Heřman u arcivévody Maximiliana přijat dne 18. a u císaře dne 19. února. Bylo-li poselství, jež císař svěřil Heřmanovi, samo sebou obtížné, ještě obtížnějším se stalo vzhledem k tehdejší politické situaci. Bočkaj a Bethlen, tito dva pověstní vůdcové nespokojené strany, kteří prapor vzbouření ve mnohých končinách Uher a Sedmihradska rozvinuli, zjevně odpor a odtrhnutí od dědičného rodu panovnického na všech místech hlásali, tito oba měli v rukou otěže moci vladařské a neopomenuli žádného prostředku, by své libovůli pevného podkladu a vzpouře své omluvy dodali, nahodilou moc za právo prohlašujíce. Ano, neodvrátili se ani od tak zrádného skutku, jímž provinili se proti vlasti své, že spojili se s těmi barbary, od jichž násilí zbraně rakouské je osvobodily, k vůli nimž tolik krve prolito a tolik statků a životů obětováno bylo. A za takových okolností, kdy Turci proti Rakousku se sápali, měl Heřman Černín o smír a pokoj jednati. I nepředpojatý musí nepokrytě přiznati, že přes vlohy a chytrost státnickou, přes klidnou rozvahu a důvtipné úsudky Heřmanovy poselství jeho nelze nazvati závistihodným.

---

[1]) Wenner l. c. 131—132.

Prvním úspěchem Heřmanovy výmluvnosti bylo, že osvobodil Ferdinanda Rudolfa Lažanského, který dlel jako turecký zajatec v Bělehradě. Jsa s velikou slávou a okázalostí všude vítán, projel Heřman Černín se svým četným dvorem různými zeměmi a kraji a blížil se stále více ke svému cíli, k malebně rozkošnému Stambulu, na jehožto minaretech a zlacených báních půlměsíc se stkvěl.

Dostav se k městu, slavil Heřman Černín jakožto císařský vyslanec velikolepý vjezd do Cařihradu. Ke vjezdu tomuto učinil všemožné přípravy a byl prvním křesťanským vyslancem, jenž se odvážil vjeti se zvučnou hudbou a vlajícími korouhvemi, na nichž se stkvěl obraz ukřižovaného Spasitele i dvojhlavý císařský orel, do hlavního města panovníka všech Moslemínů a nepřítele křesťanstva. Touto rozhodností, ba smělostí, touto nepochopitelnou odvahou omráčeno bylo vše — celý Stambul ocitl se v nebývalém dosud rozčilení. Teprve když první okamžiky pominuly a všeobecný obdiv se utišil, ozývaly se hrozby z úst všech Moslemínů, kteří vesměs ve své rozpoutané zuřivosti všecky křesťany chtěli povražditi. Slova stala se brzo skutkem; generálního vikáře Františkánů v Galatě vrhli nelidští Moslemínové do moře a mnoho Jesuitů uvěznili v žalářích z obavy před vítězstvím zbraní křesťanů. Sultán Achmet I. osobně po celou noc v čele své tělesné stráže na vše dohlížel, a císařský vyslanec pro svou vlastní bezpečnost byl na místo nebezpečí prosté doveden. Staré proroctví, že záhuba říše se přiblíží, zavějí-li prapory s křížem v Cařihradě, polekalo veškeré Moslemíny, ano i samého sultána. Roznesla se pověst po městě, že jest v křesťanských kostelích, klášteřích a domech zbraň ukryta, Řekové že touto zbraní se chtějí vyprostiti ze jha tureckého, a Kozáci od Černého moře že jim přijdou na pomoc.

Když vzbouřený lid se utišil, měl Heřman dne 4. září r. 1616 slavnostní slyšení u sultána a podal mu i vezírům jeho dary, jež byl přivezl.

Poselství Heřmana Černína ospravedlnilo důvěru, císařem mu udělenou, svými překvapujícími výsledky diplomatickými. Uzavřeltě Heřman Černín s Portou

první rakouskou obchodní smlouvu o 50 článcích, a k tomu ještě podařilo se neúnavné jeho snaze, že ujednal dvacetileté příměří.

Jest podivuhodno, že toto tak slavné poselství až podnes ještě dostatečně známo není. Heřman sám, jenž druhou svou vyslaneckou cestu popsal, odvolává se tu a tam k prvnímu svému věru epochálnímu poslání.

Na cestě zpáteční zakusil Heřman Černín mnohých nesnází a nebezpečí. V Budíně bylo poselství oloupeno a do vězení uvrženo, ježto prý nechtělo vydati zakoupené dvě mouřenínské a jednu ruskou dívku. Heřmana Černína vzal ve vazbu sám baša budínský a teprve, když od císaře obdržel psaní, dal jemu svolení k další cestě. Vrátiv se do vlasti své, byl Heřman od císaře vyznamenán důkazy nejvyšší milosti a zvláštní přízně.

Účet o vydáních na poselství vykazuje, že Heřman Černín 18.000 zl. ještě ze svého vlastního jmění přidal. Císařská účtárna oznámila Heřmanovi výnosem ze dne 4. dubna r. 1618, že k jeho požadavku 18.000 zl. mu zapsáno bylo 2000 zl. na císařově domě Quintinském na Hradčanech v tom způsobě, aby jej převzal s podmínkou, že jej opět císaři odstoupí, bude-li si toho přáti a bude-li mu příslušný obnos zaplacen. Ostatek však že mu z prvních příštích příjmů zemských odveden a zaplacen bude.

Psaní denníku na této první cestě vyslanecké svěřil Heřman svému sekretáři Adamovi Wennerovi. Jest psán německy, neobsahuje však kromě několika národopisně zajímavých poznámek mnoho, co by bylo pro dějepisce nebo diplomata důležito. Denník ten rozhodně nelze ku příjemné a poutavé četbě počítati.

Nalézáme v něm popisy důležitých měst, kterými se na své cestě do Cařihradu ubírali a kteréž spisovatel neopomíjí srovnávati s městy říše Německé. Nalezneme tu popisy následujících měst: Prešpurka, Komárna, Ostřihoma, Budína, Bělehradu, Niše, Sofie, Plovdiva, Drinopole a Cařihradu s Galatou.

Od vyslance samého zachovaly se účty pro kulturní historii zajisté zájímavé, které nesou nadpis:

»Léta Páně 1616. 1. Máje ve jménu Pána Boha všemohoucího připlavil sem se do Prešpurku z Vídně s Ahmet Chiai, Kratianem a Czeser Gallem a všemi našimi táhnouce šťastně ke Konstantinopoli. Pán Bůh rač dáleji milostí svou opatrovati. Od toho dne, co jest se běžně krom potrav vydalo, kde a jakým způsobem, komu a nač, pořádně poznamenáno a přepsáno.« [1])

Nebude zajisté nemístno, podáme-li zde itinerář této cesty s některými důležitými poznámkami.

Dne 20. února 1616 vrátil se Heřman po slyšení na rozloučenou do Prahy a vypravil se odtud se šesti kočáry a dvěma spižními vozy na panství Žlebské, kam dne 21. t. m. dorazil, prodlévaje tam až do 27. února. Dne 28. února, po rozloučení se s manželkou svou, nastoupil cestu do Vídně, kamž dojel dne 6. března. Ubytoval se i s průvodem v hostinci »u Červeného raka«. První čas svého pobytu v metropoli říše až do 19. května věnoval Heřman tomu, aby jednak si zjednal bližší informace, jednak aby vynikajícím osobnostem, jako místodržiteli Pavlu Sixtu hraběti Trautsohnovi, míst. veliteli Hanuši sv. pánu Molartovi, tajným a vojenským radům, jakož i pánům tureckého vyslanectva svou poklonu učinil. Při té příležitosti doplnil si komonstvo své a dal dle vzoru uherského služebnictvo červenou livrejí opatřiti. Dne 15 května byl přítomen schůzi tajné vojenské rady v císařském hradě a obdržel na den 18. téhož měsíce zvláštní audienci u biskupa vídeňského, kardinála Khlesela, kdež mu pověřovací spisy a instrukce, poselství se týkající, jakož i dary pro sultána a ostatní vznešené Turky doručeny byly. Poučen a obeznámen úplně s cílem a důležitostí svého poslání, opustil císařský hrad, aby cestu do Cařihradu nastoupil. Dne 20. května dával hostinu na rozloučenou, kteréžto mnoho vynikajících osobností, příbuzných a přátel se súčastnilo. Téhož večera odebral se se svou družinou a služeb-

---

[1]) Srv. Dr. Č. Zíbrt, Co kupoval a jak utrácel Heřman Černín z Chudenic na cestě do Cařihradu r. 1616—1617 (z archivu Jindřichohradeckého) Český Lid IX. (str. 435—438).

nictvem k červené věži, kde lodi pro ně připraveny, a odtud s tureckým vyslancem a přiděleným jemu kommissařem, jichž lodi na levém břehu Dunaje přistály, cestu nastoupil. Vlající korouhve, hlahol trub a kotlů označovaly okamžik, kdy kotvy byly vytaženy. Nepřehledné množství lidí po obou březích řeky tvořilo pestrý rámec k tomuto obrazu Po nějaké chvíli plavby mezi císařským letohradem a novým stavením spuštěny kotvy a zde přenocováno. Dne 21. května dostavil se též Ital Caesare Gallo, přidělený kommissař Heřmanův. Hned na to zvednuty kotvy a celé loďstvo — 26 lodí se 400 osobami, nepočítajíc v to mužstvo lodní — v plavbě pokračovalo. Ze zámku Děvice, při ústí Moravy do Dunaje ležícího, pozdravováno kol plující loďstvo. Dne 22. května ve 2 hodiny odpoledne přistálo loďstvo vyslancovo v Prešpurku pod arsenálem. Městská rada Prešpurská neopomenula Heřmanovi svou poklonu učiniti a poctila vyslance darem nemalého množství červeného a bílého uherského vína. Téhož večera vystrojil Heřman v arsenále hostinu, ku které pozván palatin Pavel hr. Pálffy s uherskými magnáty, turecký vyslanec, kommissař a jiné vznešené osoby. Celá společnost výborně se bavila, Heřmanova hudební kapela k tomu nemálo přispěla. Dne 22. května zůstal Heřman v Prešpurku proto, aby tu slavil svátky svatodušní. Ale tu přihodila se mu nemilá událost. Turečtí kuchaři, nemohouce pro vítr na lodích vařiti, odebrali se na pevnou zemi a zde vařili. V malé chvíli shromáždilo se kolem nich veliké množství chátry, která je obklopila, kameny po nich házela a k návratu na lodi donutila. Heřman, dověděv se o tom, odebral se ihned s palatinem Pavlem hr. Pálffym na místo a věc urovnali, a slíbil velice pohněvanému tureckému vyslanci, že vinníci budou potrestáni. Ačkoli zprvu turecký vyslanec nechtěl se dáti uspokojiti, žádaje okamžitě za odjezd, přece Heřmanově výmluvnosti a chování podařilo se vyslance obměkčiti k dalšímu pobytu. Silná stráž uzavřela přístav a zamezila další výtržnosti.

Dne 23. května odpoledne o 10. hodině pokračováno v plavbě až do vesnice Nagy Budak, kde pře-

nocováno. Následujícího dne ráno vyplulo se kolem pevnosti Rábu do Komárna, kam za nepříznivého větru pozdě v noci dorazili. Plukovník tamější posádky, Jan Dietrich z Reiffenberku, přivítal je s posádkou svou s vlajícími korouhvemi a střelbou z děl. Dne 25. května přítomno bylo poselství službám Božím, načež prohlédli si celou pevnost. V Komárně bylo zvykem, že každá přistálá loď podrobena byla prohlídce. Tak stalo se i tentokráte. Při této příležitosti byli nalezeni v lodi tureckého vyslance dva křesťané, kteří ihned na svobodu propuštěni. Třetího však, hocha to 17letého, sličného obličeje a štíhlého vzrůstu, přivezl vyslanec až do Cařihradu. Pocházel rodem z Vídně a byl prodán Ali Agovi, agentovi Alia baši Budínského u Porty, za značnou sumu peněz. Velitel pevnosti vyžádal si, aby směl vyslance i jeho družinu pohostiti v zahradě, blíže pevnosti ležící. Při této příležitosti se podařilo přidělenému kommissaři vyslanectva, Chorvatovi Kašparu Gratianovi, výmluvností svou osvoboditi dva zajatce, jednoho Turka a jednoho Tatara. Dne 26. května poslal Heřman českého šlechtice Markvarta Příchovského z Příchovic s listem k Aliu bašovi do Budína, aby jemu příjezd vyslancův oznámil. Odpoledne v 1 hodinu vyplulo poselství dále k Ostřihomu. Malé lodi válečné vzaly lodi vyslanecké do vleku a dopravily je z pobočného ramene do hlavního proudu Dunaje. Dva prapory husarů tvořily při tom na břehu čestný průvod. Heřman jel v lodi, která se v čele loďstva nalézala, s plukovníkem z Komárna a přiděleným kommissařem Caesarem Gallem. Půl míle pod Komárnem očekával příchod Heřmanův turecký vyslanec, jenž z Komárna byl napřed vyjel, a velitel pevnosti Ostřihomské s několika tureckými jezdci a janičáry. Přistávše k pevné zemi, přátelsky se navzájem pozdravili a uvítali. Velitel pevnosti Komárna oslovil tureckého vyslance i jeho družinu a vřele jim blaho poslance Heřmana i jeho důležité poslání na srdce kladl a přál císařskému vyslanci, aby po skončeném poselství se svým služebnictvem bez překážky a zdráv do své vlasti se navrátil. Turecký vyslanec ujišťoval, že přání velitele Komárenského co nejlépe

možná bude vyhověno. Zatím se oddávalo mužstvo na lodích po široké hladině Dunaje plovoucích nenucené zábavě a veselosti. Více než 28 válečných lodí ozdobených vlajkami kroužilo kolem za hlaholu trub a znění šalmají, ve kterou orientální harmonii hřmotné hmoždíře svůj hlučící třesk mísily. Potom vyvlečeno loďstvo vyslanecké za hlučného jásotu do proudu dunajského. Velitelé tvrze Komárenské a Ostřihomské s Černínem se rozloučili a vrátili do svých tvrzí. Téhož večera v 6 hodin zakotveno na pravém břehu Dunaje blíže vesnice Nezmil, kde turecký vyslanec Heřmana uctil vším, co jen sehnati mohl.

Dne 27. května ráno v 7 hodin připluly lodi minuvše vesnici Tata (Dotis) k pevnosti Ostřihomské. Když se k pevnosti blížily, pozdravily se výstřely z děl a vítal je vlající prapor s půlměsícem. Druhý výstřel zavzněl, když lodi přistály a spustily kotvy. Na břehu stálo mnoho lidí, dílem ze zvědavosti, dílem, aby poslanectvo pozdravili, mezi nimi i vznešení Turci jménem velitele pevnosti přišli poselství uvítat. Blíže přístavu na zelenajících se lukách rozbity stany, v nichž rozličné pokrmy a hojně vína od Turků přichystáno k občerstvení. Po poledni poslal Heřman veliteli pevnosti pro něho určený dar, kterýžto on se zvláštními díky přijal.

Odpoledne odeslal velitel tvrze 25 pěkných, bohatě ustrojených koní k lodím, aby na nich Heřman s tureckým vyslancem a kommissary i ostatním dvorem do tvrze jeli. Po cestě prokazována poselstvu všemožná pocta. Když se pozdravili a uvítali, dal velitel pevnosti po krátké rozmluvě v porculánových a majolíkových koflících po způsobu východním šerbet [1]) podávati. Po skončeném osvěžení prohlédnuta tvrz a nastoupena zpáteční cesta.

Heřman vyžádal si k slavnostní hostině přítomnosti velitelovy, tureckého vyslance, kommissarův a ostatních členů vyslanectva. Nálada při hostině pod

---

[1]) Serbet jest nápoj turecký, pozůstávající z vody, cukru a šťávy ovocné.

širým nebem byla veselá, a hudba Heřmanova všemožně se přičinila veselost rozmnožiti.

Dne 28. května, ráno o 5. hodině, nastoupena cesta k Vyšehradu (Blindenburg), pobořenému zámku na vysoké skále. Velitel Ostřihomský až sem rakouské poselstvo doprovodil. Tu přistáli ku břehu a byli střelbou z děl uvítáni. Z protějšího břehu dostavil se velitel tvrze Vácova, patřící Rakousku, na dvou lodích, a vyžádal si prohlídku své tvrze, kterémuž přání ochotně vyhověno. Dne 29. května bylo lze čilý život na palubě lodi pozorovati: lodníci i plavci, veslaři i lodní vojsko, vše přičiňovalo se, seč síly stačily, o čistotu na lodích, neboť co nejdříve mělo se doraziti do metropole Buda-Pešti. Po 4. hod. ranní zvednuty kotvy a zamířeno do Starého Budína, vesnice to čtvrt míle vzdálené od pevnosti Budína. Až sem přijelo 25 lodic, mnohými vlajkami zdobených, vyslanectvu vstříc, a za zvuků bubnů a polnic, šalmají a hřmění hmoždířů radostně je uvítalo. Tuto poctu naše hudba stejnou měrou oplácela. Množství Turků jízdních obklopovalo břehy. Krásný byl pohled na tyto jezdce. Nad obličeji jejich sluncem opálenými mihaly se pestré turbany, které mnohou lesklou přeskou a ozdobami se stkvěly; kol beder přepásáni byli jatagany postříbřenými neb pozlacenými, na nichž i drahokamy bylo lze spatřiti, přes ramena přehozeny toulce se šípy a tetivami. V pestré směsici hned v klubku se ocitli, hned zase v široký voj rozestavili, při čemž lesknoucími se meči ve vzduchu mávali, čímž ukázati chtěli, jak dovednými jsou jezdci a kterak ovládati dovedou své koně. K tomuto divadlu zvučela děla z pevnosti Peštské. Lidstvo, na obou březích Dunaje stojící, hlasitými výkřiky svou radost na jevo dávalo. Konečně k 9. hodině ráno přistálo vyslanectví pod pevností u královských stájů. Dva důstojníci janičářští přišli, aby Heřmana dovedli do besídky, kde pro něho pohodlná lenoška připravena byla. Ali bašův štolba s některými vznešenými Turky přistoupil k Heřmanovi, aby tlumočil jemu blahopřání Aliho k šťastnému přistání, s přáním odpočinku po tak namáhavé cestě. Když Heřman za blahopřání vřele poděkoval a svůj

pozdrav Aliu bašovi vzkázal, vyprosili si oba důstojníci, aby směli Heřmana doprovoditi do stanu, kde přichystáno občerstvení. Zde vyslanec se svým kommissařem a družinou a několika vznešenými Turky obědval a poblíž něho i ostatní služebnictvo jeho. Dne 30. května doručil Heřman svým štolbou Aliu bašovi dar, od Jeho Veličenstva pro něho určený, za který baša uctivé díky vzkázal a štolbovi krásný kaftan věnoval. Dne 31. května poslal Ali baša k lodím 35 bohatě zdobených koní, na nichž Heřman se svým kommissařem a družinou ke slyšení jel, veškero služebnictvo po dvou před nimi se ubíralo. V čele průvodu jeli vznešení Turci a čahoušové. Po obou stranách cesty, kudy průvod se ubíral, stáli janičáři a čajkáři (lodní veslaři) ve zbraních. Před sídlem bašovým stálo též mnoho janičářů; v nádvoří pak setníci janičářští a vznešení Turci. Když Heřman na dvůr vešel, obklopila jej stkvělá tato družina, aby ho dále provázela. U schodů čekal již štolba Aliův, jenž Heřmanovi s koně pomohl, načež jej dovedli dva vznešení Turci do velkého sálu, kde baša slyšení udílel. Zde bylo připraveno vyvýšené místo, pestrými koberci tureckými pokryté, kde baša na nízké stolici, suknem potažené, seděl. Když se Heřman přiblížil, šel mu baša dva kroky vstříc, po turecku jej přivítal, načež se posadil a uctil císařského vyslance tím, že jej po levé straně posadil; vedle Černína seděl kommissař Caesare Gallo, na druhé straně pak turecký vyslanec s Chorvatem Kašparem Gratianem. Okolo nich kupila se ostatní družina. Když celý průvod do sálu vešel, oslovil Heřman bašu, vyřizuje mu pozdrav a ujištění milosti císařské, předložil mu spolu svěřené listiny. Když baša několik slov díků vyslovil, políbil na znamení úcty odevzdané mu listy císařské a pozvedl je k turbanu. Na to tázal se baša po zdraví Jeho cís. Veličenstva a vznešeného bratra jeho; dále i po zdraví ministra Melchiora Khlesela, hraběte Adolfa Althana a jiných hodnostářů dvorských. Když odpověď obdržel a poněkud s vyslancem si pohovořil, vypukli přítomní v sále Turci ve veliký jásot nad nastávajícím uzavřením míru. Heřman, turecký vyslanec a ostatní dvo-

Heřmanovi obdrželi darem od Alia stkvostné kaftany, zlatem, stříbrem i pestrým vyšíváním zdobené; sluhové pak několik loktů dobrého sukna, začež dle tureckého zvyku Aliu bašovi ruku a lem jeho kaftanu políbili. Potom rozloučil se Heřman s bašou a ubíral se Vídeňskou branou s celým průvodem k lodím. Když s koní sestoupili, vojáci, seřadivše se, vystřelili salvu. Přišli také na pobřeží trubači a bubeníci, kteří je hrou uctívali, začež odměnu obdrželi. Po té přiblížili se cikáni, a opěvovali za průvodu houslí a cymbálů hrdinské skutky sultánů tureckých. Konečně dostavili se k přístavišti také zápasníci, kteří po dlouhém zápase jeden druhého k zemi povalili, na způsob římských gladiatorů. Dne 1. června poslal Ali baša každému z dvořanů Heřmanových peněžitý dar. Dne 2. června měl Heřman opětně slyšení u Alia, načež druhého dne daroval bašovi velkého, krásného anglického psa, kterého tento s obzvláštními díky přijal. Dne 5. června pozval jej k hostině štolba bašův. Při této hostině, jež konána byla druhého dne v zámku Budínském, podařilo se výmluvnému Heřmanovi mimo pana Ferdinanda Rudofa Lažanského, ještě dva zajatce osvoboditi, totiž Antonína Selzemana z Augšpurku a Václava Starka z města Stübitz ve Slezsku, kteří do zajetí upadli s plukovníkem Janem Markem hrab. Isolanim (jenž v zajetí zemřel) a s jinými ještě důstojníky při dobytí Stoličného Bělehradu Turky r. 1602. Po tureckém zvyku skončen banket štvaním psů na vola, který tak dlouho štván, až mrtev klesl k zemi. Dne 7. června na večer byla slavnostní hostina na lodi Heřmana Černína, které se všechny vznešené osoby súčastnily. Baša dal na Dunaji i na břehu k Pešti ležícím veliké ohňostroje vypalovati, což až do půlnoci trvalo. Celá slavnost skončena pěkným koncertem. Dne 9. června měl Heřman třetí a poslední slyšení, v němž se s bašou rozloučil. Baša poslal mu darem krásného arabského hřebce

Ali baša byl rozený Uher; byv v mládí zajat a u tureckého dvora vychován, pojal za manželku sestru sultánovu. Byl velice vzdělán a přítel křesťanův.

V Budíně navštěvoval Heřman se svou družinou často sirné i parní lázně, pohodlně a bohatě dle východního zvyku zbudované. Poznali barvu, jíž sobě Turci nehty barví, g o n n a zvanou, a jiné orientální zvyky při koupání. Do Budína dodali vyslanci císařskému Uhři z Vácova a okolních vesnic uherský chléb, víno, kuřata a ovce, začež peněžitou odměnu obdrželi. Dne 10. června pokračoval Heřman s družinou svou v plavbě. K večeru o 5. hodině přistáli u vesnice, sv. Mikuláš (Sz. Miklós), na pravém břehu Dunaje ležící. Druhého dne o 4. hodině ranní odrazili od břehu a přistáli večer u vesnice Kovin (Rácz Keve), na pravém břehu dunajském. Dne 12. června přistáli na témže břehu u vesnice Bochsadu, a následující den dospěli k vesnici Tolně. Zde zase Turci štvali vola anglickými psy, štvané zvíře však vrhlo se do řeky a utonulo. Dne 14. června přistáli na levém břehu u vesnice, Baja zvané; následujícího pak dne u Vereszmarthu (Vörös Márt). Toho dne přihodila se nešťastná událost. Asi hodinu před příjezdem do města posléze jmenovaného 18letý sluha Ferdinda Rudolfa Lažanského, Bartoloměj Hübner z Erfurtu, posadil se blíže kormidla, únavou usnuv, spadl do Dunaje a utonul. Ačkoli ihned dva lodníci jej hledali, námaha jejich zůstala marna. Dne 16. června přistáli u městečka Vukovaru, v němž dlouhý most dřevěný jest výmluvnou památkou na sultána Solimana, který jej vystavěl, když roku 1566 proti pevnosti Szigetu táhl, aby měl s vojskem a děly snažší přechod přes Dunaj. Zámek Vukovar náležel tureckému vyslanci, jenž navštívil manželku svou právě zde dlící. Dne 17. června nastoupena cesta do Illoku, kde vystoupeno na pevnou zemi. K ukrácení chvíle byla tu uspořádána štvanice na tři medvědy. Dne 18. června přirazili k Petrovaradínu, kde výstřely z děl přivítáni byli. Heřman vystoupil na břeh a navštívil s kommissařem tureckého vyslance a u vesnice Karlovic ležící srbský klášter, při kterém byl památný kostel s překrásnými obrazy, z nichž nejkrásnější »Ecce homo«. Na zpáteční cestě zastřelen z neznámé příčiny jeden srbský veslař. Vyšetřování okamžitě zavedené nepřivedlo k žádnému výsledku.

Jelikož zabitý veslař byl vyznání pravoslavného, pochován byl následujícího dne od kněze téhož vyznání s obřady obvyklými. Dne 19. června pokračováno v jízdě mimo městečko Titel na levém břehu ležící až ke Slankameni, kteréžto se nalézá na pravém břehu Dunajském. Dne 20. června doplaveno ke tvrzi Zemuni, hodinu cesty vzdálené od Bělehradu. Když dospěli k místu, kde řeka Sáva do Dunaje se vlévá, a Uhry od Srbska dělí, uvítalo je 20 lodí, v podobě půlměsíce rozestavených. Hřmot, působený křikem a střelbou kusů z lodí, přehlušován střelbou s hradeb tvrze. Když lodi k zemi přistály, ozval se zástup lidu na břehu novým jásotem. Místodržitel turecký, Habil Effendi, přiblížil se ku přístavišti v průvodu mnoha vznešených Turků a janičárů pěších i jízdních, s vlajícími prapory a bubny, kotly a troubami, sedě na stkvostně vyzdobeném hřebci berberském a přivítal srdečně Heřmana. Po salvě, která ku poctě byla vypálena, odebrali se zpět. K ochraně před loupeživými hejduky postavena u lodi silná stráž Dne 21. června navštívili členové vyslanectva trh. Téhož dne zemřel Heřmanův osobní sluha Jindřich Ludwig, z Pruska rozený, vyznání augšpurského. Zemřelý byl dne 22. června s vojenskými poctami pohřben. Pohřbu súčastnil se Heřman s celým svým průvodem. Téhož dne táhlo mnoho tureckého vojska Bělehradem do Sedmihradska, při čemž se bylo lze obávati porušení příměří. Dne 23. a 24. června prohlíženy znamenitosti Bělehradské. Následujícího dne odeslán kurýr Berchtold Breuning z Augšpurku k císaři a do Prahy. Dne 26. června odcestovali Jan Jiří Soldin, Caesare Gallo a Jan Wagner, rodilý z Brunšvicka, napřed do Cařihradu, aby příchod vyslanectva oznámili a o ubytování se postarali. Dne 27. června odevzdal Heřmanův hofmistr místodržiteli dar císařův. Následujícího dne byla slavnostní hostina u místodržitele.

Dne 29. června přišel k Heřmanovi německý odpadlík, který před několika lety v Uhrách byl zajat a do tureckého zajetí se dostal, se ženou a 11letou dcerou z Mětrovic u Bělehradu a prosil Heřmana, aby dceru jeho dal od mnicha, kterého na své lodi

měl, pokřtiti. Když se vyslanec klonil k tomu, aby přání jeho vyhověl, dověděli se o tom někteří Turci, hrnuli se k lodím vyslancovým a žádali za vydání zmíněného odpadlíka s dcerou. Heřman, nechtěje porušiti míru a maje na mysli důležitost svého poslání, poturčence jim vydal. Odpadlík, byv před tureckého vyslance předveden a tázán, zda jest Turkem, dal kladnou odpověď; začež měl býti oběšen, než k přímluvě Heřmanově byl ušetřen.

Od 30. června do 2. července věnován čas kromě diplomatických záležitostí úplnému klidu. Dne 3. července připraveny povozy a naložena zavazadla k další jízdě. Z rána dne 4. července podniknuta cesta po souši se 125 vozy, na níž půl míle cesty tureckými jezdci doprovázeni jsouce, dorazili k poledni k vesnici Hisardžik, kde se pod širým nebem utábořili. Za večera podnikli další cestu, až druhého dne o 5. hod. ranní zastavili u Hasan Baši Palanky, kde pod stany odpočinuto. Za dne oddali se všichni, jsouce cestou zmořeni, posilujícímu spánku, kromě stráže, k večeru nastoupena další cesta, a 6. července o 9. hod. ranní dorazili do vesnice nazvané Batočina, odkud nehostinnou krajinou pozdě v noci, aby ušli velikému vedru, komárům a jinému hmyzu, který v ohromných houfech za dne cestující obtěžoval, vydali se na další pouť.

Dne 7. července ráno přiblížilo se poselstvo k Jagodně. Ačkoliv v tomto městečku dobré hostince se nalézaly, přece tábořeno pod širým nebem. Dne 8. července nastoupili cestu pustou krajinou a překročili řeku Moravu. Tábořeno v rozkošné nivě. Dne následujícího, vyrazivše o půlnoci, tábořili u vesnice Alexinace (Alexina Palanka). Dne 10. července dojela výprava do Niše, kde přivítáni mnohými vznešenými Turky na koních.

Odtud přes Kuručešme, Pirot (turecky Šarköi, vlastně Šeherkoi) a přes Dragoman dorazili dne 15. července do Sofie (Srědec); také tu jim přišlo vstříc mnoho Turků, kteří je až k městu doprovázeli. V Sofii ubytovalo se poselstvo, jež dosud z pravidla pod širým nebem bylo tábořilo, pod střechou. Spolu ustanovil Heřman delší čas pobytu (15.—19.), aby se

řádně zotaviti mohli. Víno tamější nechutnalo jim; než dostalo se jim od jistého žida dobrého malvazí. Poněvadž čtyřicet mužů z vyslanectva nemocných leželo, nemohli poskytnutého malvazí dobře a vesele užiti.

Dne 19. července nastoupena cesta do Hadžikaramanu, bídné vesničky.

Dne 20. července cílem cesty bylo městečko Ichtiman. Následujícího dne překročili pohoří Rhodopské a minuvše vesnice Vjetren (Jeni Derbend — Jeniköi) a Sarambey dorazili dne 23. července do Plovdiva, kdež je jízdní vojsko uvítalo. Dne 25. července docestovali do bídné vesnice Papazli, kde mor řádil, 27. července do vesnice Harmanli, kde baša Sinan zříditi dal krásný, kamenný, vysoký most o jednom oblouku; dne 28. července dorazili do vesnice »Mustafa baša Zeupri« (Köpri, Koprüsü) zvané, kde byl baša téhož jména pěkný most vystavěl. Dne 29. července dojeli do Drinopole (Odrin), kde se v paláci Nam baši ubytovali. Dne 30. a 31. července a 1. srpna odpočinuli si a věnovali čas prohlídce města.

Dne 2. srpna dorazili do vesnice Hafsy, kde ubytovali se v krásné budově, vystavěné od baši Mehmeta. Dne 3. srpna nocovali v místě Eski-Baba zvaném, a dne 4. srpna dorazili do většího městečka Burgasu; o 9. hodině večerní nastoupili cestu krásnou dlážděnou silnicí, která z Adrianopole do Cařihradu vedla. Dne 5. srpna dopoledne dorazili do Čorli (Tzurullon-Chorleu), památného bitvou svedenou r. 1511 mezi sultánem Bajazetem II. a jeho synem Selimem, v níž Selim poražen a jen rychlostí svého koně unikl potupnému zajetí. Následujícího dne pokračováno v cestě k Silivri (Selymbria), malému městečku přímořskému, na skalnatém ostrohu zbudovanému a zdí obehnanému, pod nímž pěkný přístav a veselý trh se nalézal. V městě tom užili pěkné pohody při koupání. Po dni odpočinku přijel dne 8. srpna z Vídně pan Michal Starzer, císařský sekretář, jenž s vyslancem císařským se domluvil o jeho vjezdu do Cařihradu a jiných vyslanectva se týkajících záležitostech. Dne 9. srpna vyslanectvo dorazilo do vesnice Ponte Grande

(Böjük Čekmedže) a 10. srpna do Ponte Piccolo (Küčük Čekmedže.)

Dne 12 srpna poslal Heřman pana Ferdinanda Rudolfa Lažanského s depešemi do Cařihradu. Druhého dne se týž pán vrátil se zprávou, že jest dovoleno dne 17. téhož měsíce do Cařihradu vjezd slaviti. Proto hned v následujících dnech (14.—16. srpna) konány přípravy ke slavnostnímu vjezdu. Dne 17. srpna nadešel onen památný okamžik, kdy se rozhodnouti mělo o míru neb válce mezi Rakouskem a Portou. Od rána všichni členové vyslanectva i služebnictvo konali horlivé přípravy ku vjezdu. Turci přivedli z Cařihradu padesáte stkvěle ustrojených koní; vyjeli naproti též členové francouzského, anglického, benátského a nizozemského vyslanectví. V čele průvodu jeli vznešení Turci, kteří jim z Cařihradu naproti vyjeli, s některými služebníky Heřmanovými; pak šest pážat Heřmanových, šlechta ve vyslanectví súčastněná, pět trubačů a jeden vojenský bubeník, praporečník s vlajícím praporem, na němž s jedné strany byl znak císařský a s druhé strany obraz bl. P. Marie; vyslancové ostatních států, pan Caesare Gallo, pak Černín s tureckým vyslancem a jeho kommissařem na koních, sekretáři poslanectva francouzského, rakouského a benátského. Průvod zakončovali panu Heřmanovi naproti vyslaní Turci, kočáry a spižní vozy. V otevřeném údolí čekal je velitel osobní stráže se setninou jezdců, kteří, utvořivše špalír kol průvodu, dále spolu jeli. Branou Adrianopolskou pohyboval se průvod městem k německému domu, který za obydlí vyslance byl vykázán. Velikolepý průvod, jenž za zvuku trub i kotlů, mísících se v to hlasů lidských, od velikého množství lidu kolem se kupícího a tlačícího pozorován, těžko i obratnému péru vypsati. Při vchodu do německého domu na severní straně stál velitel stráže s osmi janičáry, kteří tu čestnou stráž konali. Tento portál byl spolu ukončením jedné z nejživějších ulic, kudy se vezírové, pašové a ostatní vznešení Turci do blízkého paláce sultánova neb z něho kolem ubírali.

Velitel stráže, jenž Heřmanovi naproti poslán, měl býti zbaven svého úřadu a všech svých hodností,

protože průvodu s vlajícími prapory, což posud nikdy se nestalo, do města vejíti dovolil; jen na veliké omluvy a přímluvy ponechán v úřadě. Dne 26. srpna přijel císařský kurýr Jiří Kazensteiner, několik dní po něm pak kurýr Berchtold Breuning z Vídně, s listy J. Veličenstva. Dne 27. srpna dodán dar Achmetovi bašovi, místodržiteli Cařihradu.

Dne 28. srpna byli čtyři jesuité, kteří se bez dovolení do Galaty dostali, zadrženi a do Cařihradské tvrze Jettigule zvané dopraveni; zde mrskáni a teprve na přímluvu francouzského vyslance na svobodu propuštěni.

Dne 29. srpna byl též generální vikář řádu Františkánského, představený kláštera v předměstí Galatském, do moře vržen. Téhož dne prohledávány byly domy křesťanův, poněvadž se za to mělo, že zbraně v nich jsou uschovány; všichni křesťané, kteří na ulici v noci dopadeni, počtem čtyřicet, oběšeni; což vše pokládati třeba za účinky strachu, který Turkům nahnalo slavné poselství, s vlajícími prapory do Cařihradu vjedší.

Dne 30. srpna procházel se Adam Wenner s poturčeným Němcem na zapřenou městem. Tu obořil se naň jakýsi křesťanský poturčenec, chtěje mu odebrati jeho zbraň. Wenner tasil k obraně své dýku, dal však útočníka dříve poturčeným průvodcem osloviti. Když se útočník dověděl, že Wenner k družině vyslancově náleží, odpověděl, že jej měl za křesťana z Galaty, který do města za podezřelými zámysly vešel. Po té se v klidu rozešli.

Konečně dne 4. září povolil sultán slavné slyšení. V čele průvodu vezeny na třech vozích, doprovázených janičáry, dary císařské sultánovi. Za nimi kráčel hofmistr tureckého vyslance s kommissařem Kašparem Gratianem, pak vyslanec Heřman Černín s Caesarem Gallem, a ostatní dvořané ve dvojstupu. V prvním dvoře paláce stála četná tlupa jezdců, kteráž je uvítala. Projedše prvním dvorem, přiblížili se ke druhému, kdež dle panujícího zvyku minuvše stráž, s koní slezli a pěšky dále se ubírali. I zde nalézaly se četné skupiny janičářů, strážců paláce a vznešených Turků.

Dvůr tento zdoben byl cypřiši a jinými krásnými stromy. Zde byli u cíle. Heřman ve společnosti kommissařů přijat byl v přízemí paláce, v levo v síni, která »divan« slula, četnými vezíry a baši, a hned šerbetem i jiným občerstvením poctěn. Se skříženýma nohama, po způsobu Turků na kobercích sedě, bavil se vyslanec nejvíce s Čahouš bašou, nejvyšším nad strážci dveří. Po některé chvíli objevili se dva Turci s bubny, na velbloudech sedící, a za nimi jiní, kteří pět zajatých Peršanů v okovech vedli. Dále asi sto osob jakýmsi druhem hrábí vyzbrojených, na nichž po 3—5 perských hlavách, senem vycpaných, bylo nastrčeno. Za nějaký okamžik neseny od strážců palácových a janičárů dary na místo svého určení. Na to vyslanec, oba kommissaři a ostatních 45 osob z vyslanectva oděni kaftany a vedeni od nejvyšších nad strážci paláce přes poslední dvůr, jenž byl bílým a černým mramorem vykládán a ve středu studnou opatřen, do síně, kde turecký sultán audience přijímal. Když tam došli, políbil Heřman sultánovi ruku, a ostatní přítomní lem jeho roucha, načež mimo Heřmana, oba kommissaře, pana Starzera, císařského sekretáře, tlumočníky a čtyři vezíry, ostatní všichni přijímací síň opustili a do dvora ven vyšli. Po té odevzdány císařské ověřovací listiny a memoriály, načež vyslanec sultána následující řečí oslovil: »Nejjasnější a velmocný císaři Turků v Asii a Řecku! Jeho Veličenstvo císař, můj nejmilostivější pán, vyslal mne jakožto vyslance k Vaší Výsosti, abych, jako vysoce ctěnému sousedu a příteli, Vaší Výsosti nejsrdečnější pozdrav přinesl a přání vyslovil, aby Bůh všemohoucí dlouhého života a úplného zdraví popřáti ráčil. Jeho Veličenstvo přeje si, aby toto mé poslání i dobrovolné dary smýšlení přátelské Vaší Výsosti k Jeho Veličenstvu veřejně utvrdily. Na všeobecném míru záleží Jeho Veličenstvu velice, již ze soustrasti k poddaným obou těchto států, a nemůže se zajisté popříti, že Jeho Veličenstvo sebe těžšího úkolu se podjal, jen aby říším těmto a obyvatelstvu jejich žádoucí mír zabezpečil. Jeho Veličenstvo císař nepochybuje, že také se strany Vaší Výsosti vše se stane, aby na základě stá-

vajících smluv mezi oběma státy dobré sousedství udrženo bylo. Jelikož Jeho Veličenstvo císař toto nynější poselstvo k tomu cíli vyslal, aby Vaší Výsosti zvláštní důkaz své hluboké úcty na jevo dal a pásky přátelské upevnil, jest Jeho Veličenstvo toho přesvědčení, že Vaše Výsost podobným projevem jemu spláceti bude, a brzo slavné vyslanectvo k Jeho Veličenstvu císaři Římskému odešle, aby veřejně potvrdil, že mezi oběma mocnými panovníky nejlepší přátelství jest, jak Vaše Výsost slíbila a jak to též celá minulost vyžaduje. — Po čtyři sta let měli katoličtí kněží klíče k posvátným místům v Jerusalémě a Betlémě, až konečně jim od Řeků vzaty byly. Jeho Veličenstvo císař žádá, aby Vaše Výsost rozkaz vydala, by klíče ty dřívějším majitelům vydány byly. Konečně prosím Vaší Výsost, byste ráčil vezírovi Hassanovi nařídíti, by zbývající záležitosti, poselství se týkající, se mnou dojednal, a naději se do velikomyslnosti Vaší Výsosti, že rozhodnutí Vaše se smlouvami a přáním Jeho Veličenstva souhlasiti budou.«

Síň ke slyšení stanovená byla prostřední velikosti a s přepychem v pravdě orientálním vyzdobena. Po pravé straně vchodu byl trůn zlatotkaným brokátem a perlami značné velikosti posetý, na němž sultán seděl.

Sultán Achmet I. byl 32 léta stár, postavy vysoké a silné. Bledý jeho obličej věnčil tmavý, krátce přistřižený plnovous, oko jeho bylo bystré a pichlavé, na hlavě měl veliký turban, jenž zdoben třemi svazky černých rajčích per, zavěšených na zlatých řetízcích a přidržovaných sponami. Na malíku pravé ruky leskl se démant báječného ohně a krásy.

Po skončené audienci ubíral se průvod v témž pořádku zpět. V následujících dnech byly odevzdány císařské dary sultánově manželce, nejvyššímu knězi, vezírům a bašům. Dne 10. září měl Heřman s kommisařem svým C. Gallem a s kommissařem vyslanectva tureckého Kašparem Gratianem u místodržitele slyšení. Dne 12. září byl návštěvou u nejvyššího nad zahradami v serailu, při čemž navštívil sul-

tánovy zahrady pod palácem a pozoroval, že tam as 4000 křesťanských dětí pracuje.

Dne 25. září vedena byla okolo domu vyslancova tlupa zajatých Poláků, mezi nimi jeden mnich, mnoho nemocných a ve zvláštním voze vznešená paní jakás s dvěma mladičkými syny, do paláce sultánova, kteří od Tatarů zajati byli v Podolsku. Všichni odsouzeni na galeje, pouze vznešená ona paní poturčila se a zůstala se syny svými v paláci sultánově.

Za pobytu svého v Cařihradě projížděli se členové vyslanectva často na Černém moři. Jedenkráte navštívili též krásný přístav u Columny Pompeji. Z počátku byl vítr příhodný, než brzo zdvihla se moře klidná hladina ve velké vlnobití. Ačkoli lodníci k návratu napomínali, nechtěli účastníci jízdy hlasu zkušených uposlechnouti, chtějíce se vyhnouti posměchu, který je od ostatních doma očekával. Od vlny uchváceni ocitli se bleskurychle v nezměrné výšce, odkud zase dolů sjeli. Měli ještě odvahu k další jízdě, avšak v nitru cítili, že bylo by dobře bývalo, uposlechnouti rady zkušených lodníků. Vlny stále byly větší a nebezpečí rostlo. Úzkost zahánělo výborné palermské víno, a tak celí omámeni dočkali se konce bouře, načež příznivým větrem poháněni, dojeli ke Zlatému rohu.

Dne 17. října zemřel Jan Jiří Soldin, rodilý z Heilbronu na Nekaru, který již dříve s panem Adamem svob. pánem z Herberštejna v Cařihradě dlel, a druhého dne na povoze až k moři dovezen, odtud převezen a za Galatou s náležitou vojenskou poctou pohřben.

Dne 30. října měl Heřman s Caesarem Gallem a Kašparem Gratianem třetí audienci na rozloučenou u místodržitele v Cařihradě. Chytrý Turek všemožnými vytáčkami nepřiznal barvu. Dne 1. listopadu měli u sultána druhé slyšení, při němž se Caesare Gallo rozloučil. Dne 12. listopadu ustanoven turecký vyslanec Achmet Chiai bašou Kanyžským a zároveň jeho kommissaři Kašparu Gratianovi darovány dva ostrovy ve Středozemském moři, Naxos a Paros. Dne 16. listopadu pozval místodržitel ve jménu sultána

Heřmana, tureckého vyslance, kommissaře a ostatní šlechtu ve vyslanectvu k hostině, při níž španělští židé společnost rozličnými kratochvílemi obveselovali. Dne 28. listopadu navštívili Heřmana vyslanec francouzský u osmanské Porty Achilles d' Harli svobodný pán Sausi, odpoledne pak anglický vyslanec JUDr. Pavel Binther, dne 29. benátský vyslanec Almoro Nani rytíř Bailo, odpoledne pak nizozemský vyslanec Cornelius Hagi, kteréžto návštěvy Heřman s Caesarem Gallem 30. listopadu a 1. prosince jmenovaným vyslancům v Galatě, kde bydlili, oplatil a s Caesarem Gallem se rozloučil. Dne 6. prosince v poledne odcestoval Caesare Gallo s vyslaným na místě Achmeta baši Kašparem Gratianem a hofmistrem baši zmíněného z Cařihradu; Heřman na půl míle s družinou jej provázel. — Dne 23. prosince došla zpráva, že v Budíně náhle zemřel Ali baša, jenž pro svoji mírumilovnost velice byl oblíben. Dne 25. prosince, na slavný Hod Narození Pána Krista, Heřman s družinou a služebnictvem byl v Galatě a tam v kostele františkánském slyšel kázání a mši svatou, při níž šest pážat Heřmanových přisluhovalo. Na cestě jim sloužil každodenně Františkán, rodem Uher, kterého s sebou měli, mši svatou. — Dne 13. ledna r. 1617 navštívil Heřman kapitána nizozemské lodi válečné s družinou a hofmistrem nizozemského vyslance; Heřman jej pozval k hostině. Dne 15. ledna vykonal Heřman návštěvu bašovi Scenderovi, rozenému Uhrovi. Dne 16. ledna navštívil Heřmana polský vyslanec Štěpán Kojanocki, královský tajný rada a kancléř, který se brzo po té s dobrým pořízením do Varšavy navrátil. Dne 18. ledna v sedění rady sultánovy povýšen Halil Capitan baša za velkovezíra a Mehmet baša z Egypta za vezíra v Budíně. — Dne 22. ledna navštívil Heřman nového velkovezíra, aby mu blahopřál. Dne 17. února zemřel Mikuláš Podek (Bötting) z Prahy. Dne 24. února měl Heřman slyšení u vezíra Budínského Mehmeta baši, jemuž blahopřál k povýšení a v přízeň jeho se poroučel jakožto nejbližšímu sousedu. Dne 2. března měl slyšení u velkovezíra, při němž se mu podařilo několik zajatců osvoboditi, mezi nimi pol-

ského šlechtice Boremského, jenž na galeje prodán a jehož svobodu Ferdinand Rudolf Lažanský 150 zlatými vykoupil. Za to však odměnil se vykoupený černým nevděkem. — Dne 16. března odjížděl vezír Budínský z Cařihradu, jemuž ke cti vyslanec, když okolo německého domu táhl, hudbu hráti poručil. — Dne 24. března, na Velký pátek, navštívil Heřman kostel františkánský v Galatě, a 26. března na Boží Hod přítomen byl tamtéž kázání a mši sv. — Dne 27. března na prostřední svátek, když Ferdinand Rudolf Lažanský s Hubertem Račínem na nešpory do Galaty jíti chtěli, strhl jeden Turek Hubertu Račínovi uherský jeho klobouk s rajčím peřím a dal se na útěk, však od janičára dohoněn a k velkovezírovi předveden, kde si šlechtici na násilí stěžovali a prosili, aby vinník příkladně byl potrestán, což se také stalo. Dne 6. dubna navštívil Heřmana benátský poslanec. Dne 17. dubna uspořádal Heřman se svou družinou štvanici, při níž v překrásném parku studená jídla podávána byla. Dopoledne navštívili někteří z družiny Heřmanovy vinárnu. Na zpáteční cestě potkali čtyři Turky, kteří jim nevěřících psů nadávali. Avšak družina Heřmanova nezůstala odpověď dlužna, a dostali se slovy, ano i noži a dýkami tak do sebe že Heřmanův postolí Jiří Preuss těžce zraněn, jeho tělesný krejčí Michal Rauš téměř ubit a mnozí jiní lehce zraněni byli. — Dne 20. dubna obdržel Heřman od císaře dopis, ve kterém z Cařihradu byl odvolán. Měl tedy závěreční slyšení dne 24. dubna u velkovezíra, dne 1. května u místodržitele a dne 3. května u Muftia.

Dne 17. května jmenován byl Mehemet baša v Budíně kaimekanem či zástupcem velkovezíra v Cařihradě a na jeho místo dostal se Nakas Hassan baša. — Dne 24. května navštívil vyslanec Heřman velitele tureckého vojska námořního Dne 25. května konána slavnost Božího Těla v klášteře františkánském v Galatě. Dne 29. května jel Heřman s družinou do Skutari, kde navštívil sultánův hřebčinec, v němž arabští a berberští hřebci chováni byli. Svému komorníku Adamovi Bessererovi poručil, aby jel napřed je ohlásit. Při tom přihodila se Bessererovi zajímavá příhoda.

Besserer, padnuv před lety do tureckého zajetí, naučil se také řeči turecké. Když okolo jdoucího Turka se tázal po místě, kde nalézá se hřebčinec ve Skutari, nabídl se Turek, že mu cestu ukáže, i vodil komorníka tak dlouho, až konečně jej do úzké, odlehlé uličky dovedl. Teprve nyní pochopil Besserer nebezpečnou situaci a přemýšlel, kterak by se z rukou tohoto zákeřníka vysvobodil. Turek však násilím chopil komorníka a vlékl jej dále. V kritickém okamžiku tomto, nemoha se brániti, počal tureckou řečí volati o pomoc. Volání jeho slyšel jiný Turek ve svém domě, podíval se oknem a hrozil násilníkovi. Když to násilník spatřil, pustil komorníka a prchl, Besserer pak poděkoval se vřele svému vysvoboditeli a vrátil se zase k Heřmanovi, aby jej o své příhodě zpravil. Dne 10. června měl Heřman třetí a poslední slyšení u sultána. — Dne 14. června navštívil Heřman velkovezíra v táboře u Skutari a byl při té příležitosti stkvostným kaftanem obdarován. Velkovezír zmínil se o nastávající válečné výpravě proti Peršanům. — Dne 21. června plula družina Heřmanova do Columny Pompeji, kterážto plavba tentokráte byla šťastnější než poprvé. Dne 26. června odjel Nakas Hassan baša do Budína, při které příležitosti jemu Heřmanova kapela při pochodu okolo německého domu poctu vzdala. Dne 29. června navštívil Heřman Hassana bašu v ležení nedaleko Cařihradu. — Dne 6. července daroval sultán Heřmanovi krásného plnokrevného vraného koně z Misíru. Dne 8. července navštívil vyslanec ještě jednou velkovezíra ve vojenském ležení. I obdržel od velkovezíra dva krásné honicí psy. — Dne 9. července vrátil se Heřman domů a činil již všem hodnostářům návštěvy na rozloučenou.

Za pobytu vyslanectva v Cařihradě úpěli ve vězení dva vznešení polští páni, Budowski a Korecki. Pan Budowski darován Gratianovi, který jej za vysoké výkupné na svobodu propustil, druhého pak ujal se Heřman; než, až do odjezdu svého nemohl propuštění jeho dosáhnouti. Po odjezdu jeho pak pomohl panu Koreckému vyslanec francouzský na svobodu a za hranice, začež sám nějaký čas pykati musil.

Dne 20. července 1617 nadešel konečně den odjezdu. Na cestu jsouc připraveno, vydalo se poselství okolo desáté hodiny k poledni s 38 vozy, 40 jízdními koni a čtyřmi velbloudy na pochod za zvuků hudby, bubnů a trub a se svinutými prapory ubíralo se ulicemi. Když dojel průvod k Adrianopolské bráně, přiblížili se Turci a Řekové k vozům, aby hledali uprchlé otroky. Tři skutečně zde našli a s sebou odvedli.

O 12. hodině dorazilo poselstvo do Ponte Piccolo, kde se ubytovali. Vyslanec Heřman zanechal v Cařihradě Michala Starzera, císařského sekretáře, i tlumočníka a Jana Berchtolda Breuninga, aby obstarali ještě některé nutné záležitosti.

Dne 22. července dorazili do Ponte Grande, načež dorazili dne 25. července do Silivri-Čorli, kde čekáno na příchod v Cařihradě ponechaných členů poslanectva.

Dne 26. července v Bargasu dorazil k nim Starzer, který zase do Cařihradu se vrátil. Přenocovavše dne 27. července v Eski Babě, dorazili dne 29. července do Drinopole. Druhého dne odeslán Breuning jako kurýr do Vídně.

Dne 31. července přišli Turci a Řekové a stěžovali si u vyslance, že pohřešují ještě některé otroky, i prosili za jejich vypátrání. Pátrání zůstalo však bez výsledku. Další cesta ve dnech 1.—4. srpna vedla je místy Mustafa baši Zeupri, Harmanli, Semižce a Papazli, až dorazili dne 5. srpna do Plovdiva, spěchajíce do blízko položeného městečka Tatar-Pazardžiku, kde se téměř dva dny zdrželi. Při návštěvě tohoto města došlo mezi vyslaneckým mužstvem a Turky k nepřátelství, které však rozvážlivostí Heřmanovou urovnáno, když všechny vchody do tábora uzavříti a silně střežiti dal.

Dne 8. srpna dorazili do bulharské vesnice Jeni Derbend (Jeniköi — Vjetren). Na úpěnlivé prosby vzal vyslanec Heřman jednoho zdejšího tatarského jinocha s sebou.

Poněvadž vesnice byla od obyvatelů opuštěna, nemohlo vyslanectvo ani chleba, ani vína dostati, ač Heřman vše dobře zaplatiti chtěl, a proto každý sám

vzal si, kde co dostati mohl. K večeru vrátily se ženy a zpozorovaly, že mnoho věcí jim pobráno; tu přiběhly do tábora s křikem a prosily za odškodnění. Vyslanec odměnil bohatě obtížné hosty, kteří pak odešli. S nimi přišel též starý Tatar a žádal urputně za vydání svého syna. Vyslanec stavěl se, jakoby o věci nevěděl, neposkytl žadateli žádného sluchu a nedovolil další prohlídky, takže mladý Tatar dále s vyslanectvem táhnouti mohl. V noci byl tábor bedlivě střežen před Bulhary.

Dne 9. srpna dorazili do Ichtimanu, odkud cesta vedla je do Sofie (Srědec), kde od 10.—12. srpna pobyli; minuvše v následujících dnech 13.—18. srpna místa Dragoman, Pirot (Šarköi), Kuručešme (Kuričesme), Niš a Ražani Palanka ocitli se v příjemném městečku Jagodně.

Dne 20. srpna dorazili k vesnici Hassan baši Palance, kde zemřel na uherskou nemoc Heřman Koc z Dobrše, syn sestry vyslance Heřmana, ve stáří 20 let. Z neblaze pamětihodného místa smrti nadějného mladého šlechtice a příbuzného vyslancova minuli vesnici Malou Palanku (Kücük Palanka) Hissarlyk (Hissardžik, Grocka = Kücük Palanka = Malá Palanka) a ocitli se dne 23. srpna v Bělehradě. Odtud jim oddělení tureckých jezdců naproti vyjelo, mezi nimiž byli i dva synové Hassana baši, stáří 8 až 9 let, a je odtud do tábora doprovázeli.

Dne 24. srpna pohřben zesnulý Heřman Koc z Dobrše na bělehradském latinském hřbitově. Černín dal vystrojiti tomuto příbuznému svému pohřeb co nejstkvělejší.[1])

V Bělehradě zdrželi se do 10. září. Dne 4. září měl Heřman slyšení na rozloučenou u Hassana baši, který jej i družinu kaftany obdaroval. Téhož dne pozván vyslanec k hostině, kde mnoho vznešených Turků přítomno bylo.

Starý Tatar šel z Vjetrenu za vyslancem až sem

---

[1]) Heřman Koc z Dobrše byl synem sestry Heřmanovy Ludmily, provdané 1588 za Jana Václava Koce z Dobrše na Bystřici.

a stěžoval si u baši, že mu odvezl syna; poněvadž se však nic nevypátralo, musil s nepořízenou odejíti.

Dne 11. září opustili Bělehrad, přeplavili se přes Sávu do Zemuně, kde poblíže tvrze přenocovali. Večer dával Heřman stkvělou hostinu, k níž nejvyššího berního z Bělehradu, jakož i vznešené Turky pozval. Od Zemuně ubírali se kolem místa Prhova 12. září do Mětrovic. Dne 17. září dospěli minuvše Továrník a Vukovár do Moháče, bažinaté a nezdravé krajiny, místa proslaveného bitvou krále uherského a českého Ludvíka se sultánem Solimanem. Z Moháče zamířili k Budínu nevelmi zajímavou cestou přes Tolnu, Föld-var, Szan Katornya a Karansebeš (ve dnech 19.—22. září), kam dne 23. září dospěli.

Jim naproti přijely 4 kornety Turků s pozdravem. Zde u města rozbili svůj tábor, u něhož setník s dvanácti janičáry stráž konali. Turci žádali vydání všech tureckých zajatcův a chtěli je i násilím vynutiti. Přepadli tábor a i stan vyslancův zpustošili. Heřman odebral se hned ku přítomnému bašovi Achmetovi z Kanizie a roztrpčen vyprávěl mu, že s rozjitřenou chátrou neví, co počíti. Nevěda si pomoci, dovolil Heřman prohlídku, po níž srocený lid odešel.

Dne 24. září vzkázal velitel tvrze Vácovské svým pobočníkem Heřmanovi pozdrav.

Téhož dne měl Heřman slyšení u baši Achmeta, při němž nalézti se dali místodržitel Hassan baša a sudí s dvěma vznešenými Turky. Heřman neúprosně žádal, aby mu pro císařovnu určené dvě mouřenínské a jedna ruská dívka, které mu roztrpčeným davem odňaty, zase byly vráceny. Než za odpověď obdržel, že mezi tímto roztrpčeným davem ani sami oni nejsou životem jisti. Tato neočekávaná odpověď tak špatně Heřmana naladila, že ihned síň opustil. Bouře se opakovala, a Heřman na vlastní oči pozoroval, že sám Achmet u davu nic nezmohl. Ani osobní zakročení vyslance, který se na samého sultána odvolával, nepomohlo.

Dne 25. září obnovil Heřman stížnost u baši Achmeta, kdež mu veškerá pomoc přislíbena, načež Heřman do tvrze budínské přesídlil.

Dne 26. září dal místodržitel Heřmanovi oznámiti, že baša budínský se vrací z Bělehradu a jemu písemný rozkaz zaslal, aby vyslanec s 25 osobami až do jeho příchodu do Budína zadržel a ostatní výpravu napřed se silnou stráží odeslal. Dne 6. října zemřel na uherskou nemoc mladistvý Řek Bernard, rodilý z ostrova Sigo, syn kupecký, jehož otec s ním se v Praze setkati chtěl. Oblíbený dvanáctiletý Bernard byl dne 7. t. m. na uherském hřbitově pohřben.

Téhož dne přišel kurýr od velitele pevnosti Komárna, který 10. téhož měsíce s tajnými depešemi k císaři, kardinálu Khleselovi a jiným vznešeným osobám odeslán. Kurýr císařský z ležení od Vídně dostavil se 22. října a druhého dne odcestoval zpět.

Dne 24. října spasili se útěkem čtyři zajatci, jimž Heřman doporučovací psaní dal. Ostatní tři zůstali v družině Heřmanově, mezi nimi šlechtic polský Malicki.

Dne 1. listopadu slavil baša Hassan vjezd do Budína, jemuž druhého dne odevzdal kurýr Petro Buonhomo psaní kardinála Khlesela. Dne 3. listopadu měl kurýr slyšení u baši Hassana a druhého dne odcestoval.

Dne 5. listopadu odpoledne měl vyslanec Heřman u baši Hassana slyšení, při němž dvě uherské paní a jednoho polského šlechtice ze zajetí vysvobodil. Rozloučiv se druhého dne s místodržitelem a bašou Achmetem, připravoval se k další cestě. Potom přes Ostřihom, Komárno, Most nad Litavou a Švechat spěchal Heřman s komonstvem do Vídně, kamž o polednách dorazil a v hostinci »u Červeného raka« se ubytoval. Téhož dne odeslal Heřman Černín kurýra do Vídeňského Nového Města ke kardinálu Khleselovi, aby mu šťastný svůj návrat zvěstoval.

Dne 18. listopadu obdržel vyslanec nejvyšší rozkaz, aby do příchodu císařova ve Vídni se zdržel.

Dne 10. února 1618 vydal se Heřman s družinou a šesti vozy za císařem do Ebersdorfu a obdržel u zotavujícího se císaře z těžké nemoci milostivé slyšení.

Sděliv s císařem nejdůležitější události a výsledky vyslaneckého poslání, žádal ho zároveň za soukromé

slyšení, které mu povoleno. Při tomto slyšení odevzdal Heřman císařovně dar z Cařihradu pro ni přivezený, který od tamějších Řeků koupil, totiž poprsí Marie Panny, zlatou mosaikou vypracované. Téhož večera vrátil se do Vídně, kde nepotřebné služebnictvo ze služeb svých propustil.

Dne 21. dubna měl Heřman druhé mimořádné slyšení, při němž poděkoval za udělený sobě pochvalný dekret za výtečné a zvláště vydatné služby, které vyslanectvím svým císaři a celé říši byl prokázal.

Dne 1. května blížil se Heřman ke stověžaté Praze, kdež od rady Starého Města Pražského jako hejtman jejich slavnostně uvítán a na počest jeho hostina vystrojena.

Dvě léta a tři měsíce byl Heřman vzdálen své vlasti v divokém Orientu, každého dne, ba každé hodiny životem nejsa jist, od svých drahých a vřele milované manželky odloučen.

Konečně propuštěn též ze služby vyslancovy spisovatel denníku vyslanecké jeho cesty Adam Wenner, který byl jemného vzdělání a čilého ducha pozorovatelského a tak živým a věrným dolíčením tomuto prvnímu epochálnímu poslání Heřmanovu knihou svou věčnou paměť zůstavil.

Spisovatel první vyslanecké cesty Heřmanovy Adam Wenner, pocházel z Krailsheimu ve Francku, odkud, žádostiv poznati cizí země, vydal se do Prahy, kdež čekal, až by vhodná příležitost se mu naskytla. Zdržoval se u appellačního a lenního rady Jana Kř. Eisena právě v ten čas, kdy císař Matyáš poslanectví do Turecka vyslati zamýšlel. Vyslancem ustanoven byl Heřman Černín z Chudenic, který na doporučení appellačního rady Eisena Adama Wennera za svého sekretáře na této první vyslanecké cestě přijal. Cestu tuto Adam Wenner důkladně popsal a tiskem vydal pod názvem: Türkisches Reisebuch von Prag aus bis gen Constantinopel, das ist: Beschreibung der Legation und Reise, welche von der Röm. Kais. auch zu Hungarn und Böheim etc. Königl. Majest. Mathia II. an den Türkischen Kaiser Ahmet, den Ersten dies Namens und den sechszehenden des Osmannischen

Geschlechts neben desselben zu Wien angekommener Botschaft nach Constantinopel ani die Osmannische Porten abgeordnet; so Anno 1616 angefangen und Anno 1618 glücklich verricht und völlig abgelegt worden. (Nürnberg, 1665.)

K vypravování našemu srovnej K. Jireček, Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe (Prag, 1877). — P. Matkovič, Putovanja po balkanskom polnotoku XVI. vieka Putni dnevnici Jakova Bongarsa od god. 1585 i Vratislava s Mitrovica od god. 1591. (Záhřeb 1897. Práce jihoslovanské akademie CXXX.)

Heřman Černín měl u dvora Viktora Amadea, vévody Savojského, jednoho z blízkých svých příbuzných, o jehož návrat do vlasti r. 1618 žádal. Jaké povinnosti tento mladý Černín u dvora Savojského zastával, nedá se s jistotou stanoviti; tolik však může se tvrditi, že byl buď pážetem, nebo že sloužil ve vojsku; neboť v průvodní listině, sepsané ve způsobu jakéhosi vysvědčení mravného chování, důraz klade se na slova: »jako já, tak i princ pronášíme o jeho nám prokázaných službách úplnou spokojenost.«

Poněvadž Heřman Černín byl horlivý katolík a věrný stoupenec rodu Habsburského, hrozilo mu v Praze veliké nebezpečí. Když totiž r. 1618 vypukly nepokoje v Praze, zastával Heřman úřad královského hejtmana Starého Města Pražského. Jakožto katolíka a přívržence dynastické strany pokládali jej stavové pod obojí za nebezpečného nepřítele a pokoušeli se zprvu jej na svou stranu přivésti. Avšak ani příklad věrného přítele Krištofa Haranta a bratra jeho Diviše, ani sliby, ani hrozby neotřásly věrností a pevnou povahou Heřmanovou. On, jakož i mnozí z vrstevníků s ním stejně smýšlejících, zůstali věrni víře katolické a spolu rodu panovnickému Habsburkův.

Stavové podobojí dali své nedůvěře proti Heřmanovi vyspěti tak povážlivým způsobem, že vášnivost jejich vzbudila v nich myšlenku, by Heřmana ode dvora odstranili a pro svoje záměry získali. Aby uvaroval se hrozícího nebezpečí, konal Heřman s Václavem Heraltem Liebštejnským z Kolovrat a jinými stejně smý-

šlejícími sjezdy v Hoře Kutné a vyjednával s generálem Dampierem, jenž strojil se z Moravy do Čech vtrhnouti.

Vláda direktorů vinila Heřmana v dopise ku městské radě Čáslavské ze dne 22. února 1622, že prý na Železných Horách k Lichemburku cestu skrze lesy proklestiti dal, a že pány stavy a obyvatele skrze pohrůžky strašlivé i jinak všelijak rozpakoval.[1]) Kromě toho se ještě roznášelo, že Heřman dne 14. listopadu chtěl odeslati nepřátelskému vojsku císařskému do Budějovic tři kusy střelby a čtyři vozy mušketů. Tyto potřeby válečné stavy českými zabrány, ano i Heřman sám na zámku Kolínském vězením opatřen byl.[2])

Když stavové podobojí dne 18. března r. 1619 vydali patent o osobách, které nemají v zemi trpěny a do úřadu přijímány býti, bylo jméno Heřmanovo mezi nimi též uvedeno.[3]) Než přese všecko setrval Heřman přece nejen v zemi, nýbrž v samé Praze. Ale počátkem srpna hrozilo mu opět uvěznění. Bylť právě Heřman v den sv. Vavřince — dne 10. srpna r. 1619 — v kostele na vrchu Petříně v Praze[4]) přítomen mši svaté, když obdržel od jednoho ze svých dobrých přátel výstrahu, že mu od stavů podobojí hrozí nebezpečí, a že se jedná o jeho zajetí. neb dokonce o jeho život. Ihned klekl Heřman před oltářem sv. Vavřince a prosil vroucně o pomoc a ochranu. Pomodliv se, dal si Heřman k nosu šátek kapesní, předstíraje, že mu teče krev, odešel z kostela, vyšvihl se ruče na perského koně před kostelem stojícího, kterého při svém vyslanectví do Cařihradu si koupil, a uprchl z Prahy o $^3/_4$11. hod. ku hranicím saským.

Šťastně a s neuvěřitelnou rychlostí — 18 mil uraziv za 8 hodin — dojel na témž koni večer o sedmé hodině do vesnice Zavidova (Saida), ležící na hranicích saských v Rudohoří. Když na cestě seskočil s koně

---

[1]) Památky archaeologické a místopisné 1862, str. 144.

[2]) Skála, Historie česká II. 457. — Vávra: Dějiny Kolína II. 52.

[3]) Slavata, Paměti II., 219. — Skála, Historie česká III, 83.

[4]) Heřman ve své závěti praví »na Bílé Hoře«.

před zámkem Petršpurským, který tehdy Jaroslavu Liebštejnskému z Kolovrat náležel, učinil slib, že při patě rozkošné výšiny Petršpurské, zdobené kdysi pevným hradem, kostel sv. Vavřinci zasvěcený vystaví, a že špitál pro chudé založí, unikne-li šťastně nástrahám svých nepřátel a do kruhu své drahé rodiny opět se vrátí.

Věrný kůň, jenž Heřmana před pronásledováním zachránil, a jenž rychlým tryskem takřka život Heřmanův zachoval, podlehl velkému napjetí sil svých. Na vděčnou vzpomínku a věčnou paměť dal jej Heřman vycpati a podnes stojí v jednom sále zámku Petršpurského. Pokud dle jeho podoby souditi lze, byl šedohnědé barvy, ušlechtilého plemene, štíhlého a silného vzrůstu.

Tak jako Heřman uprchli ještě jiní šlechtici z téže příčiny do Saska, a zde čekali v dobrovolném vyhnanství událostí, jež nastanou, jsouce zmítáni pocity úzkosti a nejistoty.

Avšak jen na krátko souzeno bylo Heřmanovi pro jeho věrnost rodu panovnickému projevenou tráviti dni vyhnanství v dálce od své vlasti. Vrátilť se v brzku do Čech a stavům podobojím, kteří jej vyzvali dne 17. října 1619, aby zemi přísahu složil, dal počátkem listopadu odpověď, že by milerád přísahu složil, kdyby se neobával, že tím proti vlastnímu svědomí se prohřeší; nicméně však že nechce ničeho podniknouti proti majestátu císařovu a proti vyrovnání mezi oběma stranami, by o něm nebylo mluveno jako o nezdárném synu vlasti; jedině žádá si, by stavové nechali jej ve službě, již právě u Jeho Milosti Císařské zastává a již u dvou císařů zastával.[1]) Stavové, vzavše toto jeho prohlášení na vědomí, nečinili nic proti němu, nýbrž na sněmu ku konci března 1620 odbývaném učinil nejvyšší purkrabí Bohuchval Berka z Dubé, když jednalo se o poselství do Turecka, návrh, by žádána byla zpráva od Heřmana o daru sultánovi podaném, ježto on výborně toho vědom jest, jak veliký dar za jeho vyslanectví r. 1616 jemu dán byl.[2])

[1]) Skála, Historie česká IV. 35.
[2]) Ibidem IV. 27.

Jiné však poměry nastaly, jakmile císař Ferdinand prohlásil, že jemu přísluší koruna česká a jakmile rozhodl se i zbraněmi si ji vybojovati. Císařská, bavorská i polská vojska, vedena jsouce více méně vynikajícími vůdci, táhla proti Bedřichu Falckému, jehož vůdčí myšlenkou bylo, vsaditi si korunu císařskou na hlavu a zlomiti nadvládu Habsburků v Německu. Pod ochranou těchto vojsk vrátili se i rodu Habsburskému věrní páni do své vlasti.

Heřman Černín, by dokázal císaři svou nezlomnou věrnost, vstoupil sám do vojska a opásal se mečem, aby práva císařova ke koruně české hájil.

V onom památném dni, kdy bratr proti bratru, otec proti synu s rozpoutanou vášnivostí bojovali, onoho dne, kdy rozhodoval se osud království Českého, bojoval též Heřman Černín.

Dne 8. listopadu 1620 vidíme v bitvě na Bílé Hoře Heřmana v předních řadách jak bojuje, nepamětliv svého života, své rodiny, Heřman vrhal se v největší nebezpečí, neboť jemu platilo ve všem »právo předchází moc«. Kde nejprudčeji vřava válečná zuřila, kde muž proti muži pomstou soptě obnažený meč tasil, kde jen smrt přinášela smír a pokoj, jevil Heřman rovněž tak svou zkušenost jako na dráze diplomatické svého činného života.

Jak císař Heřmanovy neoblomné věrnosti a statečnosti si vážil, dokazuje jedno místo z diplomu, datovaného v Řezně dne 15. března 1623, jímž povýšen byl na říšského barona, kde výslovně zmínka se činí, že Heřman, obnaživ meč pro právo císařovo, v bitvě na Bílé Hoře pod prapory císařskými bojoval.

Mezi bitvou na Bílé Hoře — aniž lze udati, na kterém místě — ztratil zimní král Bedřich Falcký anglický řád podvazkový, jenž náhodou dostal se do rukou prostého mušketýra. Tento oslněn lesklými drahokamy (démanty), domníval se, že nález jeho jest veliké ceny a že nejlépe mohl by jej prodati některému vznešenému pánu. Právě nedaleko Heřmana ubíral se onen mušketýr, ukazuje svůj nález. Heřman bohatě jej odměnil, vzal si k sobě podvazkový řád a druhého dne daroval jej osobně kurfiřtovi bavorskému,

jenž ujistil jej svou přízní a slibem, bude-li míti k němu kdy nějakou žádost, že ji též vyplní.

Heřman Černín potřebuje do svého hospodářství 1000 beček soli, obrátil se sám se žádostí ke kurfirstu bavorskému, prose o volný převoz solního nákladu z Halle v Solnohradsku do Pasova městem Straubinkem neb Vilzhofenem. Aby žádost jeho kurfiřt příznivě vyřídil, užívá Heřman vhodné příležitosti a zmiňuje se o události, která hned po bitvě na Bílé Hoře mezi ním a kurfiřtem se sběhla.

Zmiňuje se o příhodě této též v žádosti ze dne 6. listopadu 1635, když žádá za povolení, aby směl jemu kurfiřtem bavorským darovaných 400 beček soli přes Išl, Münd a Mauthausen do Budějovic vézti.[1])

---

[1]) Archiv Jindřichohradecký. 8 Fa Rodina Černínů z Chudenic.

II.

Bitvou na Bílé Hoře bylo povstání české potlačeno. Vojsko Mannsfeldovo mělo po nějaký čas ve své moci ještě několik pevných měst; leč již dne 9. listopadu podrobila se města Pražská a holdovala císaři. Vévoda Bavorský Maximilian slavil vjezd svůj s vítěznými vojsky císařskými a ligistickými téhož dne do Prahy, kterou byl časně ráno Bedřich Falcký se svou družinou opustil.

V řadách císařského vojska nalézal se Heřman Černín z Chudenic, který jediný z pánů českých v bitvě na Bílé Hoře při straně císařské bojoval.[1])

Vévoda Bavorský zdržel se jen krátký čas v Praze, a dříve než vrátil se do své země, odevzdal správu zemskou Karlu knížeti z Liechtenštejna, jenž od císaře místodržitelem jmenován a co možno největší pravomocí obdařen byl.

Kníže z Lichtenštejna uchopil pevně otěže svěřené mu správy a velmi často počínal si s přílišnou přís-

---

[1]) Valdštejn osobně bitvy na Bílé Hoře se nesúčastnil. Srv. Dvorský, Albrecht z Valdštejna až na konec r. 1621, str. 119. — Srv. ČČM. 1878 str. 297 Dvorský, Heřman Černín z Chudenic.

ností, ba ukrutností. Celé Čechy chtěl přivésti k neomezené poslušnosti císaře, pročež vyslal část posádky Pražské do západních Čech, aby některá města ještě v poslušnost uvedla, kdežto jiná města ve východních Čechách místodržiteli dobrovolně se podrobila. V podrobených městech nařídil místodržitel obnovení úřadů městských, za kteroužto příčinou do nich císařští kommisaři s vojáky byli vysíláni. Takového vyslání musil se též Heřman Černín podjati. Přidán mu byl úředník desk zemských Adam Ryžmberský z Janovic, prokurator Václav Magerle ze Sobíšku a 200 lidu jízdného, s nimiž měl v těch královských městech českých, kde byla se stranou Bedřichovou smýšlející rada, tuto sesaditi a ji muži císaři věrnými nahraditi. Spolu měl Heřman Černín se snažiti, by v těchto městech co nejvíce kontribucí a půjček sehnal. Oněch měst královských bylo počtem jedenácte, a to: Český Brod, Kolín, Kouřim, Hora Kutná, Čáslav, Chrudim, Bydžov, Jaroměř, Královédvůr, Vysoké Mýto, Králové Hradec.

Heřman vykonal úlohu na něho vznesenou horlivě a obezřele a odevzdal jakožto výsledek svého poslání asi 20.000 kop grošů komoře české.

Za tohoto svého poslání dal se Heřman Černín v Králové Hradci pohnouti úsilovnými prosbami některých šlechticů, již účast jakousi měli při povstání stavovském, jako Vilémem Kinským, Rudolfem Trčkou, Purkhartem Střelou z Rokyc, by část drahocenných svršků a hotových peněz pro větší bezpečnost u sebe uschoval. Později za tuto ochotu Heřman hořce pykal; neboť skutek jeho dal mnohým, proti němu zaujatým lidem do rukou zbraň ke snižujícím denunciacím, které Černínovi, jak později uvidíme, způsobily mnohé nepříjemnosti. [1])

Vrátiv se do Prahy, ujal se Heřman svého úřadu

---

[1]) Heřman sepsav r. 1638 memoriál o tom, co se r. 1620 sběhlo, poznamenal:

Aller Menschen Gewalt, Gelt und Gut
in Augenblick verwelken thut.

Srv. ČČM 1878, str. 298.

císařského hejtmana Starého Města Pražského, jenž rozhodně za tehdejších poměrů důležitý byl i obtížný. Dne 20 února 1621 a ve dnech následujících nastalo k rozkazu císařovu zatýkání v zemi meškajících někdejších direktorův a jiných v povstání súčastněných osob. Soud proti nim zřízený odsoudil dvaadvacet z nich ke ztrátě hrdla, kteří dne 21. července skončili život svůj na náměstí Staroměstském.

Mezi popravenými byl též bratr Heřmanův, Diviš Černín z Chudenic na Nedrahovicích, a jeho důvěrný přítel a společník na cestě do svaté země, Krištof Harant z Polžic a Bezdružic na Pecce. Divišovi Černínovi (*1565), jenž za svého mládí byl podobojí a později katolíkem se stal, za prvních let mladosti dostal se týž osud údělem jako Heřmanovi; ztratiltě záhy své rodiče. Bylo mu vytrpěti mnoho příkoří a útrap, i musil hleděti, aby stavu svému přiměřeného vzdělání došel. Jako bratr jeho Heřman, byl i Diviš povolán ke dvoru slavné paměti císaře Rudolfa, kdežto vyznamenán dříve ještě než bratr jeho Heřman hodností truksasa a později jmenován císařským radou a soudcem zemským ; k hodnostem těmto přistoupila pak r. 1605 hodnost hejtmana kraje Vltavského, kterou hodnost před tím otec jeho Jan nejstarší Černín na Nedrahovicích zastával. Jméno jeho častěji jmenováno při sněmích a záležitostech veřejných. R. 1616 převzal Diviš po své matce statek Nedrahovice a na něm podíly bratrů Humprechta, Heřmana a sestry Anny Wiedersperkové, roz. Černínové. Aby vlastní krb si založil, pojal za choť Annu, rozenou Černínovou z Chudenic, dceru Martina Černína z Chudenic a na Tasnovicích a jeho první manželky Elišky ze Šlovic. Nucen jsa vypláceti podíly sourozencům svým, upadl ve dluhy, neměv ani dříve v poměrech peněžních na růžích ustláno, což dokazuje list jeho z r. 1614 k Janu Jiříkovi ze Švamberka, v němž ho žádá, aby mu půjčil 1000 kop, jichž nevyhnutelně a v brzku potřebuje. [1])

---

[1]) Jediná to zpráva v rodinném archivě Černínském v Jindřichově Hradci, týkající se Diviše Černína.

Jako vysoký úředník císařský býval Diviš přidělován různým kommisím, ba súčastnil se i sněmu dne 6. června r. 1617, kde Ferdinand ode všech stavů téměř jednohlasně za krále přijat. Později divnou za to přijal odměnu.

I za císaře Matyáše těšil se neztenčené přízni. Právě v oné době byl hejtmanem hradu královského na Hradčanech, kdy stavové podobojí do něho vnikli a s okna svrhli Slavatu, Martinice a Fabricia. Když slyšel, že stavové nahoru se ubírají, tázal se nejvyššího purkrabí Adama ze Šternberka, co má činiti, má-li je vpustiti aneb zámek zavříti. Když pak purkrabí odpověděl, aby jen dobré jejich přátele do hradu pustil, zachoval se Diviš Černín po jeho rozkazu, řídě se přesně podle zřízení zemského.

Za vlády Bedřicha Falckého sesazen Diviš s úřadu hejtmana hradu Pražského, avšak přece na něho nezapomenuto. Dosazen byl r. 1621 do soudu zemského a jmenován hofmistrem nového krále. Po bitvě na Bílé Hoře byl sice opět na úřad svůj dosazen se srozuměním samého vévody Bavorského Maximiliana, jenž při něm žádné viny neshledal. Teprve později k výslovnému rozkazu císařovu byl úřadu svého zbaven, uvězněn a k smrti odsouzen. Kladeno mu za vinu, že stavy podobojí, císaři nepřátelské, do hradu vpustil. To bylo hlavním bodem jeho obžaloby. Marně uváděl Diviš Černín k svému obhájení, že jednal dle zřízení zemského, kde se přikazovalo, že hejtman za nepřítomnosti královy má ve všem poslušen býti nejvyššího purkrabí, který by spolu vinu jeho nésti musil. Ale vina ta byla příliš nepatrnou, ba ani vinou jeho nebyla a nepochybně působili tu proti němu různí nepřátelští živlové, snad i politické ohledy, neb nějaké intriky, aby se ukázalo, že tu nebyli trestáni toliko stavové podobojí, nýbrž že spravedlnost ani vinných katolíků neušetřila. Možno ovšem, že jiné důkazy pro jeho vinu se tenkráte naskytly, nejsou však známy, aniž Diviš sám jich si byl povědom, doufaje v milost do posledního okamžiku.

Lítost pronikne srdce každého, vzpomene-li sobě, že Diviš, jsa vlastně nevinen, přece skloniti musil

hlavu svou pod katův meč na náměstí Staroměstském. Tane nám na mysli otázka, nemohl-li Heřman, vlastní, krevní bratr Divišův, před smrtí ho zachrániti? Požívaltě veliké vážnosti a vlivu u dvora císařského pro věrné služby císaři a říši prokázané a vina Divišova nebyla takořka žádná. Buď tedy panovalo mezi bratry nějaké tajné zášti, nebo byly poměry tehdejší tak spletité a nebezpečné, že Heřman Černín nebyl s to by ve prospěch bratra svého něco učinil, nechtěl-li sám upadnouti v podezření u živlů, tehdy svrchovanou mocí vládnoucích, anebo konečně ve své prosbě za život Divišův byl oslyšán. Zprávy však o tom nejsou žádné známy, že by byl za život bratrův žádal, pročež těžko nestranný soud o Heřmanovi v této věci provésti.[1])

Když přišla při exekuci řada na Diviše Černína a on měl předstoupiti před kata, vzdálil se bratr jeho Heřman, jenž jakožto hejtman Starého Města Pražského exekuci byl přítomen a vrátil se na své místo teprve po dokonané jeho popravě. Tělo Divišovo i s hlavou vloženo do rakve a odevzdáno k pohřbu manželce jeho; na noc pak odvezeno na zámek Nedrahovický a v kostele Jesenickém pochováno.[2])

Předsíň kostela v Jesenicích, kde byl Diviš Černín z Chudenic pohřben, byla na jiné straně kostela, než je předsíň nynější. Při přestavbě kostela r. 1799 byla zbourána stará předsíň a hrobka pod ní otevřena. Nalezena v ní byla jediná kostra s hlavou, zaobalená do hrubého režného plátna, které bylo k ní přilepeno.

Náhrobní kámen, který přičítal se dosud Divišovi, složen byl ze dvou kamenů náhrobních. Na vrchním s vyobrazeným rytířem ve zbroji s hlavou obnaženou a rukama sepjatýma před křížem s podobou Spasitelovou nalézá se znak rodu Kaplířů ze Sulevic a druhý s nápisem, o němž se mělo za to, že vztahuje se na

---

[1]) V archivě Jindřichohradeckém, kde nalézá se mnoho látky dějepisné k životu Heřmanovu, jmenovitě hojnost vlastních jeho zápisků, nečiní se o Divišovi sebe menší zmínky, nepřímý to důkaz, že Heřman a Diviš v příliš dobré shodě nežili.

[2]) Domečka, Diviš Černín. Nástin životopisný. (Česká Rodina X. č. 4—5.)

Diviše, pochází z hrobky Talmberků, majitelů Dobrohoště, jak svědčí vytesaný na něm jejich znak. Náhrobní kámen Divišův se tam nenalézá.

Jako bratr Heřmanův Diviš, tak i věrný přítel a příbuzný Krištof Harant z Polžic (*1564) dokonal činný a plodný život svůj na náměstí Staroměstském. Harant byl povahy přímé, poctivé a srdce nad míru dobrého. Avšak právě jeho úslužnost k jiným, povolnost a ctižádostivost byly hlavními příčinami jeho nešťastného konce Za císaře Rudolfa povolán r. 1600 ke dvoru císařskému, kdež mu úřad truksasa svěřen byl. Následujícího pak roku (11. května) jmenován císařským radou a komořím a svěřeny mu klíče. Dne 12. května 1603 vstoupil Harant ve druhý sňatek manželský (mějtě za první manželku Evu Černínovu z Chudenic) se vdovou Barborou Škopkovou, rozenou Miřkovskou ze Stropčic na Pecce, která však v brzku (10. července 1607) se životem se rozžehnala.

Dne 16. listopadu 1609 vstoupil Harant v manželství po třetí s Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic na Vildštejně, nejmladší dcerou Jana Hradištského z Hořovic na Hradišti, Vildštejně a Žďáru 'a Anny Hradištské, rozené Pauzarové z Michnic, opět provdané svob. paní z Landštejna.

Po smrti císaře Rudolfa (14. ledna 1612) cestoval Krištof Harant s Oldřichem Desideriem Pruskovským z Pruskova do Španělska, a vezli s sebou zlaté rouno po zemřelém císaři Rudolfovi, aby je králi španělskému vrátili. Cestovali z Čech do Norimberka, odtud celou říší a mnohými krásnými městy do Brusselu ke dvoru arcivévody Alberta. Odtud vedla je cesta Francií do Paříže, načež odtud odebrali se do hlavního města Španělska, Madridu. Zde odevzdali při audienci zlaté rouno. Na zpáteční cestě navštívili koňmo poutní místo Kompostellu, dávajíce se po neschůdných a úzkých cestách nosiči ve zvláštních nosítkách přenášeti. Z Kompostelly vrátili se do Madridu, odtud pak směrem k Milánu Německem r. 1615 do Prahy se vrátili. Knížku o této cestě, v řeči německé sepsanou, mínil Harant vydati tiskem,

avšak neblahé poměry ve vlasti zavinily, že knížka ta s mnohými jinými věcmi ze ztratila.[1])

Když za císaře Matyáše vznikly první bouře mezi katolíky a stranou podobojí, přestoupil Harant, dosud horlivý katolík, k podobojím, byv k tomu asi r. 1618 přiveden radou přátel a svou ctižádostivostí, aby došel od sněmu, ve dnech 18.—23. března r. 1619 odbývaného, nějaké vysoké hodnosti. I byl zvolen kommissařem vojsk krajů Boleslavského, Královéhradeckého a Kouřimského. V měsíci červnu stál jako velitel dělostřelectva s Matyášem hr. z Thurnu před Vídní a dovednému jeho řízení dělostřelby se připisuje, že koule lítaly až do oken hradu císařského, tak že život císaře Ferdinanda nebezpečně byl ohrožen. Král Bedřich učinil jej svým komořím a radou, jakož i presidentem komory české. Harant však v brzku počal litovati, že přidržel se Bedřicha, a jak z jeho vlastních dopisů vysvítá, radil stavům, by ku předešlým poměrům se vrátili a s Ferdinandem se smířili; ale nebyl slyšán a sám vrátiti se nemohl, neboť již byl příliš daleko zašel.

Po bitvě na Bílé Hoře byl Harant na svém hradě Pecce zajat a do Prahy přivezen. Za vinu mu kladeno, že přísahu Ferdinandovi zrušil a Bedřichu Falckému přísahal a že presidentství komory české na se vzav, příjmy království Českého ku prospěchu odbojných stavů obracel.

Omluvy Harantovy nespomohly, nýbrž 19. června r. 1621 byl odsouzen k smrti mečem. Tělo jeho převezeno na hrad Pecku a tam v hrobce pod chrámem vedle druhé manželky jeho Barbory, rodem Miřkovské ze Stropčic, ovdovělé Škopkové, pohřbeno.

Harantovi pomoci bylo by Heřmanu bývalo za tehdejších poměrů velmi obtížno. Vina Harantova byla daleko značnější než Divišova, přátelský pak svazek mezi ním a Heřmanem dávno utuchl. Heřmana odpuzovalo od Haranta to, že odchýlil se od své zděděné víry, přestoupiv k podobojím. Roztrpčenost jeho rostla,

---

[1]) Dr. Edm. Schebek, Aus dem Leben des böhm. Freiherrn Christoph Harant von Polžitz und Weseritz (Prag 1874), str. 15.

když na témž sněmu, kde Harant ustanoven byl kommissařem stavovského lidu válečného, Heřman zbaven byl svého úřadu jako hejtman Starého Města Pražského. Tyto a snad i jiné důvody mohou dostatečného důvodu nám poskytnouti, proč přátelství obou mužů se změnilo v úhlavní nepřátelství. Krištof Harant jakožto nejvyšší kommissař vydal ordinanci v Hausleutenu dne 17. června 1619 na zaopatření spíží vojska, které on k Vídni vedl a jím samého císaře Ferdinanda v hradě císařském ohrožoval. Vlastnoruční tato ordinance dostala se do rukou Heřmana Černína; jakým způsobem se to stalo, nedovedeme na tento čas vysvětliti. Podobá se, že ještě tenkráte Heřman Haranta varoval, ale již bez účinku. Harant byl již daleko v odboji zašel — rady jeho neuposlechl, začež později pykal. Tu Heřman bezpochyby po smrti Harantově, vzpomínaje jeho neposlušnosti, kterou ztrátu hrdla zavinil, napsal na zmíněnou ordinanci slova: »Krištof Harant dal se zvoliti za generálního kommissaře, lehkomyslně zachoval se proti svému pánu dědičnému a proto zaslouženě odpykal.« [1]) Slova tato zní velmi chladně a nejeví velikého soucitu s nešťastným osudem Harantovým. — —

Jak se podobá, bylo při dvoře vídeňském již dávno uzavřeno, kořeny strany podobojí v Čechách docela vymýtiti. Následkem toho byli dekretem ze dne 13. prosince r. 1621 čeští duchovní podobojí ze země vypovězeni, neboť jim přičítala se hlavní vina na povstání českém, načež byly též činěny přípravy, by universita se podobojím odňala a odevzdala jesuitům. K tomuto účelu bylo dekretem ze dne 22. února 1622 nařízeno hejtmanu Starého Města Pražského, Heřmanu Černínovi z Chudenic, spolu s Michalem Pečkou Smržickým z Radostic a konšelem Starého Města Pražského, Jiříkem Mathiadesem a Jiříkem Mollerem, že mají na professorech toho žádati, by se jim předložila universitní privilegia, statuty a

---

[1]) »1619, 17. Juni. Der Christoph Harant hat sich zum General Commissari machen lassen, hat leichtfertig gegen seinen Erbherrn gehalten und darnach woll gebiesset.«

ostatní důležité dokumenty.[1]) — Dne 21.—31. října měl podle rozkazu císařského hejtman Starého Města Pražského, Heřman Černín, kazatele podobojích Starého Města a Malé Strany předvolati a jim rozhodnou vůli císařskou oznámiti, že obřadů protestantských dále šetřeno nebude. Téhož dne byly kostely a školy podobojích v obou jmenovaných městech zavřeny a duchovní i učitelé ze země vypovězeni.[2])

Heřman Černín uměl poměrů po bitvě bělohorské dobře využitkovati a získal si následující statky: Petršpurk, Soseň (Sossen) a Pšovlky (Pschoblik), které Jaroslavu Liebštejnskému z Kolovrat byly konfiskovány, od císařského fisku přivlastněny a na 98.004 kopy míšenské 4 groše $6^1/_2$ denárův odhadnuty a 6. října 1622 za 76 000 zl. rýnských prodány Heřmanovi Černínovi z Chudenic, za kteréž summy jemu od císaře z milosti bylo prominuto 17.500 zl. Když r. 1628 dcera po Kolovratovi, Anna Sidonie, provdaná za Colonu z Felzu, si při císaři stěžovala, že příliš nízkým prodejem statkův otcovských byla zkrácena a tudíž za navrácení statků těch žádala, uvolil se Černín dobrovolně na zaplacení dluhů přidati 6000 kop míšenských.

Kysibl (Gieshübel), Andělskou Horu (Engelhaus, Englsburg), Bochov (Buchau), Hartenštejn na kopci »Hungerberg« u Bochova a Cínov neboli Šenov (Schönau), které konfiskovány Linhartu Colonovi z Felzu, od císařského fisku přivlastněny a na 114.242 zl. 20 kr. odhadnuty, byly v říjnu 1622 Heřmanovi vyměněny za panství Žlebské, při čemž fiskus mu ještě 2078 zl. 20 kr. doplatil.[3]) Najdek (Neudek) dosáhl Heřman od vévody Friedlandského na splátku dluhu za panství Pecku dne 5. října r. 1622. V témž roce koupil Heřman tak zvaný Roderišský či Rederův

[1]) ČČM 1847 II. 687. — Winter, Děje vysokých škol Pražských (1409—1622), str. 204.

[2]) Skála, Historie Česká V. 223.

[3]) Postoupen jemu též statek Senomaty u Rakovníka, odhadnutý na 14 986 kop míš, náhradou za škodu 25.751 zl. r., kterou postoupením panství Žlebského za statek kysibelský utrpěl (Bílek, Konfiskace 1199.)

dům na Malé Straně, v pravo od chrámu Matky Boží konventu Maltézského ležící, kdysi Krištofovi svobodnému pánu z Raedern patřivší, za 3500 zl.

Posléze prodán mu od královské komory statek Žihle (Schöles), konfiskovaný panu Jiříkovi Chotkovi z Chockova, dne 14 prosince r. 1622 za 48.000 zl., ze kteréžto summy trhové císařskou resolucí sleveno mu 15.000 kop míšenských.

Od roku 1618 byl Heřman v držení tak zvaného domu Quintinského na Hradčanech, který byl po první cestě vyslanecké od císaře za svůj požadavek 18.000 zlatých převzal, který však Heřman dne 6. dubna 1620 své manželce Marii Anně ze Svárova zase prodal, maje ještě sám na něm pohledávku. Brzo po té dostal se opět dům tento v držení císaře, a zřízeny v něm kanceláře.

Za četné i věrné císaři prokázané služby byl Heřman Černín z Chudenic diplomem, datovaným v Řezně dne 15. března 1623, od císaře Ferdinanda II. povýšen za říšského barona (der alte Freiherrenstand des heil. röm. Reiches und der Erbländer). Týmž diplomem byl též stanoven nynější znak rodu Černínského. Praví se totiž v něm, že pro věrnost císaři a rodu Habsburskému prokázanou smí si Heřman Černín dáti doprostřed svého bývalého starobylého panského znaku a klenotu vymalovati střední rakouský štítek, jenž jest barvy červené anebo rubínové a bílé nebo stříbrné; nad ním císařskou korunu zlaté barvy a v levém poli ve třech bílých břevnech zlatem písmena R, M a F na památku, že drahně let sloužil věrně a spravedlivě císařům Rudolfovi, Matyáši a nynějšímu císaři a králi českému a uherskému, zvláště pak vytrvale za českého povstání. Mezi obě křídla orlí, nad znakem vztýčená, bylo ještě Heřmanovi přidáno bílé pravé rámě, třímající vytasenou šavli s pozlaceným jílcem a vedle něho zelená palmová ratolest, nejen proto, že roku šestnáctistého patnáctého v Cařihradě u Porty Otomanské byl a jakožto císařský vyslanec u sultána Achmeta Haana pro veškeré křesťanstvo dvacetileté příměří uzavřel, nýbrž že se i súčastnil rozhodné bitvy a pomocí Boží dobytého vítězství, a tudíž že

má a může výše zmíněnou vytasenou šavlí a palmovou ratolestí činným býti proti všem nepřátelům rodu Rakouského.[1])

[1]) Vergönnen und erlauben Ihme demnach, dass Er und obgerürte seine eheliche Leibserben und derselben Erbenserben Mann und Frauen Personen, nun hinfüro in ewig Zeit in Ihren angererbt: und bishero geführten freiherrlichen Tscherninischen uralten Wappen und Kleinod, mitten in dem Schild, Wegen obenverstandener seiner Uns und vor Hochbesagtem Unserm löblichen Erzhause Oesterreich erzeugten Treu und Beständigkeit, Hochgedachts Unseres Erzhauses Oesterreich Herzschildtle so roth oder rubin; und weiss oder silberfarb ist, und ob demselben ein kaiserliche goldfarbe Krone, zur linkhen Seiten auf dem halben Schild, aber in den untern ersten Weissen folgenden goldfarbenbuchstaben R., mittern den Buchstaben M. und obern dritten Strassen oder Balken den Buchstaben F. zur Gedächtniss, dass Er oft Hochbesagten Unsern Hochgeehrten Vorfahren am Reiche, auch geliebten Herren Vetter: und Vätern, Kaiser Rudolf dem Andern, und Kaiser Mathiasen, wie auch Uns selbsten als jetzt regirenden Römischen Kaiser und Königen zu Hungarn und Böhaimb, inmassen hievorn gemeldet, etliche Jahr aneinander sehr getreu und redlich, und zumahl bei fürgangener böhemischen Rebellion ganz beständig gedienet. Die beide hinter oder nebeneinander stehende und mit den Sachssen fürwerts gekerte Adlersflügen zu ewiger Freude und Gedächtnis hinfüro zu beiden Seiten: mit den Sachssen gegen einander einwerts Aufgethan oder ausgebreitet, und zwischen denselben einen weissen rechten Arm, so in der Hand ein blossen Säbel zum Streich sammt verguldten Kreutz oder Gefäss; und neben demselben ainen Palmzweig seiner natürlichen Farb, umb willen, dass Er Unser Cammerer Herman Tschernin Jahrs Sechzehenhundert fünfzehne zu Constantinopel an der Ottomanischen Porten gewesen, und als ein kaiserlicher Ambasciator und Gesandter bei dem Soltan Achmet Haan als dem Haupt- und Erbfeind allgemeiner Christenheit, nicht allein mit Schliessung des zwanzigjährigen Anstands dasjenige verrichtet und gethan, was ainem getreuen Ambasciatoren gepüret, sondern dass Er sich auch vor Unserer Kaiser- und königlichen Haupt- und Residenzstadt Prag, bei der vorübergegangenen Hauptschlacht und dahero vermittelst göttlicher Schickung erhaltenem Sieg und Victori befunden, mit und dabei gewesen, und auch durch erstberürten blossen Säbel und Palmzweig gegen allen Unsern und Hochbesagts Unsers löblichen Hauses Oesterreich wissent und unwissentlichen Feinden führen soll und mag alsdann solch uralt Tscherninisch freiherrlich Wappen und Kleinod mit erstbeschriebener Veränder- und Besserung hiezu gegen in Mitte dies Unsers kaiserlichen Brief gemahlet, und mit seinen unterschiedlichen Farben eigentlicher ausgestrichen ist. — Diplom, na pěti listech pergamenových německy psaný, jest poškozen, zlatá císařská bulla utržena; nyní

Brzy na to dostalo se Heřmanovi nové hodnosti: byl jmenován přísedícím soudu zemského.

Místodržitel Karel kníže z Liechtenštejna navrhl již dne 25. května 1621 císaři, aby v domě Quintinském na Hradčanech, Heřmanovi Černínovi r. 1618 postoupeném, zřízeny byly císařské kanceláře, tudíž aby výměnou za tento dům Quintinský dáno bylo Heřmanovi panství Falknovské, čímž pretense Heřmanova a jeho manželky byly by vyrovnány. I obdržel Heřman Černín panství Falknovské v zástavu od královské komory dne 4. července r. 1621, o něž se byl již r. 1620 ucházel; avšak brzo se ho vzdal, poněvadž bylo velice od císařského vojska zpustošeno.[1]) Na to roku 1623 bylo panství Falknovské od místodržitele Liechtenštejna jménem královské komory prodáno Ottovi Nosticovi z Nostic za 45.000 kop grošů.[2])

Téhož roku (1623) v létě vzdal se Heřman Černín úřadu císařského hejtmana na Starém Městě Pražském. V žádosti za propuštění ze dne 14. května 1623 uvádí, že k nejmilostivějšímu rozkazu někdy císaře Matyáše tento úřad na se vzal a přes devět let zastával, že však i dále ochoten jest, na jiných místech horlivě s nasazením svého statku a krve věrně a poslušně dáti se potřebovati a nalézti.

Vážnost, jaké Heřman Černín požíval, a bohatství, jehož nabyl v několika letech šetrností a chytrým využitím časových poměrů, vzbudily proti němu mnoho závistivých nepřátel, kteří hleděli mu škoditi a jeho vážnost u dvora císařského denunciacemi snížiti. Již výše zmínka učiněna, že tyto denunciace vztahovaly se k nějakým svrškům a penězům, které Heřman Černín za svého poslání do východních Čech r. 1620 od některých šlechticů k uschování byl přijal. Heřmanovi podařilo se odraziti šťastně veliká, na něho me-

---

jest svázán v černých deskách. — Diplom stvrzovací, daný ve Vídni dne 26. ledna 1629 na desíti listech pergamenových, česky psaný, byl velice poškozen a roztrhán, v novější době svázán v zelenou kůži, bulla císařská však již dávno utržena.

[1]) Dvorský, Albrecht z Valdštejna až na konec roku 1621, strana 142.

[2]) Bílek, Dějiny konfiskací, str. 601.

taná obviňování a přesvědčivě dokázati, že jsou úplně bez podstaty a že třeba je pokládati za nízké a bídné utrhačství.

Velké nepříjemnosti působili Heřmanovi nejvyšší hofmistr král. Českého Adam z Valdštejna a nejvyšší lovčí zemský Volf Vřesovec z Vřesovic. Hněv pojali proti Heřmanovi, o němž známo bylo, že mnoho bohatství chová proto, že jim peněz půjčovati a drahocenný kožich sobolí, který ze své první vyslanecké cesty do Cařihradu měl, darovati nechtěl. [1])

V roce 1624 zesnula Heřmanova manželka Marie Anna Čáslava, rozená ze Svárova, a byla ve vesnici Stebně u Petršpurku pochována. Manželství toto bylo bezdětné a Nebilov připadl synům zesnulé z prvního manželství, Jiřímu Petru a Krištofovi Karlovi Kokořovcům z Kokořova. [2])

Dne 17. března 1624 jmenoval císař Ferdinand II. Heřmana Černína radou komory české a nařídil místodržiteli Karlu knížeti z Liechtenštejna, aby jej na úřad ten installoval.

Heřman Černín nezůstal dlouho vdovcem, nýbrž, odhodlav se k druhému sňatku, oženil se s vdovou po svém někdejším nešťastném příteli a příbuzném Harantovi, Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic, která pocházela z váženého rodu a měla značné jmění. Bylať dcerou oné dámy, jejíž ruku Heřmanovi získati se císař Rudolf II. sám marně snažil. Po smrti Harantově bylo Anně Salomeně přestáti těžké zkoušky; v těch věru smutných pro ni poměrech byl jí Heřman utěšitelem a rádcem a ničeho neopomenul, co by přispělo k jejímu blahu a ukojení rozechvěné mysli.

---

[1]) Heřman zaznamenal r. 1625 na konceptu ospravedlnění svého: »Das sein angelegte Schelmstück von dem Obersten Landhofmeister Adam von Waldstein und Wolfen Wřesowec, Obersten Jagrmastr, inventirt und mich eingebaut haben, dass ich ihnen nit Geld leihen und den schönen Pelz nit verehren wollen; haben mich mehr als um 20.000 fl. in dem gebracht. Gott hat beede sichtbarlich elendiglich gestraft.«

[2]) S rodinou Kokořovců zůstal Heřman v přátelských stycích a byl dne 24. dubna 1631 se svou druhou manželkou Annou Salomenou při křtu prvorozeného syna Jiřího Petra Kokořovce z Kokořova kmotrem.

Sňatek došel uskutečnění s neobyčejnou nádherou dne 9. února 1625. Sám císař poslal ke svatbě Černínově svého zástupce a dal Heřmanovi podati svatební dar; podobně i kurfirst Bavorský Maximilian.

Jak velikolepá byla svatba Heřmanova, nejlépe dokazuje zaznamenání všech při ní spotřebovaných pokrmů. Upotřebeno masa dvou dobrých volů, 15 čerstvých jazyků, 12 vemen, 12 telat, 16 skopců, 16 jehňat, 19 vepřů, 20 krocanů, 40 kapounů, 120 kuřat, 30 husí, 24 kachen, 50 kuřátek, 60 holoubat, 3 pávů. Zvěřiny, co dostali (jelení jalovice, divoké vepře, srnce, zajíce, bažanty, tetřevy, koroptve, tažné ptáky). Z ryb 12 velikých štik, 40 malých štik, 24 velikých kaprů, 120 jiných dobrých kaprů, 12 úhořů, 60 mníků, 60 uzených mníků, soudek zvláštního druhu mníků, 120 pěkných pstruhů, okouny a jiné říční ryby, 8 liber sardelí, ústřice, 24 kopy šneků. Z uzeniny užito 12 šunek, 15 liber cervulátů, 24 uzených jazykův a maso z jednoho uzeného vepře. Koření bylo třeba následující: $^1/_2$ libry šafránu, $1^1/_2$ libry tlučeného a $^1/_4$ libry celého řebíčku, 5 liber tlučeného a 1 libru celého pepře, 3 libry tlučeného a 1 libru celého zázvoru, 1 libru tlučeného a $^1/_4$ libry celého muškátového květu, 10 liber velikých hrozinek, 30 liber mandlí, 2 libry skořice, 7 liber hrozinek, 4 libry piniových oříšků, 1 bedna fíků, 6 liber kaštanů, 18 liber rejže, 6 klobouků cukru, 50 citronů, 30 pomerančů, 10 liber pocukrovaných citronů, 15 liber kaprlat, 15 liber oliv, 15 tabulek perníku a marcipánu, 30 žejdlíků medu, 5 liber parmasánského sýra, 5 liber vyziny, $^1/_2$ libry barveného cukru, 4 libry amoniaku, $^1/_4$ libry růžové vody, 6 liber dřevěného oleje. Ze zeleniny květák, kdoule, kapusta, brukev, špenát, petržel, cibule, mrkev, majoránka, rozmarina, jalovec, kmín, bobkové a pomerančové listí, rozličné saláty, červená řípa, 2 kopy jablek. Dále použito 2 strychů pěkné bílé mouky, 4 strychů výražku na paštiky, 300 žejdlíků čerstvého másla, 180 žejdlíků převařeného másla, 20 žejdlíků vinného octa, 1 sud pivního octa a j.

K tomu použito z nádobí všelijakého: škopky, kádě, 6 velikých a malých konvic na vodu, 2 putny,

3 jemná síta, vařečky, veliká síta, struhadla, hrnce a rendlíky, 2 železné lopaty, 2 džbery na vodu, 3 vozy uhlí, 6 kop polen podskalského dříví, 15 loket plátna do špižírny. Nosičům jídel na fértochy 18 loket plátna, $3^1/_2$ kopy prken k nutným potřebám.

* * *

Anna Salomena držela spolu s dřívějším svým chotěm Krištofem Harantem statek Pecku na Jičínsku. Když Harant byl cti, hrdla i statku svého odsouzen, byla polovice Pecky odhadnuta na 21.289 kop 34 grošů 2 denáry a propadla královské komoře; léta však 1626 31. října byla vdově Harantově propuštěna, která měla při komoře české pohledávku v obnosu 35.000 zl rýnských. V listopadu r. 1624 přinutil Albrecht z Valdštejna vdovu Annu Salomenu úskokem ku prodeji statku Pecky, který potřeboval k tomu účelu, by své veliké statky ve východních Čechách zaokrouhliti mohl. Poněvadž však vdova Harantova dobrovolně mu Pecky postoupiti nechtěla, Valdštejn poslal silný oddíl vojska, aby na statku jejím se ubytoval, a poručil rytmistru Sanischolovi, aby v zámku se ubytoval se 100 koní. Jemu samému bylo Valdštejnem rozkázáno, by obýval panské pokoje a neustoupil dříve, až vdova Harantova svolí, že statek svůj prodá.[1]) Tato vidouc, že úskokům Valdštejnovým nijak neujde, postoupila mu Pecku kupní smlouvou za 130.000 kop grošův a 1000 říšských tolarů klíčného, z kteréžto summy 30.000 kop grošů hned splaceno bylo, zbytek pak měl v pololetních lhůtách doplacen býti. Zároveň bylo ustanoveno, nebudou-li terminy zachovány, že dřívější majitelka zase na tak dlouho má se ve statek Pecku uvázati, až by všecky závazky se strany kupujícího splněny byly.

Dne 9. srpna 1625 odstoupila Anna Salomena veškeré své movité i nemovité jmění svému manželu Heřmanu Černínovi pod tou podmínkou, by jejím dětem z prvního manželství Harantům Janu Vilémovi, Leo-

---

[1]) Památky archaeologické a místopisné 1858, str. 40.

poldu Jiříkovi, Václavu Rudolfovi a Sybille vyplatil na rovné díly (po 25.000 kop grošů) 100.000 kop grošů míšenských, které na statku Pecce pojištěny byly.[1])

Ještě však nebyly všecky kupní podmínky vyplněny, když Valdštejn zámek a městečko Pecku s jedenácti vesnicemi daroval klášteru Kartusiánů ve Valdicích u Jičína, který byl dne 8. prosince 1627 sám základní listinou z r. 1624 v život uvedl. Než tito vzpěčovali se statek tento přijati pro pohledávku na něm váznoucí, a převor jejich Filip Buschek (Buzek) obrátil se r. 1634 1. září prosebně k císaři Ferdinandovi II., aby je od Harantovské pretense osvobodil.[2])

Po smrti Valdštejnově dostala se celá sama sebou dosti spletitá záležitost do dlouho trvajícího processu jak s komorou královskou, tak s dědici Harantovými, kteří majíce na Pecce pojištěných 100.000 kop gr. míš., dne 17. prosince r. 1634 i list stíhací proti Heřmanu Černínovi vymohli.

Heřman Černín napsal vlastnoručně na rub stíhacího listu: »Tuto jednal proti mně Vilém Harant jako nevděčný zlosyn za všecky milosti, které jsem mu učinil bez vědomí jeho matky, mé vřele milované manželky; darovalť jsem mu mladíku 1000 zl. mimo celou výbavu, kterou mu matka špatnou dala, odporučil jsem jej markýzovi de Grana do Italie, jej odtud k markýzovi z Mantovy rekomandoval, po smrti markýza z Mantovy o všecko mne žádal, několik směnek jsem mu poslal prostřednictvím pana Jana de Vitte. Když vrátil se ke mně na Petršpurk, daroval jsem mu hotových 300 říšských tolarů, by si šaty koupil, vévodovi Friedlandskému, který právě u mne na Petrš-

---

[1]) Jan Vilém sloužil ve vojsku císařském pod Valdštýnem, kdež došel hodnosti podplukovníka; Leopold Jiří držel při dvoře úřad truksasa a zastřelen, oddav se povolání vojenskému, jako plukovník (1652); Václav Rudolf vstoupil do řádu Augustiniánského, kdež zemřel v hodnosti převora u sv. Václava na Novém městě Pražském (1664); Sybilla zemřela v 5. roce věku. —

[2]) Mělitě Kartusiáné Valdičtí mocného přímluvce ve Vilému Lamormainovi, zpovědníku císařovu, jehož pomocí také svůj požadavek prosadili.

purku meškal, k službě jsem jej doporučil; stal se komorníkem, pak mně takto se odvděčil — také věci, co žiji, se mi ani od nízkého ani od vznešeného nestalo, — také ještě tvrdí, že jim nechci dáti jejich podíly dle odkazu zvěčnělé matky, což všecko před Bohem selháno bylo, hned téhož dne raději nežli druhého poručil jsem jemu 6000 kop nad oněch 25.000 kop, které jemu nepatřily, které bych ani dlužen nebyl, dáti, ježto mi při vyrovnání s mou zvěčnělou manželkou zamlčeny byly a které patřily k oněm 100 000 kopám gr., které po úmrtí obou manželů vyplaceny býti měly. To byl vděk světa!« [1])

Ježto Heřman odkaz Salomenin dětem jejím nesplácel, dal si nejstarší syn Harantův Jan Vilém pohledávku Peckovskou zapsati na statku Petršpurském na statcích a dvorech Sedčicích, Vroutku, Šmikousech a vesnicích Šenově a Brodech (Pröllas či Prölles) a spolu listem obranným v ně se uvázal. Tím nebyl Heřman spokojen, nýbrž napsal list místodržícím do Prahy, v němž si stěžuje, že Vilém Harant jedná proti zřízení zemskému, že si přivlastnil vesnice, které ku zmíněnému statku nepříslušely, a že vesnice pustoší, dle své libosti na nich hospodaří a ze dvorů neslušně

[1]) Da hat der Herr Wilhelm Harant an mir gehandelt wie ein untreuer Bösewicht für alle Gnaden, die ich ihm gethan, ohne Wissen seiner Mutter, meines herzliebesten Weibes; ihm 1000 fl also einem Jungen über alle Ausstafirung geschenkt, da ihm die Mutter ein schlechtes geben hat, ihn zu dem Marquis de Grana nach Italien befördert, ihn alldorten zu dem von Mantua recommandirt, nach Tod des von Mantua, jedes angefordert, etliche Wechsel zugeschickt durch den Herrn Hans de Vitte. Nach Ankunft bei mir zu Petrsburg ihm 300 Reichsthaler, um Kleider zu kaufen, bar geschenkt; dem Herzog von Friedland, welcher gleich bei mir zu Petrsburg war, in Dienst befördert, z m Kämmerer worden, darauf hat er mir diese Dankbarkeit erzeugt, — das, weil ich lebe, mir von keinem weder von klein noch gross Sachen geschehen, — auch noch vorgeben, ich vollte ihnen nicht das Ihrige gemäss der Mutter Testirung nit geben, welches Alles vor Gott erlogen gewesen, lieber den Tag als den andern hab ihm auch 6000 Schock über die 25.000 Schock, die ihnen nit gebührt, haben geben, welche ich auch nit wäre schuldig gewesen, weil sie bei Vergleichung meines seeligen Weibes verschwiegen worden und in die 100.000 Schock zu beiden Theilen der Ueberlebung gehört haben. Das war der Weltlohn.

některé věci pobrati dal. I žádá místodržících, by záležitost tu uvážili a spravedlivým regressem urovnali. [1])

Buď nedostal Heřman odpovědi na tento list nebo chtěl spornou záležitost věcněji vyložiti, proto poslal do Prahy nový list, v němž poukazuje k tomu, že Jan Vilém Harant k vůli nároku na podíl Peckovský 33.333 kop 20 gr. listem obranným v část statku jeho Petršpurského se uvázal a v držení jeho úplném zůstává a poněvadž odtud nic se nestalo, domnívá se, že dle obnoveného zřízení zemského G. 51. sobě dobře hospodaří Avšak on zle hospodaří, statku nevzdělává a jak se mu vidí, utrácí, jakoby od toho dne, co se uvázal v cizí majetek obranným listem, úrok míjel a on místo úroků aby všecko, co tu jest, prodával a užíval, do zaplacení sumy úrokův, zadržalých škod a nákladů.

Počínání toto odporuje obnovenému zřízení zemskému, ale jenom panu Janovi Vilému Harantovi se to nevidí. Prosí tudíž Heřman poníženě místodržících, by mu místo G. 51. ve zřízení zemském, kterak by se tomu držení a užívání statku rozuměti mělo, vysvětlili, aby i on i Harant věděli, čím se spravovati.

Obdržev vysvětlení dotčeného článku (G. 51.) ze zřízení zemského, zdvihl Heřman proti Janu Vilému Harantovi při. Výsledek její byl Heřmanovi přízniv; neboť nařízením císařovým k místodržícím českým ze dne 5. ledna 1637 bylo prohlášeno, že Vilém Harant ve statky a vesnice Černínovy neplatně a bezprávně se uvázal, a Heřmanovi aby po právu učiněno bylo.

Na poslední stranu kopie nařízení císařského napsal Heřman: »Opět mi Vilém Harant velice lehkomyslný kousek vyvedl, když jsem strany jejich pozůstalosti a své po svojí manželce ve Vídni po celý rok trávil (ježto jsem u dvora zlým osočováním mnichů Kartusiánů o všecko přijíti měl a je jakoby nic potkati nemělo, jakoby byli zkráceni strany koupě a prodeje Pecky, kdybych to nebyl vysvětlil.) Zatím uvázal se v mé tři statky se dvory a zle hospodařil a

---

[1]) Český koncept v archivu Jindřichohradeckém.

pustošil. Ať ho žádný kůň nesnese, avšak faleš na věky zůstane.« [1])

Dlouho bylo marno všecko namáhání a žádosti Heřmanovy, hlavně k císaři posílané, by se mu jeho, vlastně dětí Harantových, pohledávka na statku Pecce nahradila. Teprve r. 1639 byla celá záležitost vyrovnána tím, že mu bylo od komory královské za jeho pohledávku Peckovskou prodáno panství Schmiedeberk ve Slezsku, při které příležitosti jeho pohledávky na statku Pecce odpočteny byly. Byla to však pro Heřmana celkem špatná náhrada, jak vidno z listu jeho k nejvyššímu sudí zemskému Bernardovi Ignáci hraběti z Martinic ze dne 19. ledna 1646, kde píše: »Před Bohem J. M. C. bez rozmýšlení pro duši pana otce svého i sebe, zachování justicie a dobrého svědomí, za tak mnoho tak málo učiniti by měli, nebo proč jsou fundirovali J. M. C. pan otec mým statkem zpupným dědičným, žádnému na světě ani halířem nezávadným, můj statek Pecku na sebe a Kartauzům jej dali za 150.000 fl., po smrti Fridlanda in fallo vzali a nenechali mi mého, a potom Šmidberg naproti mi vstrčili za 216.000 fl. Musel jsem, nevida ho jakživ, dodati, a nikdy, co svět stojí, za 80.000 nebyl. Je-li to justice, a ta věc se nijakž jináč očistiti nemůže, leč se mě ta špatná (proti ztrátě) satisfakcí stane.«

Jako nejstarší syn Harantův Jan Vilém všemožným způsobem hleděl domoci se podílu matčina, tak i nejmladší syn jeho Václav Rudolf byl nemálo proti Heřmanovi popuzen z téže příčiny. Tento stal se mnichem řádu bosáckého sv. Augustina a přijal klášterní

---

[1]) Na rubu psáno: »Copai Befehls J. König. Majestät an die H. Statthalter wegen Harants Beschwerungen. — Hat mir wider ein gross leichtferig Stuckh begangen der Wilhelm Harant, als ich wegen ihrer und meiner Verlassenschaft halber nach meinem Weib zu Wien ein ganzes Jahr mich beworben hab; (da man uns hat bei Hoff durch böse Verleumdung der Cortriser Minichen umb alles bringen wollen und sie sowol als nichtrefen hette, als wan es ein Lesio were gewesen wegen Khaufs und Verkhaufs Peczka) wan ichs nit erertert hette. Unter dessen hat er sich mir in 8 Meiergütter eingefürt und übel gehaust und geblundert. Sole in khein Ross tragen, aber die Falschheit ewig bleiben.«

jméno Augustinus a S. Clara de Monte Falco. V řádě nabyl hodnosti převora konventu Augustinianského v Táboře,[1]) později u sv. Václava na Novém Městě Pražském. Rozhořčenost jeho proti Heřmanovi jeví se nejjasněji v zajímavém listě, datovaném v městě Hradišti Hory Tábor dne 22. května 1648. Heřman Černín upomínal ho o vypůjčených čtrnácte zlatých; i dokazuje mu Harant, že mu je zaplatil, načež dokládá: »Pročež vidouce já to patrně, že mne ráčíte o ně připraviti a mně v mém spravedlivém ubližovati, to s lítostí srdce mého říci musím, pokudž přece na tom státi a to, že jsem V. M. paní hraběnce takových 14 zl. nevykázal, affirmovati ráčíte, tehdy Bůh spravedlivý sám mé křivdy pomstíti ráčí, takže v poslední den též peníze na duši V. M. shořeti musejí. Že V. M. mimo předešlý obyčej můj jsouce k tomu přinucen a musejíce všeho respektu na stranu odložiti, tak ostře psáti musím, při V. M. poníženě vymluven býti žádám, a ačkoliv mně jakožto duchovnímu a tuhého řádu řeholníku tolik před sebe bráti se nedobře trefuje, ale poněvadž jsem netoliko já sám, ale i můj rod tak málo od V. M. respektován, anobrž že bych zlatníků syn býti měl, tím od V. M. tytulován, vidí mi se dosti příčiny od V. M. k tomu sobě dané mám, nebo jestli jest moje nejmilejší máteř taková byla, proč jste ji za manželku pojíti ráčili? Když pak i to ráčíte křivě a neprávě o mne mluviti, že jsem já netoliko o mou sumu, ale také i o hrdlo přijíti měl, nevím, kterak bych toho času, jsouce dítětem, proti J. M. mému nejmilostivějšímu pánu se prohřešiti, mohl, abych toho zasloužiti měl. — Jestli jest můj nejmilostivější pan otec co provinil, za to také snad z ponuknutí V. M. hrdlo ztratiti musel. — Naposledy v tom se před V. M. na konec protestiruji, pokudž mne dáleji v té tak špatné příčině zaneprazdňovati a obzvláště před vzácnými lidmi pomlouvati a do vědomí sáhati ráčíte, že to všecko při příjezdu p. pátera Generála našeho, kterého na každou hodinu očekávám, na vlastní osobu J. M. C. nejponíženěji vznášeti a toho při J. M. C.

[1]) Schebek, l. c. str. 16.

v nejhlubší pokoře vyhledávati musím, aby mému svatému řádu od V. M. netoliko interesse náležitě placeno, ale tak i hlavní suma od V. M. poučinná vypověděna býti mohla. Neb jakoukoliv jest námluvu Páter Marek z strany placení s V. M. bez consensu capituly kláštera a pana pátera Generála našeho s V. M. zavřel, to nikoliv dáleji svého místa míti nebude, nýbrž při příjezdu šťastném to všecko témuž panu páteru Generálu předneseno býti musí. Měl jsem sice na mysli před dávným časem to všecko V. M. oznámiti, ale však pro respekt jak osoby V. M. tak mého sv. řádu toho jsem až dosavad učiniti pominul, až nyní teprva z veliké lítosti srdce mého, majíce čím dál více příčiny k tomu sobě od V. M. dané, to činím, v čemž při V. M. poníženě vymluven býti žádám. V. M. v Kristu Pánu Fr. Augustinus a Sta. Clara, olim dictus Harant.« [1])

Podíly dětí Harantových zůstaly pojištěny na výše jmenovaných statcích panství Petršpurského a Václav Rudolf Harant odkázal dne 17. srpna 1632 veškeré své jmění dvěma klášterům bosáckým sv. Augustina ve Vídni a v Praze, každému z nich polovici.

Statek Pecka jediné způsobil rozhořčenost, ano snad i zášti mezi Heřmanem Černínem a dětmi Harantovými. Heřman trpěl od nich různých ústrkův a výčitek nezaslouženě i nevinně. Anna Salomena, prodavši Pecku Albrechtovi z Valdštejna, nedostala celé kupní ceny, nýbrž zůstaly jí na něm mnohé pohledávky ještě tenkráte, když Valdštejn Pecku daroval klášteru Kartusiánů ve Valdicích. Všecko své jmění, tudíž hlavně pohledávky na statku Pecce, odkázala vdova Harantova, nyní choť Heřmanova, svému manželu spolu s odkazy pro své dítky z prvního manželství. Nejstarší syn Harantův, Jan Vilém, měl plné právo, svůj podíl z odkazu matčina na Heřmanovi požadovati; než Heřman tehdy ze statku Pecky nic nebyl ještě dostal, a po mnohých žádostech teprve roku 1639 mu za pohledávku Peckovskou dáno bylo

---

[1]) Na poslední stranu listu napsal Černín stručně: »1648 25. máje od p. Haranta mnicha«.

panství Schmiedeberg. I praví Heřman sám v listě k císaři, již citovaném, v němž stěžuje si na Viléma Haranta: »Však do této hodiny p. páter převor Kartouzský našeho statku skrze fundaci V. C. M. v držení zůstává, mně a sirotkům veliké zkrácení se děje a já jich, nepřijavši nic, kontentírovati nemohu (a majíce my statek Pecku v smlouvě obsažený ve dskách zemských) ani statku vlastního svého ani za odměnu toho nám se nic nedává.« Nové panství Schmiedeberk mnohé příčiny poskytovalo mu ke steskům; tak stěžuje si na komoru slezskou pro bezpráví stran panství Schmiedeberku v listě svém ze dne 22. dubna 1649. Dokud živ byl vévoda Fridlandský, jenž panství Pecku za 150.000 zl. ke svému knížectví koupil a Kartusiánům je daroval, dával mu správně úrok. Potom, když fiskus panství jeho ujal, požadavek Heřmanův se zastavil až do r. 1637. Císařskou resolucí ze dne 11. března 1636 postoupen byl Heřmanovi za pohledávku Peckovskou statek Neudek v Chebsku, a na veliký nářek a domáhání od J. M. C. mu ten milý statek Schmiedeberk ve Slezště navržen, jejž nikdy neviděl, žádné zprávy o něm od nikoho neměl, do toho vlezl, tak draze převzal, že co živ měl na tom lízati za 216.000 zl. a přes to jakýs dobrý muž (beze jména) do smlouvy jedno slovo namázl, kteréž Heřman přehlédl, vzdal se mimo to veškerých svých požadavků (pretensí) a sám dodává: »dobře se mě stalo« (bin wol angekommen). Tak mu J. M. C. ve smlouvě jasně vytknul, poněvadž se mu řeklo, že veliké dluhy se zde nacházejí, aby za to 3000 zl. vzal, které dobře zaplaceny budou. Když po koupi dlouho tam u velikém nebezpečenství přišel, jemu se holdovalo a odstoupilo, převzal těch 3000 zl., poněvadž se domníval, že jsou jisté.

Zatím válka hýbala Evropou; koalice roku 1624 mezi Anglickem, Francií, Hollandskem, Dánskem a několika knížaty v severním Německu směřovala hlavně proti císaři. Vedení války bylo se strany koalice svěřeno králi dánskému Kristiánovi. Válka počala v létě roku 1625 v severním Německu, kde ligistické vojsko pod Janem hr. Tillym stálo proti Dánům a jejich spo-

jencům. Císař Ferdinand uznal za dobré, vlastním vojskem císařským této války se súčastniti, a Valdštejnovi připadl úkol, postaviti k tomu účelu armádu, jejíž vrchní velení převzal. Toto naverbované vojsko císařské shromáždilo se v měsíci srpnu 1625 v Chebu, a Heřman sv. pán Černín z Chudenic ustanoven byl při něm nejvyšším správcem polní zásobárny.

Byl-li již nedostatek peněz v císařských pokladnách takový, že vojsko sestaviti na útraty říše nebylo lze a Valdštejn sám potřebných peněz musil poskytnouti, tož nemělo se to jinak i s opatřováním spíže. Tak již dne 14. července 1625 byl pan Heřman Černín od místodržících království Českého dožádán, aby půjčil peněz ke koupi potřebné spíže pro vojsko u Chebu a v městě samém ležící a pak aby si dal svou půjčku z příjmů zemských zaplatiti.

Podobných půjček poskytl Heřman Černín ještě několik za svého úřadu jakožto nejvyšší správce polní zásobárny i pro jiné státní potřeby, pokud mu vlastní peněžité prostředky dovolovaly; tak zapůjčil r. 1629 a 1634 na císařský list pokaždé 20.000 zl. k účelům válečným, roku 1639 arcivévodovi Leopoldu Vilémovi k týmž účelům 6000 tolarů, na kterouž summu vystavil arcivévoda Heřmanovi následující dlužní úpis:

»My Leopold Vilém, z Boží milosti arcivévoda Rakouský, vévoda Burgundský, Stýrský, Korutanský, Krajinský a Würtenberský, biskup Štrassburský, Halberstadtský, Passovský a Olomucký, hrabě v Tirolsku a Gorici, generál nad armádami císařskými a plnou mocí opatřený gubernátor království Českého vyznáváme tímto, že nám k obecnému prospěchu a k naší milostivé žádosti urozený náš milý věrný Heřman hrabě Černín z Chudenic na Petršpurce, Jesenici, Bochově, Krtech, Andělské Hoře a Kysibli, J. C. M. rada, komorník a přísedící soudu zemského v království Českém, šest tisíc zlatých rýnských v samých zlatých mincích portugalských hotově půjčil, které my jemu tímto milostivě ve čtyřech týdnech od tohoto dne počítajíc ve zlatě opět složiti slibujeme. V Praze, dne 4. prosince 1639. Leopold Vilém.«

Když však Heřman Černín po uplynutí v dlužním úpise vytknuté lhůty zapůjčené sumy neobdržel a od mnohých věřitelů upomínán byl, obrátil se prosebně dopisem ze dne 20. března 1641, v Praze datovaném, k předsedovi komory dvorské, Oldřichu Františkovi Liebštejnskému z Kolovrat, strany assignací 6360 zl. takto:

»Vysoce urozený pane, pane Patrone můj nejmilejší!

Dnes datum psaní laskavé od V. M. v příčině assignací a vyrozumění toho jsem dostal, ale račte mi věřiti, tak jsem to všecko zouplna vyzvěděl, že na ty všecky tácy z měst bych nikoliv pro mnoho jiných assignací za dlouhý čas přijíti nemohl, sv. Jiří se přibližuje a věřitelové mi jako nejtíže paní Šternberková, Vřesovcová, z Felzu a Harant, mniši svatého Václava na krku leží a z nich někteří těžké mé zapsání na sněmě posledním s ouvázáním mají. Protož nevědouce lepší cesty, ihned píši J. M. arciknížecí, aby V. M. o to psaní učiniti ráčila, služebně račte to fedrovati, pilně prosím a ze vší milosti a rady i odeslání druhé věci děkuji. A s tím V. M. stále upřímný slouha zůstávám Heřman Černín hrabě z Chudenic.« Obrátil se též prosebně téhož dne i roku k nejvyššímu kancléři království Českého Vilému hr. Slavatovi slovy:

»Vysoce urozený hrabě a vladaři domu Hradeckého, nejvyšší kancléři v království Českém, na mne pane laskavý!

Vedle mých povolných služeb V. M. pilně a služebně žádám, že ráčíte sobě večer neb ráno, kdyžkoli okupírován býti neračte, můj spis ouvod neb příčiny k revisi náležející, místo novin dáti přečísti, tak abyste dobře informirováni býti ráčili a k spravedlivému posouzení a výpovědi přijíti mohlo a mně tu velikou milost prokázati a dáleji (vedle spravedlnosti) mým laskavým pánem a patronem ve všech occurenciích zustávati, toho se V. M. po všecky časy chci odsluhovati. S tím V. M. v ochranu Boží poroučejíce zůstávám slouha do smrti Heřman hrabě Černín z Chudenic.« — Samému arcivévodovi Leopoldu Vilémovi

napsal: »Vaši Arciknížecí Jasnost poslušně zpravuji a při tom služebně prosím, abyste mi tu milost prokázal a panu presidentu dvorskému z Kolovrat psal, aby panu Vinagovi [1]) rozkaz dal, aby mne z vinného tácu a soli (kromě toho $^1/_2$ fl solní přirážky) v příčině známých peněz, jako se to p. Morzinovi stalo, při mé nynější ještě větší potřebě spokojil a mne poslal, protože z této nové kontribucí, která před vojáky nebyla zachráněna, nelze ničeho dostati, kteréžto milosti Vaší Arcíknížecí Jasnosti vždycky chci si zasloužiti a poroučím se v milosti Vaší Arciknížecí Jasnosti Heřman hrabě Černín z Chudenic.« — Po té obrátil se Heřman Černín opět prosebně na pana presidenta české komory Oldřicha Františka Liebštejnského z Kolovrat dopisem ze dne 20. máje 1641 v Řezně daném, kterážto prosba zní: »Vysoce urozený pane, pane presidente a patrone můj nejmilejší, sluha jsem a vostanu do smrti nezměnitelný, tím jist býti račte. Dostal jsem v Praze skrze V. M. fedrung dvoje poručení, jedno pánům nejvyšším berníkům a druhé panu Vinagovi, aby každá strana polovici toho dluhu těch 6360 zl. mně vypravili a zaplatili. Předetřel a odevzdal jsem to obé poručení, kde náleželo, ale jak zpraven jsem, na dlouhý čas by se táhnouti chtělo a malý efect by dosáhlo. Já pak skrze mou pilnou službu J. M. arciknížecí, též J. M. Císařské k dobrému prokázanou, k veliké škodě (kde se mně, nesložím-li jisté quoty 3500 zl. paní vdově ze Šternberka, hned v statek kterýkoliv dle tuhého zapsání po sněmě posledním uváže) přijdu. Jako i v pravdě od věřitelů svých pro sumy a ouroky jsouce ony osoby »privilegiati.« obtěžován, tlačen jsem. Protož Vaši Milost pilně a služebně žádám, že nějakou jakoukoli cestu vedle dobré discreti své při J. M. C. vynajíti račte, anebo panu Vinagovi, aby ze všech příjmů, ne jako ondy z toho $^1/_2$ zl. Aufschlagu (přirážky) solního, an co na něj vykázáno, dlouho mne meškati

---

[1]) Vinago Antonín, nejvyšší výběrčí či kommissař nad obchodem solním, tácem z piv a vín, jenž zemřel dne 13. února r. 1645.

bude, nařiditi, neb pana z Kolovrat nejvyššího berníka[1]) také se obávám, že dlouho by a snad nikdy šlo. Proto že nyní opět Praha se pevniti má, stále vydání následovati bude, nebo já již se V. M. jakožto mého laskavého ve všem Promotora držím a nespustím. Též protestiruji, dokad se nesloží ourok od velkonoci poslední prošlé a za slušné znáti račte, neb jej sám každému dávati musím. A v celé pravdě přes to na všech statcích od dobytků, potahů obnažen, bez osetí pole zůstávají a větší díl popálený jsem, odkud napraviti, když v světě malý credit nastává. Též V. M. služebně žádám, že strany té přijaté revisi a ode mne spisů potřeby mé podaného račte laskavě (však na dlouze není) dajíc sobě to přednísti, pohlédnouti, majíce od Pána Boha všemohoucího sobě daný dar velikého rozsouzení, za mne při J. Mti. obou nejvyšších pánich kanclířích (vedle spravedlnosti) intercedirovati a při sobě a Jich Milostech recomandírovati; toho V. M. se každého času odloužím. Heřman hr. Černín z Chudenic.«

Zároveň s tímto listem podával císaři memorial strany tohoto dluhu, jenž zní:

»Nejmilostivější císaři, králi a pane!

Když Vaše Císařské Veličenstvo nejmilostivěji po ručilo svému presidentu pánu z Kolovrat v Praze, aby Jeho Jasnosti Arcivévodovi Leopoldovi ode mne půjčené peníze (které V. Císařskému Veličenstvu tehdy podány) jednak od nejvyššího berního úřadu z polovice a z druhé polovice mi od pana Vinago splaceny byly; avšak jenom část z nich mi poukázána, také k vůli velikým válečným výdajům zaplacení prodloužením, jak každý v Čechách ví, velikou škodu mi trpěti jest a uvázání v mé statky jsem si líbiti dáti musil. Řídím k V. C Veličenstvu nejponíženější prosbu, že račte poručiti skrze pana presidenta panu Vinagovi, aby ty peníze mi bez výjimky z příjmů V. C. Veličenstva splatil. Vynasnažím se dále V. C. Veličenstvu všemi svými skutky věrně sloužiti. Poroučeje se při tom do

[1]) Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat.

ustavičné milosti Vašeho královského Veličenstva nej oddanější sluha Heřman hrabě Černín.«

Když pak Heřman v podobném případě od arcivévody Leopolda Viléma za půjčku byl žádán, poslal mu list, v němž praví, že co právě ve svém srdci, mysli a pravdě chová, zjevně pronáší jako před Bohem. Dal si nové stříbrné náčiní v Augšpurku zhotoviti za 8000 zl., ježto o předešlé dvakráte byl oloupen. Dále klenot z diamantu v Řezně koupil za 8000 zl. Všech hotových peněz kromě 700 tolarů říšských a 300 zl. potřebuje k dennímu výdaji, 200 zlatých peněz portugalských k nejnutnější své potřebě, což slovy i písmem Jeho Jasnosti předložil. Kdyby se Jeho Jasnost o opaku přesvědčila, chce se v zajetí a věznění za to před svého milostivého pána k potrestání dostaviti.

Též cizí knížata obracela se v nedostatku peněžním k Heřmanovi hr. Černínovi. Tak vypůjčil si od něho v únoru r. 1637 kurfiřt Ferdinand z Kolína 3000 kusů dukátů. V nejednom ovšem případě stálo ho velikou námahu, než opět své peníze obdržel; z půjček však učiněných ve prospěch státních potřeb mnohdy měl užitek, neboť při prodeji zkonfiskovaných statků býval na něho vzat ohled a půjčky mu od ceny kupní sráženy. Nejdéle musil Heřman upomínati kurfiřta Kolínského, než svému závazku dostál.[1]) Rozmrzen připsal Heřman Černín na koncept listu ke kurfiřtovi:

»1638 26. ledna psal jsem Jeho kurfiřstské Jasnosti z Kolína strany půjčených 3000 dukátů. Bůh dejž, bych dostal příznivou odpověď; tentokráte a nikdy více nechci nic jednati s velkými pány.«[2])

Dne 13. srpna 1625 koupil Heřman od královského fisku statek Krty (Gerten), konfiskovaný Jindřichovi Štampachovi ze Štampachu, za 10.635 zl.[3])

* * *

[1]) Tyto peníze mu přinesl Michal Dotzauer z Andělské Hory, jenž cestoval ke dvoru kurfiřtovu do Bonnu.

[2]) 1638 25. Januar hab ich an Ihrs Churfürstl. Durchlaucht von Köln wegen der 3000 Dukaten geliehener geschrieben. Gott gebe gute Antwort zu haben; diesmal und nimmer mehr will ich mit grossen Herren zu thun haben.

[3]) Bílek, Dějiny konfiskací str. 620.

Shromážděné u Chebu vojsko pod velením Valdštejnovým vytáhlo odtud 2. září 1625 a postupovalo lantkrabstvím Hessensko-Kasselským do biskupství Halberštadtského. Ale ke konci srpna spěchal již nejvyšší správce polní zásobárny Heřman Černín se setninou jezdců do Šmalkaldu a odtud do Ešwegen, aby učinil přípravy k zásobení vojska.

Vévoda Friedlandský vyhotovil jemu následující průvodní list: »Z Boží Milosti My Albrecht vévoda Friedlandský, Římského Císařského Veličenstva vojenský rada, komoří, nejvyšší v Praze a generál nad celou armádou:

Uvádíme ve známost všem a každému vznešeného i nízkého stavu, úřadu, hodnosti a postavení jakéhokoliv, ježto jsme uznali potřebu toho, aby nově jmenovaný J. C. Veličenstva český komorní rada, komoří a nejvyšší správce polní zásobárny, urozený nám zvláště milý pán a přítel Heřman Černín sv. pán z Chudenic, na Petršpurku a Kysiblu, do Ešwegen se odebral, aby tam všemožné přípravy předsevzal k vydržování císařského vojska, které tam přitáhnouti má a nám svěřeno jest. A poněvadž k tomu uloženému nutnému dílu sousedních kurfiřtův a jiných stavů podpory potřebuje, též jest rozličných stavů povinností dle našeho vévodského uznání, smýšlení a přání, aby Jemu v řečeném zaopatřování a smlouvání nezbytné spíže, vydatnou pomoc, příznivě nakloněnou vůli a všemožnou podporu poskytli, a tím službu J. M. C. potřebně fedrovali.

Císařským, našemu velení přiděleným, vysokým i nízkým důstojníkům a vojenským vůdcům a veškerému vojsku tímto přísně poroučíme, aby Jemu a jeho lidem vozy a koně nejen všady s jistotou propustili, než aby na Jeho a lidí Jeho žádost, kolikráte a mnoholi zapotřebí bude, Jemu průvod potřebný poskytli a všemožně jej fedrovali.

Dáno v hlavním táboře v Chebu, poslední den měsíce srpna Anno 1625.

Valdštejn, vévoda Friedlandský.«

Zatím co ligistické vojsko pod Tillym proti Dánům rázně válčilo, choval se Valdštejn s vojskem císařským více passivně. Nicméně podporoval podniky Tillyovy tím, že obsadil biskupství Halberštadtské, pravé křídlo vojska Tillyova kryl a každému podniku krále Dánského v tomto směru překážel. Zároveň udržoval Valdštejn v míru některá knížata ve středním Německu, kteří čekali příležitosti, by se k Dánskému vojsku připojili. V zimě ubytovalo se císařské vojsko mezi Halberštadtem, Halle a Dessavou a ji na obou březích Labe obsadilo, jakož i most u Dessavy. Hlavní tábor však a s ním vrchní správce polní zásobárny pan Heřman Černín nalézali se v Ašerslebech (Aschersleben).

V měsíci dubnu r. 1626 počal Mannsfeld s vojskem k mostu u Dessavy se blížiti a učinil na něj 25. t. m. útok; než, byl s velikými ztrátami odražen a musil do marky Braniborské odtáhnouti.

Brzy na to obdržel Heřman Černín list od nejvyššího purkrabí Jaroslava Bořity z Martinic, v němž mu tento radost všech císaři věrných nad vítězstvím Dessavským vylíčil a prosil Heřmana, by císaři jeho nejponíženější blahopřání sdělil.

V dopise na počátku července oznamuje Pavel hrabě Michna z Vacínova Heřmanu Černínovi, že obilí objednal a že mu posílá prostřednictvím Jana de Witte 40.000 korců obilí, k jehož přijetí od Jana de Witte Engelmann k Labi byl poslán.[1]) V témž dopise zmiňuje se Michna o vzácné návštěvě choti Heřmana Černína a připojuje žertovnou poznámku: »Paní manželka Tvé Milosti těchto dnův mne navštíviti ráčila, přemluvil jsem ji, že ráčíš milovati dceru purkmistra v Ašersleben; i abych snad žertem pravdy nepověděl, sám v pochybnosti jsem, neb při zahálce, nemajíce s ouřadem svým tak veliké práce, takové věci se přiházejí.« Heřman napsal na rubu tohoto dopisu:

---

[1]) Jan de Witte, velkoobchodník rodilý z Hollandska, spřízněn byl s radou a sekretářem české kanceláře dvorské Danielem Freisslebenem z Bischöffen, jenž po jeho smrti jakožto švakr sirotků po něm pozůstalých se ujal.

»Z Prahy od pana Michny strany obilí, ano též pán žertuje — má pivo doma.«

I při válečném tažení r. 1626 počínal si Valdštejn passivně a Tillyovi přenechal vlastní vedení války. Jediné poslal jemu na pomoc počátkem srpna t. r. 32 prapory jízdy a 2 pluky pěšího vojska pod velením plukovníka Desfoursa.[1]) Císařské vojsko, porazivši Mannsfelda, utábořilo se u Dessavy a dne 26. července postoupilo k Srbišti (Zerbst), aby pravé křídlo Tillyovo krylo a jemu obranu ulehčilo. Avšak již 7. srpna nucen Valdštejn s vojskem císařským krajinu u Srbiště opustiti a obrátiti se do Slezska.

Mannsfeld se totiž po své porážce opět tou měrou zotavil, že mohl pomýšleti na nový útok. Koncem července vytáhl z marky Braniborské a dal se na pochod přes Frankfurt do Slezska. Měltě úmysl ve Slezsku spojiti se s Betlénem Gaborem, jenž přistoupil ke koalici proti císaři, a válku rozšířiti v dědičné země rakouské. Jakmile došla první zpráva o pohybu vojska Mannsfeldova, dal se Valdštejn domnělou zprávou o slabém vojsku Mannsfeldově zmýliti a spokojil se pouze tím, že proti němu poslal plukovníka Pechmanna s devíti slabými pluky.

Když tento proti silnějšímu nepříteli ničeho pořídití nemohl a ve Slezsku stále větší nebezpečí hrozilo, vydalo se celé vojsko císařské na pochod. Dne 18. srpna přirazilo do Zahaně a táhlo přes Javoří a Nisu k Olomouci. Dne 3. září přibylo vojsko císařské do Kroměříže a táhlo odtud přes Uherský Brod k Hlohovci v Nitranské stolici.

Pokud vojsko císařské nevstoupilo na uherskou půdu, mohl Heřman Černín, třeba mnohdy s velkými obtížemi, vyhověti řádně požadavkům svého úřadu. Potřebná spíže pro vojsko byla vždy opatřena v pravý čas a v dostatečném množství, takže nikdy žádné nouze vojsko nepocítilo. To však změnilo se na uherské půdě. Palatin uherský přivedl Valdštejnovi značné

---

[1]) Týž, jenž pro nestatečnost a předčasný útěk z Breitenfeldské bitvy popraven na Staroměstském rynku dne 10. června 1648. Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. p. 351.

posily, takže vojsko císařské na 59.000 mužů čítalo, o které již nemohlo býti takovým způsobem postaráno jako dříve. Od Uhrů bylo vojsku císařskému mnoho spíže slíbeno, leč jen velmi málo splněno. Tak zavázalo se město Neustadtl na Váhu, že dodá po vodě do Hlohovce 400 korců mouky a chleba tolik, co bude moci. Ale místo 400 korců mouky odevzdal Kašpar Elisshusi toliko 100 měřic žita a 1000 bochníků chleba, nad to 10 věder vína z Liptovské, Oravské a Trenčínské stolice. Na zprávu o této dodávce poznamenal Heřman Černín:

»1626 9. Septembris. Hanba, hřích a posměch, co jest Kašpar Elisshusi na Trenčíně J. M. Císařské, když u Váhu při Neustadtlu ležela armáda, fedrunku od profiantu i město též učinilo.«

Následkem skrovné podpory od obyvatelů domácích trpělo vojsko císařské v brzku velikou nouzi, ze které posléze vznikla opravdová bída. Nejvyšší správce polní zásobárny, Heřman Černín, nemohl při nejlepší vůli této nouzi odpomoci, neboť odvedená spíže, jak se zdá, nikterak neuspokojovala.

Ke konci svého pochodu zatlačil Valdštejn až k Levě (Levencz) spojené vojsko Mannsfelda a Betléna Gabora, k němuž se připojilo ještě 18.000 Turků, a knížete Sedmihradského přinutil k míru. Vojsko Mannsfeldovo bylo rozpuštěno a vojsko císařské rozloženo na zimu v Moravě a v Čechách. Heřman Černín vzdav se vrchní správy nad zásobárnou, odebral se rovněž do Čech.

Jestliže Heřman Černín při neutěšené prazdnotě státní pokladny byl nucen za svého úřadování jakožto nejvyšší správce polní zásobárny potřebných peněz k zaopatřování spíže pro vojsko z vlastního jmění půjčiti, tož nemůže býti o pravidelném služném ani řeči; ano toto nebylo zhusta tenkráte ani napřed ustanoveno

Jakmile Heřman Černín svého úřadu se vzdal a své požadavky u státní pokladny oznámil, počaly teprve dlouhé účty u královské komory a u všech oněch osob, které tento úřad dříve spravovaly. Výsledek toho byl, že Heřman Černín svůj požadavek z pokladny

státní vypočetl v žádosti k císaři ze dne 23. května r. 1633 za dobu šestnácti měsíců na 17.568 zl. Tento požadavek jeho byl potvrzen a r. 1639 při odstoupení panství Šmiedeberku ve Slezsku odečten.

* * *

V létě roku 1626 vypuklo veliké povstání selské v Čechách, které se až do Horních Rakous rozšířilo, při němž mnoho statků šlechtických bylo zpustošeno. Statky Heřmana Černína byly až na panství Kysibelské od hrozného povstání ušetřeny.

Místodržitel Karel kníže z Lichtenštejna pozoroval obezřele protestanty a bděl nad tím, by náboženským shromažďováním bylo zabráněno.

Dne 18. července 1626 poručil, aby Heřman Černín byl otázán, zdali pravda jest, že na jeho panstvích, ležících mezi Žatcem a Chomutovem, dva kazatelé a asi 200 poddaných protestantského vyznání se shromažďuje, kostely otvírá, kalich a jiné náčiní kostelní do domů soukromých odnáší, kacířským způsobem příjímá a sňatky slaví, což zjistí-li se, má čelné původce schytati, zajati a k potrestání do Prahy poslati.

Počátkem roku 1627 bylo prohlášeno »Obnovené zřízení zemské« a nabylo pro Čechy platnosti. Heřman byl v tom čase (4. února, 15. března, 5. dubna a 24. července) povolán k důležitým poradám na královský hrad pražský, které týkaly se asi výše zmíněného zřízení zemského. Bratr Heřmanův Humprecht, Vilém hr. Slavata, Jaroslav Bořita z Martinic, Jan Hartvík sv. pán Nostic a jiní byli sepsání tohoto zřízení účastni.

Velké zásluhy, které si Heřman Černín opět a opět o stát a rod panovnický získal, byly hlavní příčinou, že byl od císaře diplomem z e d n e 20. k v ě t n a r. 1627 p o v ý š e n d o s t a v u h r a b ě c í h o. [1])

[1]) Diplom na pergamenu německy psaný poškozen a bulla císařská utržena — Diplom konfirmace povýšení do stavu hraběcího ze dne 8. června 1627 německy na pergamenu psaný též jest silně poškozen a císařská bulla utržena.

V obnoveném zřízení zemském ustanoveno bylo dle článku A. XXIII. katolické náboženství za jediné oprávněné, vedle něhož nemělo býti žádné jiné vyznání náboženské v zemi trpěno. V brzku (31. července 1627) prohlášen byl císařský patent, jímž rozšířen byl článek A. XXIII. obnoveného zřízení zemského v ten smysl, že protestantům bylo uloženo, by buď k církvi katolické přistoupili nebo ze země se vystěhovali.

Následkem tohoto patentu oznámil v měsíci srpnu 1627 Heřman hrabě Černín na zámku Petršpurském, aby nekatoličtí obyvatelé městečka Zihle (Schölles) a okolních míst, která k panství Petršpurskému přináležela, ve čtrnácti dnech buď dle katolického obřadu se vyzpovídali, svého představeného zpovědního otce a kněze naučení přijali, jako praví křesťané velebnou svátost přijímali, a vykonajíce tento svatý, spasitelný skutek, lístkem zpovědním při vrchnostenském úřadě v Petršpurce se vykázali. V tom však případě, kdyby kdo zatvrzelým zůstal a těchto svatých prostředků uznati a přijati nechtěl, týž po uplynutí zmíněných čtrnácti dnů nemá následujícího dne zůstati déle než do slunce západu a pak bez meškání město neb obec opustiti, majetek však jeho, leží-li nebo je-li vezen, nechť ihned zřízenými k tomu úřady jest seznamenán a zkonfiskován. Na to mají statky ony býti postoupeny těm, kteří k náboženství katolickému přestoupí.

Jakkoliv v celé zemi přísně prováděna byla reformace katolická, udrželi se protestanté přes to v některých krajinách po delší dobu. Tak sděluje r. 1637 Jiřík Haslauer z Haslau (Hozlauer z Hozlau) na Thierbachu [1]) s Heřmanem Černínem, že by byl ochoten ke katolické církvi přestoupiti a dosud že mu překážela jenom nemoc jeho choti a dítek. Při sv. Janu Křtiteli bude prý se zpovídati a velebnou svátost přijímati. Hrabě tudíž nemusí se obávati, že by za něho zodpověděn neb pokutován byl.

---

[1]) Thierbach (Dürrbach), vesnice v kraji Chebském na bývalém panství Neudeckém, kde Jiřík Hozlauer z Hozlau na dvorci usazen byl.

Jakožto rada komory české obdržel Heřman Černín od císaře Ferdinanda II. dva vlastnoruční dopisy. V prvním, datovaném dne 5. srpna 1627, píše císař, že ustanoveno bylo, aby na zamýšlenou cestu jeho do Čech každý poddaný pět krejcarů měsíčně, a to od minulého 1. července po šest měsíců platil, za kterým účelem poslal svého dvorního komorníka a milého věrného Krištofa Pappenbergera, nepochybuje, že Heřman ze své strany se vynasnaží o docílení úmyslu císařova. A proto poroučí císař, aby se tohoto díla horlivě ujal jako všickni ostatní místodržící, kteří touží a přejí si ze srdce, aby do Čech zavítal, a aby se vynasnažil, aby zmíněný obnos peněžný napřed sebrán a zmíněný dvorní komorník Krištof Pappenberger s dobrým a vydatným pořízením vrátiti se mohl, začež sliboval mu císař svou císařskou a královskou milostí nakloněnu býti.[1])

V druhém dopise, datovaném dne 25. srpna 1627, zmiňuje se císař o vyrovnání půjčky 15 000 říšských tolarů, kterou byl Gerhard z Kvestenberka Albrechtu z Valdštejna na střelivo poskytl, a poroučí Heřmanovi, aby se postaral o její vyplacení nejvyšším výběrčím daní Štěpánem Beníkem z Petersdorfu.

V témže čase poslal vévoda Friedlandský Heřmanovi Černínovi list, datovaný v hlavním táboře v Itzehoe dne 21. září 1627, v němž píše: »Sdělujeme s panem hrabětem, co jsme se dověděli, že Jan de Witte za střelivo dosud zaplacen nebyl, pročež prosíme pána, by toho byl pamětliv, aby on co nejdříve uspokojen byl, neboť nebude-li míti v brzku satisfakci, nebude nám střelivem a podobnými potřebami pomáhati; jak by tím J. M. C. špatně bylo posloužено a jaké ne-

[1]) Na tomto psaní poznamenal Sezima hrabě z Vrtby: »Můj nejmilejší! Jak mně, tak Tvé Milosti Jeho Milost Císařská ráčí psáti, prosím rač bez odkládání sem přijeti, a tu sobě pomůžem, co můž býti, jen paní teta ať ráčí nám pomoc učiniti, něco připůjčiti, ráčí učiniti Tvé Milosti dobré slovo a já se při tom též nejlépe najdu. Hrabě z . . . . . jest nejvyšším na regiment Pechmonů, zejtra odsud jede, mnoho na tom záleží, aby ráčil sem přijeti a to brzy. Pan Ferdinand z Kolovrat do soudu komorního má dosazen býti.«

štěstí na jeho země přivoděno býti mohlo, to může pán snadno uvážiti.«

Císařským reskriptem ze dne 22. listopadu 1627 byl Heřman hrabě Černín spolu s Jiříkem Vilémem Grafem a Krištofem Gradem z Grünnenberka, hejtmanem v Jáchymově, do Chebu odeslán, aby urovnal spor vzniklý mezi městem a kommendou řádu německých rytířů. Jednalo se tehdy totiž o patronát a některé řádu odstoupené statky. Město Cheb koupilo dům řádu německých rytířů s právem patronátním a příslušnými statky bez souhlasu císařova Poněvadž tato koupě neplatna byla, bylo kommissi uloženo, aby zaplacenou trhovou cenu městské radě Chebské opět vrátila a řádový dům s příslušenstvím Krištofu Šimovi, svobodnému pánu Thunovi, odevzdala.[1])

* * *

Za nedlouho na to osočila Kateřina Vratislavová z Mitrovic, rozená ze Šanova, Heřmana Černína u císaře, že poškodil fiskus. Dne 2. února 1628 odeslala císaři list, v němž dí, že císaři po vítězství na Bílé Hoře oznámila o truhle po Václavu Šťastném Pětipeském, jednom z rebellů, v níž bylo mnoho klenotův a drahých věcí od zlata i stříbra a peněz v sumě 24.000 kop míš. císaři v pokutě propadených, načež dále praví: »Ačkoliv jest ke mně dobré paměti pan generál Buquoy pana Lebla posílal, na mně o té truhle vyzvěděti žádal a mně odtud za 10.000 kop míš. na hotově vydati chtěl, čímž jsem já od sebe vším povrhla a raději toho V. C. Milosti, což spravedlivě náleželo, přála a pro dobré V. C. M. ku panu Pavlovi hraběti Michnovi sjela, jemu o té truhle, aby k ruce V. C. M. vzata býti mohla, oznámiti; kterážto truhla nejprvé jest v Starém Městě Pražském, kdež »u beránků« slove, zůstávala, potom pak odtud skrze pana Jana Adama Haugvice vyzdvižena a ku panu Heřmanovi hraběti Černínovi k schování dána byla, takže

[1]) Krásl, Arnošt hr. Harrach, str. 49 a 86.

potom, když jest pan Pavel hrabě Michna slavné paměti knížeti z Lichtenštejna skrze mé oznámení o takové truhle pověděl, pan Heřman Černín jest ji od sebe vydati se vzpěčoval, až teprv po druhém neb třetím dekretu V. C. M. jest ji J. M. Knížecí odvedl, kteráž když jest potom otevřena byla, toliko 12.000 kop míš. samých peněz v ní nalezeno bylo. Kam jsou se pak klenoty aneb více peněz podělo, o tom já věděti nemohu, nýbrž se toho V. C. M. nejspíše od pana Šťastného Pětipeského manželky jeho a pana Adama Haugvice doptati moci ráčí!« To, co v truhle nalezeno bylo, jest k ruce a dobrému císařovu vzato a obráceno, jí pak třetí díl za věrnost náležel Od komory české jest jí 1000 kop míš. na Adamovi Myslíkovi z Hyršova, tehdáž v pokutě, dáno a ukázáno, jenž však, když po dvou letech od císaře pardon obdržel, jím proti ní se zastíral a bránil, tak že za svou věrnost nic nedostala. I prosí tudíž císaře »jakožto ubohá, skrze touž nešťastnou rebelii na nejvýš ubraná a sirá vdova,« aby jí konečně slušný rekompens učinil a vykázal.

Na to následoval list císařův ze dne 11. května r. 1629 k místodržícím českým, aby od Heřmana Černína z Chudenic zevrubnou zprávu žádali, zda-li mu za Karla knížete z Lichtenštejna truhla ona byla odevzdána neotevřena, což dokáže-li, bude ode všeho podezření očištěn.

Jiný list o téže záležitosti obdržel od císaře sám Heřman. Císař vyzývá jej, by mu podal hodnověrnou zprávu, co se stalo s velkou sumou peněz, jež ve truhle Šťastného Pětipeského byly uloženy, a z nichž jen malá část k jeho dobrému obrácena byla. I poroučí, aby ihned mu Heřman dal zprávu, mnoho-li oněch peněz bylo, jakého druhu, kam byly odvedeny, byly-li kvitovány neb vůbec kam se poděly.

Všechna podezření proti Heřmanovi zůstala bez výsledku. Když Adam ze Švamberka žádal od něho stříbro, které mu uschovati dala Anna Maximiliana ze Švamberka, uváděl, že truhly jeho za pobytu místodržících v Budějovicích se nalézaly, kde je Volf hr.

Vřesovec z Vřesovic otevříti dal a obsah jejich vybral. I hájil se kommissařům v té věci ustanoveným listem datovaným ze 7. prosince 1638, řka:

»Dodáno jest mi psaní V. Mtí pod datum 29. Octobris leta tohoto 1638, při tom puncta denunciationis sub N. 1, též poznamenání nějakých truhel N. 2 a obzvláštní poznamenání a specifikací nějakého stříbra pod titulem urozené paní paní Anny Maximiliany Žerotínské, rozené z Opperstorfa.

Z bedlivého přečtení toho všeho co v sobě obsahuje a nač se vztahuje, tomu jsem porozuměl.

I v pravdě z bolesti srdce nemálo lítostivě mně to přichází, že při J. M. C. pánu mém nejmilostivějším jsem tak bez všelijakého ušetření omluven, jako bych některé ty věci na těch poznamenáních zaznamenané Švamberské v létu 1620 měl k sobě přijíti, je za sebou zadržovati a jich pak p. Adamovi ze Švamberka, též i paní Anně Maximiliáně na onen čas Švamberkové, a již Žerotínské z Opperstorfu nechtíti navrátiti. Proti čemuž, co se tu koliv podává, tak pravím, že já tomu, abych kdy co toho takového od kohokoliv k sobě přijímati, za sebou míti aneb co takového jí paní Anně Maximiliáně již Žerotínské neb p. Adamovi z Švamberka zadržovati měl, světle a patrně odpírám, a oni toho také nikdy proti mně za pravé učiniti mocti nebudou, neučiní. Pročež V. Mtí pp. komisařův za to služebně a šetrně žádám, že ráčíte tuto mou pravdivou omluvu přijíti, J. M. C. v známost uvésti s dobrým zdáním V. Mtí za mne se k J. M. C. přimluviti, aby J. M. C. ráčil mne svého vždyckny věrného poddaného a stálého služebníka slavného domu Rakouského při takové mé pravdivé omluvě pozůstaviti a takovým nedůvodným zprávám o osobě mé aby neráčil místa dávati.

Jestliže by pak nadjmenovaná paní Anna Maximiliána Žerotínská aneb p. Adam z Švamberka nechtěli na této mé zprávě přestati a že by se domnívali, že bych co takového za sebou míti a zadržovati měl, tehdy aby J. M. C. ráčil toho při pořadu práva,

ke kterémuž já jakožto jeden obyvatel v zemi usedlý se odvolávám, pozůstaviti a zanechati.« [1])

Roku 1628 skoupil Heřman hrabě Černín četné statky v Čechách. Dne 6. dubna 1628 koupil od Jiříka Kamejského ze Lstiboře statek Kamýk, Kamejk (Kamaik) za 29.000 kop grošů. Dne 17. dubna téhož roku od Protivy Černína z Chudenic statek Dubkovice za 21.250 kop grošů. Dne 12. května 1628 s manželkou svou od Jana Viléma Bohuše z Otěšic (Otenschütz) statek Přehořov (Přehoř) za 9500 kop grošů. Dne 20. května od Kateřiny Kaplířové ze Sulevic statek Sedčice (Sedschitz) za 41.000 kop grošů. Dne 31. května statek Milčoves od Maximiliana Krakovského z Kolovrat za 31.000 kop grošů.[2]) Téhož roku koupil dvůr Čeradice (Tscheraditz) za 2100 zl. rýnských, jenž Bedřichu Doupovcovi z Doupova náležel, a statek Velkou Černoc (Gross-Czernic). Smlouva kupní vtělena do desk zemských teprve dne 10. března r. 1644.

Dne 31. prosince 1628 převzal Heřman od Vojtěcha Šebastiana Leskovce koupený za 600 kop grošů dům v Novém Městě Pražském.

* * *

Dne 17. ledna 1629 poručil císař, aby půjčených od Heřmana Černína 20.000 fl. pojištěno mu bylo na panství Falknově.

V měsíci květnu 1629 byl Heřman Černín opět k politické činnosti povolán a jmenován hejtmanem kraje Litoměřického.

Jako mnoho znamenitých mužů tehdejší doby, byl též Heřman Černín milovníkem astrologie a věřil, že hvězdy mají vliv na lidský osud. Roku 1629 dal si pro sebe a vévodu Friedlandského od astrologa Jana Scholastika v Kasselu předpověděti ze hvězd, kdy se kdo z nich narodil, jaké má znamení od narození a co ho čeká. Jan Scholastikus mu v listě odvětil, že jeho

---

[1]) Srovnej Bílek, Konfiskací str. 663.
[2]) Památky archaeologické a místopisné 1868, str. 47.

zdraví nebo štěstí přihodí se cosi nepříjemného, den však a znamení že určiti nemůže, nevěda dne nebo měsíce, kdy která událost významnější v životě Heřmanově se sběhla. Proto předkládá mu některé otázky, by k nim odpověděl. [1])

Heřman Černín dal Janu Scholastikovi v Kasselu za jeho práci 160 říšských tolarů, jež mu měl zaplatiti měšťan Gabriel Stange z Ešwegenu.

Rok 1630 uplynul Heřmanovi tiše; žádné zvláštní události nesběhly se v jeho životě. [2]) Dne 18. června koupil od Václava Protivy Černína z Chudenic statek Dlažkovice za 20.000 zl. a statek Oujezd za 20.000 zl.

Dne 13. dubna 1630 psal Vilém hr. Slavata Jaroslavu Bořitovi hraběti Martinicovi z Vídně mimo jiné o Heřmanovi:

»Pan hrabě Černín, nepochybuji, že Tvé Milosti povídal, jak jest se jemu zde vedlo, vedle toho jak jest byl těžce při J. M. C. donešen, a jak J. M. C. těžce proti němu hněvem byl pohnut, tehdy tu pokutu za milost má přijíti. Já jsem merita causae jeho neviděl, pročež také jeho zastávati jsem nemohl, než co jsem k zkrocení J. M. C. hněvu k dobrému téhož pana Černína vésti a přimlouvati se mohl, to jsem v pravdě učiniti nezanedbal. Dále nepochybuji, že sám tam v Praze to sollicitirovati bude, aby vždy věci jeho sem na kancelář českou odeslány byly, ne k dalšímu roze-

---

[1]) O Valdštejnovi připsal Jan Scholastikus toto: Druhému pánu narozenému dne 24. července 1576 jest se příště obávati neštěstí neb slabosti kolem 19. října, 3. listopadu tohoto roku 1629 a r. 1630 25 ledna, 18. února, 22, 23. dubna, 7., 8. května, 7., 8. října r. 1631 11. července. Přežije-li tyto dny, zbývá mu dobrá lhůta několika roků. Na tento list napsal Heřman: »1629 4 května obdržel jsem z Kasselu. Bylo by třeba toho při příležitosti Jeho Knížecí Milosti pánu jenerálu zjeviti a oznámiti.« (Originál německý)

[2]) Velice pozorným byl Heřman k manželce své Anně Saloméně; ke svátku jejímu r. 1630 věnoval jí těžkou, stříbrnou a bohatě vyzlacenou konvici, kterou k tomu účelu v Augšpurku byl objednal.

znání, než aspoň poněkud k jeho očištění. Bude-li sem posláno, rád to přehlídnouti chci.« [1])

V měsíci únoru 1631 byl Heřman hrabě Černín ob císaře Ferdinanda II. do Vídně pozván ke sňatku syna jeho, krále Uherského a Českého (později císaře Ferdinanda III), jejž slavil s princeznou Španělskou Marií Annou, dcerou Filipa III., krále Španělského, která se přes Terst do Vídně brala, kdež 22. února očekávána byla.

Dne 6. února 1631 koupil Heřman Černín statek Vroutek (Rudig), konfiskovaný Oldřichu Hrobčickému z Hrobčic, pánu na Pětipsí a Šmikusu, od prodávající komisse císařské za 30.000 zl. rýnských. [2]) Dne 27. července téhož roku zaměnil s Humprechtem st. Černínem z Chudenic statek Kostomlatský za statky Mirotice a Vrchotice a připlatil 25.500 kop grošů.

Dne 17. května 1631 byl Heřman Černín ustanoven hejtmanem kraje Žateckého a obdržel 20. června od místodržitelství císařskou resoluci, jakým způsobem zaplaceny býti by měly požadavky emigrantů v cizích zemích žijících. [3])

V tomto roce Heřman onemocněl. Nejvyšší sudí Jindřich Liebštejnský z Kolovrat přeje mu dopisem ze dne 1. října 1631 brzkého pozdravení a doufá, že bude

---

[1]) Archiv Jindřichohradecký, korrespondence Viléma hraběte Slavaty.

[2]) Památky archaeologické a místopisné 1868. 192 — DZ. 298 G. 27.

[3]) Někteří z exulantů zavázáni mu byli vděkem. Jan Jiří Kamejský ze Lstiboře, exulant v Perně v Sasku, učinil v poslední vůli své Heřmanu hr. Černínovi a manželce jeho odkaz slovy: »Z té tedy summy hlavní a jistinné 5000 kop míš. dávám a odkazuji po smrti mé teprva (a nic dříve) vysoce urozenému pánu, panu Heřmanovi svaté římské říše hraběti Černínovi z Chudenic, též vysoce urozené paní, paní Sylvii hrabínce Černínové, rozené hrabince z Millesimu paní manželce nejmilejší, dědicům a budoucím Jejich Milostí. A že já nadepsané osoby za dědice nařizuji činím to proto, že za mne J. M. pan hrabě s Její Mtí paní manželkou svou v mých velikých nedostatcích a nouzi, kterou jsem v této mé pohostinosti snášel, penězi zakládati ráčili.«

moci za nedlouko súčastniti se zasedání při soudě zemském.

* * *

Mír v Lubeku uzavřený dne 22. května 1629 učinil konec dánské válce. Ale již v následujícím roce vypukla dlouholetá válka se Švédy, za níž zakusily Cechy hrůz válečných plnou měrou. Ačkoli veliké nebezpečenství hrozilo, povolil císař přece domluvám německých stavů říšských v Řezně shromážděných, propustil část svého vojska a dopustil, aby Valdštejn zbaven byl vrchního velení. Zhoubné následky povolnosti císařovy objevily se záhy. Mocný nepřítel jeho Gustav Adolf docílil v krátkém čase velikých úspěchů na poli válečném, takže většina protestantských knížat německých k němu se přidala; on pak již v létě r. 1631 dostal se s vojskem svým do severního Německa. Když pak i Sasko přidalo se ke Švédům, nabyli tito veliké moci. Dne 17. září 1631 strhla se bitva u Breitenfeldu mezi císařským a ligistickým vojskem, které vedl Tilly, a mezi Švédy spojenými se Sasy, kteří vedeni jsouce Gustavem Adolfem, dobyli stkvělého vítězství.

Gustav Adolf táhl na to k Rýnu, Sasové vpadli počátkem listopadu do Čech a obsadili 15. téhož měsíce město Prahu. Nikde nenalezli žádného odporu, neboť země byla úplně vojska prosta, a tak se stalo, že mohli Sasové bez překážky opanovati severní části země. V měsíci lednu 1632 začal Valdštejn k úsilovné žádosti císařově opět sbírati vojsko v Čechách a na Moravě, nad nímž i vrchní velení převzal. Týmž časem byl též Matiáš hr. Gallas z Německa do Čech povolán a rozbil tábor s 1000 muži v krajině Plzeňské. Heřman hrabě Černín dal se (1631) vévodou Friedlandským a Pavlem hr. Michnou z Vacinova pohnouti, by na svůj groš postavil pluk kyrysarů s 1000 koňmi. Najímání k tomu konci počalo asi v měsíci únoru r. 1632, ne-li dříve, v Domažlicích a Pelhřimově, neboť již 17. února r. 1632 byla jedna setnina jezdců pod velitelem rytmistrem Janem Ludvíkem Nesslingerem ze Schöllen-

grabu v Litoměřicích vyzbrojena. Hlavní tábor nalézal se v Brozanech u Litoměřic.

Nově najaté pluky byly poslány do jižních Čech a již v měsíci březnu ovládla císařské vojsko neobyčejná činnost. Tato omezovala se až do měsíce dubna na boj dílem proti přečetným tlupám povstalců, kteří podníceni od vracejících se emigrantů zvláště v okolí Prahy se shromažďovali, dílem proti roztroušeným po zemi saským posádkám.

Takovou jednu saskou posádku pod nejvyšším Karlem Bosiem přepadl též plukovník Rudolf sv. pán Morzin v Žatci dne 23. února 1632 s 1000 mušketýry a 500 jezdci a zajal ji z větší části (přes 200 mužů vojska saského), města pak se zmocnil.[1]) Při tomto podniku plukovníka Morzina súčastnil se i Heřman hrabě Černín, který k němu přirazil se sestaveným od něho oddělením jezdců a pěším vojskem. Z této doby také pochází jeho titul: »nařízený nejvyšší nad 1000 jezdci (Geordneter Oberst über 1000 Pferde-Reiter).«

Heřman hr. Černín, jak ze všeho souditi lze, nevelel svému pluku později osobně, nýbrž zastával ho podplukovník Izák z Brandenštejna a na Koloději. Nejvyšším strážmistrem byl strýc Heřmanův Jan Vilém Černín z Chudenic na Cerhonicích. Rytmistry: Kašpar Melichar Winkelhofer z Englassu na Lhoticích Šádových, Jan Leopold Voračický z Paběnic na Proseči, Václav Malovec z Malovic na Kameně. Avšak již po několika měsících vzdal se Heřman své hodnosti plukovnické a pluk jeho dostal se pod velení plukovníka z Ulenfeldu.

Později spočítal Černín státní pokladně útraty za postavení a dílem vydržování najatého od něho pluku v obnosu 114.400 zl., musil však dlouho čekati, nežli požadavek jeho byl uspokojen. Poněvadž však zatím důstojníci, kteří najímání vojska převzali, zapravení

[1]) Rudolf sv. pán Morzin, jenž patentem Albrechta z Valdštejna r. 1632 plukovníkem se stal, vyznamenal se v boji proti Sasům v Čechách, zvláště u Litoměřic, stal se brzo potom generálem a nabyv z konfiskací majetku Friedlandova panství Vrchlabského, založil si slušné rodinné jmění.

svých výdajů a platů žádali, vznikl proto dlouhotrvající process s nimi, hlavně s podplukovníkem Izákem z Brandenštejna.

Když podplukovník Brandenštejn Heřmana Černína ve své replice urazil výčitkou, že nebyl vojákem, odpověděl na to Černín, že jemu sice není nucen odpověděti, avšak že tak přece činí k instrukci Jeho Cís. Veličenstva, že dříve vojákem byl než Brandenštejn, že nejen při tehdejším dobytí Frýburka, nýbrž všude, kde toho třeba a poručeno bylo, každého času se nalézti dal a své možné konal a pod princem z Parmy ve Francii a Nizozemsku, kde zajat a do Bredy odveden a od pana Víta Kiesela jako rukojmí držán byl, pak v uherských válkách s bratrem bývalého nejvyššího kancléře v království Českém Václavem Popelem z Lobkovic po celý rok v polním tažení trval, i obrany proti Passovským za císaře Rudolfa, když jiní nechtěli, se platně k získání klidu súčastnil a zaslouženě oblibou svého nejvyššího svoji šarži si získal; nikdy však nebyl takovou uherskou mouchou, aby o to, co jinému patří, jej oloupiti chtěl. [1])

Počátkem května 1632 počaly operace císařského vojska, které Valdštejn u Plzně sebral. Dne 23. května r. 1632 obrátil se Valdštejn do Prahy a v měsíci červnu Čechy byly najednou prosty Sasů. [2]) Sasové za svého pobytu v Čechách zpustošili namnoze zemi, kterážto spousta zasáhla i některé dvory Heřmanovy. Dle zaznamenání Heřmanova obnášely dávky ze dvorů Milčevse, Radičevse a Čeradic na hotových penězích 30 říšských tolarů, pšenice přes 301 korec, žita přes 219 korců, ječmene přes 143 korce, hrachu přes 8 korců, ovsa 79 korců. Náčiní pro 10 tažných koňů, vzato koňů 27 kusů, 2 vozy, 4 býci, 16 krav, 5 tažných volů, 7 dvouročních telat, 12 odstavených telat,

---

[1]) Také čteme v seznamu pánů českých, kteří se pod vrchním velením Petra Voka z Rožmberka (1594) válečné výpravy proti Turkům súčastnili, jméno Heřmanovo a bratří jeho Humprechta a Viléma (Archiv Třeboňský c. 5777).

[2]) Obšírné a znamenité dolíčení vpádu Saského ve spise dra. A. Rezka, Dějiny saského vpádu do Čech (1631—1632) a návrat emigrace Praha, 1888).

9 vepřů, 8 starých ovec, 2 berani, 53 starých skopců, 12 krmných ovcí, 45 ročních skopců, 2 krmní berani, 159 jehňat, 16 centnýřů sýra v ceně 60 kop grošů, 1 tuna čerstvého másla v ceně 18 rýnských, 600 žejdlíků rozpuštěného másla v ceně 60 kop grošů, masa za 11 zl. 15 kr., piva 1½ sudu, mladého piva 3 sudy, vína 95 žejdlíků. Kuřata, husy, kapouny atd. ze zmíněných tří dvorů všechny Sasové snědli.'

Téhož roku 2. srpna zemřel dlouholetý přítel Heřmana Černína, Pavel hrabě Michna z Vacinova, v hlavním táboře u Norimberka. Psaním datovaným 2. října 1632 oznamuje syn jeho Václav Heřmanovi úmrtí svého otce a zve jej ku pohřbu odbývanému 12. t. m. odpoledne o 5. hodině na Malostranské svaté pole.

Nedlouho po smrti přítele hraběte Michny stihla Heřmana Černína ještě větší ztráta. Zesnulať mu po sedmiletém manželství (1625—1632) druhá choť, Anna Saloména, a byla jako první jeho manželka ve Stebně (Steben) pohřbena. I toto manželství bylo bezdětné.

Hrobku ve vesnici Stebně na panství Petršpurském dal vystavěti Heřman hrabě Černín z Chudenic, jak zvláště z jeho závěti na jevo vychází, pro svůj rod, a děkana z městečka Jesenic (Jechnitz) zavázal, aby každý pátek v kostele Stebenském mši svatou sloužil. [1]) K tomu účelu věnoval na věčné časy 300 kop grošů, pojištěných na majetku manželů Krištofa a Doroty Beckových v Žatci, kteří však o všecko jmění přišli, takže nadace tato sama sebou zanikla. Když však kostel ve Stebně vyhořel, poručil Heřman Černín, aby nová hrobka zřízena byla pro něho a rod jeho v dómě sv. Víta v kapli sv. Zikmunda na hradě Pražském. Proto nebyly též nad hrobkou obou jeho manželek ve Stebně žádné kameny náhrobní položeny, nýbrž místo nich zhotoveny pouze padací dvéře. [1])

---

[1]) Na děkanství povýšena fara Jesenická přímluvou Heřmana hr. Černína r. 1635, o čemž se též ve kšaftu svém zmiňuje.

[2]) Jan Hájek z Albeřic, stařec sedmdesátiletý, udal při úřadě Petršpurském hejtmanovi Danieli Florianu Šaškovi z Mezihůře

Vřelá touha Heřmanova po potomcích přiměla ho, ač ve stáří valně pokročil, ještě ke třetímu sňatku. Dne 18. dubna 1633 slavil sňatek manželský se Sylvií Kateřinou, dcerou Štěpána Caretto, markrabí ze Savonny a hraběte z Millesimo. Matka její Majdalena byla rodem česká šlechtična Kostomlatská ze Vřesovic. Strýc Heřmanův Jan starší Černín z Chudenic, manžel v dějinách proslulé Zuzany Černínové z Chudenic, rodem Homutové z Harasova, byl při této svatbě svědkem.

Z blahopřejných dopisů zmínky zasluhuje dopis Václava hr. Michny z Vacinova, syna věrného kdysi přítele Heřmanova, jenž vinšuje jemu upřímně svornost, lásku a božské požehnání ve stavu manželském, připojuje poznámku, kdyby se při jeho svatebním veselí podobně nakazil, toho že by sobě vinšoval.

Tento sňatek byl velice šťastný; starý hrabě byl své choti něžně nakloněn a nazýval ji obyčejně Saletel, Solatie neb Sylvička.

Sylvie byla mladá, spanilá a plná života, pročež nebývala spokojena častou nepřítomností svého chotě, který za příčinou různých záležitostí státních často mimo dům i vlast dlíti nucen byl.

Již dne 27. července 1635 putovalo z Petršpurku psaní paní hraběnky nejmilejšímu panu manželu do Vídně, kdež na drahnou meškal dobu, v němžto Sylvie lituje velmi, že u něho není, neboť jí pan hrabě Vratislav psal, jak často hostiny v domě svém dává a při nich dobře se baví. Touhu svou projevuje Sylvie slovy: »Vašnosti nejmilejší srdce! Dokonce se poroučím a

---

dne 19. května 1714, že viděl za svého mládí dvě rakve ve hrobce Stebenské, jedna byla z mědi, druhá z cínu. Tyto dvě rakve, z nichž uložena byla těla dvou manželek Heřmana hraběte Černína, Marie Anny ze Svárova a Anny Salomény Hradištské z Hořovic, odvezeny byly s vědomím hejtmana Petršpurského Schwarze, purkrabí Martina Plochovského, písaře důchodního Paulera a písaře kontribučního Adámka do Plzně k roztavení. Brzo po té podává sekretář Černínský Jakub Josef Richtersohn dne 10. května 1719 zprávu Františku Jos. hr. Černínovi o nadání na mše svaté, jehož kapitál pojištěn na majetku manželů Beckových v Žatci, kteří však o celé své jmění přišli, čímž insolventními se stali, kapitál byl ztracen a nadání takto zaniklo.

vidím, že pro ten dobrý čas, který tam račte mít, na nás tu račte zapomínat, že pak já svým psaním Vašnosti tak často nepříležitost činím. Píše mi pan hrabě Vratislav, jak se račte stattlich (ve) Vídni chovat, že račte bankety každý den strojit, na tisíce hrát, v tak pěkným domě že račte být a jaký kočáry tam chovat a 6 jízdních koní. Je mi dosti líto, že při tak velkým prachtu taky nejsem, já ale Vašnosti to všechno přeji, bych pak sama od toho daleka byla, musím sobě nejčky myslit, že sem já již svůj nejlepší čas strávila a že již musím pašije zpívat. — Mama též mi z Drážďan píše — dodává Sylvie — a tak hrubě prosí, abych se k ní vyprosila, že by pro mne přijela, že nemá zač, prosím račte mi tam na tejden odpustiti neb jen do Perna, šak tam jede kdo chce a pro mú sestru bych tam taky něco koupila, je tam lacino.« — Přání její stručnou poznámkou Heřmanovou: »To na ten čas býti nemůže,« v niveč vešlo.

Když v únoru r. 1634 Adam Erdman Trčka s vévodou Friedlandským z Plzně do Chebu odtáhl, oloupil některé věrné přívržence císařovy o hotové peníze i klenoty. Mezi nimi byla též Sylvie hraběnka Černínová, jíž v domě měšťana Jana Krištofa Wolfingera ze sklepa odňaty truhla a truhlice se stříbrem v ceně 7000 říšských tolarů. [1])

V té truhle a truhlici všechno to stříbro složeno bylo, které Heřman v létě 1628, když s J. M. C. v Řezně pobýval, od rozličných kupců z Augšpurku dobře za 3000 tolarů širokých koupil. Mimo pak to stříbro bylo v též truhle více složeno jedenácte měděnic s nálevkami, dobře pozlacené, mezi nimi jedna veliká nákladným mustrem dělaná měděnice s nálevkou od J. M. kurfiřta Bavorského skrze posla zvláštního k předešlému veselí Heřmanovu v dar odeslaná, též velkých vysokých kredenců (pohárů) několik, svícnů na tabuli též drahně, jako i také všelikých větších a menších koflíků, vyhřívadel, lžic, slánek a šálků.

---

[1]) Srv Hurter, Wallensteins vier letzte Lebensjahre (Wien, 1862) str. 425.

Hraběnka byla později z konfiskovaných statků rodiny Trčkovské odškodněna.

Mezi šlechtou českou požíval Heřman velké důvěry a to i mezi politickými svými odpůrci. Příkladem sloužiž nám Jáchym Libštejnský z Kolovrat. Když jemu statky jeho Rabštejn a Oudrč k vůli účastenství ve vzpouře zkonfiskovány byly, psal Heřmanovi dne 1. dubna 1634 následující dopis:

V. M. truchlivým a zarmouceným srdcem oznamuji, kterak neřkuli jsem odsouzen statku svého, mně již déleji zde žádného vychování dávati nechtějí, ale do konce abych se odstěhoval a jinam pryč se odebral, k tomu ženou.

Poněvadž pak jsem vždycky k V. M. velikou naději a důvěrnost míval a posavád silnou víru mám, že v čas největší potřeby od V. M. opuštěn nebudu, jakož jste se také jednou zde na Rabštejně, když jsem V. M. toho vraného koně s osmi pistolami daroval, se ke mně toho času milostivě a laskavě zakazovati ráčili těmito slovy: Kdyby mně statek můj byl vzat, že mně žádným způsobem do smrti opustiti neráčíte, nýbrž mne k sobě přijíti a ňáké vychování až do mé smrti dávati chtíti ráčíte, a zejména jmenujíc na Kysibli.

Poněvadž jest pak k tomu pro mé velké hříchy přišlo, V. M. to své milostivé a laskavé zakázání ku paměti přivozuji a služebně a poslušně prosím, že mně svého starého služebníka v ničemž opouštěti neráčíte a je-li možná věc to, na Petrsburk k sobě, anebo kde by se kolivěc V. M. líbiti chtělo, přijíti, mně vychování a vyživení laskavě do vůle V. M. dávati ráčíte, jistě nebudu V. M. na škodu žádnou, nýbrž ve všelikých příčinách, poněvadž mnoho statkův a panství ze všech stran míti ráčíte, rád pomoci hospodařiti ve všech mně možných příčinách co mně jen poručiti ráčíte, volen ke všemu býti, pomáhati, opatrovati a co mně jen poručiti ráčíte, v ničemž se nelenovati, nebo bych jinde také, jak pak od mých některých krevních přátel to zakázání mám, že mne k sobě přijíti, mne v ničemž opouštěti nechtějí, příležitost měl; ale já, majíce po mém milém Pánu Bohu k V. M.

obzvláštní důvěrnost a naději velikou, že mne opustiti neráčíte, co tu kolivěc pro mne, svého volného služebníka učiniti a mne fedrovati ráčíte, bude V. M. toho zase Pán Bůh zde časně a potom tam věčně hojná odplata a já do své smrti se budu toho V. M. dnem i nocí volně odsluhovati. Odpovědi s naplněním prosby a žádosti své od V. M. s radostí očekávati budu. S tím milost Boží rač s vámi se všemi býti.

Dán z Rabštejna 1. Aprilis L. P. 1634.

J. L. z Kolovrat.

Odpovědi Heřmanovy nemohli jsme se dohledati.

Dne 5. listopadu r. 1635 byl Heřman hrabě Černín od císaře Ferdinanda II. vyznamenán hodností palácového či falckého hraběte (comes palatinus, Pfalz- oder Hofgraf), čímž jemu, jeho dědicům a potomkům rozličné důležité privileje a svobody uděleny byly, které byly údělem ostatních hrabat palácových. [1] — Až na toto vyznamenání scházejí podrobnější a důležitější zprávy ze života Heřmana hraběte Černína z let 1634, 1635 a 1636, čehož zvláště litovati jest vzhledem k historicky důležitému roku 1634, v němž udála se katastrofa Chebská. Dne 7. října 1637 koupil Heřman panství Kosť s hradem od Václava Eusebia knížete Lobkovice za 160.000 zl. [2]) Hrad Kosť pro svou pevnost, jakož i pro svou krajině vévodící polohu byl veliké strategické důležitosti a často do něho dávána byla posádka císařská. Sezima hr. z Vrtby byl smluvčím při smlouvě kupní Heřmana Černína s Václavem

[1]) Nejdůležitější privileje v krátce dle diplomu uvádíme: »Taugliche und geschickte Personen zu Notarien, öffentlichen Schreibern und Richtern creiren, uneheliche Personen legitimieren, Tutores, curatores oder Pfleger zu confirmiren, Adoptationes und Arrogationes zu confirmiren, infamierte Personen tam juris quam facti zu restituiren, in allen Facultäten als der Heiligen Schrift, der Rechten und Arznei Doctores und Licentiaten, auch der Freien Künste Magistros, Baccalaureos und Poetas Laureatos zu creiren; nobilitieren.« — Diplom na desíti pergamenových listech německy psaný jest ozdobně do kůže v novějším čase zavázán, císařská bulla utržena.

[2]) DZ. 300 A 6.

Eusebiem knížetem z Lobkovic, ale nezachoval se Heřmanovi dle slibu, načež Heřman ve svých zápiskách k r. 1640 zaznamenal: »Důvěřil jsem se hraběti z Vrtby Sezimovi v té smlouvě a jej za přítele zvolil, jak jest spravedlivý, po důvěření vedle zůstání bez dohlédnutí jsem ji zpečetil a podepsal, mnoho falešných kusů, neupřímných tejně mi jakživ k mé velké škodě pro závist mého štěstí (an jsem mu několik tisíc daroval) učinil, za dobrodiní se zle odplatil, bude jej Pán Bůh souditi a pokutovati, to se uzná na čemkoliv, já s ním do smrti nic míti činiti nechci, též každému poctivému radím.«

Dne 14. října 1637 zpravoval Jan Rudolf hrabě Pucheim Heřmana Černína o cestě císaře do Prešpurku okolo svátku sv. Martina, k němuž se jako ostatní komorní radové dostaviti má. Na podzim tedy r. 1637 dostavil se Heřman do Vídně, odkud ubíral se s císařem Ferdinandem III. a jeho družinou do Prešpurku k sněmu uherskému. — Dne 10. listopadu r. 1638 koupil Jan starší Černín z Chudenic od Heřmana statek Kostomlaty.[1]) I třetí manželství Heřmanovo zůstalo až posud bezdětným, a on již pozbýval úplné naděje, že bude míti nějakého dědice. — Spisovatel »Pamětí rodu Černínského« (Syntagma Illustrissimae Gentis Czerniniorum Commitum et Baronum de Chudenic),[2]) Bohuslav Balbín vypravuje, že slyšel od starého Ferdinanda Václava Švihovského z Riesenberka, pána na Nalžovech a Lužanech, když P. Jiřímu Plachému T. J. vypravoval, že Heřman Černín, když neměl žádných potomků a viděl, že žádných míti nebude, pamětliv jsa stejného původu a starého příbuzenství s rodem Švihovských z Riesenberka, tehdy velmi zchudlým, přišel k němu a nabízel mu své jmění a všechna panství a cokoliv měl, kdyby jen starý pan Ferdinand Václav Švihovský uznal, že Švihovští a Černínové jsou jedna rodina, a jednoho ze svých synů jemu dal, aby jej za vlastního přijati a dědicem svým ustanoviti mohl, ale starý Švihovský tento

[1]) Landtäfl. Inst. N 301. D. 14.

[2]) Rukopis v archivě Jindřichohradeckém, VIII. F^{α} Genealogia. —

úmysl Černínův odmítl, řka, že dle jeho mínění zákonité staré a pravé šlechtictví nezakládá se na bohatství, ale v zákonitém odvození od předků. Švihovští nyní sice že nemají takového jmění, jako Heřman Černín, avšak ze všech annálů tohoto království dokázanou stvělou paměť zásluh předků svých o krále a toto království; pročež že děkuje co nejvíce možná za takovou, tak liberální nabídku, avšak že na živu jsou ještě přemnozí Černínové, kteří v nedostatku se nalézají, na ty aby Heřman zřetel svůj obrátil a je obohatil. Dále pravil, že není příkladu, aby Švihovští, královské plémě, potřebí měli od jiného rodu se obohatiti, že on i syn jeho dosti má jmění na památce předků svých, pročež aby vzal zřetel na členy rodiny své. [1])

Zanášel se Heřman nyní myšlenkou, koho z četných příbuzných mužských by ustanovil dědicem svých rozsáhlých statků, k čemuž povolení od císaře obdržel.

Dle jednoho záznamu hraběte samého z r. 1638, jenž se nalézal v jeho spisech, byli tito potomkové starobylého rodu Černínů na živě:

Nedrahovická větev.

Heřman hrabě Černín z Chudenic.

Jan Choustnický, jediný syn Humprechta, nejstaršího bratra Heřmanova, jenž sňatkem se Zuzanou Homutovou z Harasova (1621) nabyl Radenína, Choustníku a Bělé; po otci svém zdědil statek Mitrovice. K těmto statkům přikoupil zámek a město Pacov, (1630), dva domy v Táboře a statek Kostomlaty (1638). Jan st. Černín z Chudenic byl hejtmanem kraje Be-

[1]) Jakkoli Balbín praví, že toto vypravování o hrdosti starého pána Švihovského slyšel sám vyprávěti od starého Ferdinanda Švihovského, nedobře přece dá se srovnati to s povahou Heřmanovou, který přece tak pečliv byl a hrdý na starobylý rod svůj, že těžko pomysliti lze, že by veškeré značné jmění cizímu rodu, byť tak úzce spřízněnému, odkázati chtěl. Mimo to bohatá korrespondence Heřmanova v archivě Jindřichohradeckém o události této úplně mlčí, a ni nejmenší zmínky nalézti nebylo lze, jíž by se slova Balbínova potvrzovala.

chyňského, ale záhy zemřel (22. listopadu r. 1642 v 45. roce věku svého) a pochován jest ve filiálním kostele sv. Markéty na Radeníně, jako otec jeho Humprecht nejstarší Černín z Chudenic. Více zpráv zachovalo se o manželce jeho Zuzaně Černínové, rozené Homutové z Harasova, paní všemi ctnostmi zdobené, jejíž tklivé a dojemné listy, ovanuté čistou staročeskou poctivostí, jsou ozdobou archivu Jindřichohradeckého. Vydání jejich obstaral František Dvorský spisem: Zuzana Černínová z Harasova. Dopisy české šlechtičny z polovice 17. století (1886).

Humprecht Jan, syn Jana st. Černína a Zuzany, narozen dne 14. února r. 1628, jemuž kmotrem byl Heřman hr. Černín z Chudenic. Tento stal se hrabětem a dědicem svěřenství Černínského (1651). Již před tím byl skutečný císařský komoří (1650), došel úřadu přísedícího soudu zemského (1655), místodržícího v král. Českém (1657), císařského vyslance do Benátek (1660), skutečného tajného rady (1668), hodnosti rytíře řádu zlatého rouna (1675). Zemřel 13. března r. 1682 v Kosmonosích, odkud do Prahy převezen a u sv. Víta v rodinné hrobce pohřben. Za manželku pojal Vlašku Dianu Marii, markraběnku z Hyppolitů a Gazzoldo (naroz. v Mantově dne 2. září 1636) dne 31. května r. 1652. která ho o pět let přežila. Zemřelať dne 22. září 1687 v rodišti svém

Heřman Václav, mladší bratr Humprechta Jana, narozen dne 22. července 1634, stal se vojákem. Oženil se (1662) s Marií Markétou hraběnkou Desfoursovou. Držel statky Choustník, Radenín a Bělou, které však brzy prodal. Zemřel dne 24. června 1683 a pohřben u Františkánů v Turnově.

Václav Diviš, syn Viléma Černína Trkovského, jenž dne 19. listopadu 1652 v Sušici slavil sňatek s Žofií Barborou Strauszovou z Heidelsdorfu. Zemřel r. 1660.

Heřman Maximilian, syn Jana Viléma na Cerhonicích u Písku († 1636), hejtmana kraje Vltavského, a Elišky Vratislavové z Mitrovic, která se jako vdova za dona Kryštofa šlechtice de los Olivos pro-

vdala. S ní měl Jan Vilém syny Protivu, Jiříka Václava a řečeného Heřmana Maximiliana.

Jiřík Václav, vulgo Jíra zvaný, zemřel v Praze dne 13. června 1685 a pohřben v Horšově Týně.

Chudenická větev.

Jindřich Švihovský, syn Humprechta na Chudenicích a Švihově (1525—1601), pán na Švihově, Ouňovicích a Ježovech, roku 1622 krajský hejtman Plzeňský, r. 1629 povýšen do stavu svobodných pánů. Měl dvě manželky, první Kryzeldu Kokořovcovou z Kokořova (1599—1624) a Veroniku Čejkovou z Olbramovic, ovdovělou Hrzanovou z Harasova. Zemřel dne 8. února r. 1640 a pohřben v kostele sv. Václava ve Švihově.

Humprecht Protiva, syn předešlého, byl pážetem u císařského dvora, držel Švihov a Kamýk a pojal za manželku r. 1645 nekatoličku Annu Kateřinu Černínovou z Chudenic, dceru Jana Karla na Lešťanech. Zemřel dne 25. dubna roku 1666 bezdětek a pochován dne 13. května 1666 v kostele Švihovském.

Jan Maximilian, bratr předešlého, na Švihově a Ježovech, sloužil jako nadporučík ve vojště císařském. Zemřel r. 1664 ve Švihově a v hrobce farního kostela pohřben. Po smrti jeho dcera z Elišky Polyxeny, rozené Švihovské z Riesenberka, Františka Maximiliána vstoupila s matkou svou do řádu Uršulinek, kde matka zemřela r. 1672 a dcera r. 1721.

Děpolt Protiva, syn Adama Černína z Chudenic a Johanny Lokšanové z Lokšanu, zasnouben byl s Annou Majdalenou Hrzanovou z Harasova († 17. března 1683). Povýšen do stavu svobodných pánů; byl pánem na Chudenicích a Švihově, dal kostel Chudenický obnoviti a daroval mu bibli, která se tam podnes nalézá. Zemřel dne 2. prosince 1660.

Jan Heřman, syn předešlého, na Ježovech a Kšenicích, narozen r. 1632, pojal za manželku nekatoličku Elišku Salomenu, dceru Jana Karla Černína

z Chudenic na Lešťanech. Za něho Chudenice prodány a připojeny ke svěřenství Černínskému. Zemřel dne 9. května 1707 na Ježovech v 75. roce věku a odpočívá v kostele Chudenickém.

Václav Bedřich, bratr Děpolta Protivy, sloužil ve vojště císařském.

Heřman, bratr Děpolta Protivy a Václava Bedřicha.

Humprecht mladší Ouňovský, jehož otec Jan (syn Humprechta zbožného [1525—1601] na Chudenicích a Švihově) dostal se na Svaté Pole v Berounsku s manželkou Ludmilou Byšickou z Byšic, strejnou svou, s níž měl nadřečeného syna Humprechta Ouňovského. Víme o něm z archivních zpráv toliko, že měl r. 1623 spor se strýci Jindřichem a Adamem v příčině statku Ouňovice.

Mělničtí (Mělnice).

Jíra Vostračký, druhorozený syn Viléma Černína z Chudenic na Tasnovicích, držel Vostrašín a Radonice (1627—1669).

Maxmilián Jan, syn bratra předešlého Drslava na Mělnicích († r. 1627) a Ludmily Widersperkové z Widersperku, jemuž byl Jíra Vostračký poručníkem.

Václav Protiva, syn Jana Černína na Chotimiři (1630), jejž měl s manželkou Alžbětou z Janovic, ovdovělou z Příchovic. Zabil se roku 1662 pádem s koně, jeda s družinou císaře Leopolda I. do Řezna.

Z emigrantů jmenuje Heřman: Karla Černína z Chudenic u Pappenheima (syn po něm ve Frankrejchu a dcera ve Švýcařích), Jana Callabres a Dyonisia, syna jeho, v Drážďanech.

Karel, syn Jakuba na Lešťanech, měl Vlachovo Březí.

Václav. Kteřížto oba pocházeli z větve Lišťanské.

Zároveň činil Heřman hrabě Černín všemožné přípravy, by zřízením svěřenství (fideikomissu) lesk a slávu svého rodu proti všem vrtochům Štěstěny pojistil. Dne 24. března 1639 odeslal Heřman Černín

žádost strany zřízení svěřenství císaři a dne 19. září téhož roku ještě dodatek, v němž o dovolení prosí, aby v závěti své mohl ustanoviti stupeň v následnictví (gradus substitutionis). Když pak všecky formality skoncovány a kancelářské taxy v obnosu 500 kop grošů uhrazeny byly, následovalo dne 28. prosince 1639 svolení císařovo.[1])

Za příčinou urychlení této záležitosti obrátil se Heřman Černín k Jiříku Adamovi Bořitovi hraběti z Martinic a Vilému hraběti Slavatovi; avšak od toho žádné odpovědi neobdržev, napsal: »Slavata zůstává přece ve svých starých, nevyklepaných kalhotách.«

V čas zřízení svěřenství skládal se nemovitý majetek Heřmana hraběte Černína ze statků allodiálních: Kamejku, Dubkovic, Dlažkovic a Oujezdu.

Kamejk koupil dne 6. dubna 1628 od Jířího Kamejského ze Lstiboře za 29.000 kop gr.; Dubkovice koupil od Protivy Černína z Chudenic za 21.250 kop grošů, Dlažkovice a Oujezd koupil dne 18. července 1630 od Václava Protivy hr. Černína z Chudenic, každý statek za 20.000 zlatých. Statek Kamejk u Lovosic odkázal Heřman hr. Černín z Chudenic manželce své Sylvii kšaftem svým ze dne 15. června 1650. Statky Dubkovice, Dlažkovice a Oujezd prodal jí dne 7. května 1650.

Statky, které Heřman ve fideicommissum familiae perpetuum uvodil, byly:

Petršpurk, Pšovlky, Soseň (koupeny dne 6. října r. 1622 zkonfiskované Jaroslavu Liechtensteinskému z Kolovrat), Krty (koupené po konfiskaci Jindřichu ze Štampachu dne 13. srpna 1625), Kysibl, Andělskou Horu, Bochov a Šenov (které po Linhartovi Colonovi z Felzu na 114.242 zl. 20 kr. odhadnuté vyměnil Heřman dne 16. října 1622 za panství Žlebské), Neudek (dostal dne 5. října 1622 od vévody Friedlandského na splátku za panství Pecku), Milčeves, Sedčice, Velkou Černoc, Přehořov, Čeradice (statky ty skupoval roku 1628; smlouva vtělena do desk zemských teprve

---

[1]) Diplom na pergamenu německy psaný protažen silnou zlatou šňůrou, na níž císařská bulla přivěšena.

10. března 1644), Vroutek (koupil 6. února 1631 po Oldřichu Hrobčickém z Hrobčic, pánu na Pětipsech a Šmikousech), Žihle (koupil po Jiříku Chotkovi z Chotkova dne 14. prosince 1622), Kost (koupil dne 7. října 1637 od Václava Eusebia, knížete z Lobkovic), Velechov (zdědil po druhé manželce své zesnulé), Mělník (na kterémžto panství císařském mu smlouvou ze dne 2. ledna 1646 pojištěno 95.000 zl.) v Čechách a Schmiedeberg ve Slezsku (které dne 16. září 1639 od císaře koupil), dvůr v Unhošti pod správu křivoklátskou náležející, který však později manželce své Sylvii odkázal.

Kromě těchto panství věnoval fideikomissu tři domy v Praze: Dům v menším městě Pražském, zapsaný v zemských deskách, který od paní Veroniky z Valdštýna koupil; dům v Starém Městě Pražském »u bílého jednorožce« řečený (dnes dům čís. 551 na rynku, co jest lékárna); dům šosovní v Novém Městě Pražském, jenž slove Lyskovců, jejž od Vojtěcha Šebastiána Leskovce za 6000 kop grošů koupil. (Později prodán [1667] Voršilkám, zbořen a na jeho místě postaven klášter Voršilek). Smaragd orientálský v zlatě ve dvou hadech fasovaný a safír velký v zlatě fasovaný a řetěz od J. M. kurfiřta Kolínského darovaný, »kteréžto tři kusy, jsouce s J. M. Císařskou v Linci, toliko před vpádem Švejdským a jiného nic zachováno.« [1])

Dne 15. února 1637 zemřel císař Ferdinand II., leč smrtí jeho nezměnilo se nic v poměrech Heřmanových ke dvoru císařskému, neboť i císař Ferdinand III. byl Heřmanu Černínovi velmi nakloněn a, jak uvidíme později, svěřoval mu jedny z nejdůležitějších poslání politických. Manželka Heřmanova Sylvie roz

---

[1]) V závěti dne 15. července 1644 na lodi u Budína sepsané jmenuje Heřman následující klenoty: Klenot s devíti pěknými diamanty za několik tisíc, smaragd veliký orientálský, nenajde se brzy rovný, safír veliký ve zlatě šmelcem dobře fasovaný, též aqua marina kámen, dosti pěkný, jedna nádoba ze zlata ryzího a dvě sklenice křišťálové, s kterými J. Mti císařské slavné paměti Rudolfovi sloužil, a jeden řetěz od kurfiřta Kolínského Ferdinanda zlatý, jemu v dar odeslaný.

nemohla se r. 1638 a odebrala se z Petršpurku na léčení do Karlových Varů, odkud dne 28. dubna Heřmanovi psala, že vždycky na jeho zdraví hrníček karlovarské vody pije, aby on vínem to nahradil a všem známým ji poroučel. Z Karlových Varů shlédnuvši statek Dubkovice, odebrala se choť Heřmanova opět do Prahy. Když však nakažlivé nemoci v Praze řáditi počaly, sdělovala hraběnka Sylvie svému choti, že velmi ráda jest, že Prahu opustila a na čerstvém vzduchu v Budějovicích se nachází, odkud do Strakonic se odebrati chce, kde jest snadnější živobytí. Ve Strakonicích dlela Sylvie opuštěna od svého manžela a stěžovala si, že se jí nedostává v čas potřebných prostředků k jejímu vychování. Heřman Černín napsal na dopis její z 20. listopadu 1639: »1639 20. Nov. ze Strakonic od manželky Sylvie, že je zdráva a nemá žádné peníze. Já také. Psal jsem jí zas, že v dobrém místě jest, nemůže se jí zle vésti a ordiniroval jsem jí peníze.«

Počátkem měsíce května 1639 vpadli Švédové pod Janem Banérem ze Sas do Čech. Nenalézajíc nikde překážky, vniklo nepřátelské vojsko Labským údolím až do Litoměřic. Vojsko císařské totiž po nešťastné bitvě u Kamenice (Chemnitz) v Sasku ustoupilo do Čech ke Brandýsu na Labi a střežilo pod vedením generálů Raimunda hrab. Montecuccolia a Vavřince Hofkircha na levém břehu přechod přes řeku Labe.[1]) Banér učinil dne 29. května útok na císařské u Lobkovic a způsobil jim rozhodnou porážku, při níž oba generálové Montecuccoli i Hofkirch zajati. Zbytek prchajícího vojska císařského zachránil se v Praze, kde posádce 6000 mužů silné veleli Jindřich hrabě Šlik a Matyáš hr. Gallas.

Dne 30. května postoupil Banér před Prahu, na kterou v následujících třech dnech stříleti dal, a když na jednom místě požár vznikl, poručil na město hnáti

---

[1]) Bývalý saský plukovník, později císařský generál, Vavřinec Hofkirch, vstoupil r. 1638 do služeb císařských, upadl do švédského zajetí (29. května 1639) a odvezen do Štětína; podobný osud stihl i hraběte Montecuccolia.

útokem. Útok jeho byl odražen, a ježto švédský vojevůdce se přesvědčil, že Prahy nelze tak snadno se zmocniti, ustoupil večer 2. června do Brandýsa.

Heřman hrabě Černín, zatím co útok trval, byl přítomen v Praze a netřímal-li právě tentokráte meč v ruce, byl přece jinak činným pro věc císařovu a pomáhal posádce, pokud mohl, penězi a prostředky životními. Za jeho oddanost a horlivost v čas obležení Prahy vzdal mu sám císař díky v dopise datovaném ve Vídni dne 28 června r. 1639 a ujistil jej spolu svou císařskou a královskou milostí.

Švédové opanovali skoro celé severní Čechy; ale v měsíci dubnu následujícího roku byli odtud vypuzeni do Sas sesíleným a nově sorganisovaným vojskem císařským, jehož vůdcem byl arcivévoda Leopold Vilém, jenž také se stal gubernátorem či místodržitelem Čech.

Zatím učinil Banér v měsíci říjnu r. 1639 ještě jeden marný pokus, by Prahy dobyl. Po celou válku třicítiletou nezkusily Čechy tolik, jako v roce 1639 od vojska Švédského.

V prohlášení ze dne 24. dubna 1639 slíbil sice Banér obyvatelům Čech šetření jich majetku, což i přísně svým vojínům přikázal. Přes to Švédové nevyhýbali se nikterak vraždám a žhářství a proměnili širé kvetoucí nivy namnoze v pustiny. V Čechách panovala té doby pro ustavičné běhy válečné také veliká bída, kterou jasně spatřovala hraběnka Sylvie, když jakožto výborná hospodyně navštěvovala statky hraběcí v Čechách, kdež tentokráte celé vesnice pobořeny a vypáleny byly.

I statky Heřmana Černína byly zle pustošeny a většina jeho poddaných o všecken majetek připravena. Ochotně otevřely hraběcí opevněné zámky své brány a poskytly prchajícímu lidu mocné ochrany, zuboženým pak nouzí dostalo se velikomyslné podpory k uhájení živobytí.

Dle vlastnoručního zaznamenání Heřmanova ze dne 25. října 1640 bylo mu v roce 1639 ze dvorů a vesnic na panství Petršpurském spáleno:

Petršpurk (Petersburg): stodola, kolna, ves.

Pšovlky (Pschoblik): stodola, zámek, ratajny, chlívy, ovčín a ves.

Soseň (Sossen): zámek, stodoly, maštale a ovčín.

Plaveč: stodoly, chlívy.

Přehořov (Przehorz): ovčín a kůlna.

Moumějice: celý dvůr, stodoly.

Vroutek (Rudig): stodoly, dvůr, ovčín a městečko.

Krty (Gerten): ves, kostel.

Bilenice (Wilenz): dvůr a ves.

Stebno, Ještěbno, Ejstebno (Steben): kostel.

Chlumčany, Chotušov, Hořovice, Vrbice, Bedno či Bedlno, Žďár, Podbořanky a Blatná (Ploden) byly zcela zpustošeny.

Sami důstojníci švédští nebyli lepší prostých vojínů, již své kořistivosti úplně uzdu pouštěli.

Dne 18. června 1639 pustošili Švédové v Sobotce, při čemž jeden z důstojníků uzmul drahocennou monstranci, tamějšímu kostelu darovanou od Oldřicha Felixe z Lobkovic. Když se o tom dověděl Heřmanův purkrabí na Kosti Jiří Procházka (Spazierer), spěchal s několika jezdci z hradu Kosti za Švédy. Důstojník švédský zajat a v bezpečném průvodě dopraven na Kost, kde za náhradu 25 dukátů monstranci navrátil.

Avšak i císařští důstojníci nerozpakovali se mnohou věc, která se jim hodila, sobě přisvojiti, kterou obyčejně velmi těžko bylo lze dostati zpět.

Tak prosil Heřman hr. Černín (1639) Melchiora hraběte Hatzfelda, aby mu navrácen byl kabát a vyšívání, jejž odňal mu poručík Binau, sloužící při jízdním pluku nejvyššího wachtmistra z Adelshofenu, na nichž mu velice záleží.

Roku 1639 byl by Heřman Černín bezmála do švédského zajetí upadl. Když totiž ku převzetí panství Schmiedeberku, které dle smlouvy trhové dne 16. září 1639 od císaře Ferdinanda III. za 216 636 zl. koupil, na toto panství odcestoval, byl předem od svého tamějšího důchodního Jana Křtitele Meissnera varován, aby se co nejvíce na pozoru měl, aby do rukou nepřátel neupadl, ježto odstupující císařští úředníci vše pro-

zradili a s nepřítelem drží; má se spravovati Heřman stále rčením: »Vide, cui fide, ut videas.« I v dopise svém ze dne 27. května 1640 raduje se Meissner šťastnému vyváznutí hraběte z rukou nepřátel a oznamuje spolu, jak se nepřátelští vojáci ve Schmiedeberce chlubili, že hraběte chtěli zajati, kdyby jim záměr jejich nebyli překazili sedláci z Buchwalde, kteří mušketami ozbrojeni na ně vyrazili a je zahnali. [1]) K této všeobecné bídě po celé zemi připojil se ještě jiný obávaný host — mor. Dne 19. října 1640 dává hejtman na Milčevsi Jiřík Philipp Heřmanovi zprávu, že mor se rozšířil až na Čeradice, Čejkovice, Srbice a Šenov, a že šafářka z Milčovsi jím onemocněla. — V letech 1640—41 konal se za předsednictví císařova říšský sněm německý v Řezně. Banér pojal úmysl přerušiti zasedání sněmu a k tomu účelu činil již v prosinci r. 1640 všemožné přípravy. Měl v úmyslu rozličnými pohyby klamati císařské, aby nepoznali pravého jeho záměru, a tak objevil se uprostřed ledna s četným vojskem u Amberka. — Heřman hrabě Černín nalézal se při družině císařské v Řezně a psal týmž časem nejvyššímu purkrabí Jaroslavu Bořitovi z Martinic do Čech o záměrech nepřítele toto: »Nepřítel byl z Čech odvrácen toliko pokornými prosbami, ony však mají nepřítele v sousedství a neptají se na něho, ježto dobře jsou opatřeny ke každé obraně a doufají, že zatím příchod odloží, ač Banér již osobně u Filseku se nalézá, u Amberku, Švandorfu a Salzbachu má tábor rozbit a až do Bamberku, Weissenfeldu, Obermansdorfu a Regenštejna nájezdy činí. — Dnes přišel k nám pěší pluk, mimo to též jiné mužstvo je zde dosti silno, přece pokud se týká kurfiřta Bavorského, praví občané, kdyby i šibenice přede dveřmi stála, nechtěli by se o nic zasaditi, jako všichni dvorní páni dávají dvě osoby na šance a jsou velmi veselí a nikoli tak malomyslní, jako by bezpochyby mnozí v Praze a v Čechách byli. Doufají, že nejen nepřítele zaženou (neboť [Octavio] hrabě Piccolomini bude pomáhati), nýbrž i

---

[1]) Zprávy důchodního Jana Křtitele Meissnera. Archiv Jindřichohradecký 6 W.Y (1639—40).

příznivý mír uzavrou, jest však zatím potřebí, aby Cheb, Plzeň a průsmyky dobře obsazeny byly.«

Podnik Banérův, jak známo, nezdařil se. Banér spokojil se tudíž tím, že ustoupil do jednoho dvora naproti Řeznu a dal na posměch do města střileti.

Právě v tomto čase velel vévoda Sasko-Lauenburský František Albrecht císařskému a saskému vojsku ve Slezsku. S Heřmanem hr. Černínem byl spřátelen z tureckých válek a nazýval jej svým »tureckým bratrem«. [1])

Vévoda omlouvá se v jednom dopise hraběti, že nevěděl, že panství Schmiedeberk ve Slezsku jest Heřmanovým majetkem, jehož by byl, pokud možná, šetřil. Nyní že dá vojsko co nejdříve odtud vyzdvihnouti a jinam přeložiti, jakmile ke své armádě blíže přijde. Spolu přiložil k dopisu ordonanční rozkaz, aby jej Heřman veliteli na Schmiedeberce Schanzovi odevzdati poručil. Při tom podotýká: »Já jsem nyní Stalhanse (švédský generálmajor, správně Ståhlhandske) tak unavil, že nebude moci ve Slezsku tak řáditi jako dříve; kdyby nebyla tak strašná zima, chtěl bych se ještě o něco pokusiti, než chci viděti, jak válečný podnik lidský možný jest ještě před zimou, kéž by v době příštího léta tím lépe a šťastněji dalo se válčiti.« [2])

V listě k nejvyššímu kancléři království Českého Vilému hr. Slavatovi, v němž si na churavost svou stěžuje a za vydání nařízení k panu hejtmanu ve Svídnicku i Javorsku Kašparu hr. ze Stahremberka ohledně cla ve Schmiedeberku prosí, podotýká též Heřman o neřestech vojenských a dlouhotrvající válce:

»To v jistotě Vaší hraběcí Milosti psáti mohu, že co ta válka trvá, hůřeji nebylo jako nyní, mé statky in summa všecky z gruntu popálili a rozbourali, a vše, an nic se nesilo, do pustiny uvedli, lidi zahnali, díl moc jich pobili, hůř než Turek na všechny hrozný

---

[1]) Heřmanovi hr. Černínu vůbec přikládáno příjmí »Turčík« pro jeho autoptické zkušenosti o orientálním, zvláště tureckém životě a cesty jeho do Orientu.

[2]) Srv. Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. (1637—1648) str. 254.

mustry lidi trápili, a to mimo všecko vytrávení a pobrání, neb všecken lid a armáda spátkem táhnouc na mém a okolních sousedích statcích leželi a leží, nepřítel nikdež, kde jen byl, takového tyranství neprovozoval, není toho možné vypsati, račte pokoj skrz Boha a ty chudé lidi udělati.«

Když roku 1641 arcivévoda Leopold Vilém se svou armádou kolem Karlových Varů se rozložil a na panství Kysibelské (též Andělská Hora zvané) několik pluků položeno bylo, které tento beztoho již zubožený statek nanejvýš zmařily a vše ztrávily, koně a dobytek pobraly, nýbrž i Gisenberský a Buquojanský pluk mnoho vesnic a městečko Bochov, kostel, zvony a školu úplně spálily, nedosti na tom, i ubohým zuboženým lidem vyžebraný chléb, jakož i v Petršpurku celé panství, vesnice a všechny dvory vypálily, a k tomu veliké kontribucí poddaní dávati musili a větší část obyvatelstva jsouc hladem mořena, po 10 až 15 opouštějíce statky své, pryč utíkala; nemoha jim pomoci, poněvadž všecky dvory a městečka vypáleny byly — proto obrátil se Heřman k arcivévodovi s prosbou, aby pro utrpěné škody ohněm a pro nemožnost kontribucí na určitý čas odpustiti a oběma nejvyšším nadzmíněných pluků milostivě ráčil nařiditi a poručiti, aby ubohým poddaným Kysibelským pro škody ohněm utrpěné něčím dle nejmilostivějšího uznání zpomoženo a přispěno bylo. [1])

Roku 1642 za svého pobytu ve Vídni se Heřman roznemohl; v nemoci jeho navštívil jej Zikmund Myslík, svobodný pán z Hyršova, plukovník ve vojště císařském, a jeho příbuzný; i poznamenává o něm, že s advokáty ustavičně se zabývá, maje spíše léků užívati. [2])

Dne 17. března 1642, když Heřman Černín již po pět let působil jakožto přísedící soudu zemského, vystoupil z tohoto úřadu, avšak byl 4. dubna t. r. od císaře opět v témž úřadě na dalších pět let potvrzen.

---

[1]) List hraběte ze dne 6. června 1641.

[2]) Tischer, Oberst Freiherr Sigmund Myslík von Hirschov p. 52 et 53.

V následujícím roce (1643) v lednu podnikl Heřman hrabě Černín opět cestu do Vídně, kde se nějaký čas pozdržel. Odtud psal (dne 28. února) Zuzaně Černínové z Chudenic do Radenína, že zdráv přijel do Vídně, dobrou hospodu si oblíbil, kdež se mu vše dobře děje, a žádá při tom, může li býti, o pár smetaniček (smetanových syrečků) a několik málo maldřiček (kulatých syrečků), poněvadž masa nejí a rád by paní presidentovou poctil. Zuzana má je složiti do malé krabice aneb obdílné truhličky a do Vídně po každodenní příležitosti při poště odeslati.

V témž roce 10. dubna stěžuje si Heřman Černín polnímu maršákovi Octaviu hr. Piccolominimu, že mu plukovník jeho Lipp statek Dubkovice vypálil.

* * *

Mocnosti dosud válčící proti císaři, Francie a Švédsko, přiměly r. 1643 penězi a sliby Jiříka Rakoczya k boji proti císaři. Tento sice učinil pokus, by s Rakoczym se srovnal, leč všechno vyjednávání v té věci ztroskotalo se o nesmírné požadavky Rakoczyovy. K tomu hrozilo ještě nebezpečí války s Portou, která měla v úmyslu Rakoczya podporovati. I záležeti musilo císaři velmi na tom, by se uvaroval války s Portou, jež při tehdejších poměrech mohla přivoditi Rakousku ohromnou pohromu.

Císař pojal tedy úmysl, zvláštní poselství k sultánovi vyslati. jehož účelem mělo býti, aby se Porta války proti Rakousku zdržela a vévodu Sedmihradského Rakoczya s dalších nepřátelských záměrů proti císaři zradila. Toto, ač velice čestné, přece nadmíru obtížné politické poslání mohlo býti svěřeno toliko zkušenému a obratnému státníku. Záležel ť na výsledku toho poslání budoucí osud zemí Rakouských. K tomuto nesnadnému úkolu nejprve vyvolen byl Jan Rudolf hrabě Puchheim; ježto však svěřeno mu bylo velitelství vojenské, byl od císaře úkolem tím pověřen Heřman hrabě Černín z Chudenic, jenž již jedenkráte jako

vyslanec do Cařihradu (1616—1618) státu znamenité služby byl prokázal.[1])

Dne 22. května 1644 bylo Heřmanovi hr. Černínovi presidentem dvorní komory Oldřichem Františkem hrabětem z Kolovrat oznámeno, že jest jmenován vyslancem do Cařihradu, a že mu potřebné výdaje na vyslanectví povoleny byly. a sdělil s ním posléze den odcestování, který stanoven byl na 26. června. Hrabě Černín počal konati přípravy k odcestování. Nejdříve zabýval se sestavením družiny a ustanovením denního pořádku stolování. Družina Heřmanova byla z těchto osob sestavena: Krištof z Zinzendorfu a Pattendorfu, dědičný lovčí v H. Rakousích, pan rytmistr Konrád Sak ze Saku, pán z Windischgrätzu, pan Ferdinand Arnošt Hieserle z Chodova, pan sekretář Erasmus Konstantin Sattler, Jan Bechyně z Lažan, syn Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčíně, J. M. C. rady, pan Pleymann, německý a italský kaplan, pan hofmistr, Jan Maximilian Černín, pan Mannsfeld, pán z Losenštejna, pan Jan Dietz, pan kurýr Michal, štolba a kuchař.[2]) Denní pořádek stolovací byl následující:

I. Tabule vyslance Heřmana Černína.

Vyslanec Heřman hrabě Černín z Chudenic, pán z Zinzendorfu, pán z Windischgrätzu, pán Hieserle z Chodova, pán Bechyně z Lažan, Jan Maximilian Černín z Chudenic, pán z Mannsfeldu, rytmistr Sak, sekretář Sattler,[3]) Pleymann, německý a italský kaplan,

[1]) K císařskému dvoru vyzván vlastnoručním psaním císařovým ze dne 11. května 1644 slovy: »Nachdem Wir deine Person aus gevissen Uns angelegenen Ursachen desnächsten gern allhier verwissen wollten, als ist hiermit Unser gnedigster Befehl, dass Du alsobald angesichts dessen Deine Sachen dahin anstellest und die Post nehmest, damit Du alles Andere hinder gesetzt, mit dem allernechsten allhier sein mögest, alldann hast bei Uns Du Dich gehorsambist anzugeben und anfern gnedigsten Willen ferner zu vernehmen.«

[2]) V tomto seznamu neuvedeni: Max Černín z Chudenic Mirotický, Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčíně, JMC. rada a Claudius Walther z Metekhofen, pán na Oplyvě, Nizozemčan.

[3]) Stal se r. 1645 skutečným sekretářem vojenské tajné rady dvorské.

hofmistr, kuchař, štolba, Jan Dietz, kurýr Michal di Paula.

II. Tabule kancelářská a důstojnická.

Lékař, sekretář Ferdinand, pan Vladař, Petr František Hoffmann ze Štýrska, švakr A. Pecelia z Adlersheimu, sekretáře české kanceláře dvorské, pán z Losenštejna, syn Pahlmeistrův, komorník Jenčík, komorník Vavřinec, komorník Jan Vilém, Krištof Marianovič, Chorvat, kancelista Jan Bartoloměj a písař sekretáře Sattlera.

III. Tabule pážat.

Hofmistr Ferdinand, 6 pážat, 5 hochů od dvora, panoš od Škotů a pachole pana hraběte.

IV. Tabule trubačů a hudebníků.

8 trubačů, 4 hudebníci, 1 harfenista,

V. Tabule lékárníků.

Jan Cellerius, lékárník, 1 holič, 1 lazebník, 1 kamenník, 1 malíř, 2 zlatníci, 2 uherští krejčí, 1 hodinář, 1 furýr, 1 kolář, 1 loutenník na výpomoc.

VI. Tabule drabantů a lokajů.

8 drabantů, 6 lokajů.

VII. Tabule řemeslníků.

1 nakupovatel, 1 spižník, 1 řezník, 1 kožešník, 1 zahradník, 1 bednář, 1 řemenář či sedlář, 1 truhlář, 1 soustružník, 1 zedník a 2 sluhové.

VIII. Tabule postolí.

1 postolí, 3 jeho pomocníci, sklepmistr, sklepní písař, kuchyňský písař, 2 němečtí písaři, 3 sluhové.

IX. Tabule panských sluhů.

12 sluhů, kteří pány obsluhují.

X. Tabule kuchařů.

4 kuchaři, 2 kuchtíci, 1 jídlonoš, 3 ženské osoby, 2 myslivci, 2 sluhové.

XI. Tabule služebníků při stájích.

1 kovář, 3 kočí, 3 jízdní sluhové, 3 štolbové, štolba hraběte z Zinzendorfu

Celá tato družina Heřmana Černína sestávala ze 141 osoby.

Zároveň požádal Heřman hrabě Černín Jana Rudolfa hraběte Puchheima o radu, jaké dary měl by s sebou vzíti pro sultána a vysoké hodnostáře turecké. I obdržel od něho prostřednictvím jeho úředníka Augustina Schmidta následující seznam:

1. Nové façony hodin, jaké se v Augšpurku pěkně zhotovují.

2. Hodinové stroje, jež samočinně bijí, s hracím strojem dle turecké manýry.

3. Španělské košile, rukavice a váčky pro ženy.

4. Španělské pastilie a picety.

5. Bolognská mýdla.

6. Španělské aliorie, k nimž mohou se přimíchati malajské věci.

7. Benátská zrcadla třeba objednati, poněvadž však truhláři v Německu daleko lépe než v Italii pracují, jest třeba, by zhotovena byla s pěknými vyřezávanými rámci, avšak bez figur, a ježto Turkům jest neznáma práce z dobrého leptaného dřeva, budou pokládati je za dříví ebenové, a přece stojí desetkráte méně; od tureckých kupců však by se mohlo dáti přinésti zvláštní, veliké a pěkné zrcadlo z Benátek a toto pěkně do rámu z ebenového dřeva zasaditi.

8. Vkusnou stříbrnou studnu, která půl hodiny samočinně vodu dává, též jiný malý vodotrysk, jako má Vlach, zde u sv. Štěpána bydlící, jenž již z mědi pěkné modely chová.

9. Papoušky z Hamburku třeba přinésti a je naučiti tureckým slovům, což snadno se státi může, jsou-li mladí.

10. Nutno jest dáti raziti zvláštní stříbrnou minci.

11. Jistý počet půl a čtvrt dukátů jest třeba vyměniti, jak je dává dělati hrabě z Trautsohnu, a tyto budou Turci nazývati aspry.

12. Jistý počet dobrých nůžek zlatem a malbou zdobených.

13. Pěkný a veliký vůz, skly vykrášlený, aby se v něm dle tureckého způsobu seděti mohlo.

14. Všeliká kouzelná zrcadla, která některé věci ukazují, budou tureckým ženám velmi příjemná, a Její Milost císařská má některé dvojmo, jež jsem jí odevzdal.

Tyto a jiné hezké věci, i podobné, jež mimo to panu hraběti vhodnými se zdáti budou, mohou Turkům darovány býti, až k poslanecké cestě dojde.

Dne 28. května objednal si z Prahy péčí plnomocníka svého Šanovce, rytíře ze Šanova, ve Vídni potřebnou garderobu pro sebe a svou družinu. [1]) Než brzy po tomto stručném dopise Heřmanově následoval obšírný list jeho, kterýžto jest velmi zajímavý se stránky kulturně-historické, i neváháme uvésti jej zde v plném znění:

»Můj milý pane Šanovče, od Vás jsem dostal psaní, datírované 28. máje, a z něho porozuměl a porozumívám z Vašeho psaní, že jste nemuseli časně dostati psaní mého jednoho první poštu učiněného. Protož Vás žádám pro Boha, abyste všecko dělati dali, co třeba tak, aby do konce všecko pohotově bylo a to nejdéleji do 20. dne Juni; nebo já chci puntualmente tehdy dáti šaty obléci, t. j. 20. Juni, však Vám to v důvěrnosti píši, nevyjevujte toho žádnému, tak abychom toho dokázati mohli, že dřív nežli čas jmenovaný na hotově jsme, bude větší sláva naše u císaře, bychom pak nejeli a bez toho dřív 24. neb 26. Juni nevyjedem, a ledacos ještě v tom čase k vyřízení bude potřebí, co tak jsem spamatovati mohl Vám tuto oznamuji:

1. Totižto psal jsem prve o jeden daliman, abyste dali udělati pro mne z toho bohatého zlatohlavu buď fialové barvy neb stříbrem, kupec ví, který mi ten

[1]) První list Černínův najde se ve spise: Zweite Gesandtschaftsreise des Grafen Hermann Czernin von Chudenic nach Constantinopol im Jahre 1644 (Neuhaus, 1879).

zlatohlav prodával in suma, z kterého kusu se Vám líbí dejte hned dělati.

2. Strany toho aksamitu královské barvy, jak jsem koupil, musí též podšívka býti ze zlatohlavu nejbohatšího té dobroty jako ti dva dalimani jsou, kterýby se nejlépeji hodil a k zřetedlnosti šikoval.

3. Strany manteku a dalimanu z šarlatýnu anebo toho paduanského sukna, jestli tak pěkný, co dobrého jest, to učiňte, ať jest takových celých šatů se vším, co k tomu náleží, totižto: mantek, dolman, kalhoty, klobouček, peří, boty a pásy in suma všecko, co náleží na 60 osob spraveno a hotovo přísně poroučím, když přijedu, časně aby se spraveno našlo.

U federšmukera jsem do 50 pírek apostíroval, přidělá jich 10, budu je potom dle smlouvy dopláceti.

4. Strany těch kočích, štalknechtů a těch záškodních pomahačů, to bude vše, zdá mi se, dosti z toho šyptuchu, ať jest to takových šatů větších, menších, a co k tomu náleží do 20 hotových a tak dosti šatů bude na ty všecky, které sebou vezmu a při příjezdu je rozdám těm, kteří vybraní lidé se hoditi budou. Protož zdržujte ty všecky, které jste extraordinari zapsali i ještě nejdéle se jich víc, coby se nám hoditi mohlo, abychom sobě mohli a měli z čeho vybrati; jenom ať ty šaty malé nedělají, aby se lidem mohly hoditi; snážeji jich jest ujíti nežli přisaditi.

5. Strany drabantů dohlídněte k tomu zlatníku, aby dobře ty stříbrné jako čapraky udělány byly a poněvadž byly široké, měli jsme za to, že jich dosti po 4 pářích na osobu bude, ale já jsem na to pomyslil, zdá mi se, že sotva 5 párů jich dosti bude, kažte na každého po jednom páru přidělati, aby žádný nedostatek se nevynašel.

6. Strany lokajů také jsem se rozmyslil, chci jich šest též míti, vezmu dva odsud, nebo potom tam a netřeba také na ně žádných čapraků, dal jsem zde dělati také tak od stříbra po šesti pářích na jednoho, ale budou drobet málo užší, přinesu je s sebou.

7. Muzikanti, aby se mohli v hromadu šikovati, totižto housle na bas, malé housličky, instrument loutna, harfu, jich okolo šesti rád bych viděl, z těch

šatů též na ně, jak osoby hodné budou, přijde — nežli kamerdienerům dvoum a po nich komu z přednějších náležeti bude, z nejlepšího dány budou šaty.

8 Kuchaře neberte žádného víceji, s tím jsem spokojen, kterého jste vzali, mám jich zde již s počet. Hlavních kuchařů budou jich čtyry a potom druhých též asi čtyry, nepochybně že ještě záškodních přibude. Věci do kuchyně potřebné všecky zde spraviti dám, cíny pro čeleď, a co náleží, jen vy tam nic neobmeškejte.

9. Strany edelknabů dosti by jich dostal, bylo by třeba dvanácte, ale vybral jsem jich sobě 6, protož začal jsem dvoum zde šaty dáti dělati i nemohlo se mi trefiti, aby čtyry dodělány též býti mohly, ani se zde nic jednostejného, co by bylo dosti nemůže dostati. Protož Vám poroučím, abyste ihned dali na čtvero pacholat šaty udělati, totižto: manteky z aksamitu červeného dobrého s dlouhými rukávy, tolaman z karmazínu fialového a podšívku pod aksamit, též karmazín červený, tak jak Vám mustr toho odesílám, tak aby se všechny pěkně srovnaly, již to co nejpodobněji býti může sformujte, čapraky se potom strefí, když přijedu, snadno se přišijí. Míry Vám odesílám ode třech edelknabů, čtvrtý jest u Vás ve Vídni a jest edelknabem nyní pana presidenta z Kolovrat, protož optáte se v domě, které jest pachole z domu pana presidenta chtělo za edelknaba s panem poslem, to jest se mnou jeti, doptáte se snadno a pohlídněte naň toliko a neřekněte nic a vedle podobenství zrostu dáte na něj ty čtvrté šaty udělati, aby to pachole nic o tom nezvěděl ani pan president, nebo se jest pan president zaň přimlouval, abych já jej vzal, říkají mu Kek; ale já jsem se byl nechtěl rosolvírovati a odpověděl jsem jemu, ale poněvadž tak můj velký patron jest, tehdy tu stratagemu já učiním, a též, ať jest vše, co náleží, k tomu spraveno Ta podšívka, co nejpodobnější býti může, ať jest obrána; aksamit i karmazín.

10. Strany peněz, co k takovým věcem zapotřebí, Vám odsílám list otevřený k hospodáři, aby Vám vydal, cokoli zapotřebí jest, pakli vše od kterého-

koliv kupce vezmete, přijmete k sobě hospodáře, ať slíbí za všecko do příjezdu mého, učiňte, jak se vám nejlépeji zdá.

A lacino stržujte, prohlédněte všudy a dejte ty edelknabské šaty dělati, aby jich v domích dělali a žádnému neukazovali, ani Vy nepravte, že já 6 edelknabů a 6 lokajů míti budu.

11. Pro osobu mou vyhledejte co nejlepší a nejvyšší barvy fialové granát sukno kremesin pro dišť, říká se tomu kepenik, výložky pod něj mám i tolikéž dva pěkné čapraky.

12. Posílám Vám erb svůj na spěch vymalovaný, barvy jen ať dají na těch trubačských praporcích a herbaukera dobře vymalovati, jsou barvy vyznamenány. Též Vám posílám mé symbolum na praporec, na jedné straně, kde je orel, aby stála slova: »Prospero motu«, na druhé straně »Immergar aut emergar«.

13. Jestliby pan hofmaršálek nepřijel z lázně, tehdy byste tam dojeti museli strany toho kvartíru u »Červeného raka«, v dolejších pokojích chci ložírovati.

14. Pište mi o všem i co slyšíte, a kdy všecko na konec hotovo bude, já Vám každou poštu psáti neobmeškám, jen aby spěšně všecko spraveno bylo, a kdybych já přes to ještě víc šatů dělati chtíti dal, abych čas měl a státi se mohlo. Též co o mně říkají.

15. Strany pana Hofkircha jest takto: on mi chtěl nechati klisen 3 cuky nevidomky, ale já jsem chtěl, aby mi se u Auseku dal ukázati, nepíše mi nic, jak chce učiniti, aby jen reservíroval, ať mi napíše ihned.

16. Abyste viděli, že na vás laskav jsem proti všem, an jich několik bylo, kteří chtěli býti štolmistry, Vás chci, jak dojedu, za štolmistra učiniti.

P. S. Jednoho trubače tam máte zapsaného, s tím jsem já o službu smluvil a jiné zdržujte Vy skrze něho, že je vezmu, že Vy se konečně domníváte a já také tak myslím budou spolu známi, nežli o toho herpaukera neb o jiného se starejte.

Pán Bůh s námi. Dat. v Praze 1. Juni 1644.

Wann das Quartier mir von Marschall gegeben vird, so sagt's dem Wirten nicht, er würde traurig.«

Dne 10. června byl Heřman hrabě Černín od císaře v audienci přijat a vymohl si, že jeho statky v Čechách ležící za nepřítomnosti jeho od všeho ubytování vojska, vyjma nutné případy, budou osvobozeny. Avšak i v těchto případech měl rozhodovati toliko sám císař.

Avšak již 13. června stěžoval si Heřman u císaře, že zatím, co přípravami k vyslanecké cestě do Cařihradu zaneprázdněn byl, na panství Petršpurské dva regimenty (jeden pěší a jeden jízdní) položeny byly, které tam zle hospodaří, že podobně nikdy ještě se nedálo, také na panství Schmiedeberském že celý regiment vložen a nejvyšší vachtmistr Dohalský nakládá s tamějším vojtem krutě a žádá od něho porce napřed vyplaceny míti.

Mezi připravami na cestu obdržel Heřman diplom ze dne 23. června 1644, jímž se mu uděluje říšské hrabství a titul »Vysoce Urozený« (Hoch- und Wohlgeboren).[1])

Již dne 9. prosince 1624 udělil jemu císař právo, aby směl s jměním svým dle vlastní vůle pořiditi, zvláště při zdělávání poslední vůle (jus testandi et alienandi).[2]) Před odjezdem Heřmanovým pak do Cařihradu ujistil jej panovník velkou milostí svou tím, že jemu diplomem, daným ve Vídni dne 25. června 1644, udělil právo, aby si toho příbuzného, jejž sám za hodna uzná, zvolil za nástupce na svých svěřenských statcích, zemře-li bez mužských potomků, a na něho titul i znak svůj hraběcí přenésti směl.[3])

Pokud se nákladu na toto poselství dotýká, povoleno bylo Heřmanu hraběti Černínovi 30.000 zl., tak že mu ihned 10.000 zl. vyplaceno, zbývajících pak 20.000 zl. jemu ve dvou letech z důchodů solních a

---

[1]) Diplom na šesti listech pergamenových česky psaný v černých kožených deskách jest svázán; císařská bulla utržena.

[2]) Diplom na pergamenu česky psaný poškozen a císařská bulla utržena.

[3]) Diplom na pergamenu česky psaný protažen silnou zlatou šňůrou, na níž císařská pečeť přivěšena.

vinného a pivního tácu od Antonína Binago a Benedikta Caccia vyplaceny býti mají.[1])

Heřman hrabě Černín nastoupil druhou tuto cestu do Cařihradu u věku sedmdesáti let. Když mu Rudolf hrabě Colloredo zprávu dal, že má podruhé býti vyslancem k Portě Otomanské, připsal na ten dopis: »Nezdá se mi, jsem k tomu příliš starý.« Než šťastně i tuto druhou cestu vykonal a po ní ještě šest let živ byl.

Toto vyslanectví bylo veliké důležitosti: třicetiletá válka ještě zuřila, Rákoczy, kníže Sedmihradské, se švédským generálem Torstensohnem proti císaři bojoval; při tom v Cařihradě v Mussa bašovi, mocném bývalém vezíru Budínském, dobrého měl přítele, jehož pomocí o válečnou podporu vší silou se snažil; nad to ještě Benátčané veliké množství peněz 400.000 cekynů úplatku vynaložiti chtěli, aby válku tureckou, která po moři proti nim započala, ve válku na souši proti císaři obrátili.

Český hrabě právě v dobrou chvíli k Budínu přirazil, na cestě do Cařihradu již vojska turecká k Budínu na pomoc Rákoczymu spěchající potkával, a v tureckém hlavním městě svým obezřelým a pevným vystupováním všechny obmysly Rákoczya i Benátčanů podvrátiv, udržení pokoje od Turkův téměř bez veškeré oběti zjednal.

O této druhé vyslanecké cestě Heřmana hr. Černína z Chudenic zachoval se důkladný denník, od něho samého česky sepsaný v konceptu (makuláři) a čistopise. Makulář, na samé cestě den po dni psaný, obsahoval prvotně 44 sešitých listů foliových; 7 listů (33—39) vzadu bylo vyříznuto. Na prvních třech listech sepsán jest pod nadpisem »Namen aller« služebný lid, jejž hrabě Černín, jeda do Cařihradu, při sobě měl. Čtvrtý list byl prázdný. Pátý počínal: »1644 — 25. Juni habe ich dem Vezier nach Offen geschreiben etc.«

---

[1]) Nejvyšší dva výběrčí či komisaři nad obchodem solním, tácem z piv a vín. Benedikt Caccia, bývalý úředník nad obchodem solním v Cáhlavě (Freistadt v H. Rakousích), nastoupil za nejvyššího výběrčího v království Českém roku 1641 po smrti Františka Chiesy.

Ostatní zápisky až na skrovné výjimky byly české a šly po denním pořádku do 26 Augustu, kterého dne Černín roznemohl se na hlavničku, a zapisovati přestal, »ale pachole poznamenávalo«. Teprve od 19 Januarii r. 1645 počínaly se zápisky hraběte rukou vlastní Poslední úplné poznamenání v makuláři šlo ke dnu 11. Augusti 1645, pak položen 12. Augusti a linea, ale ničeho nepřipsáno. Listy 40—41 zavíraly v sobě seznam osob, pro které Černín v Cařihradu věci měl nakupovati (německy). Listy 42—44 jsou prázdny. Že v makuláři tomto skutečně na cestě od hraběte samého den po dni sběhlé události obyčejně na večer zapisovány byly, viděti již z rozličného inkoustu a písma; také nejeden zápis zněním svým nese na sobě patrně stopy čerstvé paměti.

Čistopis jest v malém kvartu ve vazbě pergamenové. Popsáno jest 158; do 8. Febr. 1645 incl., ačkoli cesta vyslanecká teprve dne 30. května 1645 dokonána, druhá polovice listů jest prázdna. Čistopis tento jest zpracováním původního denníku či makuláře, jehož dáta jsou v něm dílem šíře, dílem stručněji podána. Zdá se, že hrabě práci tu k tisku připravoval za příkladem Harantovým, jehož putování do Svaté země s velikou oblibou čítáno bývalo. S úmyslu toho pro příčiny nyní nepovědomé sešlo. Na několika místech viděti, že začal hrabě psáti německy, ale hned rozpomenuv se, německé slovo do závorky zavřel.

Česká vydání denníku Heřmana hr. Černína jsou dvě: Prvé v časopise Lumíru r. 1856 číslo 9 a následující, ale z opisu tak chatrného, že se hemží hrubými chybami, které často pravý smysl docela ruší a celý ráz sepsání hraběte stírají; druhé v Bibliothece Slovanské, vydávané Františkem Miklosičem r. 1858 II. 237—70 od Josefa Jirečka, bohužel však neúplné. Německé překlady máme dva, jeden z nich v Oest. Revue V. 19—42 s názvem »Memoiren des Grafen Hermann Černín aus den Jahren 1644—5« od Josefa Jirečka (1863), druhý doslovný s četnými důležitými instrukcemi a listinami poselství se dotýkajícími, má název: »Zweite Gesandtschaftsreise des Grafen Hermann Czernin von Chudenic nach Constantinopel im

Jahre 1644.« (Jindř. Hradec, nákl. A. Landfrassa Syna; bez roku a jména vydavatelova; vydán r. 1879 od Františka Tischera, archiváře hr. Černínů z Chudenic.) Poněvadž čistopis Černínův, k němuž poslední ruka ovšem nepřiložena, sem tam slova vynechává, hleděno je z makuláře doplniti. Některé důležitější události, pokud v čistopise pominuty byly, dodány jsou z makuláře.

Stručný itinerář tuto předem uvádíme.

Dne 26. června měl Heřman Černín audienci na rozchodnou u císaře i císařovny. Hrabě vzbudil nádherou svého průvodu a družinou, která čítala 141 členů v červeném sametu dle zvyku tureckého oděných, mezi nimiž četný počet šlechty, nemalý obdiv nejen u dvora, nýbrž i u všeho obyvatelstva sídelního města.

Vyslanec sám měl sobolí kabátec v ceně 4000 říšských tolarů. Průvod ubíral se od ložumentu vyslancova na starém masném trhu do císařského hradu za zvuků hudby i neseny v něm dary císařské, sultánovi určené.

Vykonav 27. června návštěvy na rozloučenou u tajných radův i jiných vysokých hodnostářů, dokončil následujícího dne poslední přípravy k cestě, načež 29. června vydal se s družinou na cestu do Budína po lodích. Provázen byl na této cestě od některých přátel a své choti. Téhož dne odjel až k blízkému císařskému letohrádku (zvanému Grünlusthaus), odkudž následujícího jitra v cestě bylo pokračováno.

V poledne 30. června přibyl Heřman se svou chotí a družinou do Prešpurku a přijal tu návštěvy mnohých vznešených osob. I arcibiskup Ostřihomský učinil mu dne 1. července návštěvu. Dne 2. července dal přiraziti o poledni k jednomu luhu. Tu poobědvali, načež rozžehnal se Heřman s chotí svou, Alexandrem hr. Haugvicem, paní Marijeme, [1]) a propustil je do Prešpurku.

Dne 3. července přibyl do Komárna. Tu bylo mu čekati na průvodní listy požádané od bašy Budínského

---

[1]) Manželka císařského plukovníka Bernarda Marijeme.

po 11 dní; když pak konečně ho došly, vydal se dne 14. července na další plavbu po Dunaji i se svou družinou. Téhož dne ocitlo se vyslanectvo již na turecké půdě. Nedaleko Ostřihoma byl přivítán od ostřihomského Olay beje a od vyslance vezíra budínského, Achmeta agy, s družinou sestávající z 28 lodic. Téhož dne ještě přistáli u Ostřihoma a ubytovali se v barácích již připravených. Halil bej z ostřihomské pevnosti navštívil Heřmana, načež druhého dne mu vyslanec návštěvu oplatil a s velikou slávou byl přijat.

Dne 16. července dostal se Černín s družinou do Budína. Přivítán byl velkolepě. Na obou březích Dunaje stálo pěší vojsko a jízda turecká, střílejíce mu salvu na počest. V to hřměla děla z Pešti a Budína, a mísily se fanfáry jízdy a troubení pěšího vojska. Lodi přistály v Budíně, kde pro hraběte zřízen byl nádherný stan a pro družinu jeho baráky. Dva vznešení turečtí důstojníci očekávali hraběte na břehu a pozdravili ho jménem vezírovým. Když v následujících dnech rozličné smlouvy uzavřeny a vyslanec večer 18 července osvětlením tureckého tábora a salvami jemu na počest střílenými vyznamenáván, následovalo 19. července slavnostní přijetí vyslance od vezíra v zámku budínském. Příchod hraběte byl nádherný a přijetí se strany vezírovy velmi laskavé. Vyjednávání však bylo až na druhý den odloženo. Při audienci byly vezírovi odevzdány dary ode dvora pro něho ustanovené, on pak dal rozděliti mezi družinu hraběcí 36 kaftanů a několik postavů dobrého sukna. Následujícího dne začalo vyjednávání, které vztahovalo se především na zjednání míru v Uhrách. Vezír Osman paša choval se k hraběti velmi přívětivě, takže Heřman byl s výsledkem svého jednání spokojen. Dne 26. července měl Černín třetí audienci u vezíra na rozloučenou, v níž přijal od něho ujištění, že se přičiní, by mír mezi císařem a sultánem byl zachován. — Umluveno spolu, aby Rákoczyovi nedala se žádná pomoc od Turků při jeho podnicích, a aby se všem srážkám vyhnuly, zavázaly se obě strany, že porušení hranic co nejpřísněji má se trestati. Při od-

chodu žádal vezír hraběte, aby podržel si na památku stan, jehož za obydlí užíval.

Ještě před svým odjezdem z Budína dne 25. července sepsal Heřman hrabě Černín na lodi svou závěť, v níž svého strýce Děpolta Protivu Černína z Chudenic ustanovil za universálního dědice a nástupce na svých statcích. [1])

Šťastným počátkem poselství velice potěšen, vydal se hrabě dne 29 července na další cestu po Dunaji, dorazil pak 5. srpna do Petrovaradína a 7. srpna do Bělohradu.

Dne 4. srpna na blízku Iloku přihodila se mu nehoda, jež snadno mohla míti nešťastné následky. Loď hraběte vrazila totiž velice prudce na velké kmeny, i byla obava, že té chvíle se ztroskotá ; také od jiných několika lodí veliké kusy se urazily. Přes to vyvázlo poselstvo až na malé škody a strach úplně z hrozícího nebezpečí.

Mezi 10. a 11. hodinou dopoledne dne 7. srpna slavil Heřman vjezd do Bělehradu a byl od kaimakana a jiných vysokých osob slavnostně přijat. Několik tisíc mužů tureckých stálo na blízku města. Jakmile hrabě se blížil, zdravili ho tito střelnými ranami. V Bělehradě vystoupili z lodi a hrabě dal na jedné louce svůj stan pro sebe a baráky pro družinu postaviti.

Ježto nyní mělo se v cestě po pevnině pokračovati, objednal hrabě 110 čtyř- a trojspřežních vozů, což vyžadovalo několikadenního pobytu. Když konečně dne 12. srpna všechny vozy v táboře se nalézaly, byla zavazadla z lodí na ně přenesena a 14. srpnem počala další cesta po souši.

Z opuštěných lodí daroval hrabě svou loď vezíru budínskému, jinou velkou veliteli lodnímu a ostatní menší rozdělil mezi lodní mužstvo.

---

[1]) Závěť tuto podepsali jako svědkové: Kryštof z Zinzendorfu a Pottendorfu, dědičný lovčí v H. Rakousích, Konrád Sak ze Saku, JMC. rytmistr, Mikuláš st. Bechyně z Lažan na Velké Černoci a Povlčíně, JMC. rada, a Claudius Walther z Metekhofen (Metechoven), pán na Oplyvě, Nizozemčan, známý polního maršálka Hatzfelda, jehož manželka Filipa hr. Mannsfelda Heřmanu Černínovi pro průvod na jeho cestě do Cařihradu doporučila.

Dne 15. srpna pozdě večer dorazil hrabě do Hassan-baši-palanky, kde zůstal přes noc. Druhého dne za časného jitra, právě když činily se přípravy k další cestě, byl mu oznámen rozkaz sultána Ibrahima, by zdržel se pokračování v cestě až do nového sultánova rozkazu. Sultán totiž odcestoval na krátko do Adrianopole a chtěl nejspíše císařského vyslance s větším leskem v Cařihradě přijati. Avšak Heřman nemusil dlouho čekati, neboť již 22. srpna byla mu povolena další cesta, již hned druhého dne podnikl.

Dne 24. srpna dorazil až do Jagodny a 25. srpna přešel řeku Moravu, kde přihodila se mu opětně nehoda. Heřman Černín udělil svým lidem zvláštní instrukce a rozkázal jim, by pozor měli na zavazadla, aby žádné zkázy nevzala. Přes to dostaly se dva vozy nedbalostí hofmistrovou do velkého nebezpečí, i bylo lze jen s velkou námahou je zachrániti. Jeden z těchto vozů obsahoval císařské dary, druhý pak část zavazadel hraběcích a listiny. Papír utrpěl smočením tou měrou, že musil denně z vozů vyndaván a sušen býti.

Obtíže s cestou spojené, velká parna a rozčilení nad nedbalostí služebníků, jež v zápětí mohla míti nemilé následky, způsobily u Černína jakousi churavost, jež čím déle, tím horší tvářnosti nabývala. Již dne 27. srpna v Niši Heřman povážlivě onemocněl, a když přes to v cestě neustal, zhoršila se nemoc jeho tou měrou, že při svém příchodu do Sofie dne 31. srpna již v nebezpečí života vězel. Po jednodenním pobytu dostal se hrabě na polo bez vědomí dne 8. září do Adrianopole. Sultán byl právě město toto opustil a tamže Kapiči bašu se čtyřmi zimoglany zanechal, by vyslance s jeho družinou očekával a cestu jeho urychlil. Když tedy turečtí úředníci usilovali, bojíce se o hrdlo, by v cestě bylo pokračováno, stalo se jim po odpočinku jednoho dne po vůli. Hrubé mdlého přivezli Černína do města Silivrie (Selymbria), kamž rada nad appellacími a císařský resident z Cařihradu Alexander Greifenglau přijel mu vstříc.

Dne 15. září blížilo se vyslanectvo k Cařihradu. Mezi jízdou objevil se posel, oznamuje, že si sultán

vjezdu Heřmana Černína s družinou přeje viděti. Stalo se mu po vůli. Hraběte vyňali z vozu a již takřka polomrtvého oblékli do zlatohlavové sukně a na vůz opět posadili. Resident Greifenglau musil jej podporovati, ježto nadmíru byl znaven. Když i družina hraběcí všecky přípravy učinila, jeli s velikou rychlostí až na blízko Cařihradu, kde ve vesnici, zvané Tabantbaša, sultán dlel a slavnému příjezdu vyslanectva se díval.

Když hrabě Černín přibyl do Cařihradu, byl tak povážlivě churav, že vznikl ve družině jeho strach, by neumřel. Avšak pomoci lékařské a bedlivému ošetřování podařilo se, že opět se pozdravil, a 4. září byl již tak zdráv, že mohl lože opustiti a po pokoji se procházeti.

Přišed k úplnému vědomí, znepokojoval se hrabě představou, aby nemocí jeho služba císaři prodloužením audience škody nepřinesla, a by blaho obecné tím netrpělo. Ačkoliv byl nemálo sláb, žádal Heřman při velkovezíru Ahmetovi o audienci, jež odbývala se v devět hodin dne 6. září s nemalou velikolepostí se strany vezírovy. Heřman pozdravil ho od císaře, dodal mu císařský list pověřovací (creditiv), načež vezír slíbil jemu, že audienci u sultána opoví, a přál mu, by k dokonalému zdraví přišel.

V následujících dnech počal se hrabě značně pozdravovati a věnoval prázdný čas korrespondenci a svým zájmům. Z Bělehradu a později z Hassan-baši-palanky dal hrabě zprávu císaři o své cestě a svém pořízení v Budíně. Jiné psaní odeslal ministru hraběti Trautmannsdorfovi, v němž podotýká, že jeho názory s danými mu instrukcemi se neshodují, neboť tyto instrukce zdají se mu příliš ostýchavé a bázlivé, kdežto stav poměrů tureckých oprávňuje spíše k uvarování se bázně a malomyslnosti Od nejvyššího zemského hofmistra v Čechách, Jindřicha Liebštejnského z Kolovrat, obdržel hrabě dne 26 srpna psaní, jež dokazuje, jaké vážné mínění o něm přátelé jeho měli, ježto jej vyzývá, by u sultána zasazoval se o získání velkoknížectví Sedmihradského. Píšeť jemu: »Dostal jsem dvoje psaní od V. Milosti velice mně milé, spolu

i s relací, kterou ráčíte činiti J. M. C. strany V. Mti příjezdu až do Budína, nad čím se velice těším; Pán Bůh rač pomáhati dále a poněvač mám naději, že ráčíte svou ambasadu dobře v Turcích vyříditi, k tomu bych radil po vyřízení J. M. C. věcích, aby jste sobě to objednati ráčili při císaři Tureckém, aby k tomu svolil, aby jste ráčili býti na místě toho šíbala Rakocí knížetem Sedmihradským, já vím, že pán váš k tomu dovolí, když ráčíte jenom chtíti při J. M. toho vyhledávati pánem našem, po dobrým vyřízení pokoje s císařem tureckým.« — Choť Heřmanova v jednom psaní lituje hraběte pro nešťastnou náhodu, jež se mu s lodí přihodila, a pokládá zachránění jeho za zvláštní milost Boha, jehož nikdy nemáme opouštěti, ježto ani okamžik není člověk bezpečen života mžik. Spolu sděluje s manželem svým o velké úmrtnosti v Čechách a doporučuje mu, by každého rána kousek kafru do úst vzal, který jest vydatným prostředkem proti nemocem nakažlivým. Co starostí a hoře zakusila choť Heřmanova Sylvie, obdrževši zprávu, že manžel její na cestě do Cařihradu těžce se roznemohl, a vroucími slovy ho v dopisech svých žádala, aby o průběhu nemoci své důkladnou jí podal zprávu. Teprve pak se upokojila, když byla zpravena, že manžel její se na zdraví lépe má a dobře vesel jest. Touha její spojená s obavou o vzdáleného jejího manžela stále rostla. Dne 24. listopadu 1644 píše mu z Petršpurka mezi jiným: »Taky mohu říci, že pro radost, že jsem Vašnostinu ruku uhlídala, nevím, co píši, to tu je již 10. list a aniž na jeden odpovědi nemám. Bože, ochraňuj Vašnosti dáleji, abysme se šťastně shledati mohli. Do mé smrti bez Vašnosti nepojedu a nic Vašnosti od sebe nepustím. Co je mi po všem na světě, když jsem svého Heřmánka zbavena! Čím dáleji, tím víceji znám, co na Vašnosti mám a proklínám tu hodinu, že jsem kdy Vašnosti zarmoutila. Dá-li se nám Pán Bůh shledati, jistě že radši bych umřela než Vašnosti nejmenším rozhněvala. Mé srdce, račte mi psáti, že na perly neračte zapomenouti, račte jen sám přijeti, račte mi býti nade všechny perly a klinoty.«

Byly to doby strastiplné, časy běhů válečných,

kdy dostával Heřman hr. Černín do Cařihradu zprávy od Sylvie o hospodářství i zarmoucení soldátském, o přátelském i nepřátelském do Čech vtrhnutí a kterak statky jeho ohněm i kontribucemi trpí.

Rovněž od císaře došlo několik dopisů Heřmanovi a od jiných osob. Tyto vztahovaly se ponejvíce k osvobození osob, které úpěly v tureckém zajetí. Jiného obsahu byl však list od P. Jana Křtitele de Lago, vikáře a patriarchy Minoritů v Orientě, jenž prosil Heřmana Černína, by vymohl u Porty povolení k novému zbudování spáleného kostela řádového v Orientě.

Z Vídně odeslán byl vyslanci Černínovi dopis datovaný dne 8. září, v němž byl dožádán, aby u Porty k tomu působil, by do Vídně bylo posláno poselství turecké navzájem nynějšího poselství císařského do Cařihradu vyslaného, a by Rákoczy od války byl zdržen. Jiné psaní ze dne 22. září obsahovalo instrukce, za jakých podmínek by mír s Rakoczym mohl býti uzavřen. V třetím dopise přikázáno bylo hraběti, by zasadil se o vysvobození Ferdinanda hraběte z Rozdražova, švakra Viléma Albrechta z Kolovrat, nalézajícího se v tureckém zajetí, jenž na zpáteční cestě ze Španěl do Italie od mauretanských loupežníků námořních byl chycen a do Alžíru v Africe zavlečen.[1])

Čtyři dny po rozmluvě s velkovezírem dal se sultán zpraviti o zdraví hraběte a slavnostní audienci ustanovil na 18. říjen. Hrabě žádal tudíž velkovezíra, zda by audience u sultána mohla býti odložena. Avšak dostalo se mu odpovědi, by on s družinou nic neváhajíce na kůň vsedli a do paláce sultánova jeli, kamž však vesměs promoklí se dostali. Na to odebrali se do divanu, kde byl přítomen velkovezír a někteří turečtí hodnostáři. Tu nastaly různé pozdravy a rozpředly se zdvořilé řeči. Sultán Ibrahim dlel ve vedlejší komnatě a přihlížel žaluzií na to, co se dálo. Když se dostalo hraběti jakéhosi občerstvení a rozdány byly kaftany, byl s osmi členy své družiny předpuštěn k sultánovi. Dva kapiči bašové jej uchopili, k zemi ho

---

[1]) Tischer, Zweite Gesandtschaftsreise str. 128. Příloha č. 21.

mocí tlačili a pak po zpátku ke zdi vedli. Podobně činili též oněm osmi osobám z družiny jeho. Potom hrabě promluvil k sultánovi o účelu přítomného vyslanectva. [1])

Sultán začal proti Heřmanovi mluviti, velice bouřlivě se vzpouzel a pravil, proč tak dlouho z Vídně nebylo posláno poselství do Cařihradu, ježto on již přes šest let jest sultánem. Černín nechal jej broukati a nedal mu na to žádné odpovědi, teprve když se tázal, má-li plnou moc, o všem se usnášeti, odpověděl mu krátce, že takovou moc od J. Mti císařské udělenu má.

Klidné a pevné počínání hraběte učinilo na sultána tak příznivý dojem, že jej laskavě propustil a schvaloval sám před velkovezírem, že se s ním nehádal a krátkou odpověď dal.

Oba kapiči bašové po audienci hned se ho opět ujali a s ním »skoro jako kati zacházeli, mdlej souce se mnou trhali, až mně prsten můj velkej s rukou strhli.« Prsten tento však byl později hraběti do jeho bytu vrácen.

Do nelidského nakládání kapiči bašů s jeho osobou stěžoval si hrabě u velkovezíra Ahmeda, jenž omlouval se neznalostí oněch dvou nových kapiči bašů, kteří nedávno ke dvoru sultánovu se dostali, a vzkázal mu, že sultán s ním dobře byl spokojen, že odpověď jeho sobě vysoce obliboval a osobu jeho schvaloval.

Dary sultánu před audiencí odevzdané velmi se mu líbily. Sestávaly z těchto předmětů:

1. Výborná, ze stříbra uměle zhotovená, přenosná studna, jejížto vodotrysk turecký znak vytvářel, s muže vysoká a dva sáhy široká, s podstavcem z ebenového dřeva a pouzdrem.

2. Kulatý stříbrný stůl, pozlacený, hojně květinami a čakaněnou prací ozdobený, s podstavcem ze dřeva ebenového a tak zhotovený, že deska stolní výše nebo níže postavena býti mohla, pro šest osob. K tomu pěkné pouzdro, uvnitř karmazínovým sametem potažené.

---

[1]) Řeč jeho položena v příloze.

3 Dvě veliká, stříbrná a bohatě vyzlacená turecká umyvadla s příslušnými konvicemi, s pouzdry, potaženými uvnitř sametem.

4. Šest velikých stříbrných a vesměs pozlacených mis bez pokliček.

5. Šest těchže mis s pokličkami, aby pokrmy nevystydly.

6. Dvanáct velikých, hlubokých a dobře vyzlacených tureckých pohárů na šerbet.

7. Dvě veliké stříbrné, vyzlacené truhly, každá s dvojnásobnými potřebami cestovními.

8, Malá stříbrná, vyzlacená cestovní truhla s jednoduchými potřebami cestovními.

9. Dvě ledničky, každá s třemi zcela pozlacenými stříbrnými lahvemi, každá na $^3/_8$ mázu.

10. Dvě pouzdra, v každém stříbrná a zcela pozlacená láhev na 4 osminky.

11. Dvanácte stříbrných a zcela pozlacených umyvadel s konvicemi.

12. Osmnáct zcela pozlacených pohárů.

13. Šest stříbrných, ozdobných, zlacených a prolamovaných košů.

14. Šest ozdobných a ozdobně pozlacených pánví.

15. Šest stříbrných tureckých ohřivadel.

16. Šest umělých hodin mimo šperky a jiné předměty, kteréžto dary ceněny na 80.000 zl.

Sultán však neměl na těchto darech dosti, nýbrž žádal ještě nových. Když mu však hrabě žádných více poskytnouti nemohl, žádal, by mu dary všech vezírů poslány byly. Hrabě učinil sultánovi po vůli, jenž, vzav si, co se mu líbilo, poslal ostatní vezírům

Následující den věnoval hrabě rozličným návštěvám tureckých hodnostářů i cizích vyslanců. Svůj vlastní účel však nikterak s očí nespouštěl, nýbrž vyjednával stále s velkovezírem. Zdálo-li se z počátku, že vyjednávání s Portou hladce se odbudou, přesvědčil se hrabě v brzku o opaku.

Husejn vezír paša poslal k Heřmanu Černínovi dne 5. října, že s ním z poručení sultánova pilně promluviti má. V této rozmluvě žádal jménem sultánovým, aby, jsa velikým poslem, svolil, by území Kašovské

(Košice) sultánu bylo odstoupeno, nestane-li se tak, hrozil válkou. Hrabě Černín však zachoval si pevnou rozvahu, nezarazil se ani slovy pašovými, že naposledy jej s listem a bez vyřízení s hanbou odpraví, nýbrž ukázal k dřívějším smlouvám a dokázal, že žádost sultánova není oprávněna. Když paša viděl, že vyhrůžkami s Heřmanem nic nesvede, dával zase ta nejlepší slova a pravil, aby se Heřman nedomníval, »aby tento diskurs a promlouvání k nepokoji mluven byl, toliko k přátelskému porovnání.«

Rozešli se oba tím způsobem, že se usnesli spornou tu záležitost vznésti na komisi. Avšak zdá se, že sultánovi přece jen odstoupení Kašovského území velmi na srdci leželo, k čemuž bezpochyby úskoky Rákoczyovy přispívaly nikoli nepatrnou měrou. I byly v brzku opět pokusy činěny, aby císařský vyslanec byl pohnut k povolnosti. Když však tento pohnouti se nedal, nevrátila se Porta více k této sporné záležitosti.

Postavení císařského vyslance bylo velice kritické. Cizí vlivy přičinily se o to, že se vyjednávání s Portou prodloužilo. Spojení s Vídní nebylo bezpečno, dopisy vyslancovy byly zabavovány a prohlíženy a všemožné překážky jeho kurýrům v cestu byly kladeny. Zprávy jeho přicházely pozdě nebo nepřicházely zcela na určené místo. Na císařském dvoře panovala nemalá rozmrzelost nad tím, že vyjednávání s Portou rychleji nepokračovalo, kdežto ve Vídni toužebně si přáli brzkého skončení a šťastného výsledku. Nešťastnému tažení císařských do severního Německa padla celá armáda za oběť. Aniž jakou bitvu podniknuv, nedobyl Gallas r. 1643 pro svou nezpůsobilost žádných úspěchů a dal se s nepatrným zbytkem svého vojska od Torstensohna v Magdeburce oblehnouti. A z tohoto města zachránila se s obtíží malá část ke konci r. 1644. Bylo potřebí v Čechách co nejnaléhavěji vojska, které v Uhrách proti Rákoczyoviválčilo, neboť Torstensohn již vpádem do Čech hrozil. Kdyby se nebylo podařilo Portu od války proti císaři zdržeti a Rákoczya k míru přiměti, nebyly by země rakouské unikly velikému nebezpečí. V tomto velmi obtížném postavení neklesl císařský vyslanec Heřman Černín na mysli; jeho pevné

a důstojné počínání zabezpečilo mu nejvyšší vážnost všech osob, s nimiž mu bylo jednati, svou chytrostí a svým taktem politickým dovedl vymknouti se .z největších obtíží. A právě těmito svými vlastnostmi odvrátil od zemí rakouských nezměrné nebezpečí.

Hraběti podařilo se velkovezíra upozorniti na pletichy Rákoczyovy, načež poměr jeho k Portě se zlepšil, jež sama upustila od nároků k území Kašovskému. Vyjednávání mezi Heřmanem a Portou od té doby pokračovalo s mnohem příznivějšími výsledky. Porta byla mravně nakloněna, žádosti císařského vyslance pokud možno uspokojiti, a již v měsíci prosinci byla bezmála positivní jistota, že Porta nehodlá se dále do záležitostí uherských plésti. Příznivě ovšem působila okolnost, že sultán veliký počet svého vojska potřeboval k jiným podnikům, zvláště k opanování ostrova Malty. — Rákoczyovi způsobilo císařské vojsko některé škody, a tak byl na nějaký čas neškodným učiněn, ačkoliv s ním ještě mír nebyl uzavřen. Následkem příznivých zpráv z Cařihradu odvolána větší část vojska císařského z Uher do Čech, kde kromě toho nová armáda byla postavena. Heřman na starosti měl mnohé objednávky hedvábí a jiných drahocenných věcí v Cařihradě. Dne 21. listopadu 1644 psal Vilémovi hr. Slavatovi: »Můj milostivý pane a patrone! Račte mi tu milost prokázati a J. Veličenstvu císařovně oznámiti, že oněch objednaných šest koberců v celém Cařihradě nebylo lze dostati ani se zlatem a hedvábím; poslal jsem též své lidi do Brussy, jestli by se vynalézti daly, avšak marně, a to z té příčiny, že Babylonie před šesti lety dobyta a všechen lid vznešený i drobný, všichni řemeslníci pobiti, i v tomto městě všechněm špatně se vede, nic sem se nepřinese. Hedvábím budu moci J. Veličenstvu sloužiti, přeje-li si Její Veličenstvo něco jiného místo koberců, jsem ochoten to opatřiti. Sylvička má v jednom psaní mi oznámila, že Její Veličenstvo císařovna Eleonora též něco hedvábí si přeje, avšak nikoli, jak mnoho aneb jaké barvy, račte se na to Jejího Veličenstva zeptati. Její Jasnosti mám dobré hřebce přivésti, avšak až do tohoto času jest zapovězeno, nám jakého koně pro-

dati, také jsem ale nic cenného zde nespatřil, staré koně za 5—600 říšských tolarů. Prosím Vaší Osvícenost, račte mne co nejlépe omluviti a o všem zase zpraviti.« — Dne 22. února 1645 konal sultán se svými vezíry delší poradu, v níž žádostem císařského vyslance svoleno, by vysláno bylo veliké poselství k císaři, by Rákoczyovi překaženo bylo spojení s ostatními nepřáteli císařovými, by potvrzen byl mír v Szőnu obnovený, aby sešla se hraniční komise k zabránění sporů o hranice. Jediné žádosti za vydání klíčů od kostelů Jerusalemského a Betlemského rytířům svatého hrobu nebylo vyhověno. Porta namítala, že prorok klíče ke svatým místům, tedíž i ke hrobu Kristovu, Řekům přislíbil. Ještě téhož dne byl hraběti výsledek této porady sdělen a šestého a sedmého března byla ustanovena audience na rozchodnou u velkovezíra a u sultána; obě tyto audience konány s velikou slávou.

Již dříve byl Heřman Černín od kurýra Jana Dietze a od Rudolfa hr. Colloreda zpraven, že se strany jeho protivníků proti němu u dvora pikle se kují. Posléze dostal Heřman i psaní od samého císaře ze dne 17. ledna 1645, kde jemu za vinu bylo kladeno, že neučinil návštěv u vyslanců anglického a benátského a že císařské výsosti a reputace ve vážnosti neměl, že jest šetrný a skrblý.

Na toto psaní odpověděl Heřman císaři, že mu o návštěvě u anglického a benátského vyslance dostalo se zpráv nepravých, bezpodstatných, a ospravedlňuje se tím, že vezír chtěl takové návštěvy pouze potajmu připustiti, čímž však on spokojen nebyl, nýbrž žádal veřejných. K výtce, že výsosti císařské a reputace si nevážil, příliš šetrný a poněkud skrblý byl, odpovídá, že velice se diví, kterak císař sebe menší víry pomluvám zlých lidí mohl přiložiti; neboť on již třem římským císařům věrně sloužil, nikdy ode dvora rakouského neustoupil, zanechal si u něho veliké jméno a teď by v Cařihradě snad jinak si počínal? Že zachoval se tak, jak věrnému služebníku přísluší, reputace císařovy vždy si vážil, což každý člověk, ať jest národnosti jakékoliv, v pravdě potvrditi musí.

Věci laciné kupoval dle jich hodnoty, neučinil žádných zbytečných a nepotřebných výdajů, avšak v potřebných věcech nešetřil, nýbrž od srdce rád dal, co stály. V následujících dnech po audienci u sultána vykonal Heřman návštěvy na rozloučenou a činil přípravy k odcestování.

Dne 25. března vzal si hrabě od velkovezíra potřebné listiny a vydal se dne 29. března na zpáteční cestu v tom blahém pocitu, že císaři a vlasti v nebezpečné době neocenitelné služby prokázal. K němu přidružil se též velkovyslanec turecký, Jusuf baša, se svou družinou. Heřman vzal do Vídně s sebou též Ondřeje Pironia, pocházejícího z předměstí cařihradského Pery, který jej byl v řeči turecké cvičil. Cesta nevynikala zvláštními událostmi a trvala po zemi plné dva měsíce. Dne 31. května slavil Heřman hr. Černín spolu s tureckým vyslancem tak velikolepý vjezd do Vídně, že podobného snad nikdy nebývalo. Choť jeho Sylvie při návratu jeho byla nucena o zdraví své pečovati v lázních teplických a nemohla milovanému choti ani vstříc vyjeti.

* * *

Úplně český denník Heřmanův dosud vydán nebyl; že vydán byl překladem německým, zajisté nečiní zbytečným, uveřejniti jej tak, jakž původně byl napsán, po česku a celý (viz přílohu).

V rodině hraběcí zachovala se zajímavá tradice z doby pobytu Heřmana hr. Černína v Cařihradě. Na dvoře sultána Ibrahima byla obdivována číše, zhotovená z libě vonícího dřeva, jíž sultán vysoce si vážil. Císařskému vyslanci Černínovi ukázána byla jako zvláštní vzácnost. Tento pak ujistil Turky, že podobných věcí větší počet opatřiti může ze svých statků. Moslemíni nechtěli uvěřiti tvrzení cizího vyslance; jak se však divili se sultánem, když po nějakém čase dovezeny byly bedny, které Heřman vládci moslemínů darem podal a které uměle vyřezávanými nádobami, číšemi, talíři, konvicemi a podobnými předměty naplněny byly! Nalézaloť se tehdy v českých lesích

mnohem více starých, silných jalovců, než nyní. Heřman dal některé na svých panstvích poraziti a ze dříví jejich dotyčné předměty zhotoviti. Před odcestováním poručil sultán, aby hraběti bedny byly vráceny se vzkazem, by jich dříve neotevřel, až ve své vlasti. Tak se stalo, a když bedny otevřeny, nalezeno v nich mnoho vzácných a drahocenných věcí.

III.

Sotva si Heřman hrabě Černín po svém příchodu do Vídně různé záležitosti rodinné i vyslanecké a návštěvy vykonal, a rozličným vznešeným osobám odevzdal z Cařihradu přivezené objednávky hedvábí, tapet a podobných věcí, bylo mu přijímati návštěvy vysokých hodnostářů, což bylo příčinou, že Heřman až do konce září r. 1645 ve Vídni se zdržel.[1] Mnoho obtíží bylo mu překonati, aby obdržel náhradu za výlohy, které při cestě vyslanecké na svůj groš byl pořídil. Ačkoliv Heřman hr. Černín po tolika vystálých trampotách po klidu a zotavení toužil, přece staral se o to, by svoje zavazadla a jiné do Vídně převezené věci do Prahy poslal. V těchto mnohých starostech dostalo se mu vyrozumění, že jmenován byl 26 června 1645 po smrti Jáchyma Oldřicha hraběte Slavaty z Chlumu a

[1]) Arcivévodovi Maxmilianu Bavorskému poslal turecké koně s poznámkou, že těžko bylo koně ty obdržeti, poněvadž sultán nedovoluje pryč je odvážeti, a opobalsám do Mnichova. Kurfiřtu Kolínskému Ferdinandovi a Mohučskému poslal též po krásném tureckém koni, plukovníku Zikmundovi Myslíkovi krásné turecké koně, Václavu Eusebiu kn. z Lobkovic hedvábné koberce. Císařovně hedvábí rozličné barvy.

Košumberka nejvyšším sudím dvorským, pro kterýžto úřad složil dne 14. července u přítomnosti císaře a tajných radů u dvorního soudu přísahu, načež prostřednictvím kancléře Jiřího Adama Bořity hraběte z Martinic podal memorandum stran návštěvy kanceláře, totiž by do kanceláře jíti mohl volně, kdy jest mu vhodno. Na to došla ho dne 27. července císařská resoluce, aby po předchozím pozvání do rady přicházel a poradám přítomen byl až do jejich skončení; chtěl-li by na své statky odcestovati, aby u nejvyššího purkrabí o dovolení požádal.[1]) Heřmanovi poukázáno na mimořádné výlohy 15.000 zl.; které mu spolu s oněmi dříve zmíněnými 20.000 zl. měly splaceny býti z obchodu solního a tácu z piva a vína. Avšak s tímto zaplacením měl při dvorní komoře mnohé nepříjemnosti. Ačkoliv císař sám třikráte nařídil dvorské komoře, aby Heřmana Černína uspokojila, nebylo lze žádoucího výsledku docíliti. Teprve po opětované osobní audienci u císaře, vydán komoře dvorské přísný rozkaz, aby s Heřmanem Černínem se domluvila a jej ve dvou letech za sebou jdoucích uspokojila. Zároveň obdržel Heřman Černín zprávu ode dvou bankovních domů z Cařihradu, kde totiž jako císařský velkovyslanec svých 65.000 zl. uložil, by mu ukradeny nebyly, že tyto peníze dle přání hraběte odevzdány bankovnímu domu Van de Vort v Benátkách, kdež se má o vyplacení jejich buď sám neb plnomocníkem svým přihlásiti. Bankovní dům Van de Vort však krátce na to

---

[1]) V letech 1643 a 1644 udály se podstatné změny osobní v nejvyšších úřadech královských. O těchto změnách psala Sylvie Heřmanu hr. Černínovi z Kosti dne 27. srpna 1644 do Cařihradu: »Nepochybuji než že jste ráčili slyšeti o té mutací v ouřadech. Pan nejvyšší komorník (Oldřich František z Kolovrat) je tejná rada, pan sudí (Sezima hrabě z Vrtby) na jeho místě a pan Bernard (Ignác Bernard hrabě z Martinic, president appellační) nejvyšším sudím (po Sezimovi hr. z Vrtby), pan Nostic (Jan Hartvik svob. pán Nostic) presidentem u appellací; o p. Bernarda aniž o zdání neptali, než sprosta ho tím udělali; presidentství oboje (komory české i dvorské Vídeňské) p. Franc (Oldřich František z Kolovrat) drží: to jsou ti vyvolení lidé.« — Heřman Černín vykonal nebezpečné poslání do Cařihradu se stkvělým výsledkem a stal se pak r. 1645 nejvyšším sudím dvorským, kterýžto úřad byl v hierarchickém pořadí na sedmém místě.

padl, a Heřman s velikou námahou dostal pouze část svých peněz, totiž 40.000 zlatých. Ostatek pak musil oželeti.

Za svého pobytu ve Vídni dostal Heřman Černín několik blahopřejných dopisů k dobrému skoncování svého obtížného, leč tak čestně dokonaného poselství a návratu do vlasti. Zvláštní zmínky zasluhuje dopis nejvyš. sudí, Bernarda Ignáce hr. z Martinic, v němž chválí Heřmanovu choť Sylvii Kateřinu, jak znamenitě a obezřetně za jeho nepřítomnosti zájmy jeho rodu hraběcího zastávala a dle výpovědi sousedních šlechticů kraje Žateckého v zachování statků a vedení hospodářství za tak bouřlivých dob téměř zázraky dělala a k tomu koupi panství Děpoltovic (Tüppelsgrün) takovým způsobem smlouvala, že by to tak snadno lépe ani nějaký advokát nedokázal. Hraběnka Sylvie poslala též svému manželu z Petršpurku dopis plný touhy po něm, litujíc, že nemůže mu vstříc do Vídně spěchati, ježto jí v tom zabraňují po celých Čechách rozložená nepřátelská vojska; že mu však chce s několika svými přáteli, jestliže jí den svého odcestování udá, vstříc přijeti. V témž dopise sděluje s ním, že z Cařihradu přivezené věci dobře z Vídně na Petršpurk byly dopraveny. Černín spěchal toužebně v náruč své vřele milované choti do Petršpurku, jež mu tři hodiny cesty vstříc přijela. Než, sotva do Petršpurku přibyl, již čekaly ho různé korrespondence, jež mu nedovolovaly, aby se zcela žádoucímu klidu a osvěžení mohl oddati.

Dne 1. listopadu 1645 psal Heřman Černín nejvyššímu komorníku arcibiskupa Solnohradského, Janu Jiříkovi z Frohnberku, aby mu vydal 400 beček soli do hospodářství za velblouda, kterého jeho pánu přenechal, prose ještě o 200 beček, za něž nějaký dar z Cařihradu arcibiskupovi poslati slíbil. — Mezi četnými dopisy, které ho do Petršpurku došly, nalézal se též list P. Marcella de Bologna z Vídně, v němž hraběti zprávu podává o náhlé smrti malíře, který pro něho některé obrazy malovati měl, a táže se, kam mu hotové obrazy, představující pohledy ze statků hraběcích a podobizny vezírů, zaslati má.

Zatím obdržel Heřman hr. Černín (1645) od císaře Ferdinanda III. za půjčku 95.000 zl., jemu učiněnou, v zástavu panství Mělník, kteréžto panství hleděl pro sebe zakoupiti. Za tou příčinou učinil pokus u samého císaře, jenž nebyl neochoten panství Mělnické mu postoupiti, avšak s tou podmínkou, že Heřman kupní cenu ihned při uzavření smlouvy složí, aniž by si od ní onu půjčku v obnosu 95.000 zl. odrazil. Jakkoliv Černín okamžitě tolik hotových peněz pohromadě neměl, aby příslušnou trhovou cenu zaplatiti mohl, přece doufal, že pomohou mu půjčkou bohatí jeho příbuzní, zvláště strýc jeho Jiří Černín z Chudenic na Ostrašíně. Proto psal strýci svému Jiříkovi, vylíčil mu okamžitý nedostatek peněz a dával mu zprávu, že by dobře mohl ihned koupiti panství Mělnické, kdyby mu strýc pomoci chtěl půjčkou, kterouž by přijal jen na dobu strýci libovolnou. Avšak od svého strýce byv odbyt obyčejnými vytáčkami, že není s to, aby mu žádané peníze v hotovosti zapůjčil, napsal Heřman na zadní stranu jeho psaní: »1646 10. ledna od pana Jiřího Černína z Chudenic, odpovídá mi půjčky peněz, ježto by nic na tom neztratil a z požehnání božího velikou sumu má.« Avšak odmítavá odpověď strýce Jiříka nezmýlila Heřmana hr. Černína, nýbrž opětoval svou žádost, až konečně tento ho ujistil žádanou půjčkou. Než, brzy se bohatý strýc Heřmanův zase jinak rozmyslil. Poslal dne 22. února 1646 Heřmanu Černínu, jenž právě ode dvora z Lince koncem února se vrátil, blahopřání z Ostrašína k šťastnému příjezdu do Čech, lituje spolu, že jemu slíbených peněz ke koupi panství Mělnického půjčiti nemůže, poněvadž od vojsk bavorských, jež na statku jeho Ostrašíně leží, jemu nejen všechen dobytek, nýbrž i obilí bylo odňato, takže skoro o veškeren svůj majetek přišel a sám se v nouzi a bídě ocitl. Na zadní straně tohoto psaní poznamenal Heřman: »1646 23. Februarii. Od pana Jiřího Černína darebně výmluva, hanba a hřích. Psal jsem mu dál, aby mi k sv. Jiří hotovil 545 zl., půjčených panu Maxovi nebožtíkovi, a připověděl mi.« Brzy na to dostal Heřman od strýce 27. března 1646 opět dopis, v němž ho lituje pro utrpěnou škodu od

vojska švédského a odpírá mu spolu zaplacení 545 zl., které Heřman Maximilianovi Černínovi v Cařihradě zapůjčil. Poznámka Heřmanova na tomto psaní zní: »1646. 27. Martii. Odpověď neslušná od pana strýce strany půjčky a zase záplaty 545 fl po nebožtíkovi panu Maxovi, které jsem jemu v Konstantinopoli na žádost z lásky půjčil.« Tím přišla koupě panství Mělnického Heřmanem v niveč. [1])

Zatím vojsko císařské rozbilo svůj tábor v jižních Čechách. Císař snažil se vojsko své sesíliti a smluvil se s kurfiřtem bavorským, by 8000 mužů jeho vojska pod velením bavorského generála jízdy Jana de Werth, do Čech táhlo a při vypuzení Švédů z Čech pomáhalo. Tato bavorská pomoc blížila se počátkem roku (1646) ke hranicím českým. Generál Karel Gustav Wrangel, chtěje spojení obou vojsk překaziti, utábořil se u Stoda v Plzeňsku. Ale přípravy k tomu staly se příliš pozdě, takže spojení vojsk císařského a bavorského stalo se bez překážky. Velení nad vojskem měl arcivévoda Leopold Vilém. Císařští byli Švédů mnohem silnější, Wrangel tudíž uzavřel Čechy opustiti a odtáhl v měsíci únoru přes Kadaň do Míšně, odtud pak k Sále. Arcivévoda Leopold Vilém táhl za ním do Hessenska a psal při této příležitosti z hlavního tábora v Dürschenreithu dne 6. března r. 1646 Heřmanu Černínovi o vydání 150 korců žita, jež Heřman nalezl ve špýcharu Mělnickém a které jemu odevzdány byly. Na zadní stranu dopisu poznamenal Heřman: »1646. 18. břez. Strany Mělnické spíže; odpověděl jsem, že se nenalézá, nýbrž velmi špatná jest.«

Zatím co město Most bylo obléháno (4. března 1646 až 27. února 1647), kde veliké císařské skladiště se nalézalo, o které Švédové velice stáli, byly statky hraběcí Milčoves a Sedčice stiženy kontribucí v obnosu 1667 zl. 14 kr. 1 a půl denáru. Když již Švédové v únoru 1646 proti Lokti vytáhli, odvedeno z těchže statků dobytka hovězího a skopového i drůbeže nemalý počet.

---

[1]) Koupil je dne 3. ledna 1687 od král. komory syn Humprechta Jana Heřman Jakub hr. Černín z Chudenic.

Toho času posílány Heřmanovi potřeby životní z venkovských jeho panství. Dne 4. září 1646 oznamuje mu Markvard Bejšovec, hejtman na Kosti, že vozy, které se spíží do Prahy jely, u Mladé Boleslavi od oddělení nepřátelské jízdy přepadeny a zplundrovány.

Brzy po té jmenováni Heřman hrabě Cernín a Jan Jindřich Chanovský z Dlouhé Vsi dne 30. října 1646 reskriptem císařským z Prešpurka relatory královskými s tou výhradou, že revers o slibu věrnosti stavů v království Českém jeho synu Ferdinandovi IV. do desek zemských zapsati dají, originál pak císaři navrátí. — Téhož léta přítomen byl Heřman na sněmě zemském jakožto nejvyšší sudí dvorský.

Dlouho nebylo hraběti popřáno účastniti se činně života veřejného; dostalť velikou bolest do nohy, jež připoutala jej delší dobu na lůžko. Dobrý jeho přítel generál Arnošt ze Sparru poslal mu k umírnění jeho bolestí několik lahviček s léky. Přes to necítil Heřman polepšení ve svém trudném stavu, stával se na mysli kleslým a počal již o svém pozdravení pochybovati. I měl za dobré při svém pokročilém věku a své chorobě, aby, pamětliv pomíjejícnosti všeho pozemského, pomýšlel na poslední svou vůli. Dne 19. srpna 1646 sepsal tedy znovu vlastnoručně svou závěť, dle níž universálním dědicem ustanovil svého strýce Děpolta Protivu Černína z Chudenic, kdyby pak tento ho nepřežil, jmenoval nástupcem jeho strýce Humprechta Jana Černína z Chudenic a na Radeníně, odvolávaje se s ní ke svému testamentu a v něm obsaženým bodům, který byl na lodi dne 25. července 1644 při odjezdu z Budína sepsal.

O nemoci hraběte píše Zuzana Černínová dne 10. března 1646 synu svému Humprechtovi Janu do Říma: »Náš pan hrabě taky velice schází, sám to o sobě praví, i taky zase ho ta noha bolí.« [1]) V dopise ze dne 25 srpna 1646 synu svému tamže zaslaném píše, jakou radost nad ním Heřman hr. Černín má: »J. M.

---

[1]) Dvorský, Zuzana Černínová z Harasova (Dopisy české šlechtičny z polovice XVII. století. — Praha 1886.) str. 81.

pan hrabě náš jakou radost z Tebe míti ráčí, není možné vypsati; posílala jsem tam včera Heřmana s tím Tvým psaním, tak je každému ukazoval, a rád tomu, že píšeš, že na jeho poručení se učíš, aneb co mu tam píšeš. Dělá kšaft, dal se na Vás oba ptáti, nevím, coť tím obmýšlí, dejž Pán Bůh všeckno dobré.« [1]) Dne 28. září t. r. zpravuje jej Zuzana o téže záležitosti slovy: »Poněvadž Pán Bůh ráčil Jeho Mti panu hraběti Černínovi ten oumysl dáti, jak jsem Ti o tom psala přede dvouma nedělmi, že u mne ráčil býti a dokonce se resolvirovati ten poslední kšaft spečetiti dáti, jakž se i stalo, 20. Septembris ráčil J. M. pan hrabě týž kšaft spečetiti, při tom byli na svědomí JMti pan Skuhrovský, pan Aleš Vratislav, náš pan Kapoun a pan Keršторf, jak bydlí tu u sv. Jindřicha, tak že Tebe ráčil J. M. pan hrabě za předního dědice, po Tobě do posledního Tvého (pokudž by se oženil a syny měl) syna a potom na Tvého vlastníka teprve učiniti a odkázati s některými odkazy. Netrefí se vše tak psáti, jakž by se mohlo mluviti; nevím, jestli to co bude škoditi, že Tebe ráčí v kšaftu svém jmenovati Jan Humprecht, ačkoliv když sem já pravila, že Ti tak neříkají přední míno, ráčil J. M. pan hrabě napsati nad Humprechtem tak 1 a za ním 2, a tak pan hrabě ráčil říci, abychom Ti všichni říkali i psali Jan Humprecht. Jáť nevím, škodilo-li by to co, vždy se rozmejšlím, aby se Pán Bůh nerozhněval, že pro ňákou časnou kořist sme jména proměnili, ačkoliveč obě dvě sou Ti na křtu svatém dána. Ráčil i to říci, kdybyste vy i já měli se J. Mti hraběnce čím zlým odměniti anebo po smrti pana hraběte čím J. M. paní trápiti, že by nás Bůh musel trestati; já sem řekla, že za Tebe i druhého a sama sebe slibuji, že neučiníme nic. Jest tak takto pravda, že Bůh a paní hraběnka veliká příčina toho odkazu, co jistě jest slušná věc, abys J. M. panu hraběti co nejpěkněji poníženě za tu milost poděkoval a se poroučel, též J. M. paní hraběnce pěkné vážné moudré psaní napsal a prosil, aby J. M. panu hraběti Tě poroučeti i sama Tvou milostivou

---

[1]) Dvorský l. c. str. 86.

paní mateří zůstávati ráčila, než přece panu hraběti napiš, že J. M. paní hraběnce píšeš, tak abys v ničemž nehněval. Kýž jest možná jen hodinku s Tebou mluviti, ale jsi tak rozumný, že víš, jak psáti.« [1])

Dne 4. dubna 1647 psala opět Zuzana synu svému do Paříže: »Ano i ten staŕeček J. M. pan hrabě Černín nad Tebou srdečné zalíbení má a jest nyní dokonalého oumyslu Tobě hrubě dobře po své smrti učiniti, což mi se netrefí všecko psáti. Ale, můj nejmilejší synu, můžeš se dobře dovtípiti, jaký jest to vzáctný pán, již čtvrtému římskému císaři a pátému králi českému slouží a mnoho platných služeb prokazoval a prokazuje. Její M. paní hrabinka ta jest konečně naše všecka a vím to až posavád, že by ráda Tobě a Heřmanovi tak mnoho dobrého způsobila jako sama sobě, než předce jsi Ty lotrásku v větší milosti u obou než bratr, nic to neškodí, jak se Pánu Bohu líbí, tak nechť se stane věčně; jak nejlépe mohu a můj Bůh mi rozum dá, že tak je ušetřuji, jen abych nejmenší příčinky k ňákému nedorozumění nedala, varuji se toho jak mohu. P. S. Můj roztomilý Humprechte! Piš předce často panu hraběti Černínovi co nejpěkněji můžeš i někdy paní hrabince, můžeš sobě s pomocí boží moc tím dobrého způsobiti.« [2])

Humprecht Jan Černín vyhověl přání matky své. V listě datovaném dne 23. dubna 1647 z Paříže ujišťuje hraběte Heřmana Černína svou věrnou oddaností a prosí, by mohl jeho milosti a strýcovské lásky povždy užívati i zpravuje ho o svých právnických studiích v Paříži.

Heřman Černín vedl ten čas spor s Polyxenou z Winterfeldu, roz. Černínovou z Chudenic, strany statku Dlažkovice, v němž za právo dostal (ad restitutionem in intergrum); předložil proto císaři účet o koupi tohoto panství a v žádosti své ze dne 2. května r. 1647 praví: »Co se statku Oujezda dotýče, v té příčině mohu V. C. M. v pravé pravdě oznámiti, že na onen čas, když jsem v Portě Otomanské do Konstan-

[1]) Dvorský l. c. str. 98.
[2]) Dvorský l. c. str. 118—119.

tinopole za vlastní V. C. M. potřebou cestu předsevzíti měl, že jsem mezi jinými se věcmi svými též i všelijaká instrumenta, listy, jistoty, šuldbrify, kvitancí a jiné k témuž statku Oujezdu a Dlažkovicům patřící potřeby v tehdejší nebezpečný čas k uschování na Křivoklát dáti musil, na témž zámku V. C. M. Křivoklátu ohněm velikým k tomu sporu na díle zmrháno bylo, nikoliv s dostatečným průvodem hotov býti jsem nemohl.«

Když Humprecht Jan z Paříže na krátký čas do Brusselu se odebral, neopominula mu matka jeho Zuzana 12. října t. r. zprávu dáti o úmyslech strýce Heřmana hr. Černína, týkajících se následnictví ve svěřenství, k čemuž dodala: »Nevím, mé dítě, dostal-li jsi mé psaní dne 28. Septembris datirované, v němž Ti píši, že náš pan hrabě již ten kšaft spečetil a Tebe dědice prvního učinil, a též hrabětem po své smrti.« [1])

Také podmaršálek Zikmund Jan Myslík z Hyršova, jenž se zvláštní přízni Heřmana hr. Černína těšil, doporučil svého švakra Humprechta Jana, jenž se v Brusselu v Nizozemsku zdržoval, k službám jeho milostivým, jakožto nejvznešenějšího protektora všech mladých šlechticů, ježto jest přesvědčen o jeho pevném i nezlomném karakteru a o jeho touze po vědění. Hrabě Černín touto karakteristikou svého příbuzného nanejvýše potěšen, poslal mu dne 6. prosince 1647 dopis z Prahy do Brusselu, v němž pronáší své potěšení nad tím, že studia jeho jsou mu příjemná, a prosí ho, aby od vědy právnické neopouštěl a se v ní důkladně vzdělal, že jej za to chce ctíti a povýšiti.

Když pak Humprecht Jan z Brusselu opět do Paříže se vrátil, očekávalo ho již tam druhé psaní jeho strýce z Prahy dne 11. ledna 1648 poslané s přáním šťastného nového roku, v němž mu píše hrabě Černín, že se dověděl o zamýšlené jeho cestě po Francii a Hollandsku, což vše, co mu jen milé a užitečné jest, ze srdce mu přeje; ale jemu že nejvíce se zamlouvá, aby studium vědy právnické všestranně ve dne i v noci

[1]) Dvorský l. c. 140.

pěstoval, aby proti všem nahodilým neštěstím a právním jednáním opatřiti se mohl, a takto celému rodu ve všech právnických záležitostech přispěti dovedl. Cestování a všeliké zkušenosti si přizískati jest pak zcela lehké, neboť jedno z druhého plyne. Příčina toho, že svého ujce takto napomíná, jest ta, že jej chce za svého syna přijati a po smrti na své místo dosaditi se vším, v čem mu Bůh požehnal; uposlechne-li jeho rady, směřující k zachování starobylého a vznešeného rodu, nemá se mu ničeho nedostávati. I prosí jej, aby si to k srdci vzal a dle toho se zařídil. Na počátku měsíce března že míní do Spoletta k Panně Marii de Loretto odcestovati a v Římě díkem za jemu vzkázaný pozdrav Svatého Otce navštíviti, jak Bohu všemohoucímu slíbil, jsa na půl míle cesty od Cařihradu vzdálen. Konečně žádá Humprechta Jana, by mu v Hollandsku koupil celé stolní náčiní z porculánu, misky, talíře a co k němu náleží, a též šedivého papouška.

Heřman Černín pozdravil se zatím tou měrou, že již zcela dobře bez bolesti v noze mohl se procházeti a déle neodkládati vyzvání, by k císařskému dvoru do Prešpurka se odebral, ježto se tu o důležitých státních záležitostech jednalo. Císař chtěl totiž podniknouti půjčku k účelům válečným a svěřil reskriptem svým z 2. května 1647 tuto věc nejvyššímu komorníkovi Bernardu Ignáci z Martinic a předsedovi komory české Jindřichu Volfu Berkovi hraběti Hovorovi z Dubé a Lipé, kteří s rozličnými osobami vyjednávati měli. V záruku za tuto půjčku byly ustanoveny pro věřitele panství Třeboňské a Eggenberský statek Štěkna. Císař Ferdinand III. psal sám dne 5. května 1647 Černínovi, aby k dotyčné půjčce něčím přispěl. Na zadní stranu tohoto listu císařského napsal Heřman Černín: »1647. 5. května. Z Vídně strany půjčky, ačkoliv přece nikterak možno není.«

Mimo to poslal Heřman dopis předsedovi dvorské komory, Oldřichu Františkovi z Kolovrat (19. června r. 1647), v němž praví: »Pokud se týká půjčky, divím se, že Vaše Excellence může na ni pomýšleti, nadto

pomáhati k ní a raditi; při Bohu a věčné pravdě žádný člověk nemůže věřiti, jaká bída a psota jest v nynějších poměrech a chudobě na statcích neslýchanými výlohami, které více méně tři neb čtyři sta u jednoho usedlého obnášejí, tak že lidé zoufají, k nebi volají a tyto požadavky proklínají, domy a dvory státi nechávají, vzdalují se a za nádenníky jdou. Má-li se co od nich dostati, musí první a poslední pán za ně dáti, tudíž bůhví nemohu ze statků ničeho vytěžiti; pak hned vojenská exekuce, jakkoliv jí exekucí nenazývají, nýbrž tolika jezdci upomínají, z čehož veliké výlohy vzcházejí, k tomu ještě žádný člověk ve svém domě není jist; velice stíženi jsme loupežením, krádežemi, že lidé ocitují se v zoufalství, vraždy i drancování dosud s přísností (jak to zajisté státi se mohlo) nebyly staveny, též i pálení nepřátel pro nepovolenou kontribucí velice nás trápí, jakž mně dva dvory u Kosti se vším obilím a co tam bylo a jedna vesnice shořely. Tak jsem se Bůh ví jen na slovo císařské, které mi v kostele Lineckém strany prodeje Mělníku dal, zadlužil 15.000 zl., které mi Colloredo připověděl; když však jsem Mělník nikoliv dědičně, ale jen v zástavu dostal, zase odřekl. Z Cařihradu mi rovněž dosud nezaplaceno, též přes 15.000 fl. úroků jsem dlužen. Z těchto pravdivých příčin omlouvám se před Bohem a Jeho Veličenstvem, že, co bych rád učinil, vynutiti nemohu.« [1])

V odpovědi na tento dopis líčí Oldřich František z Kolovrat svému příteli Heřmanu hr. Černínovi tuto půjčku jako nezbytně nutnou a sledává to slušným, aby každý k ní dle své možnosti přispěl, ježto korunovace v Uhrách dne 13. června se bude slaviti a město Prešpurk, kam císař ke zmírnění nouze zajisté značněji přispěti musí, skoro z polovice shořelo, a konečně, že císař se rozhodl ihned po korunovaci osobně k vojsku se odebrati, pročež velmi naléhá na brzké sehnání půjčky a to tím více, ježto ani svého zdraví, ani života šetřiti nechce. I doufá tudíž, že Heřman jinak se rozhodne, k čemuž by mu jako jeho dobrý

[1]) Originál německý.

přítel také radil. I dal se Heřman slovy Kolovratovými pohnouti a půjčil přece 10.000 zl.

Tou dobou došla Heřmana od radů královské české komory zpráva, že královský princ Dánský Kristián V. cestuje právě k léčení do Karlových Varů, k jehož přijetí a pohoštění Heřman hr. Černín jakožto deputovaný od císaře byl ustanoven. Zároveň sděleno s ním, že od císaře bylo rozkázáno, aby o potřeby k princovu pohoštění se postarala česká komora, nejvyšší lovčí František Vilém Popel z Lobkovic, komorní rada a nejvyšší výběrčí nápojového tácu a správce nad obchodem solním Jan Antonín Losi a správce zásobárny v Chebu, Jiří Arnošt Thumbser.

Za tou příčinou byl Heřman hr. Černín ve dnech 22. a 23. května 1647 povolán ke královské komoře, aby byl přítomen poradě o tom, jak královský princ Dánský má býti přijat, pohoštěn a jaká úcta má mu býti prokazována. Po skončené poradě udělena byla Heřmanu Černínovi císařská instrukce, by věděl, jak se zachovati, a odevzdán mu list pověřovací pro prince Dánského.

K pohoštění královského prince dle rozkazu císařova staly se mnohé přípravy. Nejvyšší lovčí František Vilém Popel z Lobkovic měl se postarati o dobré jeleny, zvěřinu i bažanty, koroptve, tetřevy a jiné, také měl se postarati o pstruhy. Jan Antonín Losi měl obstarati na 40 sudů rakouských, českých a zahraničních vín a odeslati je do Karlových Varů. Radové komory české nařídili, aby z královských panství v Čechách rozličné ryby, zvláště lososové, byly opatřeny. Vrchnímu správci polní zásobárny, Jindřichu Kustošovi ze Zubří,[1]) nařízeno, aby pro prince Dánského do Karlových Varů poslal 100 korců ovsa, a to vše aby odevzdáno bylo Heřmanu Černínovi, jakožto ustanovenému komisaři pro přijetí princovo. Černín staral se všemožně, aby své čestné poslání k plné spokojenosti císařově vykonal, a proto přihlížel zvláště k tomu, aby všecky potřebné věci ku pohoštění prince Dánského v pravý čas na ustanoveném místě se na-

[1]) Býval dříve regentem vévody Friedlandského na Jičínsku.

lézaly. Dne 7. června 1647 předseda komory dvorské Oldřich František hr. Kolovrat dává Heřmanovi do Prahy zprávu, že Dánský princ právě na cestě jest ke Drážďanům a s sebou má družinu 225 osob a 243 koní. [1])

Radové komory české dne 12. června r. 1647 sdělují, že z Drážďan zvláštním poslem od kurfiřta Saského Jana Jiřího obdrželi zvěst, že královský princ Dánský již se z Drážďan ubírá ke hranicím českým. Heřman Černín má podati zprávu, zdali princ Dánský bude cestovati na Cheb neb přímo do Karlových Varů, aby v Praze připravené povozy v pravý čas bez zbytečných oklik mohly na určité místo dojeti. Heřman Černín psal za tím účelem do Drážďan, a obdržel dne 15. června zprávu, že královský princ dne 1. června o 9. hodině ranní z Drážďan, poněkud churav, odcestoval, avšak k 11. hodině na to odeslán jeden komorník zpět do Drážďan se vzkazem, že princ u jedné blízké vesnice se roznemohl, že toho dne nelze na další cestu pomýšleti. Proto byl do vesnice odnesen, a celá družina v nejbližších vesnicích ubytována. Odtud dala žádati choť jeho kurfiřta Saského a manželku jeho, aby ji v tak velkém žalu a neštěstí osobně navštívili a svého tělesného lékaře (ačkoliv oba princovi lékaři dnem i nocí u něho meškali) s sebou vzali, což se také stalo; a nyní musilo se vyčkati, jak nemoc se vyvine. Kurfiřt Saský s manželkou svou, když se princovi ulevilo, zpět se odebral do Drážďan; když však stav jeho se zhoršil a téměř beznadějným se stal, odebral se s manželkou svou zase k němu. Princ zemřel na zpáteční cestě do Drážďan ve vesnici Korweitz zvané, na míli od Drážďan vzdálené. [2]) Heřman

---

[1]) Od opata Jana ze Zbraslavi dostal Heřman Černín (6 června roku 1647) blahopřejné psaní, v němž čteme: »Vaší Milosti mé povolné modlitby a služby. Posílám V. M. ty pěkné, žluté — nevím, jak se jmenují — čižmy. Pán Bůh rač dáti, aby jste ráčili před králem Denemarským s nimi J. M. C. reputaci zachovati, o čemž není žádné pochybnosti. Neb poněvadž jste ráčili obstáti před Turkem, proč by jste neráčili obstáti před Christianem — utinam katolíkem.«

[2]) Mrtvola princova převezena do Drážďan, kde prozatím pohřbena; dne 30. srpna v slavnostním průvodu z paláce do kostela

Černín psal předsedovi komory dvorské, Oldřichu Františkovi z Kolovrat, že v Karlových Varech očekával prince, aby jej slavně uvítati mohl; ale dostal zprávu, že princ i maršálek jeho směr cesty změnili V brzku pak došla jej smutná zvěst o smrti princově. Vdově po princi Dánském Kristiánovi V., Charlottě Amalii, poslal Heřman Černín soustrastný list, v němž zmiňuje se, že na něho vzneseno bylo pozdraviti jménem císařovým zesnulého chotě jejího při příchodu jeho do Chebu neb Karlových Varů, a k tomu cíli že odejel s chotí svou na Kysibel, odkudž dne 17. června do Chebu se odebrati chtěl. Obdržev však smutnou zprávu, že choť její odebral se z tohoto strastiplného a pomíjejícího života k věčné slávě a blaženosti, nad tím nejen velice se zarmoutil, nýbrž i za neblahou nehodu to pokládá, že jeho poslání tak žalostně se skončilo, a že svému nejmilostivějšímu císaři tak truchlivou zprávu podati musí. Tělu zesnulého prince přeje lehké odpočinutí, duši pak veselého a slavného z mrtvých vstání, jí pak, pozůstalé vdově princezně, v žaluplném stavu útěchy a trpělivosti.

Po tomto tak smutně se skončivším poslání odebral se Heřman Černín se svou družinou z Karlových Varů do Prahy, kde čekalo již na něho psaní císařovo z 13. července 1647 se žádostí, aby jemu a hostům jeho zapůjčil do tábora u Plzně ony pěkné a pohodlné stany, které z Cařihradu si přivezl; předseda komory české Jindřich Wolf Berka z Dubé měl povozy k tomu cíli obstarati. Stany tyto byly orientální nádherou a pohodlím opatřeny. Heřman Černín je jakožto poslanec v Cařihradě dílem darem dostal, dílem koupil s jinými drahocennými věcmi. [1])

---

sv. Žofie přenesena, a odtud přes Labe k přístavišti na loď (devzdána a do dánského sídelního města Kodaně dopravena, kde se slavnostní pohřeb 8. listopadu konal. Theatrum Europaeum VI. 297.

[1]) List císařský otištěn u Tischera, Oberst Freiherr Sigmund Myslík von Hirschov str. 82. Jeden z těchto stanů umístěn v místnosti starobylé v nejstarší části zámku Jindřichohradeckého. Pochází z první cesty vyslanecké jakožto dar sultána Achmeta I. Heřmanovi.

Obdržev psaní císařovo, dal Heřman stany zabaliti, naložiti a do ležení u Plzně poslati, kam se též osobně odebral. Píšeť Zuzana Černínová synu svému Humprechtovi Janu do Paříže dne 13. července 1647: »J. M. pan hrabě Černín ráčil včera (12. července) k J. M. C. jeti k armádě, nebo ráčí s armádou jeti k Egru.« [1])

Císařské vojsko, doraziviši na blízko Chebu, bylo jen řekou Oharkou od Švédů odděleno, kteří si udělali na svém stanovišti silné zákopy. Útok císařských na tábor švédský neměl žádného výsledku. Naproti tomu v noci dne 30. července přepadl mladý generálmajor Helm Wrangel tábor císařský, při čemž sám císař málem by byl býval zajat. I opustili proto císařští svůj dosavadní tábor, k čemuž přispěl asi také nedostatek spíže, a odtáhli do Třebele; císař pak, opustiv armádu, vrátil se do Plzně a odtud do Prahy.

Vrchní hejtman Heřmanův na Kysiblu Ondřej Hayer odvedl k armádě císařské 1000 korců žita, což potvrdil dne 12. srpna 1647 císařský správce polní zásobárny Augustin Ehrenreich Diemer. Strany tohoto obilí psal císař sám dne 20. července 1647 H. Černínovi ze Slavkova, nařizuje, by mu zaplaceno bylo a nahrazeno z desátku obilného v kraji boleslavském s odečtením jeho částky (kvoty) při panství Kosteckém. [2])

Z tábora vojenského chtěl se Černín odebrati k léčení do Karlových Varů. Poněvadž místa, kudy jeti měl, od vojska švédského obsazena byla, žádal Černín generála švédského Karla G. Wrangla za ochranu a průvodní list, jenž také jemu a jeho družině dne 26. července r. 1647 na cestu do Karlových Varů a zpět do Prahy byl vydán. Podobně i z císařského tábora u Třebele dostalo se Černínovi dne 1. září r. 1647 ochrany a průvodního listu od polního maršálka a vrchního velitele vojsk císařských Petra Me-

---

[1]) Dvorský l. c. str. 129.

[2]) Heřman připsal na psaní: »Von Ihro Kais. Maj. Ferdinando tertio über 1000 Strich Korn mit eigener Hand den Anfang und Unterschrift Geschrieben.«

landera hrab. z Holzapplu do Karlových Varů a na zpáteční cestu na panství Mělnické. O tehdejších poměrech v Čechách a pokrocích vojska císařského u Chebu dává Zuzana Černínová dne 27. července 1647 synu svému Humprechtovi Janu do Paříže tuto zprávu: »U nás jest, mé milé dítě, v naší milé vlasti hrubě zle. Pán Bůh rač sám dáleji chrániti a horšího zlého zachovati. Švédští včera tejden dostali Egru, ten komendant jest stat, který tam byl, [1]) že jest již byla blízko armáda J. M. C. i osobně při tom J. M. C, že jest se praví mohl pozdržeti den dva, že by byli na pomoc přispěli. Jest veliké soužení od obojí strany, pomoz nám všem Kriste Ježíši, poněvadž se ňákejch větších těžkostí obávám. — Pana hraběte Berku byl by nepřítel tento týden zajal. Jel od J. M. C. od armády s knížetem z Sasů, Pán Bůh a J. M. kněžna byla jeho andělem, netrefí se psáti jak. — Našeho pana hraběte ani paní hraběnky doma anebo zdetky není, jest pan hrabě u J. M. Císařské.« [2])

Po ukončení léčení v Karlových Varech odebral se Heřman na Mělník, kde ho již jeho Sylvička očekávala, překvapivši jej zprávou, že jej císař dekretem ze dne 12. prosince 1647 titulem tajného rady obmyslil.

Z Mělníka spravoval nyní Heřman ostatní své statky, na které občas dojížděl; v měsíci listopadu vrátil se do Prahy, kdež pak zimu strávil ve svém domě na Novém Městě Pražském, zvaném Leskoveckém, kde se zabýval pořádáním domácích a rodinných záležitostí, ježto hodlal na cestu do Italie se odebrati. Když totiž na druhé vyslanecké cestě těžce se roznemohl a o svém pozdravení pochyboval, slíbil půl míle cesty od Cařihradu, jestliže Bůh ho zbaví těžké nemoci, že podnikne cestu k Panně Marii Loretanské do Spoletta a že navštíví i Řím, aby Svatému Otci za pozdrav jeho, který mu po ujci Humprechtovi Janu vzkázal, se poděkoval.

Na tuto cestu obdržel Heřman doporučení od Johanny Gonzagové z Martinic, manželky Jiříka Adama

[1]) František sv. pán z Paradiesu.
[2]) Dvorský l. c. str. 130. a 131.

z Martinic, ku knížeti z Gastiglione (z rodu Gonzagův), by Heřmanu Černínovi cestujícímu jeho územím k posvátnému domku v Lorettě všemožné laskavé služby prokázal. Pražský převor Augustiniánů P. Jiljí doporučil jej P. Cyrillu od sv. Karla, generálnímu vikáři bosých Augustiniánů v Římě, arcibiskup z Kapue ve svém doporučujícím psaní prosil papeže Innocence X., aby Heřmanovi a jeho choti při jejich příchodu do Říma dovolil slyšení.

Odcestování své ustanovil Heřman na některý den z počátku měsíce března r. 1648 a zavázal své dědice pro ten případ, kdyby se ze své cesty do Italie nevrátil, tímto listem: »Jakož jsem v létu 1644, když jsem do Konstantinopole výjezd měl, jistou námluvu a smlouvu s mou nejmilejší manželkou učinil, a to o statky: Oujezd, Dubkovice a Dlažkovice a prodejem za 40.000 kop míšenských se všemi svršky a nábytky prodal a pustil, při tom všem toho zanechávám, jedouce nyní z země do Říma po své devocí. Zavazuji dědice a budoucí své, kdyby Pán Bůh mne na té vší cestě smrtí časnou zachvátiti ráčil, aby manželce mé v tom žádné překážky ani příko i nečinili, při tom zanechali; nebo jest na to mnoho tisíc kop dluhů na sebe k zaplacení mých přejala a vzala a ouročila a na mále do přijetí pozůstává, což všecko ukázati a provésti může, ačkoli taková smlouva a námluva utvrzena není, však ji tímto utvrzuji a poroučím, aby náležitě s mou nejmilejší Sylvičkou k jejímu zalíbení o všecko pěkně se srovnali a dál ve všem vedle kšaftu, kterého jsem za ní v rukou jejích zanechal, živi byli. Strany pak Kamaiku bude-li chtíti jej ujíti na porážku dílu jejího věna (však při její vůli vše zůstavujíc), tedy aby se jí ve 24.000 kopách, nic odtad nevymiňujíc, zanechal. Kdobykoli dědic můj proti tomuto vlastní rukou psanému byl, aby kšaftu ı ého v nápadu ve všem zbaven byl. Stalo se v Praze 15. Februarii 1648 Když bohdá štastně ve zdraví zase přijedu, ihned všechnu pořádnost učiniti chci Nyní pro Dlažkovice státi se nemohlo.«

S pravou zbožností vykonal Heřman slib svůj jak v Lorettě, tak i v Římě, kdež po několik dní se zdržel

a rozličné věci potřebné, jako tapety, sklenice, porculán, oděvy, oleje a jiné si zaopatřil. Věci tyto osvobozeny byly ode cla na hranicích zvláštním průvodním listem.

Vrátiv se ze své cesty, zdržoval se Heřman na svém zástavním panství Mělníku, spravuje odtud jako dříve svá ostatní panství. Odtud též děkoval arcivévodovi Ferdinandovi v Inšpruku a velkovévodovi Toskánskému a jejich chotím za prokázané jemu a jeho manželce srdečné pohostinství a přátelské přijetí na jejich cestě do Říma. Na dopis jeho odpověděl mu arcivévoda Ferdinand dne 19. května 1648 velice laskavě a ujistil jej svou milostí. [1])

Věci koupené v Itahi obdržel Heřman 26. května r. 1648, a to: dvě truhlice italského skla, čtyři truhlice hliněného nádobí a majoliky, jednu truhlu s olejem a bednu s benátskou gondolí.

V měsíci červenci byl Heřman Černín se svou chotí pozván ke dvoru císařskému do Lince, kam se ihned odebral, nařídiv, aby se mu bez prodlení zprávy dávaly o událostech na jeho panstvích [2])

Krátký čas jen meškal při dvoře císařském, a již stihla jej smutná zpráva od úředníka na zámku Mělnickém Jana Krause, že švédský hejtman generála Wittemberka 3. srpna v noci se čtyřmi mušketýry a 40 koňmi do Mělníka přitáhl, v zámku se ubytoval a uložené tu zásoby obilí sebral, klíče k sobě vzal, mušketýry pak a jezdce v městě ubytoval. Také zvě-

[1]) Dopis ten zní: »Lieber Graf. Aus Euerem Schreiben vom 22. April negsthin hab ich verstanden, was eifrige Neigung und und Devotion Ihr zu Mir und Meinen Haus traget und dieselbe in Werk, wo es sich begeben mag, zu erzeugen verlanget, welches Mir zu sondern genedigstem Wolgefallen gereichet und wil Euch hiemit vergewisset haben, dass Ich mit allen Gnaden geneig', Euch und den Euerigen in ereignenden Occasionen Meine Affection und gnädigste Wolgewogenheit gedeihen zu lassen. Wie Ich Euch dann jederzeit in Erzfürstl. Gnaden wolbefohlen behalte. Geben in Meiner Stadt Insbruck den 19. Mai 1648. Ferdinadt m./p.«

[2]) Bylo to právě v tom čase, kdy mnoho vzácných osob, mezi nimi kardinál Arnošt hrabě Harrach a nejvyšší purkrabí Jaroslav Bořita z Martinic, do zajetí Švédův upadlo. — Srv. Podlaha, Václava Frant. Kozmanecia spisování historická (Sborník historického kroužku 1899. str. 87.).

stoval Heřmanovi, že hraběcí sekretář v Praze od generála Königsmarka zajat, do vězení vsazen, ježto chtěl generál od něho dověděti se, kam hrabě 200.000 dukátů zazditi dal. Na Malé Straně v Praze že jest velice zle. Zároveň obdržel Heřman Černín jinou zprávu z Prahy, že mu pobrány byly všecky stkvosty v Pražském domě, takže mu nic nezbylo, mimo jeden smaragd, velký safír a zlatý řetěz, od kurfiřta Kolínského jemu darovaný, kteréžto stkvosty s sebou v Linci u dvora císařského měl. [1])

Na velkou škodu, jež stihla dům Pražský a panství jeho, stěžoval si Heřman v listě k císaři; neobdržev pak žádné resoluce císařské, na takovou bezohlednost často svým přátelům toužil.

Utrpěv ránu na kyčli, odhodlal se hrabě z Lince odebrati se k léčení do Karlových Varů. Ale poněvadž místa, jimiž jeti musil, od vojsk švédských obsazena byla, žádal švédského generála Jana Krištofa Königsmarka o ochranný a průvodní list. V dopise k tomu účelu zaslanému stěžuje si Königsmarkovi, že dům jeho při dobytí Malé Strany mnoho zkusil, což by se asi nebylo stalo, kdyby v Praze byl dlel a Königsmark se ho byl zastal. Zároveň dovídá se, že člověk kterýs udal, jakoby on v domě svém ještě více peněz ukryto měl, a že tudíž kopáním v jeho domě velká škoda se mu děje. I žádal generála by udání tomu víry nepřikládal a domu jeho ušetřil. Generál Königsmark přání hraběte ochotně vyhověl a list průvodní, datovaný dne 1. září 1648, mu udělil, takže mohl bez starosti do Karlových Varů cestovati; podobný list průvodní obdržel též od generála Wittemberka.

Když pak Heřman Černín v měsíci říjnu z Karlových Varů do Prahy chtěl se odebrati, a země ještě

[1]) Rezek, Děje Čech a Moravy za Ferdinanda III. str. 511. — J. Dobrovský zmiňuje se ve své cestě po Švédsku, že viděl u královského letohrádku v Drottningholmu sochy bronzové, na nichž nalézaly se Černínské znaky. Tyto objevil již před jeho příchodem císařský sekretář při vyslanectvu, Světecký, rodem Čech. Byly bezpochyby odvezeny ze zahrady některého z Černínských domů Pražských. Abhandlungen der kön. böhm Gesellschaft der Wissenschaften (1795) II. 125.

od Švédů obsazena byla, nezbylo mu nic jiného, než aby zase u švédského generála Wittemberka o průvodní list požádal; na tuto žádost odvětil mu generál Wittemberk, aby na své zpáteční cestě z Karlových Varů do Prahy užil pro svoji a své družiny bezpečnost ochranného a průvodního listu od generála Königsmarka i od něho mu udělených.

Dostav se šťastně z Karlových Varů do Prahy, setrval Heřman hr. Černín v době obléhání města od Königsmarka ve svém domě na Malé Straně. Již tato okolnost podivnou se zdála a bylo slyšeti hlasy, proč Heřman Černín jakožto císařský místodržící sám na Malé Straně se zdržuje, ač všichni ostatní do Starého Města se přestěhovali. Zvláště přítel jeho tajný rada a president vojenské dvorské rady Hendrych hrabě Šlik Heřmanovi to vytýkal, že samojediný z místodržících na Malé Straně bydlí, v dopise z 16. prosince r. 1648, doloživ k tomu »Sapienti pauca«. V jiném dopise z 23. prosince píše, že rád slyšel, že Heřman se též na Staré Město přestěhoval. V dopise třetím pak z 26. prosince píše mu, že beztoho již kolovaly řeči, co asi Heřman hrabě Černín se Švédy na Malé Straně dělá, i napomíná ho, aby do nějaké nehody neupadl.

Zuzana Černínová o obležení Prahy od Königsmarka a Heřmanu Černínovi zmiňuje se také v listech svých k Humprechtovi Janovi do Říma. Tak píše mu 28. listopadu: »Náš pan hrabě před včerejškem sem přijel a včera na Mělník jeti a zase v pondělí s paní hrabinkú (kteráž po ten čas, co z Budějovic přijela, na Kosti zůstávala) přijeti ráčí. Slyším, že jest pan hrabě tak vesel, jako jest od množství let byl vesel a věru o mnoho přišel.« [1])

V druhém pak listě ze dne 23. prosince 1648, poslaném Humprechtovi Janu do Benátek, píše: »J. M. pan hrabě náš je zde nyní v Starém Městě. Což on hrubě naříká na své pobrání, nyní stále mu ze statků vezou a vždy praví, že o všecko přišel, že nic nemá. Paní hrabince taky moc pobrali; já jí darovala tucet

[1]) Dvorský 1. c. str. 163.

lžic stříbrných, s velkou vděčností je přijala. Já jsem taky na Táboře o mnoho přišla; bral, soudím, kdo mohl, a mnoho dobytka, taky samých dojných krav, mimo jalový dobytek, přes 100 kusů vzali a co jiného.« [1])

Když generál švédský Königsmark zradou bývalého císařského podplukovníka Arnošta Ottovalského z Ottovaldu královského hradu a Malé Strany se zmocnil, byl mezi jinými též zajat Jindřich Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, c. k. rada nad appellacími a přísedící zemského soudu v království Českém, na zámek Mostecký uveden a tam v zajetí držán. [2]) Heřman hrabě Černín však složiv za něho kauci docílil toho, že Jindř. Slavata ze zajetí na svobodu byl propuštěn. Nejvyšší kancléř království Českého Vilém hrabě Slavata děkuje Heřmanovi za tuto obětavost a laskavost, již byl strýci jeho prokázal, dojemnými slovy v dopise datovaném ve Vídni dne 6. února 1649 řka: »S velikým potěšením srdce mého z psaní mého nejmilejšího strýce, pana Jindřicha Viléma Slavaty, jsem vyporozuměl, že skrze obzvláštní pomoc a fedrunk V. M. z toho těžkého arestu, v kterém na zámku Mosteckém zůstával, jest vysvobozen a do Prahy se zase navrátil. Z kteréžto milosti a dobrodiní panu strýci mému prokázaného, já od osoby mé služebně a velice V. M. jakožto mému starodávnímu, velice důvěrně milému panu švakru a bratru děkuji, spolu s týmž panem strýcem mým budu se všelijak snažiti V. M. toho zase odsluhovati.« — Strany zaplacení výkupu za pana Jindřicha Slavatu psal Heřman Černín dne 13. ledna r. 1649 švédskému generálu Königsmarkovi, by mu odpustil, když ne celou, tož aspoň větší část výkupu vzhledem k tomu, že na svém Pražském domě velikou škodu pustošením a kopáním vzal, což vždycky mnohem více bude dělati nežli obnos výkupu. Ostatně Slavata za tak zlých časů při nejlepší vůli ony peníze teprve v několika

[1]) Dvorský l. c. str. 166.

[2]) Jindřich Vilém Slavata byl synem Veroniky, rozené ze Žerotína, a Diviše Lacemboka Slavaty. Srv. Ohlas od Nežárky 1883, č. 49.

letech mohl by zaplatiti, a to ještě dosti těžce. »Pokud se týká židlí,« praví Heřman doslovně, »ač jsem sice tureckému sedění již odvykl a nyní jsa starým kavalírem vysoký, hedvábný seslík potřebuji, nechci jich ani čeho jiného dále vzpomínati. Můj velectěný pan bratr, jakožto od Štěstěny vysoce proslavený kavalír a voják, může svými rytířskými činy toho ostatního také dosíci a (ješto k tomu zajisté jest způsobilý) po dobytí Cařihradu dostati krásné turecké věci.«

Tímto dopisem podařilo se Heřmanovi Černínovi Königsmarka tou měrou pohnouti, že mu ze 4000 tolarů výkupného za Slavatu bylo odpuštěno 1000 tolarů, zbytek pak po odečtení kauce 3000 zlatých dne 9. července 1649 docela mu odpuštěn. Jindřich Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka vystavil dne 5. června r. 1649 Heřmanovi Černínovi revers, kterýmž odstoupil Heřmanovi Černínovi statek Roubovice (Hrubovice, Raubowitz) se vším příslušenstvím, který po matce své Veronice ze Žerotína byl zdědil, ježto tak značnou sumu za něho podanou hotově zaplatiti nemohl, s tím doložením, aby si z kupní ceny svou pohledávku strhl. Heřman přijal tuto nabídku a dne 8. října 1649 koupil Roubovice za 5000 zl. a strhnuv si výkupné za Slavatu, ostatek jemu při uzavření kupní smlouvy doplatil. Svědky při této kupní smlouvě byli Ctibor Kořenský z Terešova a Jiří Jaroslav Kunaš z Machovic na Vilštejně. Dne 23. října navštívil Heřman dvůr Roubovický, kde pojedl, a lidé té vísky mu slibovali člověčenství a poddanost.

Ale statek tento nepodržel Heřman dlouho. Již dne 1. září 1650 prodal dvůr a vesnici Roubovice se vším příslušenstvím měšťanu Malostranskému Volfovi Hafnerovi za 4000 zl. rýnských.

Jakožto královský místodržitel byl Heřman Černín povolán k ostatním místodržícím do Budějovic, kteří se tam za obléhání Prahy od Švédů byli uchýlili. Zuzana Černínová dala mu ze svého statku Radenína potřebné potraviny dopravovati do Budějovic a dávno žádoucí radosti účastna se stala, že Heřmana hr. Černína ve svém domě uvítati mohla. Z Budějovic psal hrabě synu jejímu Humprechtu Janovi dne 9. ledna

r. 1649 do Benátek, že cestou jeho do tohoto města úplně jest spokojen, žádaje ho spolu, aby v Benátkách u některých vznešených osob poručení jeho vyřídil a všem opět při svém odchodu do Florencie se poroučel a podobně by i v tomto městě všude své návštěvy vykonal. Spolu vybízí ho, aby na velikonoce domů přijel, že srdečně rád by jej viděl; aby byl pamětliv, že on již stár jest. — Zatím byly porady místodržících v Budějovicích skončeny, a ježto mír již byl uzavřen, děly se přípravy, by místodržící opět do Prahy se přesídlili. I Heřman Černín odebral se do Prahy, by zimu tam strávil, a bude-li příznivé počasí, na statky své vyjížděl a dohlédal. Poněvadž pak statky jeho od císařského i nepřátelského vojska zpustošeny byly, většina dobytka a veškero obilí odvezeno bylo, musil se postarati Heřman o nejpotřebnější dobytek. Koupil proto od Františka hraběte Nadasdyho za půjčku 17.000 zl., již u něho měl, uherské koně, voly a krávy, jichž dopravu cla prostou jemu povolil palatin uherský Štěpán hrabě Pálffy. Mimo to koupil hrabě Černín ještě od polského hraběte Zámojského 200 silných, tažných volů z Jaroslavě za 1000 dukátů. — Nyní mohl se Heřman Černín úplně věnovati správě svých statků. Dne 1. února propustil Petra Zettle, hejtmana na Petršpurce, a na jeho místo přijal Ignáce Popela z Vesce. První cestu za příčinou prohlédnutí svých statků podnikl Heřman Černín dne 2. února. Vyjel z Prahy až na Benátky (Nové), tu přes noc zůstal. Druhého dne odebral se do Mladé Boleslavi k markýzovi Palaviccinimu. U oběda byl u p. Vančury (z Řehnic) a na noc zase na Kosti. Bylo činiti o lid vojenský. Na Kosti zůstal, a dosti nepořádku našed, přijal dne 5. února pana Šalomouna Viktorina ze Sobče, dříve hejtmana na Velchově, za hejtmana na Kost a jel do Ml. Boleslavi k obědu k panu hejtmanu krajskému; na noc pak do Benátek (Nových) K obědu (6. února) do Brandýsa nad Labem a na noc až do Prahy. Nyní pobýval v Praze, povolávaje k sobě hejtmany ze svých statků. Dlel u něho v tento čas hejtman panství Šmiedeberského ve Slezště Michal Feldhorn, kterého dne 7. února zpět na Šmiedeberk vypravil.

Dne 15. února pozval jej švédský generál Wittemberk k obědu, při němž vyrovnána byla záležitost strany všech nedoplatků; jedině vyňata od Wittemberka města Krumlov, Jindřichův Hradec a Kladsko, za něž musilo se zaplatiti 5000 říš. tolarů.

Dne 21. února vyjel si Heřman z Prahy na Petršpurk, v poledne zdržel se u oběda v Novém Strašecí a odpočinul si. Když pak opět dále jeti chtěl, bylo mu oznámeno, že jeho milý a nejlepší kůň »Königsmark« onemocněl. Přes to dojel téhož ještě dne Heřman Černín do Petršpurku, kde tento kůň jeho zdechl. Z Petršpurku, kde hrabě tři dny pobyl, odebral se do Kadaně (25. února), kde přenocoval. Téhož dne koupil od Anny M Šteinsdorferové, rozené Štolzové ze Simsdorfu, statek Hlubany (Luban) za 165 000 zl. — Následujícího dne k poledni dorazil na Milčoves, načež vrátil se do Petršpurka a odtud přes Nové Strašecí do Prahy, kde (1. března) u hraběnky z Vrtby obědval. — Dne 2. března obdržel Heřman Černín od generála jízdy Františka hraběte Magnisa,[1]) jemuž byl

---

[1]) Rod hrabat Magnisův pochází z Italie. Asi v polovici 15. století přišlo z Italie současně několik členů rodiny Magnisů do zemí rakouských, kdež v krátké době důležitých úřadů došli. Bernard Magni, »architectus Jauriensis« opevňuje město Kaniži, Petr jest osobním lékařem císařovým, Karel jmenován dvorním poštmistrem v zemích dědičných; syn jeho Jan Jakub postoupil pošty Paarům. Se dvorem císaře Rudolfa II. přišli Magnisové do Čech. Karel Magno 1596 přijat do stavu českého rytířstva. První statek jejich v Čechách byly Žleby, pročež ve jmenování daném v Řezně dne 19 prosince 1622 slují »svobodnými pány na Žlebích«. Členové rodu Magnisů podepisovali se různě: de Magno, Magni, Majno. Maño; větev moravská podepisuje se od polovice osmnáctého století Magnis. V době pobělohorské stojí mnozí z Magnisů v řadách vojska císařského, hájíce zbraní víry katolické, co druzí, zvláště Valerian a Hans Magno, slovem v reformaci činni jsou. Onen v Čechách, tento jako kommissař knížete Dietrichštejna pracuje s kanovníkem Platejsem na Moravě. První Magnis (původce nynějšího rodu), jehož filiaci authentickými dokumenty dokázati lze, jest Konstantin, otec prvního hraběte Františka, jenž z celého rodu nejvyšších vyznamenání došel. František hrabě Magni narozen z matky Oktavie de Carcasola v Praze dne 10 listopadu 1598; súčastnil se bitvy na Bílé Hoře při straně císařské, jmenován 3. července 1622 císařským plukovníkem, podnikl poselství do Španěl (1623), dne

k novému roku bažanty do Lipska poslal, psaní, v němž mu psal, že mu chce tureckého koně darovati z Erfurtu. Druhého dne obědval i večeřel u generála Wittemberka. Když generál Wittemberk z Prahy vyjeti chtěl, psal po něm stran pana Slavaty falckraběti i Königsmarkovi.

Generál Wittemberk vyjel (6. března) z Prahy k Erfurtu Byv pozván ke generálnímu kommisaři vojenskému Vilému Albrechtovi Krakovskému z Kolo-

---

12. října 1626 císařským plukovníkem nad 500 arkebusíry. Za platné služby u vojště císaři prokázané povýšen byl do stavu hraběcího (před r. 1627). Po bitvě na Bílé Hoře byl jedním ze tří správců Moravy, postoupil na válečnou radu (6. listopadu 1626), dvorskou válečnou radu »Hofkriegsrath« (26. května 1631), podkomoří (8. října 1635), povýšen do stavu hrabat říšských 21. listopadu 1685 a pověřen od císaře Ferdinanda II. důležitým vyslanectvím do Benátek (1637). Ve vojště dostoupil hodnosti generála polního maršálka (9. září 1644); v markrabství Moravském pak zastával úřad nejvyššího sudí (1649). V úřadě vojenském činným byl při obléhání města Brna, opevňoval a zásoboval na rozkaz císaře pohraniční města moravská. Ve válečném díle nezapomněl na skutky zbožnosti. Aby povznesl úctu P. Marie, jež v protestantské Strážnici do r. 1629 byla poklesla, založil roku 1632 klášter Piaristů. Mnoho jiných klášterů a nadací děkovalo původem svým zbožnému hraběti (Jiblava, Brno, Znojmo). Se svolením císaře založil hrabě František r. 1630 na panství Strážnickém fideikomis pro svoji rodinu. Za první manželku měl Kateřinu z Říčan; v druhém pak manželství Johannu Františku Prisku Pergerovou z Pergu Zemřel dne 6. prosince 1652 bezdětek (jediný syn jeho Konstantin zemřel ve 2. roce věku) a odpočívá s druhou manželkou svou, rodem Pergerovou, u sv. Tomáše v Brně. Celá rodina Magnisův povýšena do stavu říšských hrabat diplomem ze dne 2 června 1637. Starší bratři Františka hraběte Magni sluli: Rudolf, Maximilian, klášterním jménem Valerian, řádu kapucínského, jeden z nejznamenitějších mužů své doby; důvěrník císařův, kardinála Arnošta hr. Harracha i Vladislava IV. Polského (*1586 v Miláně, † 1661 29. července v Solnohradě), Filip, Oktavian a Jan Křtitel. Filip hrabě Magni, jenž Moravany v bitvě na Bílé Hoře (u Hvězdy) porazil, měl za choť Olympii Kateřinu, rodem hraběnku Caretto Millesimo, sestru manželky Heřmana hr. Černína z Chudenic Sylvie Kateřiny. Svatební smlouva Filipa hr. Magni s Olympií Kateřinou z Millesima ze dne 15. října 1635 nalézá se v archivě hrabat Magnisů ve Strážnici na Moravě. (Za zprávy o rodině hrabat Magnisů děkuji laskavosti veleváženého pana Leopolda Noppa, archiváře Magnisovského ve Strážnici.)

vrat, sešel se tam (14. března) s radou dvorským sv. pánem Blumenthalem, který do Vídně jel.

Dne 17. března jel Heřman opět z Prahy přes Nové Benátky, Kosmonosy, Kost, Jičín, Novou Paku, Vrchlabí a Hornsdorf do Šmiedeberku. Pobyv tu několik málo dní, vrátil se přes Mělník do Prahy. Z Prahy konal časté vyjížďky na statky své, jakož i hojné návštěvy u přátel a známých svých.

Choť Heřmanova Sylvie dlela v tomto roce (1649) hlavně v Praze, a tu vedle péče o domácí záležitosti psala dopisy svým příbuzným a známým. Zvláště zajímavý svou v pravdě ženskou srdečností a něžností jest list, který poslala Humprechtovi Janu do Říma, zvěděvši, že manžel její dědicem a nástupcem statků svých jej učinil. Psaní ono, datované ve Starém Městě Pražském dne 8. května 1649, zní takto:

»Vašnosti můj nejmilejší pane strejče, Pán Bůh Vašnosti to dej, co já Vašnosti žádám, jistě račte býti na věky spokojen. Hrubě Vašnosti děkuji, že mi račte dáti o sobě věděti, a ještě více za tu důvěrnost, kterou ke mně račte míti, tím račte býti jist, že tak věrně a upřímně s Vašností zacházeti chci jako se svým vlastním synem a při mém pánu tak mnoho troufám zjednati, že ještě s Vašností mimo své všechny strejce nejlépeji opatří, ačkoliv dosti často na něho nabíhají, a obzvláštně pan Karel, kterému můj pán slibuje Černoci odkázati. Až posavad jsou jen slova, do kšaftu to nepoložil. Kšaft můj pán až posavád nezjinačil a pro ty mobilie, ktere jsou již vzaty, to zjinačiti neb přepsati musí a také ještě jedno pěkné panství kupuje, slove Kosmonosy, spojuje je s Kostí, toliko půl míle od Boleslavi. Až se trh zavře, tehdáž chce kšaft přepsati a Vašnosti za dědice nebo majorátka udělati. T y p a k z l a t é b u l e a v š e c h n y l i s t y, k t e r é b y l y z l a t ý m i p e č e t m i, t o z t r h a l i, však na tom nic nezáleží, jsou ty bule při všech expedicích vidimirované, tituly budou platiti jako dyckny. Ten mocnej královskej list je natržen, než ten můj pán může dáti dyckny renovi-

rovati. To, co píši, je tak a ne jináč, na to račte bezpečiti.

Mezi tím, co já Vašnosti budu moci sloužiti a dobrého způsobiti, račte tím býti ujištěn, že to učiním, jako byste ráčili můj vlastní syn býti, nebo vím, že zase pro mne račte učiniti, když bych co žádala; a ta dobrá Vašnostina paní máteř mně tak mnoho dobrého činí, že zase od svého vlastního to užíti dám. S tím Vašnosti se poroučím a vostávám Vašnosti upřímná

strejna do mé smrti

Sylvie hraběnka Černínová.« [1])

R. 1649 (29. července) koupil Heřman od Václava Michny, hraběte z Vacínova, Krásný Dvůr (Schönhof) a Buškovice (Puschwitz) za 20.000 zl. rýnských.

Koncem r. 1649 děly se v císařské tajné radě ve Vídni porady k tomu cíli, aby znovu vyslanectví do Cařihradu bylo vypraveno, jelikož mír s Rakouskem uzavřený a již ke konci se chýlící byl porušen třenicemi na hranicích štýrských. Heřman hrabě Černín, jenž námahy spojené s cestou vyslaneckou zajisté ještě v živé paměti měl, cítil se přece dosti silným a způsobilým, ač jsa kmetem téměř 74letým, po třetí poselství do Cařihradu podniknouti. I přisvědčil také, když se ho tázali, zda by ještě třetí vyslanectví na se vzal, ano řekl, že se o ně i velice zajímá. Předseda dvorské vojenské rady, tajný rada Hendrych hr. Šlik z Passouna, psal dne 10. listopadu 1649 Heřmanu Černínovi, aby byl ujištěn, že se nalézá mezi těmi, kteří císaři k poselství do Cařihradu byli navrženi, a to na prvním místě.

Od 14. až do 19. září meškal Heřman v Ebersdorfu, kde vykonal návštěvy u churavého presidenta dvorské vojenské rady Hendrycha hr. Šlika, u kancléře

[1]) Diplomy Heřmana hr. Černína z Chudenic, zachované na naše časy v archivu Jindřichohradeckém, jsou všechny poškozeny, přivěšené zlaté pečeti neb bully utrhány — zřejmá stopa vandalismu švédských vojáků v Malostranském domě Heřmanově r. 1648 páchaného. Diplomy tyto, pokud bylo lze, opraveny.

Jiříka Adama z Martinic a u nejvyššího kancléře Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka. Měl tam též slyšení u císaře, jenž velice laskavě s ním o rozličných věcech rozmlouval. Vrátiv se do Vídně (30. září), byl často zván k rozličným hodnostářům dvorským.

Dne 7. října poslal k němu císař Jiřího hraběte z Martinic, kancléře Českého, s oznámením, že svěřil mu úřad nejvyššího sudího. Složiv v ruce císařovy slib, že bude věrně plniti povinnosti s novým úřadem svým spojené, odejel Černín do Čech a objížděl svá panství.

Úmysl Heřmanův, ještě jedenkráte do Cařihradu se vydati, velice poděsil choť jeho Sylvii, i plna starosti psala mu z Kosti do Budějovic (10. prosince r. 1649): »Nejmilejší srdce, co mě ta turecká jízda přenesmírně trápí, já se bojím, že se to stane, nebo mi píše Šlikův hofmistr, že to zjevně se praví, že račte museti jeti, že Šmída[1]) nechtějí, když se to tak předpiskuje, já se toho bojím, co bych nebohá zarmoucená opět bez Vašnosti začala. Já teprve žádám znovu s Vašností býti a měla bych býti Vašnosti zbavena? On mně ten čas přijde tak dlouhý, že se mi zdá, že jsem Vašnosti půl léta neviděla. Já jsem se tak těšila. že račte na svátky přijeti a toto mne zmejlilo. Pro Boha račte do té Prahy již se dáti, jak tam chvála Bohu nemře, nebo kdybyste ráčili v těch Budějovicích dlouho ostati, já bych tam musela k Vašnosti doskočiti, již příliš dlouhý čas bez Vašnosti jsem.«

I snažila se Sylvie všemožně svou výmluvností, by Heřmana s jeho úmyslu odraditi mohla. Neopomenula na kompetentních místech bez obalu projeviti svou obavu o jeho chatrné zdraví, a tak sešlo s jeho jmenování vyslancem, nad čímž rozradostněna píše (23. prosince): »Že Šmíd do Turek pojede, chvála milému Bohu, jistě mě Bůh vyslyšel, neb ta jistě již cesta pro Vašnosti nebyla, račte s pokojem doma seděti, svého a lidské spravedlivosti vyhledávati, račte

[1]) Jan Rudolf Schmid ze Švarzenbornu, resident císařský v Cařihradě.

zasloužiti sobě nebe a na světě račte moci míti dobrej čas.«

Zuzana Černínová psala 15. ledna 1650 svému synu do Benátek mimo jiné: »Dáleji i toho našeho stařečka pana hraběte Pán Bůh rač pozdraviti, posílám Ti od něho psaní a druhý přípis svého psaní. Nejschváleji jsem Tvé psaní otevřela, zda-li pak také Tobě tak píše jako mně a vidím, že opravdovou lásku k Tobě má. — Pozdravíž milý Pán Bůh ještě toho pana hraběte, nad míru schází. Pan hrabě se strojil minulý čtvrtek z Budějovic vyjeti, nevím kady, čeládka prý pravila, že se ke mně strojí přijeti a tady svou cestu vzíti, nevím dojista, stane-li se.«

Generál Rudolf hr. Colloredo věda, že Heřman Černín má nějaké peněžní pohledávky u anglických a benátských domů bankovních v Cařihradě, psal mu 29. ledna r. 1650 o audienci na rozchodnou vyslance tureckého Šmída u císaře, při čemž podotkl, že by Heřman jemu svou peněžní záležitost v Cařihradě k vyřízení odevzdati mohl. [1]) V jiném dopise z 12. února r. 1650 sděluje Colloredo s Černínem, že se přičinil, aby Šmíd v Cařihradě dlužníky jeho vyhledal a zaplacení od nich požádal. [2])

V Praze zabýval se Heřman opět záležitostmi týkajícími se správy statků a dostával četné zprávy od svých úředníků. Dne 27. února 1650 zpravuje jej Jakub Vogel, úředník na Neudeku, o neposlušnosti

---

[1]) V tomto listě poznamenal Colloredo: »Mit unserem Frieden geht's auf der langen Bank und jetzo zanken die Chur- und Fürsten und Protestanten mit den Schweden. Hätten die Herren uns geglaubt, so dürften sie jetzo nicht Kalender machen, sonderlich Churbaiern, den wird man tummeln.« Na zadní straně listu poznamenal Černín: »1650. 29. Jan. Graf Colloredo treibt immer Narretei, aber von Wein meldet er nix; wenn er ihn von mir entlehnt hat; gar wohl sehr ihm geschmeckt.«

[2]) Na zadní straně toho listu poznamenal Černín: »1650 5. Febr aus Wien wegen des H. Schmidt seiner Offerirung meiner Sachen halber. Aber ich hab es aus andern Orten vernommen, dass alles erlogen gewesen, und anders geredt, dass er meinen Diener nit mitnehmen will und das Werk ganz verloren sei.« Následkem toho neshledal se Heřman Černín nikdy více se svými 36 000 zl.

měšťanů i sedláků na panství Neudeckém, kteří se nechtějí patentu královských místodržících podrobiti a k víře katolické se navrátiti dokládajíce, že raději všechen dům a statek opustí a pryč odejdou.

Také ujec Heřmanův, Jan Karel Černín z Chudenic, kterýžto ze země se vystěhoval do Míšně a později s povolením císařských do Čech se vrátil a jako správce panství Heřmanových na Petršpurce dlel, jsa víry podobojí opětně ze země vystěhovati se měl, zpravuje Heřmana hraběte Černína o obtížích, které jemu v cestu se kladou strany vystěhovaleckého passu, ačkoli se vykázal, že jest usedlým pod knížetem Braniborským. [1])

Dne 1. dubna 1650 byl Heřman Černín jmenován nejvyšším komorníkem království Českého, o čemž od královských místodržících dne 9. dubna byl zpraven, a objevuje se toho roku na sněmě zemském v této hodnosti mezi stavem panským.

* * *

V měsíci březnu r. 1650 vrátil se Humprecht Jan Černín ze svých cest do vlasti a zdržel se krátký čas u své matky na Radeníně, načež po přání strýce svého Heřmana navštívil ho na Mělníce. Odtud psal dne 6. dubna 1650 své matce do Radenína: »Pan hrabě, ačkoliv chodí, vždy ale je tak nemocný, jakoby ležel a hrubě nebezpečný; nemohu ani vypsati, ani nesmím, jak je sešlý. Bůh rač ho předce pozdraviti, aby mohl dokonati, co na mou prosbu, na paní hrabinky přímluvu začal, všechno ústně ode mne zvěděti a slyšeti milostivě ráčíte.«

Pozdraviv se, odcestoval Heřman hr Černín do Prahy, a Humprecht Jan na Radenín. Krátce po svém příchodu do Radenína dostal od svého strýce psaní,

---

[1]) Heřman na toto psaní poznamenal: »1650. 9. března od p. Karla strýce strany jeho obtížnosti religionis a též by rád na Petršpurce za správce ostal, kdyby mohlo býti pro víru; proto býti nemůže.« Oženil se s Magd. Justinou Příchovskou z Příchovic; odstěhoval se pak do Hofu v Bavořích.

datované dne 23. dubna 1650, v němž mu tento psal: »Z navštívení schvalného (an toho potřeba nebyla) velice děkuji, po druhé daremnosti zanechati, radči na naše rozmlouvání, jak by nejlépe býti mohlo, pomýšleti. Když bohdá se shledáme na to se starati budeme, však k tomu konci, aby v těch příbězích v království (své patrie) zůstával, abych ho mohl stále okolo sebe míti, jináč nic. Zatím zdráv buď, měj se dobře. J. M. paní strejny mé služby první oznam.«

Heřman i Sylvie hleděli, aby Humprecht zaujal u dvora nějaké čestné místo. Příležitost k tomu naskytla se záhy. Císař rozhodl se pro svého syna arcivévodu Leopolda Ignáce malé dvořanstvo sestaviti a jmenovav J. M. hraběte z Lamberku nejvyšším jeho hofmistrem, nařídil mu, aby některé mladé šlechtice navrhl za komorníky arcivévody. Hraběti Lamberkovi zdál se Humprecht Jan k této hodnosti zvláště způsobilým; psal tedy z Brna dne 16. května 1650 strýci jeho Heřmanovi, že slyšel od vážených osob jeho dobré vlastnosti chváliti a proto má jej v úmyslu mimo jiné mladé šlechtice císaři za komorníka arcivévoda navrhnouti. I prosil Heřmana Černína, by s ním sdělil, zdali hodnost ta Humprechtovi Janu by byla milá, chtěl-li by arcivévodovi sloužiti a jak brzo by své místo nastoupiti mohl.

Hraběti Černínovi nemálo dopis hraběte Lamberka zalichotil, schválil jeho návrh a poděkovav mu za jeho přátelskou ochotu, ujistil jej, že Humprecht Jan důstojnost jemu nabídnutou přijme.

Krátce na to oznamoval hr. Lamberk listem ze dne 15. června, že Humprecht Jan ve svém úřadě od císaře potvrzen a zároveň vyzván, aby co nejdříve do Vídně se dostavil a ve svůj úřad se uvázal, načež Humprecht Jan ihned se do Vídně odebral.

Den patnáctý červen 1650 památný jest sepsáním a zpečetěním kšaftu Heřmanova, kterým svěřenství rodu Černínského zřízeno bylo. Závěť Heřmanova, psána jsouc jazykem českým, jest listinou velmi zajímavou a památnou. V tomto kšaftu Heřman pevně ustanovil následnictví ve svěřenství, z ní vyzírá láska Heřmanova k původnímu sídlu rodu Černínův, Chude-

nicím, o nichž sám praví, že přes šest set let stále a neproměnitelně v rodu Černínském zůstávají, z ní vypozorujeme velikou náklonnost k starobylému rodu jeho, neboť ustanovuje tu, by dědic jeho v roce pořád zběhlém tři pacholátka z rodu Černínského chudých i bohatých rodičů vybral a ve studiích je i jejich praeceptora vydržoval, ze kterýchžto pacholátek jedno má se věnovati bohosloví, druhé právům a třetí geometrii a astronomii, aby pánu svému dědičnému i vlasti své (anto zlatá půda se jmenuje) hoditi se mohli. Při tomto ustanovení praví Heřman, že byl toho vždycky žádostiv, aby rod Černínův netoliko v počtu osob, ale také i v počestnostech rostl a rozmnožení své bral. [1])

Pro dobro členů svého rodu dále Heřman poručil uložiti rodový poklad. Každý totiž z dědiců jeho měl odváděti ročně jistou sumu do »zvláštní pokladny rodové, aby sobě odtud i celému rodu v důležitých a nevyhnutelných potřebách (však proti navrácení vždycky v roce a ve dni zas do pokladny beze vší chyby, a to passirováno bude všem v rodu našem bez úroků) spomoženo býti mohlo, ale jinším a dobrým našim přátelům, kdyby se i to pohodlí půjčkou do dne a roku stalo, tehdy s ourokem k zaplacení a se dobře opatření, aby chyba nebyla a kredit se zachoval, nápadník dobrej pozor dal, a kdyby přehlídl, anebo se namluviti dal, aby nepochybně z důchodů do pokladny konečně složil.«

Z této pokladny rodové nařídil Heřman Černín, aby se též přikupovaly k svěřenství nové statky.

Mezi zbožnými odkazy, kostelům učiněnými, pamatoval Heřman jmenovitě na kostel Chudenický a v něm zachovaný nejstarší památník rodu Černínského.

---

[1]) Jiří Crugerius, přihlížeje k následkům blahodárným tohoto Černínova ustanovení, dí: »Unde hoc observato deerunt cum Černiniis viri a sapientia commendati, cum deerunt posteri, vocabiturque pro merito, uti olim Lobcovicia solebat, ita et aliquando Chudenicia non tantum literatorum, sed et literatissima familia, ex qua infulis etiam digni honorentur.«

Heřman hr. Černín velice si vážil starých památek rodu svého a pečlivě se o ně staral, dávaje je svým nákladem v dobrém stavu udržovati. Dne 8. září 1638 sděloval mu strýc Jindřich Švihovský následující: »Co se toho p. malíře dotýče, jehož že posílati ráčíte, ještě jsem jeho neviděl, však jak by ke mně se dostal, nepominu s ním ihned do Chudenic dojeti a jemu ty malby všecky s panem Theobaldem ukázati, tak aby to všechno vlastně, jakž se v témž kostele nachází, vymalováno býti mohlo a pochybeno nebylo, rád nápomocen býti a jemu také jeho opatření učiniti. Do Kladrub podobně v příčině tý věci odešli.« Písemné památky rodu Černínského choval u sebe — dle dopisu Děpolta Protivy Černína z Chudenic ze dne 3. června 1640 — zmíněný, v tom čase již zesnulý strýc Jindřich, jenž své vzácné věci i hledané Heřmanem písemnosti v nepokojích válečných do země zakopati poručil, které se vlhkostí v zemi pokazily a sotva ve čtrnácti dnech vyhledány a spraveny býti mohly, některé pak z nich docela zničeny. [1])

Své tělo poručil Heřman Černín pohřbíti v kostele Štebenském, kde jeho první dvě manželky již odpočívaly, »bez zbytečného prachtu a pompy«. Oděv, do kterého po smrti měl býti oblečen, dal si sám zhotoviti, pakli by se nenašel neb k zmaření přišel, tehdy tomu chtěl, aby toliko ze sprostného šedivého sukna na způsob poutníka Františkána byl zhotoven a též kříž zlatý z Jerusaléma do hrobu mu byl dán.

Kodicillem sepsaným dne 22. srpna 1650 přidal Heřman Černín nová ustanovení, aby, poněvadž kostel ve Štebně na panství Petršpurském vyhořel, pochován byl v kostele sv. Víta na hradě Pražském v kapli svatého Zikmunda. Manželce své odkazoval ještě za věrné a upřímné obsloužení v nemoci v hotovosti dvacet tisíc zlatých. Císaři z věrného srdce odkázal svůj

---

[1]) Jindřich Švihovský zemřel dne 8. února 1640. Heřman, pozván od vdovy po něm Veroniky, rodem z Olbramovic, a syna Humprechta Protivy na pohřeb jeho, poznamenal na listu tom: »1640. 16. Juni sem dostal na pohřeb zvaní na Švihov pana strejce mého dobré paměti Jindřicha Černína z Chudenic. Pán Bůh rač jeho duši i nám všem milostiv býti.«

vzácný safír. Kancléři Jiříkovi Adamovi hr. z Martinic odkázal zlatý řetěz, dar to kurfirsta Kolínského. Nejvyššímu hofmistrovi Bernardu Ignáci hr. z Martinic odkázal krásného hnědého tureckého koně, nejvyššímu sudí Janu Hartvíkovi z Nostic krásného tureckého hnědouše neb bělouše, jak sobě zvolí. Manželce své odkázal šest koní do kočáru. Strýci Jiříkovi na Mirotících věnoval mimo odkaz v kšaftu obsažený dluh na panství Liteňském, který mu hr. z Bubna zaplatiti měl. Humprechtovi na Švihově dva tisíce zlatých, nizozemské a italské tapety, ostatní pak věci v domácnosti připadly manželce jeho. Komorné Lidušce na řetěz 100 dukátů, komorné Mařence z Vinoře 200 zl., Zdeňkovi Slepotickému 100 zl., sekretáři Pavlovi 100 zl., starému Paskovi, aby manželce jeho po život svůj sloužil, 100 zl. Služebnictvo mělo zůstati u jeho manželky v službách, výslovně jmenoval Jiříka Dotzauera. Dále odkázal Kapucínům na Hradčanech 100 zl., Kapucínům na Novém Městě Pražském 100 zl., jeptiškám u sv. Anežky 100 zl., jeptiškám u sv. Anny 100 zl. Sedlákům a poddaným na všech panstvích, kteří z válečných běhů za obilí dlužni zůstali, který dluh do 200.000 zl. šel, všechno odpustil. Svému strýci Vilémovi z Říčan na řetěz 100 dukátů. Svědky tohoto kodicillu byli Karel Leopold hr. Caretto Millesimo, bratr jeho manželky, a císařský rada a místosudí v království Českém Albrecht Hložek ze Žampachu [1])

Neuplynulo mnoho času po odchodu Humprechta Jana do Vídně, kdy Heřman Černín, jenž již delší dobu na kámen churavěl, onemocněl velmi nebezpečně a stav jeho den ode dne se horšil. Rozechvěna starostí o jeho život, psala choť jeho Sylvie Humprechtovi Janovi dne 16. července do Vídně: »Můj nejmilejší pane strejče a synu. Vašnosti se s těmito řádky poroučím a oznamuji, že minulou středu můj pán tak se tůze roznemohl, že již všichni myslili, že umře. Přijímal poslední pomazání, puls mu nešel; potom mu doktor Francemon něco dal, zastavila se mu voda, zase se s ním polepšilo tak, že chvála Bohu

[1]) D. Z. Lit. J. 25.

nejčky dosti dobře se má, však předce ta bolest není malá.«

Heřman hrabě Černín pozdravoval se znenáhla ze své těžké a bolestné nemoci a již dne 27. července píše jemu Humprecht Jan z Vídně, jakou vřelou účast celý císařský dvůr na jeho onemocnění má a že sám císař často se na jeho stav táže.

Jak vážil si císař Heřmana Černína, dokazuje list, jejž mu z Vídně dne 11. srpna roku 1650 poslal, zmiňuje se v něm o 20.000 zl., jichž Heřman zapůjčil na spíži pro dělostřelectvo, a o jiných službách, jež jemu a vlasti prokázal, a nařizuje, aby jemu ona suma řádně splacena byla. Dále ujišťuje jej i jeho příbuzné svou císařskou a královskou milostí a praví ku konci listu, kdyby Heřman ve Vídni byl, že by jej vedl na pár jelenů a poctil dobrým višňovým vínem.

V brzku na to 25 listopadu byl Heřman Černín od české dvorní kanceláře vyzván, aby si svůj požadavek v hotovosti 16.000 zl. vyzdvihl; spolu měl se dle císařské resoluce, dané v Ebersdorfu dne 7. října, odebrati na sněm zemský, položený na 24. listopad, aby se stavy radil se o návrzích císařových.

Stará nemoc opakovala se za čas u Heřmana znova a trápila jej tak, že mnohdy bez sebe klesl a několik hodin o sobě nevěděl, až opět musil k sobě přiveden býti. Nejproslulejší domácí a cizí lékaři byli k němu povoláni, by nějaké pomoci proti jeho nemoci poskytli, avšak nepodařilo se žádnému více trapné bolesti hraběte zmírniti. Jen někdy na okamžik mu ulevily, a toho okamžiku užíval hrabě, jak sám často říkával, ku spořádání svých ještě nespořádaných rodinných a domácích záležitostí a k vyřízení věcí veřejných, jež spojeny byly s jeho úřadem. I dal zapsati hlavně všecky trhové smlouvy o koupi statků do desk zemských a přikoupil dne 3. února 1651 od M. Esthery Hušinové, rozené z Gerau, statek Kosmonosy za 130.000 zl. a 9. února 1651 od Karla Ferdinanda hr. z Valdštejna statek Vinoř s Letňany.

Ačkoli Heřman Černín svou nemocí trvale na lůžko upoután nebyl, bylo mu přece nesnesitelné bolesti snášeti, na které si v listech svých k Humprech-

tovi Janovi do Vídně stále stěžuje. Karel hr. Caretto-Millesimo, bratr manželky jeho Sylvie, píše Humprechtovi Janu do Vídně: »S J. M. panem hrabětem jest opět velmi z e a žádný nemůže nemoc jeho pochopiti, neboť jest hned zdráv, hned mrtev, bojím se však, že se bude tak dlouho brániti, až konečně to s ním skončí.« A sám Heřman stěžuje si na svou nemoc v dopise ze dne 19. října k Humprechtovi, kde ho žádá, by mu u tureckého vyslance koupil dobrý šerbet; píše: »Mne trápí k neuvěření a nelidsky řezavka, že toho snésti nemohu. Můj pane strýče, zeptej se tedy sám u rozličných lidí, lékařů neb lazebníků, jestliže by některý proti ní jakéhos umírnění nalézti mohl, a dej mně o tom věděti.« V krátké přestávce (26. října) psal jemu opět: »Strany pana doktora Benedikta z Augšpurku píšu panu hr. Colloredo, aby mi ho na radu poslal, neboť trpím stále neuvěřitelná muka.« Choť jeho Sylvie omlouvá jej v jednom svém listě k Humprechtovi Janovi, by odpustil, že mu Heřman nepíše, neboť veliká jeho nemoc nedovoluje jemu, aby mohl psaní složiti. Jakmile opět Heřman psáti mohl, napsal Humprechtovi list, v němž si naříká, že jest pořád nomocen a řezavka jej trápí neustále a zdejší lékaři nevědí, co to jest. »Musím trpělivost míti,« dokládá, »až mně Bůh někoho ku pomoci pošle.«

Dne 5. listopadu dostavil se lékař od Rudolfa hraběte Colloredo poslaný, avšak ani on jeho nemoci nesrozuměl. Lékař ze Štýrského Hradce povolaný, Lukáš Rizziardi, předepsal nemocnému hraběti jakýsi lék k umírnění bolestí, ten mu však ničeho neprospěl. Šerbet, jehož si od tureckého vyslance Heřman přál, jakožto nejlepší ještě prostředek v jeho nemoci, přišel, a v přiloženém psaní Humprechta Jana nalézal se list Octavia Piccolominia, vévody z Amalfi, jenž Heřmana v jeho churavosti lituje a jemu zároveň blahopřeje, že jmenován byl nejvyšším hofmistrem království Českého. Toto jmenování Heřmana Černína z Chudenic nejvyšším hofmistrem v království Českém stalo se skutkem dne 4. února 1651 a ještě osm dní před smrtí svou složil přísahu.

Ale nebylo dosti na bolestech, kteréž jemu nemoc působila, nýbrž dostal též od císaře nepřiliš lichotivý dopis, datovaný ve Vídni dne 21. ledna 1651, v němž vytýkáno mu bylo, že dle udání hodnověrné osoby na jeho panství Šmiedeberku ve Slezště osoby stavu panského z Čech pro náboženství vystěhovalé se usadily. Měl je tudíž bez prodlení jejich příslušné vrchnosti vydati a nikomu z Čech přišlému netrpěti, by na jeho statku se zdržoval, jinak že by se proti němu samému zakročiti musilo. Na toto osočení ospravedlnil se Heřman Černín rázně u císaře v dopise ze dne 8. února r. 1651 Ohražoval se, že pokud panství Šmiedeberk drží, žádný člověk z Čech s jeho vědomím se tu neusadil, a že ihned hejtmana Šmiedeberského k sobě povolal, jehož se vší ázností a přísností vyslýchal, avšak ten na spásu duše své tvrdil, že se s jeho vědomím ani jediný člověk tam nenalézá. Prosil proto Heřman císaře, aby mu oznámil toho udavače, jenž jej u něho lží osočil, aby jej mohl usvědčiti. Císař může býti tím ujištěn, že on, jakožto věrný služebník jeho ve království Českém, se vší horlivostí o to pečoval, aby pravé a jediné spasitelné náboženství katolické se rozmáhalo, a žádal tudíž císaře, aby lživým a jej pomlouvajícím osobám žádné víry nepřikládal. Jak tato nemilá záležitost vyřízena byla, o tom prameny mlčí; nejspíše ospravedlnění Heřmana Černína císaři úplně dostačilo.

Z hodnosti hofmistrovské Heřman neradoval se dlouho. Sudička přestřihla nit činoplodného a různými osudy přebohatého jeho života; zesnulť dne 7. března r. 1651 ve čtvrt na jednu hodinu po půlnoci. Kateřina Sylvie hraběnka Černínová téhož dne o smrti svého chotě dala zprávu Humprechtovi Janovi do Vídně, žádajíc ho, aby bez prodlení do Prahy přijel a jako pravý dědic veškerého odkazu se ujal; sama že se chce o pohřeb chotě svého starati.

Pohřeb Heřmana hr. Černína byl důstojný a odpovídal zásluhám, které si o vlast i říši byl zjednal. V čele jeho kráčel pluk pěších vojínů a neseno dvě stě bílých svíček, za nimi jeli na koních trubači a bubeníci. Za nimi neseny zesnulého hraběte přilba, štít,

odznaky a smuteční prapor. Následovali dva jezdci, kteří na polštářích nesli odznaky zesnulého hraběte jakožto kurorníka, klíče, ostruhy, meč a žezlo; jeden z nich ve vyzdobeném oděvu, druhý v černém, kůň prvního pokryt černým hedvábím, druhého pak černým suknem. Za nimi šli členové oněch klášterů, kterým hrabě zbožné odkazy učinil, s rozžatými svícemi v bezprostřední již blízkosti smutečního vozu, na němž spočívalo bezduché tělo zesnulého hraběte. Za rakví jely dvacet čtyři vozy s příbuznými, královskými místodržícími a nejvyššími úředníky koruny České, šlechtou a šlechtičnami. Pohřební průvod ukončoval zase jeden pluk vojska.[1])

Průvod dospěl až k dómu sv. Víta, kde mrtvola Heřmana hr. Černína dne 16. března 1651 v kapli sv. Zikmunda pochována a po čtyry neděle na to slavné služby Boží za zesnulého konány, aby se jich všichni příbuzní súčastniti mohli.[2])

Mramorový náhrobek jeho nese nápis:

HERMANVS CERNIN SAC. ROM. | IMPERII COMES A CHUDENITZ DOMINVS | IN PETRSBVRG GIESHUBEL NAUDEK KOST | MELNIK KOSMONOS ET SCHMIDEBERG | SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS A SECRETIS | CONSILIARIVS ACTVALIS CAMERARIUS | COLLONELVS REGIMINIS CATAPHRACTOR (VM) | ORATOR AD OTTOMANICAM PORTAM | COMES PALATINVS EQVES HIEROSOLIMI | TANUS

[1]) Hammerschmid, Historia Pragensis. M. S. v knihovně k. a. semináře Pražského.

[2]) Zuzana Černínová z Chudenic píše synu svému Humprechtovi Janu dne 8. dubna 1651: »Že jest se tak pěkně a vzácně dobré a slavné paměti J. M. pana hraběte, jak pohřeb tak rekvie vykonaly, Pán Bůh rač býti pochválen a duši J. M. Pán Bůh rač dáti věčnou radost a tělu lehké a pobožné odpočívání, nebotě jistě ten vzácný pán byl hoden toho, aby slavný pohřeb měl.« — Dvorský, l. c. str. 252.

REGIVS LOCVMTENENS ET SVPREMUS | PR(A)EFECTVS REGNI BOHEMIÆ

ÆTATIS SVÆ 78. OBIIT 7. DIE MARTŸ ANNO DOMINI 1651.[1])

Památku Heřmana Černína hlásá též nápis nade dveřmi staré kaple v Petršpurce, jenž zní: Hermanus, Sac. Rom. Imp. Comes Czernin de Chudenitz, olim quatuor imperatorum Rudolphi, Mathiae, Ferdinandi II. ac Ferdinandi III. Camerarius, ejusdemque Intimus Consiliarius, bis ad Portam Ottomanam magnus legatus Caesareus; post peractam in terram Sanctam etiam privatam peregrinationem factus pro Caesare Mille Cataphractorum Colonellus, dein per varia Sagô et Togâ rite expleta officia Regius in Regno Bohemiae Locumtenens, ibidem Supremus feudorum Praeses, Supremus Regni Judex, Supremus Camerarius ac postremo Supremi Praefecti dignitate functus in Domino Ao 1651. 7. Martii defunctus. In Dominiis suis: Petersburg, Gieshübel, Neudek, Schönhof, Sedschitz, Miltschowes, Winař, Welchow, Kost et Kosmonos in Bohemia et Schmiedeberg in Silesia, Fidei Commissi Czerniniani Institutor, hoc sacellum et Hospitale exstrui ac Pauperes in eo alere Humberto, hic e Regione scripto Primo Haeredi suo, Sui fratris filii filio Testamento mandavit. Misereatur Animae suae Deus, dic pie Lector. Amen.

Heřmanova choť Sylvia Kateřina, rozená hraběnka Caretto-Millesimo, žila osm let po smrti jeho jako vdova, načež zasnoubila se r. 1659 s Leopoldem Vilémem Hochburgem, markrabětem z Badenu, císařským komorníkem, hejtmanem gardy a místomaršálkem. Od manžela jejího Heřmana byl jí darován statek Kamýk u Lovosic a Mělník; dvůr v Unhošti a jeden z pražských domů byly jí odkázány k doživotnímu užívání kromě věna 100.000 zl. zapsaného na panství Kosteckém. Ale v brzku, dne 29. února 1664 mezi 3. a

[1]) Srv. Sedláček, Hrady IX. 32. Datum stáří Heřmana hraběte Černína na náhrobním kameni chybně udáno; byl stár 75 let.

4. hodinou ranní vydechla Sylvie svou něhyplnou a pečlivou duši v Řezně. Dle vůle své pohřbena byla v kapli sv. Zikmunda vedle prvního svého chotě Heřmana, jejž milovala láskou vroucí, láskou opravdu řídkou.

Velká vážnost, které Heřman za života svého požíval, pokročilý věk, zkušenost životní a značné jmění byly příčiny, pro které četní jeho příbuzní s úctou k němu vzhlíželi, s ním se radívali, avšak někdy i na něho hřešili. O některých příbuzných a jich chování chceme se tuto zmíniti.

Svému strýci Janu staršímu Černínovi z Chudenic na Radeníně prodal Heřman panství Kostomlatské (1638); ale tento nezaplatil mu celou kupní cenu, nýbrž žádal ho, aby ve prospěch jeho dětí za příčinou pohrom válečných a špatného roku jemu část kupní ceny odpustil. Heřman hrabě Černín, jenž neupustil od daného slova a jeho splnění, žádal toho též od jiných; poznamenal proto na zadní stranu listu Jana Černína, že jest to podivná hlava, ježto jej za blázna má, pěknými slovy písemně odbývá; ale přes to že musí zaplatiti. Dne 29. srpna 1640 prosil Jan Černín znovu Heřmana o odpuštění a strpení, že nemůže peníze odvésti, ježto není s to, by je sehnal. Heřman napsal na jeho list: »Od pana strýce svého Jana, exkusací studená a neuctivá proti dobrému mému mínění a jeho dokonalé připovědi, neb nikdyž nic, co připoví, nezdrží.«

Svému strýci Václavu Divišovi daroval Heřman svůj dům v Praze, nazývaný Folimanský, ve Vodičkově ulici, jejž však on nechal zpustnouti. Když docela dohospodařil, napsal Heřman vlastnoručně na list darovací: »Daroval jsem tento dům panu Divišovi strýci, byl za 8000 kop nákladnický, mnoho rolí a polí bylo k němu a jiných příhodností, ale vše to spustil na konec, hanba.« Když Heřmanovi strany tohoto domu zmínky činil ve svém dopise, poznamenal naň Heřman: »1647. 22. Decembris od pana Diviše, žádá, aby se dům od něho zase vzal a recompensi nějaká stala. Spustl jej až do nejposlednějšího gradu. Ale nežli toto

psaní přišlo, jsem já jemu po panu Humprechtovi strýci pěkné šaty poslal.«

Se zvláštní šlechetností ujal se Heřman hrabě Černín Marie Anny Černínové, dcery Protivy Černína z Chudenic a Kristiny Korduly Hölmekové ze Solnohradska, dědičky statku Hostouně, a dvou mladých synů po panu Janu Černínovi Trkovském.

Hojně starostí připravila Heřmanovi také strejna Regina Černínka z Chudenic, dcera Viléma Trkovského na Berounsku (1593, † 1629) a Anny Budkovské z Budkova. Po smrti rodičů nucena uchýliti se do ciziny a v roce 1637 (1. listopadu) prosila Heřmana hr. Černína, aby ji vzal z ciziny do vlasti a bude-li mu libo, třeba do kláštera některého dal.[1]) Heřman vyhověl prvému jejímu přání a vzal ji do Čech na statek mirotický. Tam seznámila se s poručíkem Augustinem rytířem ze Soier, jehož za chotě pojala. V křestní matrice Mirotické čteme zápis: »Dne 5. ledna 1645 byl křtěn Ferdinand Augustin, jehož rodičové byli: Urozený rytíř Augustin Soier, poručík, a Regina Černínová z Chudenic.« Po smrti chotě svého Regina nezůstala dlouho vdovou, nýbrž podala znovu ruku muži stavu vojenského Kchernovi (1645), a odstěhovala se z Mirotic do Písku. I v tomto druhém manželství hospodařila na statcích Heřmanových. Druhý manžel její brzo zemřel; ona pak vdova Regina Kchernová pojala za třetího chotě (1647) Viléma Bejšovce z Bejšovic, pána na Čizkrajicích blíže Nových Hradů.

Heřman hr. Černín byl v celém příbuzenstvu svého rodu pokládán za nejpřednějšího člena, velkého pána a patrona a jeho rada docházela vždy velké vážnosti. Když Zuzana Černínová provdávala své dcery Elišku Johannu a Evičku Polyxenu, vyžádala si vždy rady Heřmanovy.

Plukovník Zikmund Jan Myslík svobodný pán z Hiršova, jenž se ucházel o první dceru Zuzaninu, Elišku Johannu, aby si získal přízně Heřmanovy, obrátil se prosebně k arcivévodovi Leopoldu Vilémovi, jenž

[1]) Srv Dvorský, Staré písemné památky žen a dcer českých str. 285.

poslal kratičké psaní Heřmanu Černínovi, aby za plukovníka Myslíka u paní Zuzany Černínové se přimluvil. [1]) Pan Heřman zajel si někdy v listopadu 1639 do Tábora. Přivezl s sebou list arcivévodův a radil paní Zuzaně, že by s Bětuščiným dobrým bylo, aby ji panu Zikmundovi ke stavu sv. manželství zamluvila, a kdyby ku vdání přišlo, že pan Myslík nějaké zakoupení by učiniti mohl, aby ji do statku uvésti mohl. Vše se stalo dle rady Heřmanovy. Již dne 16. ledna r. 1640 stala se smlouva svatební v Táboře a svatba slavena druhého dne na Radeníně. — Když pak Zuzanu velké neštěstí stihlo úmrtím manžela jejího (22. listopadu 1642), hr. Heřman hned podal jí pomocnou ruku a byl s ní poručníkem osiřelých dítek. — Plukovník Albrecht Kapoun, svobodný pán ze Svojkova, ucházel se o ruku druhé dcery Evy Polyxeny, a tu utekla se Zuzana jako vždy ve všem prosebně k svému »nejpřednějšímu principálu« panu Heřmanu Černínovi o radu. Pan Heřman mysle, aby paní vdově starostí ubylo, radil, aby svolila. A tak panna slečna Eva za pana Kapouna (1643) byla provdána. Vedle Evičky vyrůstal již Humprecht věku mládeneckého. Studoval práva v Praze. V roce 1645 vydali se na cesty s Rudolfem Rašínem z Ryzmburka, majíce za hofmistra JUDra. Daniele Kryštofa Krásného z Palatinu, přes Pasov do Benátek, z kteréžto cesty se Humprecht z jara r. 1648 navrátil, pobyv v Římě, Paříži a Brusselu. Než brzo vydal se znovu na cesty, z nichž se na doléhání matky své a strýce Heřmana v měsíci březnu r. 1650 do Prahy vrátil. Po krátkém pobytu v Praze odebral se ke dvoru císařskému do Vídně. Mladší bratr jeho Heřman Václav věnoval se povolání vojenskému. — — —

Ke svým úředníkům, konali-li řádně své povinnosti, byl Heřman hr. Černín laskavým a velikomyslným; naopak k těm, kteří byli k němu nespravedliví a nevěrní, byl přísný a neuprositelný.

Hejtman Kostecký Svatoš Hosyán z Marchendorfu,

---

[1]) Dopis otištěn ve spise Tischerově, Oberst Freiherr Sigmund Myslík von Hirschov, str. 9.

měšťan Nového Města Pražského, zpronevěřil Heřmanu Černínovi mnoho peněz a hleděl vinu svaliti na osoby jiné. Když z jeho účtů na jevo vyšlo, že zpronevěřil několik tisíc, byl odsouzen do vězení na tři léta a držán v Bílé věži na hradě Pražském. Po krátkém čase dal jej Heřman propustiti, odškodnil se částečně z jeho jmění, a později věnoval zpronevěřený obnos k výživě jeho dětem. [1])

Ve službách Heřmanových nalézali se po některý čas i členové drobnější šlechty jakožto správcové všech jeho panství. Nalezli jsme mezi mimi Krištofa Jindřicha Varleicha z Bubna, Mikuláše staršího Bechyni z Lažan, Martina Horčického z Tepence a J. V. Dobřenského z Dobřenic. Ze zpráv jejich a ostatních hejtmanů Heřmanových budou se moci těžiti vzácné zprávy pro dějiny místní i politické Čech. Charakteristické jsou poznámky jeho, které in rubro dopisů a a spisů psával. [2])

Úředníkům dovolil dle jejich dobrého zdání a uděleného od něho nařízení samostatně hospodařiti, toliko koupi obilí a prodeje ve velkém uzavíral sám. Rovněž žádal o každé věci pravého udání a nestrpěl, aby jedna rubrika sestavovala se na újmu druhé. Hejtman, jenž vedle hospodářské správy též politickou obstarával, směl pouze sám důchody říditi, byl však také za všecko zodpověděn. Každého týdne zasíláno hraběti scontro a na konci roku prohlížel hrabě se svými úředníky účty. Kde byl jaký nedostatek, musil býti nahrazen a nedoplatky nesměly žádné býti a přísně zakázáno, by se nenechaly vzrůstati, jinak bylo je úředníku ze svého hraditi. Jediné takové dluhy mohly do účtů vepsány býti, jež povoleny byly zvláštním dekretem od hraběte.

---

[1]) Svatoš Hosyán z Marchendorfu, měšťan Nového Města Pražského, povýšen do stavu šlechtického dne 18. listopadu 1637; přijal místo hejtmana na Kosti dne 15. června 1688, jak dekret pro něho od Heřmana vydaný svědčí. Pro zpronevěru ze služeb propuštěn (1645) a spor s ním táhl se do smrti Heřmanovy. Podobnou proneveru osvědčil Heřmanovi i jeho vrchní hejtman Ondřej Hayer, jenž do služeb Šlikovských přestoupil

[2]) Srv. Č. Č. M. 1878 str. 299. Korrespondenci hejtmanů a úředníků jeho probrati doporučovalo by se ve zvláštní stati.

Nejvíce pečoval Heřman Černín na svých statcích o hospodářství. Pole musila býti řádně hnojena a vzdělána, by nesla užitek, a dobytka na každém statku bylo vždy dle potřeby. Vedle hospodářství přihlížel Heřman na svých statcích k ovocnářství, k chovu drůbeže a hedvábníků, a založil na Petršpurce hřebčinec, který v krátké době stal se velice proslaveným. — Heřman hr. Černín byl velké postavy; obličej jeho s velkým nosem a tmavýma očima, vrouben jsa za mladších let hnědým vlasem, dával na jevo přísnost a bohatou životní zkušenost. — Povaha Heřmanova byla pozoruhodna. Osiřev záhy, byl nucen spoléhati úplně na sebe, sám tvořiti si pravé názory o světě a připravovati se k těžkému úkolu životnímu. Mnoho prospěly mu veliké cesty jeho. Na cestě do Palestiny a do Španěl, hlavně však na dvou vyslaneckých cestách do Cařihradu zažil Heřman různých veselých i smutných příhod, čímž obor zkušeností jeho značně se rozšířil a povaha jeho nemálo se vytříbila. Mimo to hleděl Heřman hrabě Černín vzdělati se a povahu svou utvrditi čtením knih a bedlivým pozorováním lidí a sběhlých událostí. Tím vším povaha jeho nabyla neoblomnosti, pevnosti, síly a ráznosti, kterýmižto vlastnostmi se Heřman po celý život svůj vyznamenával. Zásady, jež jedenkráte v duši jeho se vytvořily, prováděl Heřman důsledně a zůstal jim až do své smrti věren. Od svého přesvědčení neustoupil nikdy a od myšlenky, o kterou se byl zasadil, jen stěží a okolnostmi přinucen upouštěl. Tak jediné mohl obstáti ve velmi kritické a bouřlivé době, do níž osudem postaven byl, tak jediné mohl se ubrániti svým nepřátelům, tak jediné mohl říši Rakouské neocenitelné služby prokázati a sám dojíti vysokých vyznamenání a slávy.

Heřman Černín sám dle našeho soudu velmi jasně, jakkoli stručně, své zásady životní vyjádřil slovy, která napsal na jednom reskriptě z r. 1633:

»Sechs Dinge machen den Menschen weise:
Bücher lesen und behalten,
fremde Länder erfahren,
handeln mit gutem Rath,

viele geschehene Dinge hören,
mit gutem Bedacht reden,
von Andern Exempel nehmen «

Heslo Heřmana hr. Černína znělo: »Pro peccatis nostris Christus mortuus est.« (Za hříchy naše Kristus zemřel.) Na praporu svém pak, kterého užíval jako císařský vyslanec r. 1644 do Cařihradu, nadepsáno měl heslo: »Vias Tuas, Domine, monstra mihi.« (Cesty Své, Pane, ukaž mi).

Rozum u Heřmana Černína vládl takořka neobmezeně nad srdcem. Tento rys v jeho povaze jeví se nejvíce v době pobělohorské, a jako následek jeho spatřujeme při veškerých téměř jednáních Heřmanových s rozvahou a přísností spojenou chladnost. Byltě státníkem tělem i duší, státníkem vynikajícím. Srdce jeho obměkčiti nepodařilo se ani oběma jeho prvním chotím. Teprve zdá se, drahá jeho Sylvička, kterou vřelým srdcem miloval, a ona mu jeho lásku svrchovanou měrou oplácela, uměla vhodně naladiti struny srdce jeho, takže přirozeně ve své povaze se zmírnil a zjemnil. K tomu přistoupil i pokročilejší věk, a stáří, podobně jako dětství, jest dobou citů. Vedle dopisů k Sylvičce nejvíce tato slova potvrzují listy jeho k Humprechtu Janovi.

Sám konaje věrně a spravedlivě služby císaři, žádal totéž pro sebe od svých poddaných. I byl za takové služby k nim laskav a štědrý; ale přísný, přesvědčil-li se o opaku Nikdy nerozhazoval peněz; byl velice šetrný, čímž dá se vysvětliti, že získal si nemalého jmění. Známá šetrnost způsobila také, že byl udán u císaře, že jakožto vyslanec císařský v Cařihradě příliš spořil. Ale přes to v domě Heřmanově vždy všeho bylo dostatek, služebníkům pak jeho nikdy zle se nedařilo. Ani poddaným nezavřel štědré ruky své, když viděl, že válečnými událostmi o všecko připraveni a zuboženi jsou, nýbrž půjčil jim a daroval peníze, dobytek a obilí, by si pomoci mohli.

Došed velikého bohatství, vysokých úřadů, z nichž kromě nejvyššího kancléřství a purkrabství všecky zastával, hojné slávy a vysokého věku, nebyl Heřman

přece úplně spokojen. Osud byl k němu příliš jednostranný. Dopřál mu na jedné straně toho, čeho pozemšťan obyčejně vroucně si přává, ale na druhé straně zanevřel na něho tím, že vzbudil proti němu udavače, seslal na něho trapnou nemoc, a zvláště nedal mu spatřiti usměvavou tvář dědice. Heřman však nestal se omrzelým a lhostejným, nýbrž nemaje přímých dědiců, pečoval o to, by staročeský rod, z něhož pocházel, zajištěnu měl bezpečnou budoucnost, by, maje s dostatek hmotných prostředků, mohl i duševně vynikati; spolu pak zůstavil mu hodnost hraběcí a trvalou slávu.

Přehled životopisných dat Heřmana hraběte Černína z Chudenic.

1576 24. července narozen Heřman Černín z Chudenic.

1598 16 září pasován za rytíře Božího Hrobu v Jerusalémě.

1600 1. února jmenován nejvyšším komořím nad stříbrem (Silberkämmerer).

1606 pojal za manželku Marii Annu Čáslavu ze Svárova († 1624).

— komoří Rudolfa II., později Matyáše, Ferdinanda II. i III.

— nejvyšší lovčí v království Českém.

— vrchní hejtman na pěti hlavních panstvích korunních v Čechách (Brandýs, Přerov, Lysá, Benátky a Pardubice).

1607 13. května přijat po Českého starobylého stavu panského.

— jmenován císařským radou.

1613—1623 zastával úřad hejtmana Starého Města Pražského.

1616—1618 poprvé byl císařským vyslancem k sultánu Achmetu I.

1623 15. března povýšen za říšského barona; potvrzen dne 26. ledna 1629.
1623 jmenován přísedícím soudu zemského.
1624 17. března stal se radou komory české.
1624 10. prosince obdržel jus testandi et alienandi.
1625 9. února pojal za druhou manželku Annu Salomenu Hradištskou z Hořovic, vdovu Harantovu († 1632).
1625 zastával úřad nejvyššího správce polní zásobárny (General-Feld-Proviantmeister).
1627 20. května povýšen do stavu hraběcího; potvrzen dne 8. června 1627.
1629 v květnu jmenován hejtmanem kraje Litoměřického.
1631 17. května jmenován hejtmanem kraje Žateckého.
1632 zastával hodnost nařízeného nejvyššího nad 1000 kyrysníky (geordneter Oberst über 1000 Pferde-Reiter).
1633 18. dubna pojal za třetí manželku Sylvii Kateřinu hraběnku Caretto-Millesimo († 1664).
1635 5 listopadu vyznamenán hodností palácového či falckého hraběte (Comes Palatinus, Pfalz- oder Hofgraf).
1639 28. prosince obdržel císařské svolení ke zřízení svěřenství rodu Černínského (fideikomissu).
1644 23. června uděleno mu říšské hrabství a titul »Vysoce Urozený« (Hoch- und Wohlgeboren).
1644 25. června uděleno mu právo k volbě nejschopnějšího z příbuzných za nástupce na svých statcích a přenesení na něho titulu i znaku hraběcího.
1644—45 podruhé byl císařským vyslancem k sultánu Ibrahimovi II.
1645 zastával úřad místodržícího v království Českém.
1645 26. června jmenován nejvyšším sudím dvorským.
1647 12. prosince obdržel titul skutečného tajného rady.
1649 27. srpna jmenován gubernátorem král. hlav. města Prahy.
1649 7. října jmenován nejvyšším sudím zemským.

1650. 1. dubna jmenován nejvyšším komorníkem království Českého.
1650 15. června sepsal kšaft svůj, kterým svěřenství rodu Černínského v život vešlo.
1651 5. února jmenován nejvyšším hofmistrem v království Českém.
1651 7. března zemřel Heřman hrabě Černín z Chudenic, první rodu svého, jenž titul a znak hraběcí nesl.